TEHIES HAMEYSIM

Leo Tolstoy

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

תחית המתים

ראָמאַן. אין 3 טהיילען

—פון—

ל. טאָלסטאָי

איבערזעצט פון מ. קאטץ

צווייטער טהייל

ליטעראַרישער פערלאג
YIDDISH LITERARY PUBLISHING COMPANY
256 East Broadway, New York
1914

צווייטער טהייל.

1.

אין צוויי וואָכען ארום האָט די פערהאנדלונג פון דעם פראָצעס געקענט פארקומען אין׳ם סענאט, און נעכלודאָוו האָט געוואָלט צו דער צייט זיין דאָרט, און אויב עס וועט ניט געלינגען צו געווינען אין סענאט, וועט ער דערלאנגען א ביטט־שריפט אויף דעם קייזער׳ס נאָמען, ווי עס האָט איהם געראטהען דער אדוואָקאט, וועלכער האָט פאר איהם אויסגעמאכט די קאססאציע.

אויב דער סענאָט וועט ניט אננעהמען די קאָסאציע, וואס עס איז זעהר מעגליך, לויט דער מיינונג פונ׳ם אדוואָקאט, ווייל עס זיינען ניטאָ קיין וויכטיגע אורזאכען פאר א קאָסאציע, דאן קען מען מאסלאָווא׳ן אוועקשיקען צוזאמען מיט די גאנצע פארטיע ארעסטאַנטען אונגעפעהר אין די ערשטע טעג פון מאָנאט יוני. אלזאָ, אום גרייט מאכען זיך צו פאָלגען נאָך איהר קיין סיביר, האָט נעכלודאָוו געמוזט ברייגגען אין ארדנונג די אנגעלעגענהייטען וועגען זיינע גיטער.

צוערשטע איז ער אוועקגעפאָהרען אין דעם דאָרף קוזמינסקאָיע, דאָס נעהענטססטעס, רייכעס גוט, פון וועלכע ער פלעגט ציהען די הויפט איינטרעגע. אין דיעזען גוט האָט ער זיך אויפגעהאָדעוועט; ער איז דאָרט געוועזן אלס קינד, איז דאָרט דערנאָך געוועזן אלס יונגלינג און איז שוין איינינגע מאָהל דאָרט געוועזן אלץ גאנץ ערוואקסענער, און דעם לעצטען מאָהל איז ער אהין געקומען, ווען ער האָט אויף דער מוטער׳ס ביטע געבראכט אהין פערוואלטער אויף זיין גוט־בעזיץ, א דייטש,

וועלכער האָט פערשטאַנען ווי צו פערוואַלטען לאַנד אייגענטהום, און ער האָט אויף זיינע הענד איבערלאָזען אלעס.

די פערהעלטניסע פון די פויערים צו דעם גוט־בעזיצער זיינען געווען אזעלכע, אז די פויערים זיינען געווען אין גאנצען אבהייניג פון דעם אייגענטהימער. נעכלודאָוו האָט עס געוואוסט זינד ער איז נאָך געווען א סטודענט און איז געווען אן אנהענגער פון די לעהרען פון העגרי דזשאָרדזש, און דארום האָט ער עס אוועק־געשיינקט זיין פאטער'ס לאַנד־אייגענטהום צו די פויערים.

אמת, נאכהער שוין ווען ער איז אריינגעטראָטען אין מיליטער דיענסט און האָט אנגעהויבען פערלעבען 20 טויזענד רובעל א יאהר, האָט ער די אלע לעהרען געלאָזט אָן א זייט. ער האָט זיך ניט גערעכענט פערפפליכטעט צו פאָלגען זיי, און ער פלעגט זיך שוין דערנאָך ניט נור ניט שטעלען די פראגע, פון וואנען נעהמט זיך דאס פערמעגען, וועלכען די מוטער שיקט איהם צו, זאנדערן ער פלעגט זעהן וואס ווייניגער איבערהויפט צו טראכטען וועגען דעם. נאָך דער מוטער'ס טויט, ווען ער האָט געמוזט זיך צוקוקען אליין צו דאס אייגענטהום, וועלכעס איז איהם געבליעבען בירושה, און זעהן עס זאל געפיהרט ווערען אין אָרדנונג, האָט זיך אין איהם ווייעדער ערוועקט די פראגע איבער זיין רעכט אויף דיעזעס איי־גענטהום.

מיט א מאָנאט ערשט צוריק וואָלט נעכלודאָוו זיך מאכען אזא היתר און וואָלט ענטפערן, דאס ער קען דאָך ניט ענדערן די עק־זיסטירענדע ארדנונג, און פערוואַלטען מיט'ן אייגענטהום פער־וואַלטעט דאָך ניט ער אליין, — און ער וואלט זיך מעהר אדער ווייניגער בערוהיגט, לעבענדיג גאנץ ווייט פון זיינע גיטער, און בעקומענדיג בלויז פון זיי דעם איינטראָג.

איצט אבער האָט ער בעשלאָסען, דאס אבוואָהל ער נעהמט אונטער אזא רייזע נאָך סיביר און א גאנץ שווערע בעציהונג צו דער אסטראָזשנער וועלט, וואו עס וועט זיין נויטיג געלד אויף יעדען שריט און טריט, פון דעסטוועגען קען ער אזוי ווייטער ניט לאָזען

געהן און מוז מאכען אן ענדערונג מיט זיין אייגענטהום. ער האָט אויסגעארבייט א פּלאַן, ניט צו בעארבייטען מעהר דאס לאנד פאר זיך אליין, זאנדערן אוועקגעבען פאר די פּויערים די ערד פאר א גאנץ ביליגען פּרייז און זאלען זיי זי בעארבייטען פאר זיך; אויף אזא אופן וועלען זיי זיין אין גאנצען אונאבהענגיג פון דעם איי־גענטהימער.

דאָס איז נאטירליך ניט געוועזן נאָך קיין לייזונג פון דער פראגע פון די פערהעלטניסע צווישען די פּויערים און דעם לאנד־אייגענטהימער, עס איז אבער שוין געוועזן א שריט פאָרוועַרטס צו דער לייזונג פון דיעזער פראגע; דאס איז אן איבערגאנג פון א זעהר גראָבע צו א וויינינגער גראָבע פאָרם פון רויב און גוואל־טיגונג. אזוי האָט ער געהאט אין זינען איצט צו טאָהן.

אין קוזמינסקאָיע איז נעכלודאָוו אנגעקומען ארום האלבען טאָג. ער האָט זיך איצט אין אלע אופנים געפיהרט איינפאך; ער האָט ניט טעלעגראפירט פון אייזען־באהן סטאנציאן זיין פערוואל־טער מען זאל איהם ארויסשיקען פערד, זאנדערן האָט געדונגען אן איינפּאכען פוהרמאן, וועלכער איז געוועזן אויף דער סטאנציאָן. דער פוהרמאן — א יונגער פּויער האָט זיך גערן פאנאנדערגערעדט מיט נעכלודאָוו׳ן, וועהרענד די פערדלאך זיינען זיך לאנגזאם גע־גאנגען. ער האָט דערצעהלט וועגען דעם פערוואלטער, ניט וויסענ־דיג, אז ער פיהרט דאס דעם אייגענטהימער. נעכלודאָוו האָט איהם אומישנע ניט געזאגט.

— א העלד א דייטש; אז ער פאָהרט עס ארויס מיט זיין ווירטהין אויף א לעבעדיגע טראָיקע אין גלאנציגען געשפּאַן,—איז פארהאן וואָס צו זעהן. ווינטער, צו ראָזשדעסטווא, זיינען געסט אנגעקומען פון שטאָדט. איך האָב פיעלע געבראכט צופיהרען פון אייזענבאהן, — א יאָלקע האָט עם דער דייטש געמאכט, אן אנטיק, מיט עלעקטרישע פונקען; אין שטאָדט איז אפשר נאָך איינע אזא ניט געווען. אָה, ער האָט געלד, דער דייטש, האָט דאָ אנ־גערויבט א פערמעגען — אויף קינדער און קינדם-קינדער. מען זאָגט, ער האָט זיך געקויפט א רייכע אימעניע. נו, וואָס איז דער

חידוש? ווער וועט איהם כאַפּען ביים קאָפּ, אליין א בעל הבית — רייסט וואו ער קען און טוהט וואָס ער וויל.

נעכלודאָוו'ן איז זעהר ניט אנגענעהם געוועזן צו הערען די-זע ערצעהלונג פונ'ם יונגען פוהרמאַן. אבוואָהל איהם האָט זיך אימער געדוכט, אז איהם קימערט גאר ניט ווי דער פערוואלטער פיהרט זיינע געשעפטען. דער טאָג איז געוועזן זעהר שעהן, די זון פלעגט זיך דאָס בעהאלטען אונטער א וואָלקען, דאָס בעווייזען צו-ריק און בעלייכטען העלל די ברייטע, ווייטע פעלדער, פערזעעטע מיט תבואה. די פּויערים האָבען זיך געזעהן אויף די פעלדער, געהענדיג לאנגזאַם נאָך זייערע סאכעס און איבעראקערנדיג א פערזעעט פעלד מיט האָבער; דער גרינער וואַלד האָט ארומגערינגעלט דאָס פעלד און פון דאָרט האָבען זיך געטראָגען זאַפטיגע פרישע ריחות. דאס אלעס איז געוועזן אנגענעהם; אבער אונאנגענעהם איז איהם גע-וועזן אין דער זעלבער צייט צו הערען וועגען די מעשים פון זיין פערוואלטער.

ווען נעכלודאָוו איז אנגעקומען אין קוזמינסקאָיע און האָט זיך אנגעהויבען צו בעשעפטיגען מיט זיינע אנגעלעגענהייטען, האָט ער אין גאנצען פערגעסען דיעזעס געפיהל.

דאָס איבערקוקען די ביכער און דער געשפּרעך מיט'ן פערוואל-טער, וועלכער האָט איהם נאַאיוו ערקלערט די מעלות פאַר איהם, וואָס די פּויערים האָבען ווייניג ערד, און דערצו זיינען זייערע שטיקלאך לאנד ארומגערינגעלט מיט די פּריצ'אישע, האָט איהם נאָך מעהר פערפעסטיגט אין דער איבערצייגונג, אז ער דאַרף מאַ-כען אן ענדע צו זיין בעל הבית'עווען.

ער האָט פון די רעכענונגען און פון זיין געשפּרעך מיט דעם פּריקאַזטשיק דערוואוסט זיך, אז דער צושטאנד איז איצט אזוי ווי ער איז געווען, צוויי דריטעל פון די בעסטע פּרוכטבארע לאנד ווערט בעארבייט מיט אייגענע געדונגענע ארבייטער און מיט די אלע נייעסטע מאַשינעס; און די איבריגע דריטעל בעארבייטען די פּויערים פון דעסיאַטינע, 5 רובעל צאָהלט מען זיי פאַר א דעסיאַטינע, ד. ה. פאַר 5 רובעל דאַרף דער פּויער דריי מאָל אי-

בעראקערן די דעסיאטינע ערד, דריי מאָל בראָנעווען זי און דאן פערזעען; אין ענדע סיזאן אויך שניידען, בינדען אין סנאָפּעס און אריינפיהרען אין שייער. דיעזע ארבייט, ווי ביליג זי זאָל ניט קאָסטען ביי געדונגענע ארבייטער, מוז זי אבער אויך אויסמאכען מינדעסטענס צעהן רוב. א דעסיאטינע, ד. ה., זיי האָבען גע־קראָגען אפילו דערפון נור א העלפט.

פערקעהרט אבער, דערפאר האָבען די פויערים געצאָהלט דעם קאנטאָר, ד. ה. דעם גוט־בעזיצער די טהייערסטע פרייזען פאר אלעם וואס זיי האָבען געדארפט האָבען, און זיי האָבען געצאָהלט מיט ארבייט. זיי האָבען געארבייט פאר א שטיקעל היי־פעלד, פאר א ביסעל האָלץ פון וואלד, פאר קארטאָפּעל צו זריעה און זיי זיינען אימער בעלי חובות דעם קאנטאָר. אזוי אז מען זאָל אלעם צונויפרעכענען האָט דער פויער פאר א דעסיאטינע ערד, וועלכע ער פלעגט האלטען אין ארענדע פון הויף, געצאָהלט פיער מאָל אזוי פיעל איידער די פראָדוקטען פון דער דעסיאטינע ערד האָבען גע־קענט איינבריינגען.

אלעם דאס האָט נעכלודאוו פריהער אויך געוואוסט, אבער דאָס האָט איצט אויף איהם געווירקט, ווי עס וואלט געווען א נייעס פאר איהם און ער האָט זיך נור געוואונדערט, ווי אזוי האָט ער געקענט און ווי אזוי קענען דאס די אלע, וואס געפינען זיך אין אזא לאגע ווי ער, ניט זעהן ווי אוננאָרמאָל עס זיינען אזעלכע פערהעלטניסע.

די בעווייזע פון דעם פערוואלטער אז מען קען ניט איבערגע־בען די ערד צו די פויערים, דערפאר ווייל עס געהט דאן פערלאָ־רען דער גאנצער אינווענטאר, וועלכען מען וועט מוזען פערקוי־פען פאר א פערטיל פרייז, און דאצו וועלען דאָך די פויערים נור איבערפיהרען די ערד, זי וועט ביי זיי פערדאָרבען ווערען און בכלל וועט ער זעהר פיעל אנווערען ווען ער זאָל פערדינגען די גאנצע ערד צו די פויערים, — דיעזע אלע בעווייזע האָבען נור שטארקער איבערצייגט נעכלודאָוו'ן, אז ער טהוט א גערעכטע זאך. ער האָט זיך בעשלאָסען צו ענדיגען דאָס גלייך, ער זאָל אוועק־

פאהרען פון דאנען, ווען אלעס איז אפגעטאָהן. פאר דעם פער־וואלטער וועט נור בלייבען איינצוזאמלען און פארקויפען די תבואה פון די פעלדער און פערקויפען דעם אינווענטאר און די געביידעס. דאס וועט ער טאָהן אליין שוין נאך נעכלודאָוו'ס אוועקפאָהרען.

נעכלודאוו האָט געבעטען דעם פערוואלטער, ער זאל איהם אויף מאָרגען פעררופען די פויערים פון די נאָהנטע דריי דערפער אום צו ערקלערען זיי וואס ער וויל מיט זיי מאכען פאר א מסחור און אפמאכען מיט זיי אויף וועלכע פרייז זיי זאלען ביי איהם דינגען די ערד.

איהם איז געווען איצט אנגענעהם דאס בעוואוסטזיין, אז ער איז געבליבען שטארק אין זיין איבערצייגונג טראָץ די אלע ארגו־מענטען פון דעם פערוואלטער און אז ער איז פערטיג צו אפפערן פון זיין וואָהלזיין וועגען פון די פויערים. מיט דיעזער זעלבסטצו־פרידענהייט איז ער ארויס פון קאנטאָר און האָט שפאצירט ארום הויז, אין דער אללעע פון ליפּאָווע ביימער, וואו ער האָט זיך אזוי פרעהליך פערבראכט מיט 3 יאהר צוריק, ווען ער איז דאָ געווען צו בעזוך. ער האָט זיך דערמאָנט, ווי די שעהנע קירימאָווא, וועל־כע איז דאָ דאן געווען צו גאסט, האָט מיט איהם געקאקעטירט.

ער האָט אין קורצען דורכגעטראכט איצט די רעדע, וועלכע ער וועט האלטען פאר די פערזאמעלטע פויערים און האָט זיך צוריקגעקעהרט צום פערוואלטער אין הויז פאָלקאָם צופריעדען מיט זיין בעשלוס. ער האָט וויעדער איבערגערעכענט מיט דעם פערוואל־טער ווי צו מאכען אן ענדע מיט'ן אויספערקויפען וואָס שנעלער; ער האָט דאן אויסגעטרונקען זיין טהעע און איז אוועק אין דעם צי־מער, וועלכער איז געווען צוגעקליבען פאר איהם איינצושטעהן.

דאס איז ניט געווען קיין זעהר גרויסער צימער, אבער זעהר זויבער; מיט בילדער, וועלכע האָבען פארגעשטעלט די גאסען פון ווענעציע, און א שפּיגעל צווישען די צוויי קלאָהרע פענסטער. דאָרט איז געשטאנען א ריינע בעטעל, לעבען בעטעל א טישעל מיט א פלאש וואסער, אן אש־קעסטעל און א שוועבעלניצע.

לעבען שפּיגעל איז געשטאנען א גרויסער טיש, אויף וועלכען

עס איז געלעגען פונאנדערגעעפענט זיין טשעמאָדאן. א קליינער טשעמאָדאן איז דאס געווען, וועלכער האָט אין זיך ענטהאלטען נור א טואלעטען־קעסטעל און איינינע ביכער, וועלכע ער האָט מיטגענומען צו לעזען אויפ'ן וועג. לעזען איז שוין קיין צייט ניט געווען און ער האָט זיך צוגעקליבען צו געהן שלאָפען.

אינ'ם ווינקעל אנטגעגען בעט איז געשטאנען אן אלטע קרעסלע, א מאַסיווער שטיק מעבעל פון רויט־האָלץ מיט שניצונ־גען; דאס אנזעהן פון דיעזער קרעסלע, וועלכע ווי ער האָט זיך עראינערט פלעגט שטעהן אין דער מוטער'ס שלאָפצימער, האָבען אויפגעהויבען פלוצלונג אין נעכלודאוו'ן א גאנץ אונערווארטעטען געפיהל. ער האָט עפּעס מיט איין מאָל דערפיהלט, אז עס איז א שאדע אוועקצוואַרפען דאס אלעס; א שאָד דאָס הויז, וועלכעס וועט צופוילט און צופאלען ווערען, א שאָד דער גארטען, וועלכער וועט פערוויסטעט און צוניכטעט ווערען און די וועלדער, וועלכע מען וועט אויסהאקען און די אלע שטאהלען, שייערס, קיה, קעלבער, דרעש־מאשינען, וועלכע זיינען אין אזא לאנגע צייט דורך אזוי פיעל ארבייט אפּגעהיט געוואָרען, אבוואָהל ניט דורך ז י י ן ארבייט.

פריהער האָט זיך איהם געדוכט, אז עס וועט זיין גאנץ לייכט אפּצוזאגען זיך פון דעם אלעם, אָבער איצט האָט ער דערפיהלט, אז עס איז איהם א שאָד ניט נאָר די גאנצע ווירטהשאפט, נאָר אויך די הכנסה, וואס דאס גיט איהם, וועלכע קען איהם יעצט בע־זאנדערס נויטיג זיין.

ווי נור עס האָט זיך אין איהם דיעזעס געפיהל ערוועקט, אזוי זיינען גלייך געקומען צו הילפע א גאנצע רייהע מיט געדאנקען, וועלכע האָבען איהם קלאָר געזאגט, אז עס לוינט ניט און עס איז זעהר ניט פערנינפטיג אפּצוגעבען די ערד צו די פויערים און פער־ניכטען א גאנצע ווירטהשאפט.

„קיין ערד־איינענטהום טאָר איך ניט בעזיצען; ניט פערמאָ־גענדיג קיין ערד קען איך דאָך אויך ניט אנהאלטען דיעזע ווירטה־שאפט. אויסערדעם פאָהר איך דאָך איצט קיין סיביר, און וואָהנענ־

דיג אין סיביר דארף איך דאָך דאָ דעם הויף ניט האָבען" — האָט צו איהם געדעדט איין שטימע.

„דאס אלעס קען זיך זיין גאנץ ריכטיג", — האָט צו איהם גע־טענה'ט אן אנדער שטימע, — „אבער ערשטענס וועסטו דאָך ניט אפזיין אין סיביר דיין גאנצען לעבען, וועסט דאך קומען אמאָל צוריק. און אויב דו וועסט מיט איהר הייראטהען, דאן קענען דאך זיין קינדער ביי דיר, און אזוי ווי דו האָסט ערהאלטען אין ארד־נונג דיינע גיטער, אזוי דארפסט דו זיי דיינע קינדער אי־בערגעבען. עס איז דאָ א חיוב אויך צו דער ערד. אוועקגעבען, פערשיינקען, פערניכטען, מאכען א תל פון אלעס איז גאר ניט אזוי שווער. אבער אויפארבייטען דאס אלעס, דאס איז שוין גארניט אזוי גרינג. דאצו דארפסטו דאָך אליין גוט נאכדיינקען איבער דיין צוקונפט און שטעלען זיך די פראגע ,וואס געה איך טאָן ? און אז דו וועסט וויסען וואס דו וועסט טאָהן מיט זיך אליין, דאן וועסטו קענען בעדיינקען איבער דאס וואס דו האָסט צו טאָן מיט דיין פערמעגען. איז שוין אזוי זיכער אין דיר דער בעשלוס וועגען זיך אליין ? און דאצו פרעגט זיך: טהוסטו דאס טאקע אזוי אמת צוליעב דיין אייגענעם געוויסען אדער פשוט עס ווילט זיך פאר לייטען צייגען פאר א שעהנעם מענש", — אזוי האָט די שטימע געדעדט צו נעכלודאוו'ן און ער האָט געמוזט זיך אליין מודה זיין, אז אויף זיין בעשלוס האָט געהאט א גרויסע ווירקונג דאס, וואס לייט וועלען זאגען.

ער האָט זיך בעמיהט איינצושלאָפען, אום צו בערוהיגען די געדאנקען, וועלכע האָבען זיך יעצט ארומגעטראָגען ביי איהם אין מוח. „דער ליכטיגער מאָרגען איז פערנינפטיגער פון דעם פינ־סטערן אבענד", — האָט ער זיך געטראַכט, און אין דער פריה וועט ער קענען מיט א רוהיגען קאָפּ לייזען די אלע פראגען, פון וועלכע ער האָט יעצט קיין אויסגאנג ניט געקענט געפינען.

אבער אומזאָנסט. דער שלאָף האָט ניט געוואלט קומען. דורך די האלב געעפענטע פענסטער האָט זיך אריינגעריסען די שארפע נאכט־לופט, דאס ליכט פון דער לבנה, דאס קוואקען פון די פרעש

אין טייכעל, וועלכע האָט זיך צומישט מיט דעם קאָכענדען געזאַנג פון די נאַכטיגאַלען פונ'ם ניט־ווייטען פּארק פון שלאָס. איין נאַכ־טיגאַל האָט זאָגאר געזונגען גאַנץ נאָהענט פון זיין פענסטער צווי־שען די קוסטעס.

דער געזאַנג פון דיזען פויגעל האָט איהם איצט ארויפגע־פיהרט אויף דער עראינערונג וועגען דער מוזיק פון דעם סמאַטרי־טעלס טאַכטער און ער האָט זיך פערטראַכט באַלד וועגען דעם מסאַטריטעל און פון דעם זיינען די געדאַנקען איבערגעגאַנגען צו מאַסלאָווא. ער האָט זיך עראינערט ווי איהרע ליפּען האָבען גע־ציטערט, ווען זי האָט צו איהם געזאָגט: „לאָזט דאָס אינגאַנ־צען צורוה“.

נאָכהער האָט זיך איהם געדאַכט, אז זיין פערוואַלטער פון אימעניע, דער דייטש, איז אריינגעפאַלען אין טייך צווישען די קוואַקענדע פרעש. ער האָט געפיהלט, אז ער מוז איהם ראַטע־ווען, מוז איהם ארויסציהען פון דאָרט; אבער דער דייטש האָט זיך פערוואַנדעלט אין מאַסלאָווא און זי האָט איהם פארגעוואָר־פען: „איך בין אַ קאַטאָרזשניצע, און דו ביסט אַ פירסט!“

ער האָט זיך אַ צאַפּעל געטאָהן, האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און האָט זיך איצט ווידער אַ פרעג געטאָהן: איז דאָס גוט וואָס איך טהו? אָה, נו, דאָס וועל איך מאָרגען אין דער פריה זעהן.

און ער איז איינגעשלאָפען.

2.

אויף מאָרגען אין דער פריה האָט זיך נעכלודאָוו אויפגעכאַפּט ווען דער זייגער איז שוין געוועזען 9. דער יונגער פריקאַזטשיק האָט איהם געבראַכט זיינע אויסגעפּוצטע שטיוועל, האָט אוועקגע־שטעלט לעבען בעט אַ קרוג פרישע און קלאָהרע קוואַל־וואַסער און האָט איהם געזאָגט, אז די פּויערים זיינען שוין פערזאַמעלט דאָ אין הויף.

נעכלודאָוו האָט זיך שנעל אַ כאַפּ געטאָהן און איז ארויס־געשפּרונגען פון בעט. די נעכטיגע געפיהלען פון בעדויערען, וואָ־

רום ער צוטהיילט די ערד, זיינען אין גאנצען פערשוואונדען. ער האָט זיך גענומען אנציהען און וועהרענד ער האָט אנגעטאָהן די קליידער איז שוין ביי איהם געווען געפאסט די מיינונג און ער האָט זיך געפיהלט שטאָלץ, וואס ער וועט טאָהן אזוי ווי זיין געוויסען דיקטירט איהם. ער האָט זיך נאָר געוואונדערט, ווי אזוי האָבען דאס אזעלכע געדאנקען גאר געקענט קומען אין קאָפּ.

איבער דער נאכט האָט זיך דער וועטער געענדערט. א דראב־נער, לאנגזאמער און ווארימער רעגען איז געפאלען פון הימעל פון אין דער פריה אָן און האָט נאס געמאכט די בוימער און גראָז. נעכלודאָוו האָט געזעהן, ווי די פּויערים האָבען זיך געזאמעלט אויף דעם נאסען גראָז.

איינער נאָך דעם אנדערן זיינען זיי געקומען, האָבען זיך גע־גריסט איינער דעם צווייטען, זיינען געשטאנען אין א קרייז און האָבען געפלוידערט. וואהרשיינליך וועגען דעם וואס דער באַרין קען דאָס זיי דארפען אזוי וויכטיג?

דער פערוואלטער, א דיקער, ברייט־שולטעריגער געזונדער יונ־גער מענש, אין א גרינעם פּידזשאק מיט א שטייענדען קראגען און גרויסע קנעפּ, איז געקומען זאָגען נעכלודאָוו'ן, אז אלע האָבען זיך שוין פערזאמעלט, נור זיי קענען ווארטען — זאל ער פריהער טרינ־קען קאפע אדער טהיי, עס איז שוין פאר איהם פערפערטיגט.

— ניין, איך וועל בעסער גלייך געהן צו זיי, — האָט איהם געזאָגט נעכלודאָוו, פּיהלענדיג עפּעס אזוי ווי אין א פערלעגענהייט ביי דעם געדאנק דאס ער דארף גלייך אויפטרעטען פאר די פער־זאמעלטע פּויערן.

ער איז געגאנגען אויספיהרען יענעם פערלאנג פון די פּויערן, איבער וועלכע זיי האָבען גאָר אליין ניט געוואגט צו דיינקען — אוועקגעבען זיי די ערד פאר א ביליגען פרייז, ד. ה. ער איז געגאנ־גען טאָן פאר זיי א וואָהלטהאט, א צדקה־זאך און ער האָט זיך אליין פערשעהמט פאר זיך.

ווען נעכלודאָוו איז צוגעגאנגען צו די פערזאמעלטע פּויערים, און זיי האָבען אפּגעדעקט זייער דונקעל־בלאָנדע, קרויזע, פּליכיגע

און גרויע קאָפּ, איז ער אזוי צוטומעלט געווארען, אז ער האָט א לאנגע צייט גאָר נישט געקענט זאגען.

דער שפּריי־רעגען האָט לאנגזאם אין דינינקע טראָפּעלעך גע־שאָטען זיך פון הימעל און איז געבליעבען אויף די האָאר, אויף די בערד און אויף די האָריגע סערמיאגעס פון די פּויערים. זיי האָבען געקוקט אויף דעם בארין און האָבען געווארט, וואס וועט ער זיי דאָ זאָגען, און ער איז געווען צוטומעלט און האָט ניט געקענט ריידען.

דער רוהיגער, קאלטבלוטיגער דייטש, דער פּערוואלטער, וועל־כער האָט גוט געוואוסט די רוסישע שפּראך און האָט גערעדט א ריינעם רוסיש, האָט דאן ארויסגעפיהרט ענדליך אלעמען פון פּער־לעגענהייט. דיעזער געזונדער אפּגעפּרעסענער מענש, עבען אזוי ווי נעכלודאוו אליין, האָט מיט זיך פארגעשטעלט אקוראט דעם היפּוך פון די מאגערע, ביינערדיגע פּויערים, מיט די קנייטשען אויף די געזיפּטער, און מיט די ארויסגעסטארטשטע פון אונטער די קאפּ־טענס מאגערע פּיס פון די פּויערים.

— אט וויל דער פירסט אייך גוטעס טאָהן, די ערד אייך אב־געבען. אבער איהר זייט דאָס ניט ווערטה, — האָט געזאגט דער פּערוואלטער.

— פאר וואס ניט ווערטה? האָבען מיר פאר דיר ניט גע־ארבייט, וואסילי קארליטש? מיר זיינען זעהר צופריעדען געווען פון דער פערשטארבענער פּריצטע, א ליכטיגען גן־עדן זאל זי האָ־בען, און אויך דער יונגער פּירסט, א דאנק איהם, פערלאזט אונז ניט, — האָט אנגעהויבען א רויטער פּויער א פּלאפּלער.

— איך האָב אייך גערופען צוליעב דעם, ווייל איך וויל אייך אוועקגעבען די גאנצע ערד, אויב איהר פערלאנגט עס, — האָט געזאגט נעכלודאָוו.

די פּויערים האָבען געשוויגען, אזוי ווי זיי וואָלטען ניט פאר־שטעהן אדער ניט געגלויבט.

— ווי הייסט דאָס, אויף וואס פאר אן אופן, הייסט עס, אוועקגעבען ערד? — האָט זיך אבגערופען א מיטעליעהריגער פּויער אין א זשאקעט.

— אוועקגעבען אייך אין ארענדע, אז איהר זאלט זיך פאר ווייניג געלד קענען בענוצען מיט דער ערד.

— א גרויסארטיגע זאך, — האט געזאגט אן אלטער מאן.

— נור אז דאס זאל זיין אן אבצאהלונג נאך די כוחות, — האט געזאגט אן אנדערער.

— פאר וואס זאלען מיר דען ניט נעהמען ערד? מיר זיינען צו דער ערד געוואהנט. זי איז אונזער שפייזער. און אויך אייך וועט זיין רוהיגער: איהר ווייסט איינס, — נעהמט אב דאס געלד און ווייטער קיין זאך. ווארום אז ניט איז דאך אויך נאר צרות, — האבען זיך געלאזט הערען ווייטערע שטימען.

— די צרות קומען פון אייך, — האט זיך ארויסגערוקט דער פערוואלטער, — איהר מאכט זיך אליין שלעכט. ווען איהר וואלט געארבייט און ארענטליך אויפגעפיהרט זיך, אין ארדנונג זיך האלטען...

— ווי קען אונזער א ברודער אט אזוי זיין, וואסילי קארליטש, — האט אנגעהויבען אן אלטער פויער, א מאגערער, מיט א שאר־פען נאז, — אט טענה'סטו, וואסילי קארליטש, פארוואס דער פערד איז אריין אין די קארן; נו, ווער האט געלאזען א פערד געהן אין תבואה: א גאנצען טאג — און א טאג ווי א יאהר, — האב איך זיך אנגעהארעוועט מיט'ן קאשען היי, בין איך איינגעשלאפען אויף א ווייל, כאפט ער זיך אריין אין די האבער. און דו שינדסט פון מיר די פעהל אראפ יעדען מאל.

— אן ארדנונג דארפט איהר איינפיהרען, עס זאל ניט פאר־סירען.

— עס איז דיר אזוי גרינג צו זאגען, אן ארדנונג איינפיהרען, וואו נעהמט מען דאצו כוחות, — האט געענטפערט א הויכער שווארצהאריגער, אין גאנצען בעוואקסענער, ניט גאר קיין אלטער פויער.

— האב איך אייך ניט געזאגט, נעהמט און צאמט ארום, דאס וואלט געווען דער בעסטער מיטעל.

— נו, גיב אונז געהילץ, — האט זיך ארויסגערוקט איצט פין

הינטען א קורצינקער מוזשיקעל, קוים אנצוזעהען, — האָב איך ניט געוואָלט פאראיאָהרען ארומצאַמען, האָסטו מיך אויף דריי חדשים אריינגעשפּאַרט אין טורמע די לייז זאָלען מיך פרעסען. נו, אַט האָסטו זיך פאַרצאַמען. וואָס זאָל מען מאַכען?

— וואָס האָט ער דאָס דערצעהלט? — האָט נעבלודאָוו א פרעג געטאָהן דעם פערוואַלטער.

— דער ערשטע דיעב אים דאָרפע, — האָט אויף דייטש געזאָגט איהם דער פערוואַלטער, — יעדען יאָהר כאַפּט מען איהם אין וואַלד, גנב'ענען דיין האָלץ.

— דו לערען זיך אויס צו אכטען פרעמדע אייגענטהום, — האָט ער זיך ווענדענדיג צו דעם פויער געענטפערט.

— ווי דען, אכטען מיר דיך דען ניט? — האָט איצט א זאָג געטאָהן דער אַלטער, — מיר מוזען דיך דאָך אכטען, ווייל מיר זיינען דאָך ביי דיר אין די הענד, דו קענסט פון אונז אַלץ מאַכען. און וואָס מאַכסטו פון אונז ניט?

— נו, ברודערקע, איך אָן עולה טהאָן קען מען שוין ניט. איהר וואָלט נור ניט טהאָן קיין עולות א צווייטען.

— וואָס הייסט עולה? האָט מיר זומער די מאַרדע צו'הרג'ט, און אזוי איז געבליעבען. מיט א רייכען זאָל מען זיך הפנים ניט משפּט'ן.

— און איהר דאַרפט טאָהן געזעצליך, — האָט זיך געהאַמפּערט מיט די פויערים דער פערוואַלטער.

עס איז אזוי אנגעגאַנגען א ווערטער־קאַמפּף, און די אנטהייל־נעהמער האָבען אליין ניט געוואוסט צוליעב וועלכען צוועק זיי טוהען עס. מען האָט נור געקענט זעהן, אז אויף איין זייט איז דאָ איינגעהאַלטענע אימה און אנגעקליעבענע ביטערקייט, און אויף דער אנדער זייט — דאָס בעוואוסטזיין פון אייגענער מאַכט און געוועלטיגקייט. נעבלודאָוו'ן איז געווען זעהר שווער דאָס צו הערען, און ער האָט געזוכט ארויפצוקומען צוריק אויף דעם אנגעפאַנגענעם עסק, אבמאַכען די פרייזען און די צייט, ווען די פויערים דאַרפען צאָהלען.

— נו, ווי בלייבט מיט די ערד? ווינשט איהר צו האָבען זי, און וואס פיר א פרייז וואָלט איך לוינען צו געבען, אויב איהר ווילט די גאנצע ערד.

—אייערע סחורה, דארפט איהר, באריז, זאגען דעם פרייז.

נעבלודאוו האָט געזאגט א פרייז. ווי געוועהנליך, האָבען זיך די פויערים אנגעהויבען דינגען, ניט קוקענדיג דערויף, וואס דער פרייז איז געווען א סך א ביליגערער איידער מען צאָהלט געוועהנליך פאר געדונגענע ערד, אבער די פויערים האָבען גע'טענה'ט, אז דער פרייז איז א צו הויכער, שווער צו צאָהלען. נעבלודאוו האָט געווים ערוואַרטעט, אז זיין פארשלאָג וועט אנגענומען ווערען מיט שמחה, און דאָ האָט ער פון צופריעדענהייט גאָר קיין זכר ניט געזעהן אפילו. ער האָט נור דאן בעמערקט, אז פאר די פויערים לוינט צו נעהמען די ערד אויף דעם פרייז, וואס ער האָט זיי אנגעבאָטען, ווען עס האָט זיך אנגעהויבען צווישען די פויערים א קריגערייי איבער דעם ווי זאָל מען דינגען די ערד, די גאנצע דאָרף־געמיינדע, אדער איינצעלוויים. די רייכערע האָבען געוואָלט אויס־שליסען די שוואכע צאהלער, און די שוואכע צאָהלער האָבען זיך ניט געלאָזען אויסשליסען פון כלל. ענדליך, צו פערדאנקען דעם פער־וואלטער, וועלכער האָט זיך ארייגגעמישט צו מאכען א טאָלק, איז מען דורכגעקומען מיט'ן פרייז און מען האָט אבגעמאכט די דא־טומס ווען די צאהלונגען זאָלען געמאכט ווערען, און די פויערים זיינען אוועק, הויך שפּרעכענדיג צווישען זיך, גייענדיג בארג ארויף צום דאָרף צו. נעבלודאָוו איז מיט דעם פערוואלטער אריין אין קאָנטאָר אום אויסצוארבייטען אויפ'ן פּאַפּיער דעם פּלאַן פון דעם קאָנטראַקט.

אלעם האָט זיך אויסגעדרייט אזוי ווי נעבלודאָוו האָט גע־האַפט און פערלאנגט: די פויערים האָבען בעקומען די ערד אויף א גוטע 30 פּראצענט ביליגער, ווי דער געוויינליכער פרייז איז ביי דינגען ערד. זיינע איינקינפטע פון גיטער האָט זיך פערקלענערט ביינאהע אויף א העלפט, אבער פאר נעבלו־דאָוו'ן איז עס איצט געווען גענוג, נאָך עטוואס צו פיעל, בעזאנ־

דערם נאָך ווען מען זאָל צורעכענען די סומע, וועלכע ער האָט בע־
קומען פאַר דעם פערקויפטען וואַלד און דאָס וואָס מען וועט נאָך
אויסלייזען פאַר די אַלע זאַכען, געהילצען, וועגען, מאַשינעס און
די גאַנצעווירטהשאַפט.

אַלעס האָט אויסגעזעהען אַזוי שעהן, און פון דעסטוועגען האָט
נעכלודאָוו געפיהלט עפּעס אַזוי פערדריסליך, אַזוי ווי ער וואָלט
האָבען געוויסענביסע. ער האָט געזעהען, אַז די פּויערים זיינען
דאָך ניט געוועזען גאַר צופריעדען און אַז זיי האָבען ערוואַרטעט
עפּעס מעהר, ווי דאָס וואָס ער האָט זיי געגעבען. ער האָט פערלאָ־
רען האַלב פון זיין פערמעגען און די פּויערים האָבען ערשט ניט
בעקומען דאָס וואָס זיי האָבען געוואָלט. דאָס איז געוועזען דער
פּועל יוצא פון זיין גאַנצע אויפטהועכץ.

אויפ'ן צווייטען טאָג איז אַ קאָנטראַקט געוועזען פערטיג, אונ־
טערגעשריעבען, און נעכלודאָוו, זייענדיג בעגלייט פון די אויסער־
וועהלטע אַלטע־לייט פון דאָרף, האָט זיך אַריינגעזעצט אין דער
רייכער קאַליאַסקע און איז געפאָהרען צום סטאַציאָן פון אייזענ־
באַהן. אויף די פּויערשע געזיכטער איז געבליבען עטוואָס ניט דער־
זאָגטעס, און זיי האָבען אונצופריעדען געשאָקעלט מיט די קעפּ.
זיי זיינען געבליבען אונצופריעדען און נעכלודאָוו איז געוועזען אונ־
צופריעדען מיט זיך. מיט וואָס ער איז געוועזען אונצופריעדען האָט
ער ניט געוואוסט, נור איהם איז די גאַנצע צייט עפּעס געוועזען
מיאוס און עטוואָס האָט געפּרעסט זיין האַרץ.

3.

פון קוזמינסקאָיע איז נעכלודאָוו געפאָהרען נאָך זיין גוט,
וועלכער איז איהם געבליעבען בירושה פון זיינע טאַנטעס. דאָס איז
געוועזען דערזעלבער, וואו ער האָט זיך צום ערשטענס בעגעגענט
מיט קאַטיושאַ. דאָ האָט ער געוואָלט אויך אָבגעבען אויף אַרענדע
די ערד, אַזוי ווי ער האָט דאָס געטאָהן אין קוזמינסקאָיע. אויסער־
דעם האָט ער נאָך געוואָלט דאָרט אַלעס פאַנאַנדערפרעגען וועגען

קאטיושא און וועגען זייער קינד: איז דאס אמת, אז ער איז גע־שטאָרבען און ווי אזוי איז ער געשטארבען?

גאנץ פריה איז ער אָנגעקומען אין פאנאָווא און דאָס ערשטעס, וואס האָט איהם איבערראשט, ווען ער איז אריינגעפאָהרען אין הויף, איז די שרעקליכע פערלאזענהייט און פוסטקייט איבעראל. די געביידעס זיינען געווען בעוואקסען מיט מאָך, פוסטע חורבות, דער גארטען פערווילדעט. די וועגען פערדעקט מיט גרינס. בע־זאנדערס האָט אויסגעזעהען ווי א חורבה דאס פריצישע הויז, וואו זיינע טאנטעס האָבען אמאָהל געוואהנט. דער בלעך־געדעקטער דאך איז געווען פערראָסט, אז עס איז ניט געווען צו דערקענען פון וואָס פאר א פארב ער איז אמאָהל געווען. אין איינינע פלעצער איז די בלעך געווען אָפּגעריסען און אויסגעבויגט אין דער הויך, וואהר־שיינליך פון שטורם־ווינדען. דער פלאנקען, מיט וועלכען דאס הויז איז געווען ארומגעצוימט, איז געווען פלעצערוויים צובראכען, צו־פוילט און איינגעפאלען, דער גאניק פון הויז איז געווען איינגעבוי־גען אויף א זייט און פלעצערוויים אויסגעפוילט; די פענסטער זיינען געווען פערצויגען מיט א גרין־רויטליך גלאנץ און פלעצער־וויים אויסגעבראכען, אהן שויבען.

אין פליגעל פונ'ם זעלבען הויז, דארט וואו עס האָט אין א פאָר צימערן געוואהנט דער פערוואלטער, איז אויך געווען אזוי פעראלטעט און פערלאָזען. דער גארטען אליין איז ניט נור ניט גע־ווען אזוי פערלאזען, ער האָט זיך פאנאנדערגעוואקסען אין אלע ווינ־קעלעך, ווילד אבער בליהענד. פלעצערווייז האָט ער אויסגעזעהן פונקט אזוי ווי מיט 12 יאהר צוריק, דאן ווען נעכלודאָוו האָט דאָ אזוי פיעל הנאה געהאט, ווען ער איז געווען ביי די טאנטעס צו בע־זוך. ער האָט זיך דערמאָהנט ווי ער האָט דאָ געשפיעלט דאן מיט דער 16 יאהריגער קאטיושא אין קאמער־קאמער הויז, ווי ער האָט זיך געיאָגט כאפּען זי, איז געפאלען און האָט זיך איינגעשטאָכען פון קראָפּיווע.

דער אמאָליגער יונגער קארשען־בוים, וואָס האָט געוואקסען לעבען הויז, איז איצט געווען א גרויסער פאנאנדערגעוואקסענער

אלטער בוים. די טייכעל פון ווייטען איז געווען פול איבער די ברעגען, און דאס וואסער האט זיך שנעל געטראגען, גערוישט און געבורבעלט ביי די ברעגען.

איבער'ן טייכעל אויפ'ן פעלד האט זיך געפיטערט די דארפי־שע סטאדע, און דאס אלעס האט ערוועקט אין נעכלודאוו'ן די ער־אינערונגען פון אמאהל, ווען ער האט אזוי יוגענד־לוסטיג, אזוי ליעבליך פערבראכט זיין צייט.

נעכלודאוו האט זיך געזעצט לעבען פענסטער, קוקענדיג אין גארטען און צוהערענדיג זיך. די פענסטער איז געווען אפען, און איהר האט זיך אריינגעצויגען די פרישע הערבסט־לופט, און דער ריח פון דער פייכטער אויפגעאקערטער ערד. אויפ'ן טייכעל האבען די וועשערקעס געפאטשט מיט זייערע פראניקעס די וועש, און דער קלאנג האט זיך צומישט מיט דעם רוישען פון די וואסער, וואס איז געפאלען אויפ'ן ראד פון מיהל.

און פלוצלונג האט זיך נעכלודאוו דערמאנט, ווי ער איז גע־זעסען לעבען זעלבען פענסטער דאן, דאס ערשטע מאל ווען ער האט בעזוכט די טאנטעס, און דוכט זיך, ער הערט דעם זעלבען גערויש, וואס דאן און די זעלבע פליג איז פערבייגעפלויגען זשומענדיג פערביי זיינע אויערן.

ער האט זיך דערמאנט, ווי ער איז דאן אלט געווען בלויז 18 יאהר, און ער האט זיך איצט דערפיהלט אקוראט ווי ער וואלט גע־ווען וויעדער אזוי יונג, אזוי פריש, פול מיט הערצענס־ריינקייט און זעעלען־קלאהרהייט. עס איז איהם אבער פארגעקומען בלויז ווי א טרוים, — ער האט געוואוסט, אז די יוגענד איז שוין פער־שוואונדען און אויך אימער פערשוואונדען. ער האט עס געוואוסט און איהם איז איצט געווארען אזוי שווער צומוטה.

— ווען וועט דער פירסט בעפעהלען צום עסען? — האט א פרעג געטאהן איהם דער פריקאזטשיק, שמייכעלנהאפט.

— ווען איהר ווילט, עס איז גאנץ עגאל, איך בין ניט הונגע־ריג, — האט איהם געענטפערט נעכלודאוו.

— ניט יעצט?

— ניין. איך וויל זיך דורכגעהן א ווײלע דורכ׳ן דאָרף.

— פיעלייכט וואָלט איהר אריין אינעווייניג, עס איז שוין אלעס צוגעגרייט פערטיג. ביי מיר איז אלעס אין אָרדנונג, אבוואָהל אויסערליך איז דא אלעס אזוי אפּגעלאָזען.

— ניין, ניין, ניט איצט, בעסער שפּעטער. זאָגט מיר, איך בעט אייך, געפינט זיך דאָ ביי אייך א פרוי מיט׳ן נאָמען מאַט־רענא כאַרינאַ ? (כאַרינאַ איז געוועזן קאַטיושאַ׳ס מוהמע).

— געפינט זיך, ווי דען ? אין דאָרף וואָהנט זי, — איך קען מיט איהר גאָרניט מאכען. זי האַלט א שיינק. איך האָב מיט איהר זיך שטענדיג צו אַרומרייסען איבער דעם, אבער איך קען געגען איהר קיין פּראָטאָקאָל ניט מאַכען. א רחמנות, אן אַלטע פרוי, האָט געביך אייניקלעך, וועלכע זי דאַרף אויפהאַלטען, און איך קען צו איהר ניט זיין אזוי שטריינג, — האָט זיך דער פּרי־קאַזטשיק פערענטפערט, אַלץ מיט א זיסען שמייכעל, ווילענדיג איינקויפען זיך ביים פריץ אין לאַסקע.

— וואו וואָהנט זי ?

— דאָס איז ניט ווייט.

— מאָלט מיר אפּ וואו דאָס איז.

— צום ענדע פון דאָרף, די דריטע הייזעל פון יענעם עק. אויף דער לינקער זייט איז א ציגעלהויז, און גלייך נאָך דער גע־מויערטער הויז איז איהר שיינקעל. איך וועל אייך בעסער בע־גלייטען, — האָט ליבליך געזאָגט דער פּריקאַזטשיק.

— ניין, איך דאַנק, עס איז ניט נויטיג. איך וויל געהן אליין, און איהר זעהט בעסער אונטערדעסען צונויפרופען דאָ די אלע מו־זשיקעס פון די דערפער. איך דאַרף מיט זיי וואָס דורכריידען וועגען דער ערד.

און נעכלודאָוו איז אַרויס, דיינקענדיג אז דאָ וועט ער זיך אָבפערטיגען אזוי ווי אין קוזמינסקאָיע נאָך דעמזעלבען אבענד.

4.

אַרויסגעהענדיג דורכ׳ן טויער האָט נעכלודאָוו בעגעגענט א יונגע, פולע פויערישע מיידעל אין א בונטע קליידעל, לויפענדיג

שנעל מיט איהר באַרפוסע פיס איבער דער שמאָלער וועגעלע. זי
האָט געהאלטען אין האנד א רויטען האָהן, און ווי זי האָט דערזעהן
דעם בארין, האָט זי אנגעהויבען געהן שטילער. ווען זי איז פערביי
איהם האָט זי זיך ארום געטאָהן אויפ'ן זייט וועג און האָט זיך
טיעף א בויג געטאָהן.

געהענדיג ווייטער אראָפּ בערגעל, פערביי דעם ברונען האָט נע־
כלודאָוו אויך בעגעגענט אן אלטע איינגעהויקערטע פויערטע, וועל־
כע האָט געטראגען אויף איהרע פּלייצעס א קאראמיסל מיט צוויי
עמער וואסער. ווען זי האָט דערזעהן דעם בארין, האָט זי זיך אָפּגע־
שטעלט, האָט אראָפּגעלאָזען די עמערס אויף דער ערד, האָט געלא־
זען דעם בארין דורכגעהן, און האָט זיך אויך טיעף פערנייגט.

באלד איז ער צוגעקומען צום דארף. אויפ'ן הימעל האָבען זיך
אפילו געקליבען וואָלקענס, אבער די זונן האָט זעהר געבאקט. עס
איז געווען 10 א זייגער און די היץ איז שוין געווען שטיקענד. אי־
בער'ן גאנצען גאַס פון דאָרף האָט זיך געהערט א געדיכטער גערוך
פון מיסט.

פון דעם ערשטען הויפעל האָט אן אלטער פויער ארויסגע־
פיהרט א וואָגען מיט הנאָי. דערזעהענדיג דעם פריץ האָט ער זיך
אויפגעשטעלט, האָט זיך דריימאָהל א בויג געטאָהן צו נעכלודאָוו'ן.

— אונזער בארינע'ס א פּלימעניקעל וועסט דו זיין ?

— יא, יא.

— ביזט געקומען צו אונז געוואָר ווערען ? — האָט נייגיעריג
געפרעגט דער אלטער.

— יא, יא. נו, ווי געהט עס אייך דאָ ? — האָט געפרעגט
נעכלודאָוו, ניט וויסענדיג וואס צו זאגען איהם.

— ווי זאל דאס געהן ? א שווערער לעבען.

— פארוואס אזוי שווער ? — האָט א פרעג געטאָהן נעכלו־
דאָוו.

— אָט אזוי. וואס איז דאס פאר א לעבען ? א שווערער לעבען
איז דאָס.

נעכלודאָוו איז אריין אין הויף, און דער אלטער נאָך איהם.

— אַט זיינען זיי ביי מיר 12 נפשות, — האָט געזאָגט דער אַלטער, ווייזענדיג אויף צוויי פרויען, וועלכע האָבען צונויפגע־שאַרט די הנאי מיט לאַפּעטעס, — יעדער חודש מוז איך קויפען 6 פוד, און וואו זאָל זיך דאס נעהמען?

— און קיין אייגענע האָט איהר דען ניט?

— אייגענע? — האָט מיט אַ ביטערן שמייכעל געזאָגט דער אַלטער, — איך האָב ערד אקוראַט אויף דריי נפשות, און קאָרמען דאַרף מען 12. עס קלעקט אפילו ניט ביז ניי יאהר.

— טאָ ווי זשע טוהט איהר?

— אַט אַזוי טהוען מיר. אַט האָב איך איינעם אוועקגעגע־בען ארבייטען, און ביי איין אביסעל געלד פערנומען, און קיין פּאַ־דאַטיעס אויך ניט געצאָהלט.

— און וויפיעל פּאַדאַטיעס?

— פון מיין הויף אַליין קומט 17 רובעל יעדע דריטעל יאהר. אך, זאָל גאָט אויסהיטען פון אַזאַ לעבען. דו ווייסט אַליין ניט ווי דו קומסט דורך.

— קען מען אריינגעהן צו אייך אין שטיבעל? — האָט אַ פרעג געטאָהן נעכלודאָוו, צוגעהענדיג צום טיהר.

— פאר וואס ניט, באַרין, אדרבה, קום אריין און זעה. און ער האָט געעפענט פאר נעכלודאָוו'ן די טיהר.

די פויערטעס האָבען פערריכט די טיכלעך אויף זייערע קעפּ, און האָבען געקוקט נייגעריג מיט שרעק אויף דעם שיינעם, ריינעם באַרין מיט די גאָלדענע זאַפּאָנקעס אויף די מאַנזשעטען. פון שטי־בעל זיינען ארויסגעשפרונגען צוויי מיידעלעך. נעכלודאָוו האָט זיך אָנגעבויגען, האָט אראָפּגענומען די היטעל און אין אריין אין פיר־הויז און דערנאָך אין דער שמוציגער ענגער שטיבעל, וואו עס האָט געשמעקט מיט זויערן עסען. אינווייניג איז לעבען אויוון געשטא־נען אַן אַלטע פויערטע מיט פערקאַשערטע ארבעל און ברוינע פער־ברענטע הענד מיט אנגעצויגענע אָדערן.

— אַט איז אונזער באַרין געקומען צו אונז צו גאַסט, — האָט אַ זאָג געטאָהן דער אַלטער.

— נו, זעהר שעהן, מיר בעטען אריינקומען, — האָט ליעבליך געענטפערט די אלטע, אראָברוקענדיג די פארקאָשערטע ארבעל.

— איך האָב געוואלט א בליק טאָהן ווי לעבט זיך אייך, — האָט געזאגט נעבלודאָוו.

— אָט אזוי לעבען מיר, פריץ, אָט ווי דו זעהסט. די שטיבעל האַלט ביים איינפאלען. ס'איז נאָר א מורא, זי זאל וועמען ניט טרעפען און דערשלאָגען אויף טויט. און דער אלטער זאגט, זי איז נאָך גוט אויף צום וואהנען. נו, אָט אזוי לעבען מיר, ווי די מלכים, — האָט געוויצעלט זיך די מונטערע אלטע, שאָקלענדיג נערוועז מיט'ן קאָפּ, — אָט וועל איך באלד צונויפקלייבען זיי אויף מיטאג, וועל קאָרמענען דעם ארבייטענדען עולם.

— און וואס האָט איהר צו מיטאג?

— וואָס פאר א מיטאג? אָה, אונזער עסען איז ניט צו פערזינדיגען. דער ערשטער מאכל איז ברויט מיט קוואס, דער צווייטער — קוואס מיט ברויט, — האָט געזאגט די אלטע לאכענדיג אזוי, אז עס האָבען זיך געזעהען איהרע האלב אבגעריבענע צייינער.

— ניין, איך מיין אהן שפּאס, ווייזט מיר וואס וועט איהר היינט עסען צו מיטאג.

— וואס עסען? — האָט איבערגעפרעגט דער אלטער, — אה, אונזער שפּייז איז ניט אי־אי־אי. ווייז איהם, אלטע.

די אלטע האָט א שאקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ.

— האָט זיך פערגלוסט אנצוזעהן אונזער מוזשיצקען מאכל. אָך זעה, דו ביסט א מאָדנער פריץ, דארפסט אלץ וויסען. איך האָב דאך געזאגט — ברויט מיט קוואס, נו און נאָך זויערס, נו און דערנאָך קארטאָפּעלקעס.

— און מעהר גארנישט?

— וואס נאָך ווילסטו, נו מיר וועלען פערווייסען מיט א ביסעלע מילך, — האָט לאכענדיג געזאגט די אלטע, און האָט א קוק געטהאָן אין טיהר.

די טיהר איז געוועזן אָפען, און אין פירהויז זיינען געוועזן

פול מיט מענשען, דאָ זיינען געוועזן יונגען און מיידלעך, פרויען מיט זויג־קינדער לעבען ברוסט, האָבען זיך געשפּאַרט צום טיהר און האָבען געקוקט אויף דעם זאַנדערבאַרען פּריץ, וועלכער קוקט זיך צו צו מוזשיצקע מאכלים. די אַלטע האָט ווי עס האָט געשיינט געשטאַלצירט, וואס זי ווייס ווי צו אונטערהאַלטען זיך מיט'ן פּריץ.

— יע, יע, וואס איז דאָ וואס צו ריידען, — האָט זיך אָפּגע־זיפצט דער אַלטער, — וואוהין קריכט איהר? — האָט ער אין מיטען א געשריי געטאָהן צו די קינדער, וועלכע האָבען זיך גערוקט אין טיהר.

— נו, זייט אייך געזונד, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו, און האָט זיך אויפגעהויבען ארויסצוגעהן, פיהלענדיג זיך אונאַנגענעהם און פערשעהמט; ער האָט אַליין ניט געוואוסט פאר וואס.

— א דאנק, וואס דו ביסט געקומען אונז געוואָר ווערען, — האָט א זאָג געטאָהן דער אַלטער.

אין פירהויז האָבען זיך די לייטע געשטופּט איינער צום אַנ־דערן און זיי האָבען געמאכט א וועג פאר'ן פּריץ. נעכלודאָוו איז ארוים אויפ'ן הויף און אין געסיל. נאָך איהם זיינען ארויסגעלאָפען צוויי אינגלעך באָרפוסע. איינער, דער עלטערער אין א שמוציגער לייוונדענער העמד און דער אינגערער אין א אָפּגעבלאַקירטער ראָ־זעווער העמדעל. נעכלודאָוו האָט אויף זיי א קוק געטאָהן.

— וואוהין געהסט דו איצט, פּריץ? — האָט איהם א פרעג געטאָהן דער עלטערער אינגעל.

— צו מאַטרענא כארינא, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט.

— קענט איהר זי?

דער קליינער אינגעל אין דער ראָזעווער העמדעל האָט זיך עפּעס צולאַכט; דער עלטערער האָט אבער איבערגעפרעגט ערנסט.

— וועלכע? אַן אַלטע איז זי?

— יא, אַן אַלטע.

— אָ־אָ, — האָט ער זיך דערמאָנט, — דאס איז סעמיאָניכא, דאָרטען אויפ'ן ברעג פון דאָרף, מיר וועלען דיך אהין בעגלייטען. הייי, פעדקא, מיר וועלען בעגלייטען דעם פּריץ, הע?

— און די פערד?

— אָה, נישטקשה די פערד!

פעדקא האָט איינגעשטימט און זיי זיינען אלע געגאנגען ארויף אין דאָרף.

5.

נעכלודאָוו האָט זיך געפיהלט בעסער מיט די אינגלעך אלס מיט די גרויסע, און ער האָט אויפ'ן וועג זיך צורעדט מיט זיי. דער קליינער, אין דער ראזעווער העמדעל, האָט אויפגעהערט צו לאכען און האָט גערעדט מיט'ן פריץ אויך ערנסט און צו דער זאך, אזוי ווי דער עלטערער.

— נו, ווער איז ביי אייך דא דער ארעמסטער? — האָט א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו.

— ווער איז אן ארימאן? מיכאילאָ איז אן ארימאן, סעמיאן מאקאראָוו איז אויך אן ארימאן און מארפא איז אזוי אָרעם, א גרויל.

— און אניסיא איז דאָך נאָך ארימער, ביי זיי איז גאָר קיין קוה ניטא, זיי האָבען ניט צו עסען, — האָט געזאגט דער קליי־נער פעדקא.

— ביי זיי איז קיין קוה ניטא, אבער זיי זיינען דאָך מעהר ניט ווי דריי נפשות, און מארפא איז נעביך זאלבעפינפט, — האָט געשטריטען דער עלטערער אינגעל.

— אבער זי איז דאָך אן אלמנה, — האָט דער אינגערער גע־שיצט די ארימע אניסיא.

— יע, אניסיא איז אן אלמנה, און וואס איז מארפא? אויך אזוי גוט ווי אן אלמנה, — האָט געטענה'ט דאס זייניגע דער על־טערער אינגעל, — דאָך אלץ איינס האָט זי קיין מאן ניט.

— וואו איז דען איהר מאן? — האָט נייגעריג א פרעג גע־טאָהן נעכלודאָוו.

— די לייז פרעסען איהם אין אסטראָג,—האָט געענטפערט דער אינגעל, געברויכענדיג דעם געוועהנליכען אויסדרוק פון די פויע־

רים, — ער האָט אויסגעהאַקט צוויי בעריאָזעס אין דעם פּריצישען וואַלד, האָט מען איהם אַריינגעזעצט, זיצט ער שוין זעקס חדשים, און די ווייב זיינע הונגערט, דריי קינדערלעך און אַן אַלטינקע, — האָט געגעבען צו פערשטעהן דער אינגערער.

— וואו וואהנט זי? — האָט אַ פרעג געטאָהן נעבלודאָוו.

— אַט אין דעמזעלבען הויז, — האָט דער אינגעל געזאָגט, ווייזענדיג אויפ'ן הויז, געגען וועלכען אַ קליינער בלאָנדער אינגעלע איז געשטאַנען, קוים האַלטענדיג זיך אויף די אויסגעבויגענע פיסלאַך.

— וואַסקאַ, וואָהין ביסטו, צולאָזענער, אַנטלאָפען? — האָט אַ געשריי געטאָהן אַ פרוי, פון הויז אַרויסלויפענדיג, האָט אַ כאַפּ געטאָהן דעם קינד אויף די הענד און איז ערשראָקענערהייט, קומענדיג אין וועג נעבלודאָוו'ן, אַריינגעלאָפען אין הויז, אַזוי ווי זי וואָלט מורא האָבען, נעבלודאָוו זאָל עפּעס ניט טאָהן בייזעס איהר קינד.

דאָס איז געווען דיעזעלביגע פרוי, וועמעס מאַן עס איז געזעסען אין אָסטראָג פאַר די פּאָאַר בוימעלעך, וועלכע ער האָט אויסגעהאַקט אין נעבלודאָוו'ס וואַלד.

— נון און מאַטרענאַ איז עפּעס אויך אָרעם? — האָט אַ פרעג געטאָהן די אינגלעך נעבלודאָוו.

— מאַטרענאַ? פאַר וואָס זאָל זי זיין אָרעם? זי האַנדעלט מיט בראַנפען, — האָט ענטשידען אַ'ן ענטפער געטאָהן. אַזוי ווי אָפּגעשניטען, דער אינגערער אינגעל.

צוקומענדיג צו מאַטרענעס שטיבעל האָט נעבלודאָוו אָפּגעלאָזען די אינגלעך און איז אַריין, פריהער אין פירהויז און דערנאָך אין הויז. דאָס גאַנצע הייזעל האָט פערנומען 6 אַרשין, אַזוי אַז אויפ'ן בעטעל, וועלכע איז געשטאַנען צווישען אויווען און וואַנד, וואָלט זיך אַן ערוואַקסענער מענש ניט קענען אויסציהען.

„אויף דערזעלבער בעטעל האָט קאַטיושאַ געבוירען איהר קינד און געלעגען דערנאָך קראַנק", איז דורכגעפלויגען ביי נעבלודאָוו'ן אין קאָפּ אַ געדאַנק.

אַ פּאָר אייניקלעך פון דער אַלטער זיינען ארייגעלאָפען נאָך נעכלודאָוו'ן און זיינען געבליעבען שטעהן אין טיהר שעהמענדיג זיך פאַר'ן פריץ.

— וועמען דארפען זיי? — האָט בייז אַ פרעג געטאָהן די אַלטע, וועלכע איז געווען שלעכט אויפגעלייגט און האָט ניט דערקענט נעכלודאָוו'ן. זי האָט געמיינט, אז דאס האָט עפּעס צו טאָהן מיט איהר קרעטשמעריי, און זי איז געווען אַ ביסעל צושראָקען.

— איך בין דער גוטבעזיצער. איך בין געקומען צו אייך, ווייל איך האָב מיט אייך עפּעס צו ריידען איבער אַ וויכטיגע אַנגעלעגענהייט.

די אַלטע האָט שווייגענדיג זיך גוט איינגעקוקט אינ'ם גאסט און באַלד האָט זיך אַ חניפה'דיגער שמייכעל צוגאָסען אויף איהר צוקנייטשטען פּנים.

— אַך, דו ליעבינקער, פויגעלע מיינע... און איך, אַלטע נאַר, האָב דיך ניט דערקענט, האָב געמיינט, אז עפּעס אַ פרעמדער... אַך, דו טהייערער, ליעבער פריצ'ל מיינער.

— ווי רעדט מען מיט אייך בעזונדער, קיינער זאָל ניט זיין דערביי, — האָט נעכלודאָוו זי אַ פרעג געטאָהן, זעהענדיג אז אין טיהר זיינען געשטאַנען די קינדער און אַ פויערטע.

— אַוועק, שדים! — האָט די אַלטע אַ טריב געטאָהן די קינדער, — וואס האָט איהר דאָ ניט געזעהן? געהט און פערמאַכט די טיהר.

די קינדער זיינען אַוועקגעלאָפען און די מאָגערע פויערטע מיט'ן זויג־קינד אויפ'ן האַנד האָט פערמאַכט די טיהר און איז געבליעבען אויף יענער זייט. די אַלטע האָט זיך ווייטער צוגאָסען מיט איהר קול'כעלע.

— אַך, וואס פאַר אַן אַלטע נאַר איך בין געוואָרען! איך זעה, קומט מיר אריין אַ שעהנינקער, אַ פיינינקער, — ערשט דאס איז אַליין דער פריץ. וואָס פאַר אַ גאסט, וואָס פאַר אַ גאסט! און האָט גאַר ניט געשעהמט זיך געוואָר צו ווערען די אַלטע נאַר. וואס פאַר אַ בריליאַנט דו ביסט, מיין פריצ'ל! נו, אַט זעצט זיך דאָ,

וואשע סיאטעלסטווא. און איך, אלטע נאר, האב געקלעהרט, וואס פאר א טייוועל קריכט דא אין מיין שטיבעלע; ערשט דאס ביסטו דו, דער פירסט, דער יונגינקער פירסט. זיי מוחל דער אל־טער אויסגעוועבטער נאר, שוין בה"ש בלינד.

נעבלודאוו האט זיך געזעצט. די אלטע איז געשטאנען לע־בען איהם, האט אונטערגעהאלטען די מארדע מיט דער רעכטער האנד, און דעם רעכטען עלען־בויגען מיט דער לינקער האנד, פער־טיג צו הערען, וואס דער פירסט וויל פון איהר האבען.

— איך בין געקומען צו דיר פרעגען, צו געדיינקסט דו קא־טיושא מאסלאווא?

— קאטערינען? ווי זאל איך ניט געדיינקען, א פלימעניצע זאל איך ניט געדיינקען? אוי, וויניג האב איך געוויינט אויף איהר ביטערע לאגע? איך ווייס דאך אלעס. ווער זינדיגט דאס ניט, און ווער רעדט נאך, אז מען איז נאך יונג. אודאי געזעסען, קאפע אין איינעם געטרונקען, נו, און דער טייפעל האט זיך אריינ־געמישט, — נו, אט איז אן עבירה ארויסגעקומען. פערפאלען! דו האסט זי דאך ניט אוועקגעווארפען אזוי ווי אנדערע און גאר ניט וועלען וויסען פון איהר, הונדערט רובעל האסטו איהר גע־געבען, א שעהנע מתנה... נו, וואס נאך? און זי האט זיך בענא־רעשט. ווען זי וואלט מיך געפאלגט, וואלט זי געווארען א מענש.

— איך האב געוואלט פרעגען וועגען דאס קינד, — האט זי איבערגעשלאגען נעבלודאוו.

— דאס קינד?

— יא, זי האט דאך דא ביי איך געבוירען דאס קינד? וואו איז עס? ווייסט איהר עפעס פון דאס?

די אלטע האט אויסגעשטעלט א פאר פערוואונדערטע אויגען.

— אויב איך ווייס עפעס פון קינד? האב איך איהם דען אליין ניט געזעהען מיט מיינע אויגען? וואס פאר א שעהנינקע עופה'לע דאס איז געווען, א קליינינקער, נחת'דיגער אינגעלע, אבער א שוואכינקער. ער האט אויף קיין רגע'לע ניט געלאזען די מוטער רוהען. נור געשריען, געשריען און געשריען מיט קולות. איך

האָב איהם געלאָזען טויפען און אוועקגעגעבען אין אַ יתומים־הויז, ער זאָל זיך האָדעווען געזונטערהייט. וואס וואָלט נעביך געוואָרען פון דער מוטער, ווען זי וואָלט זיך נעביך געמוזט נאָך ניאַנטשען מיט'ן קליינטשיקען? אנדערע טוען אנדערש. זיי מאַכען אזא קינד אַ שטילען קבר. איך האָב אבער געזאגט: ניין, זאָל עס בעסער לעבען, אז גאָט האָט איהם געשיקט אויף דער וועלט.

— ווייסט איהר דעם נומער, אונטער וועלכען דאָס קינד איז פערשריעבען געוואָרען אין וויַיזען־הויז? — האָט נעבלודאָוו זי געפרעגט.

— יע, אַ נומער איז אויך געווען. דער אינגעלע איז אבער נעבעך געשטאָרבען. די מאַמקע האָט דאָס מיר געזאגט, ווי נור זי האָט איהם אהין געבראכט באַלד איז ער געשטאָרבען.

— וואס פאַר אַ מאַמקע?

— די, די פרוי, וואס האָט דעם קינד אוועקגעפיהרט אהין אין יתומים־הויז. זי האָט געהייסען מאַלאַניא. זי איז שוין לאַנג געשטאָרבען.

— ווי האָט דאָס קינד אויסגעזעהען? — האט נעבלודאָוו געפרעגט מיט אַ ציטעריגער שטימע.

— אַ שעהנעס קינד, אזעלכעס, אז מען דאַרף גאָר קיין בעסערעס ניט ווינשען. אָט פונקט אין דיר געראָטען, — זאָגט די אַלטע און האָט כיטרע צוגעווינקט מיט די אויגען.

— פון וואָס איז עס געשטאָרבען? מען האָט איהם מסתמא שלעכטע נאהרונג געגעבען.

— עט, וואָס פאַר אַ עסען? ווי אַ פרעמדען קינד. אבי דערפיהרען אַ לעבעדיגען.

דאָס איז געווען אַלעס, וואס נעבלודאָוו האָט געקענט דערוויסען זיך וועגען זיין קינד.

6.

ווען נעבלודאָוו האָט זיך געזעגענט מיט דער אַלטער מאַטרענאַ און איז ארויסגעגאַנגען, האָט ער דערזעהן, אז די צוויי פוי-

ערשע אינגלעך שטעהן דרויסען און ווארטען אויף איהם. נאָך אנדערע אינגלעך האָבען זיך אָן זיי אנגעשלאָסען. אייניגע ווייבער זיינען דאָ אויך געשטאנען צוזאמען מיט זיי, צווישען וועלכע עס איז געווען אן ארימע, אפגעריסענע, אין שמאַטעס געקליידעטע בלאסע, מאָגערע פרוי מיט א זויג־קינד אין די ארעמס.

נעבלודאָוו האָט א פרעג געטוהן, ווער די ארימע פרוי איז.

— דאָס איז די אַניסיאַ, וועגען וועלכער איך האָב דעם באַרין דערצעהלט, — האָט געזאָגט איינער פון די אינגלעך, — איך האָב זי א רוף געטוהן אום דו זאלסט אליין זעהן, בארין, ווי אָרים זי איז.

נעבלודאָוו איז צוגעגאנגען נאָהנט צו אַניסיאַ.

— ווי לעבט זיך אייך דאָ? — האָט ער זי א פרעג געטוהן.

— ווי איך לעב? איך לעב פון נדבות, וואס מען ווארפט מיר צו, דערפון לעב איך, — האָט אַניסיאַ געענטפערט און האָט זיך צוואויינט.

נעבלודאָוו האָט ארויסגענומען זיין פּאָרטמאָנע און האָט געגעבען דער ארעמער מוטער א 10 רובעלדיגע. ער האָט נאָך ניט צייט געהאט אָפּצוגעהן א צעהן שריט, ווי אן אנדער פרוי מיט א קינד אויף די הענד האָט איהם אָבגעהאלטען און געבעטען אום הילפע; נאָך איהר איז געקומען א'ן אלטע און דאן נאָך איינע.

זיי האָבען איהם דערצעהלט פון זייער עלענד, פון זייערע יסורים און האָבען איהם געבעטען, ער זאָל זיי שטיצען. נעבלודאָוו האָט זיי אזוי צוטהיילט 50 רובעל, וועלכע זיינען ביי איהם געווען אין פּאָרטמאָנע, און האָט זיך מיט א טרויעריגען געמיטה אומגעקעהרט אין קאנטאָר פון זיין פערוואַלטער.

דער פערוואַלטער האָט איהם בעגעגענט מיט דעמזעלבען שמייכעל, ווי אימער, און האָט איהם מיטגעטהיילט, אז די פויערים זיינען געווען און זיי ווילען זיך אבענדס פערזאמלען. נעבלודאָוו איז געווען צוטראָגען און איז ארומגעגאנגען אין גארטען, שפּאַצירענדיג היין און צוריק. וואָס מעהר ער האָט געטראכט, אלץ מעהר

זיינען איהם ארויפגעקומען די עראינערונגען וועגען דער לאגע פון די עלענדע.

„דיעזע אונגליקליכע קומען אום, ווייל זיי האבען קיין לאנד ניט, פון וועלכע זיי זאלען זיך ערנעהרען, ווייל זיי פעהלט די ערד, וועלכע זיי בעארבייטען פאר אנדערע. דיעזע אנדערע האבען די פרנסה דערפון און זיי אליין, די בעארבייטער פון דער ערד, לעבען אין דחקות. און מיר, וועלכע לעבען אומזיסט פון דעם אלעם, רעכענען זיך נאך אלס נאטירליך נויטווענדיגע אין דער געזעל־שאפט, און אין אונזערע אוניווערזיטעטען, אין אונזערע פערוואל־טונגען, אין אונזערע צייטונגען שטרייט מען ארום איבער די אור־זאכען פון די עלענד פון די דארף־בויערן און די פערשיעדענע מיט־לען ווי עס אפצוהעלפען. אבער מיר לאזען די איינציגע אורזאכ־כע פון דיעזען עלענד בעשטעהן, ניט דערמאהנענדיג אפילו אז דאס איז די איינציגע און די אמת'ע אורזאכע. מיר הערען נאך ניט אויף צו בערויבען די בויערן פון דער ערד, אהן וועלכער זיי קענען ניט לעבען".

דיעזע געדאנקען זיינען געוועזן פאר נעכלודאוו'ן אזוי קלאהר און דייטליך, אז ער האט זיך איצט געוואונדערט, ווי אזוי האט ער דאס די גאנצע צייט ניט פערשטאנען.

ער האט דערקענט איצט, אז דער איינציגער מיטעל, מיט וועלכען מען קען אפהעלפען דעם גאנצען עלענד פון די בויערען, איז מען זאל זיי צוריקגעבען די ערד, וועלכע מען האט פון זיי גע־רויבט, און וועלכע איז דער איינציגער קוואל פון זייער לעבען. איהם איז איצט קלאהר געווארען דער געדאנק, אז די עופה'לעך שטארבען אוים איינפאך דערפאר, ווייל זיי האבען ניט גענוג מו־טער־מילך צום זויגען און קיין אנדערע מילך, דערפאר וואס די על־טערען האבען ניט קיין לאנקעס, וואו צו פיטערען קיין קיה און אלעם בעלאנגט צום פריץ.

נעכלודאוו האט ביי זיך פעסט בעשלאסען צו פערדינגען די גאנצע ערד אזוי, אז די געלד, וועלכע זיי וועלען אויסצאהלען פאר ארענדע, זאל זיין צו זייערע אייגענע נוצען. עס זאל געהן אין

דער געמיינדע־קאסע און זיי זאָלען דערמיט קענען דעקען זייערע נאָלאָגען און געזעלשאפטליכע בעדירפניסע.

נאָך דעם ווי נעבלודאָוו האָט אפגעגעסען איז ער אריין מיט זיין גוט־פערוואלטער אין קאנטאָר און האָט זיך מיט איהם געזעצט אויסארבייטען דעם פּלאַן. ער האָט געפיהלט, אז ער דארף מיט וועמען עס איז ריידען, מיט יעמאנדען טהיילען זיינע געדאנקען און די געפיהלען, וואס בעוועגען זיין הארץ.

ער האָט דעם פערוואלטער דערצעהלט וואס ער רעכענט צו טאָהן, אז ער וויל אוועקגעבען זיינע גיטער צו די בויערען, און ער האָט איהם געפרעגט, אויב דער פּלאַן, ווי אזוי דאס זאל געשעהן, געפעלט איהם. דער פערוואלטער האָט זיס געשמייכעלט, אזוי ווי ער וואלט דערמיט וועלען זאגען, אז ער האָט דאָס אלעס אליין שוין לאנג געטראכט און איהם פרעהט צו הערען אזעלכע געדאנקען. דאביי האָט ער אבער אייגענטליך גאָר ניט פערשטאנען פון דעם וואָס נעבלודאָוו האָט איהם געזאָגט.

— דאס איז אויסגעצייכענט. איהר ווילט, הייסט עס, פער־דינגען די גאנצע ערד און וויסען נור רענט צו נעהמען?

— אָבער ניין, איהר פערשטעהט מיך ניט. איך וויל זיי דאס פּאלשטענדיג שיינקען.

— דאָס הייסט, אלזאָ, זיי וועלען גאָר אפילו קיין רענט אויך ניט נעהמען? — און האָט אויפגעהערט צו שמייכלען.

— ניין, איך וועל קיין רענט ניט נעהמען.

דער פערוואלטער האָט זיך אפגעזיפצט און האָט אבער באלד ווידער אנגעהויבען זיס צו שמייכלען. איצט האָט ער פערשטא־נען. ער האָט דערקענט אז נעבלודאָוו איז א ביסעל מטושטש, זיין פּראָיעקט איז איהם פאָרגעקומען אלס א שטיקעל משוגעת און ער האָט באלד אָנגעהויבען קלערען ווי ארויסציהען דערפון עפעס א נו־צען פאר זיך. ווען ער האָט געמערקט, אז נעבלודאָוו'ס אבזיכט קען איהם פערזענליך ניט נוצען, האָט ער זיך דערפיהלט ווידער בעריהרט. ער האָט פון דעסטוועגען ניט אויפגעהערט ווידער זיס צו שמייכלען, אום צו געפעהלען זיין דעם הערן.

ווען נעבלודאָוו האָט דערזעהן, אז דער פערוואלטער האָט איהם נאָך אלץ ניט גרינדליך פערשטאנען, האָט ער זיך געזעצט ביים שרייב־טיש און האָט אנגעשריעבען זיין פראָיעקט אויפ׳ן פאַפיער.

די זון איז שוין אונטערדעסען אונטערגעגאנגען און די לבנה האָט זיך אנגעהויבען צייגען אויפ׳ן הימעל. נעבלודאָוו האָט זיך אונטערגעאיילט אויסצושרייבען זיין פלאן, האָט צוגערופען דעם פערוואלטער און האָט איהם ערקלערט, אז ער פערלאנגט ניט, אז די בויערען זאָלען אריין אין קאנטאָר, זאנדערן ער אליין וועט צו זיי געהן אין דאָרף אויף א בעשטימטען פלאץ, וואו זיי זאָלען זיך פערזאמלען, און ער וועט צו זיי ריידען.

ער האָט אויסגעטרונקען די גלאָז טהעע, וועלכע מען האָט איהם אריינגעטראגען, און איז אוועק אויף דעם וועג צום דאָרף.

7.

די בויערען האָבען זיך אלע פערזאמעלט אינ׳ם הויף פונ׳ם סטאראָסטא און האָבען געפיהרט א געשפרעך צווישען זיך טומלענדיג. ווען זיי האָבען דערזעהן נעבלודאָוו׳ן אנקומענדיג, זיינען זיי אנטשוויגען געוואָרען און האָבען אראָפּגענומען די היטלען פאר׳ן פריץ.

נעבלודאָוו האָט גלייך אנגעהויבען צו זיי צו ריידען, און האָט זיי מיטגעטהיילט, אז ער האָט בעשלאָסען אפצוטרעטען זיי זיינע ערד. די בויערען האָבען איהם געהערט, שווייגענדיג שטיל, ניט א פינטעל טוהענדיג אפילו מיט אן אויג.

— איך בין דער מיינונג, — האָט נעבלודאָוו זיי אנגעהויבען צו ערקלעהרען, רויט ווערענדיג, — דאס יעדערער האָט דאָס רעכט פון דער ערד צו ציהען נוצען.

— אמת, — האָבען זיך אייניגע שטימען אפגערופען, — דאס איז אמת געזאגט.

ער האָט זיי ווייטער און ווייטער פאנאנדערגעלייגט, אז דער פראָפיט פון דער ערד מוז צווישען אלעמען פערטהיילט ווערען, און האָט זיי דארום פארגעשלאָגען, זיי זאָלען פון איהם נעהמען

זיינע ערד פיר דעם געמיינשאפטליכען געברויך פון זייער געמיינ־דע, און זיי זאלען אויך בעשטימען וויפיעל רענט עס זאל געצאהלט ווערען פאר נוצען די ערד, אבער דיעזעס געלד זאל בע־לאנגען צו דער געמיינדע אליין, עס זאל בילדען א געזעלשאפטס־קאפיטאל, א געמיינשאפטליכע קאסע.

עס האבען זיך דא ווידער אייניגע בויערען אפגערופען צו־שטימענד, אבער דאך זיינען די ערנסטע געזיכטער זייערע גע־ווארען אלץ מעהר פעוואלקענט, און זיי האבען אראפגעלאזען זייע־רע אויגען צו דער ערד, אזוי ווי זיי וואלטען מורא געהאט, אז נעכ־לידאוו וועט זיך פערשעהמען ווען זיי וועלען אויף איהם א קוק טאהן, דען זיי וועלען איהם דערמיט צייגען, אז זיי פערשטעהן זיינע כיטרע פלענער און אז ער וועט זיי אזוי גרינג ניט אפנארען.

— נו, ווי גרוים דענקט איהר זאל זיין דער אבצאהל פאר די ערד, — האט געפרעגט נעכלודאוו צולעצט.

— ווי קומען מיר צו באטען א פרייז? דאס קענען מיר ניט, דאס איז אונמעגליך! איהר זייט דאך דער פריץ, דאס לאנד געהערט אייך, — האבען זיך אפגערופען שטימען פון די פויערים.

— אבער איך זאג דאך אייך, איהר זאלט דאס געלד גע־ברויכען פיר די בעדירפניסע פון אייער געמיינדע, — האט נעכ־לודאוו פערוואונדערט געזאגט.

— דאס קענען מיר ניט, — האבען די בויערען געענטפערט טרוקען.

— אבער בעגרייפט דאך, — האט זיך אריינגעמישט דער פערוואלטער, — פערשטעהט איהר דען ניט, אז דער פירסט מאכט אייך דעם פארשלאג, ער וויל אייך דאס לאנד פערדינגען פאר א בעשטימטען פרייז, אבער דיעזעס געלד זאל צו קיינעם ניט געהע־רען, נאר צו אייך אליין, עס זאל בילדען א קאפיטאל, פון וועלכען איהר אליין זאלט די נוצען ציהען.

— א, מיר פערשטעהען דעם פירסט גאנץ גוט, — האט זיך איצט אפגערופען א'ן אלטער בויער, — עס איז די אייגענע זאך אזוי ווי מען וואלט איינלייגען דאס געלד אין באנק. אבער דערוייל

מוזען מיר דאָך דאָס געלד צאָהלען, און דאס ווילען מיר ניט. עס וועט אונז אזוי אויך שווער זיין דורכצוקומען. עס וואלט דאָך זיין אונזער פּאלקאמער רואין.

— ער האָט רעכט, דאס איז אמת; זיכער אזוי! מיר ווילען ליעבער עס זאָל בלייבען ווי פריהער איז געווען, און מיר וועלען קיין ערד ניט נעהמען, — האָבען זיך אפגערופען פיעלע אונצופריעדענע שטימען, זאגאר אביסעל צאָרנדיג.

דיעזע אונצופריעדענהייט האָט אנגעהויבען צו שטייגען באלד ווי די ערשטע האָבען נור געוואגט ארויסצוזאגען וואס זיי מיינען, און ווען נעכלודאָוו האט זיי געזאָגט, אז ער האָט אויפגעשריעבען א קאָנטראקט צווישען איהם און זיי, וועלכען זיי וועלען דארפען געהן אין קאנטאָר אונטערצייכענען, דאָ האָט עס אויסגעבראכען אָפען.

— אונטערשרייבען? פאר וואָס זאָלען מיר זיך אונטערשרייבען? ווי מיר ארבייטען איצט, אזוי וועלען מיר ווייטער אויך ארבייטען. וואָצו דארף מען דאָס?

— ניין, מיר קענען דערויף ניט איינגעהן, זאָל בלייבען ווי געוועזן. מיר דארפען קיין ערד ניט מעהר, מיר פערלאנגען ניט. פארוואס זאלען מיר זיך אונטערשרייבען?

— אלזא, ווילט איהר מיין פאָרשלאָג גאָר ניט אננעהמען? איהר ווילט ניט אז איך זאל אייך אוועקגעבען מיין ערד? — האָט נעכלודאָוו איבערגעפרעגט, און האָט זיך געווענדעט א פערוואונדערטער צו א פויער, וואס איז געשטאנען נעהענטער צו איהם?

— יא, פירסט, מיר ווילען ניט, מיר דארפען ניט.

— האָט איהר, הייסט עס, גענוג לאנד און איהר דארפט ניט מעהר? — האָט ער ווידער געפרעגט.

— וואס פאר ערד? מיר האָבען ניט קיין ערד. ווער זאגט, אז מיר האָבען ערד? — האָט איהם געענטפערט א'ן אויסגעדינטער סאָלדאט פון די בויערען.

— נון, איבערלייגט זיך דאָך, טראכט דורך וועגען דעם, וואס איך האָב אייך געזאָגט.

— עס איז ניטאָ וואָס צו איבערלייגען זיך . ניטאָ וואָס צו טראַכטען. מיר האָבען שוין דאָך געזאָגט, מיר ווילען ניט.

— איך פערבלייב דאָ נאָך אויף אַ טאָג, דיינקט נאָך און איהר וועט מיר שיקען זאָגען.

די פויערים האָבען גאָרנישט געענטפערט. אזוי האָט זיך נעכלודאָוו ניט געקענט דערשלאָגען קיין טאָלק, און איז אוועק צו־ריק אין קאָנטאָר.

— און איך זאָג אייך, פירסט, — האָט געזאָגט דער פער־וואַלטער, ווען זיי האָבען זיך אומגעקעהרט צוריק, — אַז איהר וועט זיך מיט זיי קיין מאָל ניט צונויפריידען; אַ פער'עקשנ'טעס פאָלק. און ווען זיי זיינען נאָך אַלע פערזאַמעלט אין איינעם, שפּאַרט עס זיך איין און ניט פון אָרט. גאָר פשוט, עס האָט מורא פאַר אַלעם. אָט נעהמט די זעלביגע מוזשיקעס, און רעדט מיט זיי זיך דורך, זיינען זיי גאַנץ פערשטענדיגע מענשען; אָט דער אַלטער, וועלכער האָט זיך פערעקשנט, ווייסט איהר, ער איז דאָך אַ קלוגער פויער; אבער זיי גלויבען אַלץ ניט, זיי האָבען מורא. אָט זאָל אַזאַ פויער אריין אין קאָנטאָר, זעצט איהם אוועק טהעע טרינקען, רעדט זיך מיט איהם פאַנאַנדער אזוי ברייטליך, וועט איהר זעהן אַ חכם, אַ קאָפּ פול מיט שכל, אַ מיניסטער, פער־שטעהט אַלץ, ווי עס דאַרף צו זיין. און אויף אַ סכאָדקע (פער־זאַמלונג) איז דאָס גאָר אַן אנדער מענש, עקשנ'ט זיך איין און געענוג...

— קען מען פיעלייכט אַ רוף טאָהן אַהער די רעכטע פער־נינפטיגע בויערן, אייניגע מענשען, — האָט אַ פרעג געטאָהן נעכ־לודאָוו, —איך וואָלט זיי גוט געבען צו פערשטעהן.

— דאָס קען מען, פאַר וואָס ניט , — האָט געענטפערט אַלץ מיט אַ זיסען שמייכעלע דער פערוואַלטער.

— נון, רופט זיי אַהער אויף מאָרגען.

— דאָס קען מען אַלץ אויספיהרען, — האָט זיס געשמייכעלט דער פערוואַלטער, — איך וועל זיי דאָ מאָרגען האָבען.

* *
*

— האָסט געזעהן אַ חכם אזא! — האָט זיך צורעדט דער שווארצער מוזשיק, רייטענדיג אויף זיין מאָגערע קליאטשע, צו דעם צווייטען מאָגערען אלטען, וועלכע האָט געטראגען א'ן אייזער־נע פענטע און איז געגאנגען לעבען דעם רייטענדען. די פויערן זיינען דאס געגאנגען איבערנעכטיגען אויפ'ן פעלד און היטען די פערד, ווי זיי קאָרמענען זיך ארום דעם ברייטען וועג און שטילער־הייט אויך אין פריץ'ס וואלד.

— אומזיסט, זאגט ער, וויל איך אייך שיינקען די ערד, נור שרייבט זיך אונטער. מען פערשטעהט דעם עסק, ווייניג האָבען זיי אונז געשונדען?

— ניין, ברודער, ניט געטראפען דעם פלאץ! מיר האָבען שוין אנגעהויבען אליין אויך עפּעס צו פערשטעהן, און פעררייידען אונז די ציינער איז שוין צו שפעט.

— שרייב זיך אונטער, שרייב זיך אונטער, — און ווי דו שרייבסט זיך נור אונטער, דערשלינגט ער דיך א לעבעדיגען.

— געוויס, וואָס איז דאָ צו ריידען, — האָט צוגעשאָ־קעלט מיט'ן קאָפּ דער אלטער, און דערמיט האָט זיך געענדיגט זייער געשפרעך. נור דער קלאפּ פון קאפיטעס האָט זיך געהערט אויפ'ן ווייטען וועג.

8.

אומקעהרענדיג זיך צוריק, האָט נעכלודאָוו געפונען שוין אין קאנטאָר אן אויסגעבעטע בעטעל מיט ווייכע קישענס, מיט א זייד־נעשטעפּטע דעקע. דער פערוואלטער האָט געפרעגט נעכלודאָוו'ן אויב ער וועט עפּעס עסען, אבער ערהאלטענדיג די אנטווארט אז ניט, איז ער ארויס און האָט איבערגעלאזען נעכלודאָוו'ן אליין.

דאס וואס די פויערן האָבען זיך ענטזאגט פון אנצונעהמען וואס ער האָט זיי אנגעבאָטען האָט נעכלודאָוו'ן ניט אראָפּגעשלאָ־גען פון מוטה. גראדע פערקעהרט, אבוואָהל דאָרטען, אין קוזמינ־

סקאָיע האָבען די מוזשיקעס אזוי גערן אנגענומען זיין געשאנק און האָבען אזוי פיעל געדאנקט און געלויבט, און דאָ האָבען די פויע־רען, פערקעהרט, געקוקט אויף דער גאנצער זאך פערדעכטיג, פון דעסטוועגען האָט זיך דאָ נעכלודאָוו געפיהלט רוהיגער און בע־סער. אין קאנטאר איז געוועזען צו הייס און שטיקענד. נעכלודאָוו האָט געוואלט ארויס אין גאָרטען, ער האָט זיך אבער דערמאָנט אויף יענער נאכט, אויף דער פענסטער אין דינסטען־הויז, און איהם איז געווארען אונאנגענעהם.

ער איז ארויס אויפ'ן גאניק און האָט איינגעאָטהעמט אין זיך פרישע לופט, ריינע לופט און דעם געשמאקען גערוך פון די יונ־גע בעריאָזאָווע בלעטער. וואס פאר אן אנגענעהמע נאכט דאָס איז געווארען פאר נעכלודאָוו'ן! דער רויש פון די וואסערען לעבען מיהל, די טרעלען פון נאכטיגאל, דער קלאָהרער הימעל. זיין פאר־שטעלונגס־קראפט האָט איהם איצט געבראכט צוריק די ערא־ינע־רונג פון זיין יוגענד און פון יענעם ליעבען זומער, וועלכען ער האָט דאָ אין יענע זיסע צייט פערבראכט. איהם האָט זיך געדוכט אויף א ווײַלע, אז ער איז דער זעלביגער וואָס דאן.

לאנג, לאנג איז ער געזעסען און האָט פאנטאזירט. אלע ביל־דער פון זיין קינדהייט זיינען דורכגעלאָפען אין זיין געהירען. די זילבערנע לבנה האָט אנגעהויבען בלאסער און מאטער ווערען, און ענדליך אין גאנצען פערשוואונדען. דער מארגענשטערען האָט זיך שוין געצייגט אין מזרח זייט. ער איז אריין אין זיין צימער, האָט זיך געלייגט אופ'ן בעטעל, האָט נאָך לאנג, לאנג געטראכט, ביז ער איז ענדליך איינגעשלאָפען. און דארום איז ער אויפגעשטאנען זעהר שפעט אויף דעם צווייטען טאָג.

9.

ארום מיטאָג צייט זיינען די זיבען אויסערוועהלטע פויע־רים, וועלכע דער פערוואלטער האָט איינגעלאָדען צום פריץ, גע־זעסען אין גארטען אונטער א'ן עפעל־בוים אויף א לאנגען באנק לעבען א טישעל. עס האָט געדויערט לאנג ביז מען האָט זיי איינ־געבעטען, אז זיי זאלען אנטאָהן די היטלען, צוזעצען זיך און פיהר־

לען זיך אזוי ווי אין דערהיים. בעזאנדערס איז דאָס געווען מיט׳ן סאָלדאט, וועלכער האָט די גאנצע צייט געהאלטען זיין היטעל אין האנד און האָט זי געדרעהט. ער איז געווען אנגעטאָהן אין א ווייסער לייווענטענער העמד, נייע אנוצעס און שפּאָגעל נייע לאַפּטיעס.

ענדליך האָט זיך דער ערשטער, אן אלטער פון פּאטריארכאלישען אויסזעהן, גרויער פויער, מיט א לאנגען ווייסען באָרד, געזעצט און האָט אנגעטאָהן זיין היטעל. די איבעריגע האָבען געפאָלגט נאָך איהם. ווען אלע זיינען שוין געזעסען אויף זייערע פּלעצער, האָט זיך נעכלודאָוו אוועקגעזעצט אנקעגען זיי און אנשפּארענדיג זיך מיט די עלענבויגענס אויפ׳ן טיש, האָט ער אריינגעקוקט אין א פּאפּיער, אויף וועלכע עס איז ביי איהם געווען אנגעצייכענט דער קאָנספּעקט פון זיין פּראָיעקט, און האָט זיי דאָס אָנגעהויבען ערקלערען.

זאל דאס זיין דערפאר, ווייל עס זיינען געווען ווייניגער פּויערים, אָדער דערפאר, ווייל נעכלודאָוו אליין איז איצט געווען ניט אזוי פערנומען מיט זיך, אָבער ער האָט איצט געפיהלט זיך בעקוועמער, ניט אין אזא פערלעגענהייט, ווי דאס איז געווען מיט איהם דער פאל געסטערען. גאנץ רוהיג האָט ער זיך געווענדעט יעדע ווייצע הויפּטזעכליך צו דעם אלטען פּאטריארכאלען בויער, ערוואַרטענדיג פון איהם א צושטימונג צו דאָס, וואס ער האָט געזוכט צו ערקלעהרען זיי, אדער הערען א געגענמיינונג און א טעם פאר וואס ער איז ניט איינפערשטאנדען. אבער נעכלודאָוו האָט געהאט, ווי עס שיינט, א טעות וועגען איהם. דיעזער שעהנער אלטער, מיט זיין פּאטריארכאלען געשטאלט, האָט אפילו צוגעשאָקעלט מיט דעם קאָפּ אויף נעכלודאָוו׳ס רייד, האָט איהם אבער ניט פערשטאנען. ער האָט עס נור אנגעהויבען צו פערשטעהן ערשט דאן, ווען די פויערן האָבען זיך וועגען דעם פּאָרשלאג פאנאנדערגערעדט אויף זייער אייגענער ארט. ער האָט פּשוט ניט פערשטאנען די ארט רייד־דען פון נעכלודאָוו׳ן.

מעהר פון אלעמען האָט נעכלודאָוו׳ן פערשטאנען א הינקעדיגער פויערל, מיט איין אויג, וועלכער איז געזעסען לעבען דעם אל־

טען. ער איז געווען א מולער און א טעפער. ער איז געגאנגען אנגעטהאָן אין צוקרימטע שטיוועל און אין אן אלטע פּאַדדיאָוקע.

לעבען דיעזען איז געזעסען א ברייט־שולטערדיגער קורצער אלטער פויער מיט א ווייסען באָרד און גלאנציגע אויגען; ער האָט בענוצט יעדע געלעגענהייט אום צו מאכען איראָנישע און שפּאָס־האפטע בעמערקונגען. און דער אויסגעדיענטער סאלדאט, ווי עס האָט געשיינט, האָט איצט אויך פערשטאנען גאנץ גוט וואס נעכ־לודאָוו האָט זיי געזאגט.

מיט מעהר ערנסט פון אלעמען האָט זיך אבער צוגעהערט צו נעכלודאָוו'ס רייד א הויכער פויער, מיט א קליינעם בערדעל מיט א לאנגען שארפען נאָז.

צום אלעם ערשטען האָט נעכלודאָוו זיי ערקלעהרט זיין אנ־זיכט איבער פריוואט אייגענטהום אויף לאנד.

— ערד, נאָך מיין מיינונג, האָט מען קיין רעכט ניט צו קויפען און ניט צו פערקויפען; ווארום, אויב מען זאל מעגען פערקויפען און קויפען ערד, זאָ קען עס דאָך פּאסירען, אז די, וואס האָבען געלד, זאלען די גאנצע ערד אפּקויפען און זאלען דערנאָך נעהמען פון די, וועלכע האָבען קיין געלד ניט, אלעס וואס זיי ווי־לען פאר דעם רעכט צו נוצען א שטיקעל ערד.

— דאָס איז אמת אזוי, — האָט זיך אָבגערופען מיט א די־קער שטימע דער שארפנעזיגער פויער.

— טאַק טאָטשנאָ, — האָט זיך אבגערופען אויך דער סאָל־דאט.

— א פויערטע האָט אָנגעריסען א ביסעל גראָז פאר דער בהמה'לע — געכאפּט, — אין אָסטראָג און אָט האָסטו דיר, — האָט צוגעבורטשעט דער בעשיידענער אלטער.

— אָט האָבען זיי ערד אויף פינף ווערסט, און געה דינגען רייסען זיי די הויט, אן עולה, — האָט נאכגעזאגט אויך אן אלטער אָהן ציינער.

— וואָס מאכען זיי פון אונז ניט, נאָך ערגער פון פאנשצי־נע, — האָט דער בייזער פויער אָבגעזאָגט, אָפּקעהרענדיג.

— איך בין מיט אייך איינפערשטאנדען. איהר האָט רעכט, — האָט געענטפערט נעבלודאָוו.

— דאָס איז אמת, — האָט געענטפערט דער פויער מיט'ן לאנגען שארפען נאָז אויף זיין גראָבער באס־שטימע.

— געוויס, — האָט צוגעשטימט דער סאָלדאט.

— מיין אלטע האָט פאר דער קוה אביסעל גראָז אנגעריסען, האָט מען זי געפאקט און אריינגעזעצט, — האָט דער קורצער אל־טער מיט די איראָנישע גלאנציגע אויגען געמאכט א בעמערקונג.

— מען האָט א שטיקעל לאנד, וואָס איז אין גאנצען גרויס אזוי ווי דער גארטען דאָ, — האָט ער ווייטער געזאגט ערנסטער, — און צו־דינגען אנדערע ערד קען מען ניט, דען זיי האָבען ארויפגעצויגען אזעלכע פרייזען, אז מען קען גאָר ניט צוקומען. וואו נעהמט מען אזוי פיעל געלד?

— יע, — האָט זיך אפגערופען דער הינקעדיגער, — מען שינדט פון אונז די הויט געגנוג. עס איז נאָך ערגער ווי פאר דער צייט, ווען די פערשטארבענע פריצטעס האָבען דאָ געפיהרט די ווירטהשאפט!

— איך האָב דאָס אלעס נאָכגעטראכט, — האָט נעבלודאָוו פאָרטגעזעצט, — און איך געפין פאר א זינד צו בעזיצען ערד. איך האָב זיך בעשלאָסען דארום די ערד, וואָס איך האָב, אוועקצו־געבען.

— ווארום ניט, דאָס איז זעהר א וואוילע זאך, — האָט גע־ענטפערט דער אלטער מיט'ן לאנגען באָרד. ער האָט געמיינט, אז נעבלודאָוו וויל דאָס פשוט פארדינגען די ערד צו די פויערים איידער צו האלטען זי אליין און דינגען צו בעארבייטען זי.

— נו, דערפאר בין איך דאָס אהער געקומען, איך וויל פון מיין לאנד מעהר קיין נוצען ניט ציהען. אבער מיר מוזען זיך דורכ־ריידען און בעקלערען ווי בעסער דאָס איינצואָרדנען.

— נעהם פראָסט און שיינק אוועק דיין ערד צו די פויערים און געגנוג! — האָט פלוצלינג א זאָג געטאָהן דער אהן־ציינערדיגער אלטער.

ווען נעכלודאָוו האָט דאָס דערהערט איז ער אביסעל געבלי־בען צוטומעלט; ער האָט געפיהלט אין דיזע ווערטער א שטע־כיגען פארוואורף געגען דער עהרליכקייט פון זיינע אבזיכטען. ער האָט זיך אבער געשטארקט ארויסצוזאגען דאס אלעס וואס ער האָט זיך ענטשלאָסען פון פריהער זיי צו זאגען.

— איך וועל אייך גערן אוועקגעבען מיין לאנד, אבער מען דארף נאָך וויסען ווענען און ווי אזוי.

קיינער האָט ניט געענטפערט, און נעכלודאָוו האָט מוטהיגער ווייטער ערקלעהרט.

— זאָגט מיר ווי וואָלט איהר געטהאָן אויף מיין פּלאַץ, אז איהר וואָלט געוואָלט אוועקגעבען ערד צו די פויערים ?

— ווי וואָלטען מיר אנגעהויבען צו טאָן ? גאָר איינפאך. מיר וואָלטען דאָס גאנצע ערד פערטהיילט צווישען די פויערים, — האָט דער אלטער געזאָגט.

— אלע אנדערע האָבען מיט ווערטער אָדער צושאָקלענדיג מיט די קעפּ צוגעשטימט צו דיזע רייד.

— דאָך ווי זאָל מען זיך נעהמען פאר דער צוטהיילונג ? — האָט געשטעלט פראַסט די פראגע נעכלודאָוו, — זאָל מען, צום ביישפּיעל, די הויפּישע דינערשאפט אויך איינטהיילען ערד ?

— ניין, געוויס ניט, — האָט ערקלערט דער אלטער נידריגער פויער מיט די גלאנציגע אויגען.

אָבער דער פויער מיט'ן שארפען, שפּיציגען נאָז האָט געענט־פערט, אז דאָס איז ניט זיין מיינונג, אז מען מוז דאָס לאנד צו־טהיילען אויף גלייך צווישען אלעמען.

— ניין, דאָס איז אונמעגליך, — האָט נעכלודאָוו געגעבען צו פערשטעהן, — ווען איך זאָל אלע די שטיקער לאנד פערטיילען אונטער אלעמען צוגלייך, וואָס וואָלט דערפון ארויסגעקומען ? די וואָס בעשעפטיגען זיך אליין ניט מיט ערד־ארבייט, וואָלטען דאָך פערקויפען זייערע חלקים צו די רייכע, און אזוי וועט זיך דאָס לאנד ווידער אנזאמלען אין די הענד פון די רייכע. פערקעהרט, די וואָס בעארבייטען אליין די ערד, וואָלטען מיט דער צייט, ווען זייע־

רע פאמיליען פערמעהרען זיך, געמוזט צוטהיילען און צוברעקלען זייער טהייל אויף די ערוואקסענע נפשות. נו, וועלען דאך די רייכע ווייטער האבען די מאכט איבער די ארימע, וועלכע זיינען אנגעוויעזען צו לעבען פון די פריכטע פון דער ערד, וועלכע זיי אליין בעארבייטען.

— מען מוז זיי פערבאטען צו פערקויפען די ערד; מען דארף צווינגען, אז זיי זאלען אליין די ערד בעארבייטען, — האט זיך דער מולער אבגערופען.

אבער נעכלודאוו האט זיי ערקלערט, אז דאס איז אונמעגליך, און דאס איז קיין גאנג ניט. און איבערהויפט א גלייכע טהיילונג חלק לחלק איז ניט מעגליך.

— איינעם פון אייך וועט אנקומען גוטע, פעטע ערד, דעם אנדערן לוימיגע, זאמדיגע, און אלע ווילען דאך האבען גוטע ערד.

דער הויכער מוזשיק מיט דער שארפע נאז, דער קליגערער פון די אלע, האט אלס ענטפער אויף נעכלודאוו'ס ערקלעהרונגען געמאכט דעם פארשלאג, אז די גאנצע געמיינדע זאל בעארבייטען די גאנצע ערד און מען זאל זי ניט צוטהיילען שטיקערווייז.

— ווער עס בעארבייט די ערד, יענער זאל נעהמען א חלק פון די תבואה, און ווער עס ארבייט ניט, זאל גארנישט קריגען, — האט ער ערקלעהרט מיט זיין באס-שטימע.

נעכלודאוו האט דערויף געענטפערט, אז דאס איז געוועזען אין אנפאנג זיין געדאנק, אבער דאך ווען ער האט נאכגעדיינקט, ווי דורכצופיהרען דיעזען פראיעקט, האט ער איינגעזעהן, אז צו דעם וואלט געוועזען נויטיג אז אלע זאלען האבען דיזעלביגע ארבייטס-אינסטרומענטען, דיעזעלביגע מיטלען, ווי צו בעארבייטען די ערד און איבערהויפט, אז אלעס זאל דאן זיין געמיינשאפטליך, אבער דאס איז אונמעגליך, וואו אלע זאלען ניט זיין אייניג.

— א, אונזערע לייט וועלען קיין מאהל ניט אייניגען זיך אין אזא זאך, — האט ערקלעהרט דער ניעדריגער גרייז-גרויער פויער מיט די גלאנציגע אויגען.

— עס ווערט נאָך קומען דורך דעם צו געשלעג, — האָט זיך אָפּגערופען אַ'ן אנדערער.

— איהר זעהט, אז עס איז ניט אזא גרינגע זאַך, ווי אייך האָט זיך פון אנפאנג אויסגעוויעזען, — האָט געזאגט נעבלודאָוו.

— און מיר זיינען ניט די איינציגע, וועלכע מאטערען זיך צו לייזען די פראגע; אָט איז פארהאן אן אמעריקאנער מיט'ן נאָמען הענרי דזשאָרדזש, הערט וואָס ער האָט אויסגעפונען פאר אַ מיטעל; איך האלט מיט איהם דעריין.

— דו ביסט דאָך דער פּריץ. דו קענסט טהאָן, ווי דיר געפעהלט, — האָט בעמערקט דער אהנציינערדיגער אלטער, — און מיר וועלען מוזען פאָלגען ווי דו וועסט זאגען.

דיעזע אונטערברעכונג האָט נעבלודאָוו'ן פערדראסען. ער האָט זיך אבער באלד בערוהיגט, דען ער האָט דערזעהן, אז אלעמען האָט געקריינקט די בעמערקונג פון דעם אלטען.

— אָך, דיאדיא סעמיאָן, לאָז איהם דאָך אפריהער געבען אונז צו פערשטעהן זיינע געדאנקען, — האָט אויך פערדריסליך געזאגט דער לאנג־נעזיגער מוזשיק.

— די ערד געהערט קיינעם ניט, — האָט אנגעפאנגען נעבלודאָוו, זי געהערט צו גאָט.

— אמת! אזוי איז דאָס טאקע! דאס איז אין אמת'ן אזוי!

— האָבען זיך אָפּגערופען שטימען פון פערשיעדענע זייטען.

— די גאנצע ערד דארף בעזעסען ווערען פון אלעמען. יעדערער האָט אַ גלייכען רעכט צו הנאה האָבען פון דער ערד, אבער עס איז דאָ גוטע ערד און שלעכטע ערד און יעדערער וואָלט דאָך וועלען די גוטע ערד האָבען. נו, ווי מאכט מען, עס זאָלען אָנקומען גלייכע חלקים פאר אלעמען? דער וואָס קלייבט תבואה פון גוטע ערד, מוז דאס מעהרערע וואס ער קריגט פון זיין חלק צוטהיילען מיט דעם, וואס בעארבייט שלעכטערע ערד. ווי זשע אבער רעכענט מען דאָס אויס? ווער ווייסט און ווי זאָל מען עס אויסצאָהלען דעם אונטערשיעד? דאס איז אַ שווערע זאַך אויסצופיהרען. אזוי אָבער ווי געלד איז נויטיג אויסער דעם אויך אויף צו

בעפרידיגען געמיינדע־בעדירפניסע, זאָ איז דאָס קליגסטע, אז יע־דער וואָס בעארבייט א שטיק לאנד זאָל צאָהלען דערפאר א בע־שטימטען פרייז דער געמיינדע, נאָך דעם נאָך וואָס דער ערטראַג פון זיין שטיקעל לאנד איז ווערטה. אויף אזא אופן קען זיך אלעס אויסגלייכען. וויל אימיצער בעארבייטען א שטיק לאנד, זאָ זאָל ער איינטראַגען דערפאר אין דער געמיינדע־קאסע, וויל ער ניט בעארבייטען זאָ זאָל ער גאָרנישטביישטייערן, דען ער בעקומט גאָר־נישט.

— דאס איז א קלוגע קאָפּ, דער זשארזש, — האָט זיך אב־גערופען דער פּויער מיט'ן לאנגען באָרד.

— אזוי איז דאס גערעכט! — האָט בעמערקט אויף דער טעפּער, — ווער עס האָט די בעסטע ערד, דארף מעהר בעצאָהלען.

— דער פּרייז זאָל נאָר ניט זיין צו־גרויס, — האָט געזאָגט דער לאנגנעזיגער.

— דער פּרייז מוז אזוי אויסגערעכענט ווערען, אז עס זאָל ניט זיין צו הויך און צו ניעדריג. איז דער פּרייז צו גרויס, וועלען מיר איהם ניט קענען בעצאָהלען און עס וועט ווערען קריגערייַ; איז דער פּרייז צו קליין, זאָ וועט איינער אבקויפען צופיעל לאנד און עס וועט זיך ווייטער אָנהויבען די שאכעריי. אזוי איז די מיינונג פונ'ם אמעריקאנער, דזשאָרדזש, און איך וואָלט וועלען מיט אייך דורכמאכען עס אויף דעמזעלבען אופן, ווי ער שלאָגט פּאָר.

— אזוי איז גוט! אזוי איז גוט! רעכט, אזוי וואָלטען מיר אויך וועלען, — האָבען זיך אפּגערופען איצט אין איין קול אלע בויערן.

— דאס איז א קאָפּ! — האָט ניט אויפגעהערט צו וויעדער־האָלען דער אלטער, — אזעלכע זאכען אויסצוקלערען.

— און ווען איך זאָל אויך וועלען האָבען ערד? — האָט א פּרעגע געטאָהן דער פּערוואלטער פון נעכלודאָוו'ס אימעניע מיט א שמייכעל.

— אויב עס איז פאראן א פרייער חלק, נעהם און בעאר־בייט, — האָט גערענטפערט נעכלודאָוו.

— וואָצו דאַרפסט דו האָבען לאַנד? דו ביסט שוין פעט גענוג, — האָט זיך אָפּגערופען דער אַלטער.

די בעשפּרעכונג האָט זיך דערמיט געענדיגט. נעכלודאָוו האָט ווידערהאָלט זיין פּלאַן און האָט זיי געזאָגט דאַבײַ, אַז ער פערלאַנגט ניט זיי זאָלען איהם זאָגען גלייך אַ'ן אַנטוואָרט, ער האָט זיי געגעבען אַן עצה זיי זאָלען זיך בעראַטהען מיט די איבריגע מיטגליעדער פון דאָרף און דאַן ברייגגען איהם אַ'ן אַנטוואָרט.

אויף דעם צווייטען טאָג האָבען די בויערן געהאַט אַ'ן אַלגעמיינע בעראַטהונג איבער דעם פאַרשלאַג פון דעם „באַרין". אבער די בעראַטהונגען זיינען געבליעבען אָהן אַ רעזולטאַט. עס האָבען זיך געבילדעט צוויי פּאַרטייען אין דער געמיינדע. איינע האָבען איינגעפונען, אַז נעכלודאָוו'ס פּאָרשלעגע זיינען זעהר גוט און עס איז דעריין ניטאָ קיין געפאַהר. די אַנדערע האָבען אבער חושד געווען, אַז דאָ מוז עפּעס שטעקען אַ שפּיצעל, און עס איז זעהר געפעהרליך אַנצוהויבען זיך מיט דעם גאַנצען עסק.

עס איז אבער אויף דעם צווייטען טאָג געענדיגט געוואָרען; און זיי האָבען זיך געאייניגט דערויף, אַז עס איז אַנגענומען געוואָרען איינשטימיג נעכלודאָוו'ס פּאַרשלאַג, און די פריהעריגע זיעבען פּויערים האָבען געבראַכט דעם בעשלוס צו נעכלודאָוו'ן.

אין דעם לעצטען טאָג פאַר זיין אָבפּאָהרען איז נעכלודאָוו נאָך אַמאָל דורכגעגאַנגען די הויז פון זיינע פערשטאָרבענע טאַנטעס און האָט אַלעס בעקוקט. אין דעם שופלאַד פון איין שראַנק האָט ער געפונען אַן אַלטען פּעקעל מיט בריעף און צווישען זיי אויך אַן אַלטע פאָטאָגראַפישע קאַרטע, וועלכע עס איז געווען אַ גרופּען־בילד פון די טאַנטעס צוזאַמען מיט איהם, אין זיין סטודענטען־קאָסטיום, און אויך קאַטיושאַ איז געווען אויף דיעזען בילד. פון אַלע זאַכען, וועלכע ער האָט געפונען, האָט ער נור גענומען די בריעף און דיעזע פאָטאָגראַפיע. אַלעס איבעריגעס, די מעבעל, די בילדער, די טהייערע גאַרדינען און פערשיעדענע אַנדערע זאַכען האָט ער אָוועקגעשיינקט דעם מילנער, וועלכער האָט אָבגעקויפט די הויז מיט די מעבעל פאַר דעם פערוואַלטער.

10.

ווען נעבלודאוו איז געקומען צופאהרען פון זיין רייזע צו לאנד צוריק אין שטאדט, האט די שטאדט מיט איהרע גאסען, מיט איהר טומעל געמאכט אויף איהם א בעזאנדערס אונאנגענעהמען איינדרוק. פון וואקזאל איז ער געקומען אין זיין הויז. נעבלודאוו'ס שלאפצימער איז געווען אין אונארדנונג. מען האט דאס אבער צורעכט געמאכט נאך פאר דער נאכט, די לעצטע וועלכע איהם קומט אוים דא איבערצונעכטיגען. ער האט אונרוהיג געשלאפען די נאכט, אויף מארגען איז ער גאנץ פריה אויפגעשטאנען, איז געגאנגען און האט געפונען צוויי קליינע מעבלירטע צימערן אין דער ערשטער גאסטיניצע, וועלכע ער האט געטראפען אויף זיין וועג צום אסטראג.

נעבלודאוו האט געלאזט בריינגען זיינע זאכען אין דער נייער וואהנונג, און זיין ערשטער גאנג איז געווען צום אדוואקאט.

עס איז געווען א קאלטער פריה־מארגען. נאך דעם שטורם און די רעגענס איז געקומען א קליינער פרעסטעל. די לופט איז געווען פריש, דער ווינד שארף, און נעבלודאוו האט געציטערט פאר קעלט; ער איז ארוים אין א לייכטען אויבער־ראק און איז דארום געגאנגען מיט שנעלע שריט, אום זיך צו דערווארעמען.

אין זיינע געדאנקען האט יעצט ארויפגעשוואומען אלעס דאס וואס ער האט געזעהן אין דארף, וואס ער האט דארט געפונען. ער האט ווידער געזעהן פאר זיך דיעזע ווייבער, קינדער און אלטע לייט, דיעזעס עלענד און דיעזע מאטערנים, וועלכע ער האט צום ערשטען מאל אין זיין לעבען געזעהן. מעהר פון אלעס איז איהם געשטאנען פאר די אויגען דאס בילד פון'ם ארעמען, אונגליקליכען קינד, וואס האט אויף זיין מוטער'ס ארימס רחמנות'דיג געשמייכעלט צו איהם און האט ניט אויפגעהערט צו שאקלען מיט זיינע פליישלאזע פים. יא, ער האט געזעהן אט דעם גאנצען יאמער און ניט ווילענדיג האט ער עס פערגליכען מיט דעם, וואס ער איז געוואוינט צו זעהן ארום זיך. פערבייגעהענדיג דורך די מאגאזינען פון עסענוואארג, פערביי די קצבים און די פיש־הענדלער, און זע־

הענדיג די גוטע אָבגעפּאַשעטע פּנים׳ער פון דיעזע קליינבירגער, האָט ער זיך געמוזט עראינערען אָן די בויערן, אָן זייערע דארע, אויסגעמאָגערטע געזיכטער.

און ניט נור די געשעפטסלייט אליין האָבען איהם יעצט אויס־געזעהן צו פעט און וואויל געפיטערט, נאָר אפילו די קוטשערס פון די גרויסארטיגע וועגען, מיט זייערע לאנגע מאַנטלען מיט גאָלדענע קנעפּ, די אויסגעפּוצטע דוואָרניקעס, די לאַקייען מיט די שנעע־ווייסע פארטוכער. דאָך אונטער דיעזער צופריעדענער מינע, האָט נעכלודאָוו דערקענט אין זיי דעם זעלבען סאָרט מענשען, וואָס ער האָט בעגעגענט אין דאָרף. בערויבט פון זייער לאנד זיינען זיי פער־יאָגט געוואָרען פונ׳ם דאָרף. זיי זיינען געצוואונגען געווען צו קומען אין שטאָדט אריין. אייניגע האָבען פערשטאנען ווי זיך צו צופּאסען צו די אומשטענדען פונ׳ם שטאָדטישען לעבען — זיי זיינען געוואָ־רען בירגער; און זיי האָבען זיך געפרייט מיט דעם, זיי זיינען גע־וועזן שטאָלץ אויף זייער שיקזאל. און דאָך, וויפיעל אנדערע זיינען דאָ, טאקי פונ׳ם זעלבען סאָרט, וואָס זיינען אויך, אזוי ווי יענע, פעריאָגט געוואָרען פונ׳ם דאָרף און זיי גע־פינען זיך פונדעסטוועגען אין אַ פיעל ערגערע לאגע ווי אין דער היים! די שוסטערס, צום ביישפּיעל, וועלכע זיצען און ארבייטען שווער ביי די פענסטער פון די קעלערס; די מאָגערע און בלאסע וואש־פרויען מיט די צופּלאָנטעטע האר, וועל־כע שטעהען ביי די אָפענע פענסטער, פון וואנען עס הערט זיך אַ שטיקענדער גערוך פון זייף. אזוי זיינען אויך געווען די 2 פארבער, פון קאָפּ ביז די פיס בעשפּריצט מיט פארב, די ארבעל פערקאַט־שעט איבער די עלענבויגען, מיט גרויסע עמערס פול מיט פארב אין די הענד געהען זיי איבער׳ן גאס און זידלען זיך איינע די אנ־דערע אויפ׳ן קול. זייערע פּנים׳ער האָבען אויסגעדריקט אַ צושטאנד פון מידקייט און פון שווערע זאָרגען, וועלכע דריקען זייער הארץ. דעמזעלבען אויסדרוק האָט ער געזעהן אויף די געזיכטער פון די פוהרמאנעס, וועלכע זיינען געלעגען און געציטערט אויף זייערע משא־וועגענער. דעמזעלבען אויסדרוק האָט מען געקענט ווײ־

טער לעזען אויף די פנים'ער פון די אין די טראנטעס געקליידעטע מענער, פרויען און קינדער, וועלכע זיינען געשטאנען אין די גאסען און געבעטעלט. אבער אין ערגעץ האט נעכלודאָוו ניט געפונען דעם אויסדרוק אזוי שארף, אזוי אויפפאלענד ווי אויף די געזיכטער פון די מענשען, וועלכע ער האט בעמערקט ביי די פענסטער פון די שיינקען, נעבען וועלכע ער איז פערבייגעגאנגען. ביי שמוציגע טי־שען, אנגעשטעלט מיט פלעשער און גלעזער, זיינען געזעסען גרו־בען פון מענער; פון זייערע געזיכטער האט זיך געגאָסען דער שוויים, זייערע באקען רויט ווי פייער, האבען זיי ארויסגעלאזען משונה'דיגע קולות, א מין געזאנג. ביי איין פענסטער האט נעכלו־דאָוו בעמערקט איינעם פון יענע אונגליקליכע, וועלכער האט מיט ברייטע אויפגעעפענטע אויגען און מיט אן אפענעם מויל ארויס־געקוקט פאר זיך, פונקט ווי ער וואלט זיך וועלען עפּעס דערמאָנען.

— און צו וואָס האבען זיי זיך אלע צוזאמענגעקליבען דאָ אין שטאָדט? — האט זיך נעכלודאָוו געפרעגט.

אין איינע פון די גאסען האט ער אנגעטראפען עטליכע וועגען פון משא, אויף וועלכע מען האט געפיהרט אייזענשטאנגען. דער טומעל וואס זיי האבען אנגעמאכט זיך אנשלאָגענדיג איינע אָן די אנדערע, איז געווען אזוי גרויס, אז נעכלודאָוו האט געקריגען קאָפּ־שמערצען. ער האט אלזא גענומען געהן מיט שנעלע טריט, אום זיך צו דערווייטערען פון'ם טומעל. פלוצלונג האט ער דער־הערט ווי איינער רופט אויס זיין נאָמען.

— נעכלודאָוו, דאס ביסט דו?

נעכלודאָוו האט זיך אין אנהויב דערפרעהט אויף דיעזער בע־געגעניס.

— זעה, שענבאָק! — האט ער פרעהליך אויסגערופען. באלד אבער האט ער דערזעהן, אז ער האט ניט קיין גרונד זיך אזוי צו פרעהען.

עס איז געווען דערזעלבער שענבאָק, וועלכער האט איהם יענעם טאָג, נאָכדעם ווי ער האט פערפיהרט קאטיושאַ'ן, אבגע־

נומען פון זיין טאנטע. נעכלודאָוו האָט איהם זייט א לאַנגער צייט ניט געזעהן אין די אויגען. מען האָט איהם אבער דערצעהלט, אז אויך שענבאָק האָט פערלאָזען דאָס מיליטער־דיענסט און, כאָטש ער איז ניט געווען רייך און איז געווען פערבאָרגען אין חובות, האָט ער דאָך אימער געלעבט אין רייכער געזעלשאפט. די עלעגאנטע קליידער, וועלכע ער האָט געטראָגען און די צופריעדענע מינע אויף זיין געזיכט, האָט נעכלודאָוו'ן איבערצייגט, אז מען האָט איהם ניט אבגענארט.

— דאס איז ווירקליך א גליק וואס איך האָב דיך דאָ גע־טראָפען! בנאמנות, א גליק. עס איז דאָך קיינער ניטאָ אין שטאָדט, קיינער ניט. אבער אָך, מיין ליעבער, דו ביסט דאָך אזוי אלט געוואָרען, — האָט דער געוועזענער אָפיצער געזאָגט, ארויס־געהנדיג פון וואָגען. — מערקווירדיג, איך האָב דיך דאָך דער־קענט נאָך דיין גאנג! מיר'ן עסען צוזאמען, וואָס? וואו קען מען דאָ האָבען אן אנשטענדיגען מאָהלצייט?

— איך האָב מורא, איך קען ניט אננעהמען דיין פארשלאָג, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט, זוכענדיג עפּעס א'ן אויסרייד זיך אויסצודרעהען פון זיין פריינד און איהם דערביי ניט בעליידיגען.

11.

נעכלודאָוו איז אריבערגעפאהרען צו זיין אדוואָקאט, וועלכער האָט מיט א זעהר העפליכער מינע איהם בעגעגענט, טראָץ דעם וואס דאס איז געווען גראדע א טאָג, אין וועלכען דער אדוואָקאט נעהמט ניט אָן קיינע קליענטען. דער אדוואָקאט האָט אם אלעם ערשטען דערצעהלט נעכלודאָוו'ן פון מענשאָוו'ס „דיעלע". ער האָט אונטערזוכט די פּאפּיערען און האָט אויסגעפונען, אז די אנקלאגע איז געווען אין דער ווירקליכקייט אָהן יעדער גרונד.

— די זאַך איז אבער אזוי פערוויקעלט, — האָט ער גע־זאָגט, — עס שיינט, אז דער שיינקער האָט אליין אונטערגע־צונדען זיין שיינק אום אפּצונעהמען די פערזיכערונגס־געלד. עס איז קיין בעווייזע ניטאָ געגען מענשאָוו'ן. די פּעראורטהיילונג

פון דעם אונשולדיגען איז בלויז צו פערדאנקען די גרויסע „סטאַ־ראניע“ פון דעם סודעבני סלעדאָוואטעל און דער נאכלעסיגקייט פונ׳ם פּראָקוראָר. דאָך איינמאָל איז שוין אזוי געשעהן וועט עס זיין זעהר שווער צו פעררירכטען. ווען מען וואָלט בלויז געקענט פועל׳ן, אז דער פאל זאָל נאָך אמאָל פאָרקומען פאר געריכט צום פערהאנדלונג און ווען עס זאָל מעגליך זיין, אז די פערהאנד־לונגען זאָלען געמאכט ווערען דאָ אויפ׳ן פלאץ, וואָלט איך גאנץ געוויס געווינען דעם פּראָצעס. און איך וואָלט אָנגענומען זיך צו פיהרען דעם פּראָצעס אומזיסט. און די „דיעלע“ פון דער פּעראָסיא ביריוקאָוו, פון וועלכע זיי האָבען מיר דערצעהלט, האָב איך אויך דורכגעקוקט. אָט דאָ האָב איך איהר פּראָשעניע אום בעגנאַדיגונג. ווען איהר פאָהרט קיין פּעטערבורג וועגען מאסלאָווא, קענט איהר עס מיטנעהמען און אנגעבען אזוי, אז עס זאָל ניט פערלעגען ווערען, זאָנסט נעהמט עס צו לאנג. טהוט אייער מ ע ג ל י כ ע ס, דען איך זעה דאָך, אז די זאַך איז אייך אזוי טהייער. נון, מיט וואָס נאָך קען איך אייך דיענען, ליעבער פירסט?

— יא! מען האָט מיר דערצעהלט...

— ווי איך זעה, זייט איהר געוואָרען א מליץ יושר פאר די אלע וואס בעקלאָגען זיך אין אסטראָג, — האָט געזאגט דער אד־וואָקאט מיט א גראָבען שמייכעלע, — אבער איך זאג אייך פאר־אויס, — איהר וועט קיינמאָל פון אזעלכע זאכען ניט קענען פּטור ווערען. עס זיינען צופיעל אזעלכע עסקים...

— ניין, אבער דאָס וואס איך האָב געהערט איז זעהר א מיאוסע געשיכטע, עטוואָס שרעקליכעס, — האָט נעכלודאָוו, ניט הערענדיג דעם אדוואָקאט, ווייטער גערעדט, און האט דערצעהלט דעם אדוואָקאט די געשיכטע, וועלכע ער האָט געהערט אין דאָרף מיט צוויי טעג צוריק. די געשיכטע בעשטעהט דעריין.

א געבילדעטער בויער האָט פאָרגעלעזען פאר זיינע קאמערא־דען דעם עוואנגעליום, און האָט זיי ערקלערט דעם אינהאלט. דער פּאָפּ האָט דעריין געזעהן א פערברעכען און האָט אויף איהם אנ־

געצייגט. אין אונטערזוכונג האָט געפאָלגט, און דער פּראָקוראָר האָט אויפגעהויבען אין אנקלאגע געגען דעם בויער. די אנקלאגע איז בעשטעטיגט געווארען פון דער אונטערזוכונגס־פּאָליציי.

— איז דאָס ניט שרעקליך? — האָט נעבלודאָוו א פרעג געטאָן, ענדיגענדיג די געשיכטע.

— וואס קומט דאָ אייך פאָר אזוי שרעקליך?

— אלעס קומט מיר אויס שרעקליך. איך פרעשטעה וואָרום דער פּאָפּ האָט דאָס אזוי געהאנדעלט און ווארום די פּאָליציי האָט אזוי געהאנדעלט. זיי מוזען האנדלען נאָך זייערע פאָרשריפטען. דאָך אבער דער פּראָקוראָר, וועלכער האָט געמאכט די אנקלאגע, האָט דאָך געדארפט זיין אנדערש איבערצייגט. מען מיינט דאָך, אז די פּראָקוראָרען, די אונטערזוכונגס־ריכטער, זיינען געבילדעטע מענשען, מיט ליבעראלע אנזיכטען.

— אך, מען זעהט, זיי האָבען א טעות אין דער סיטואציאָן. עס איז ווירקליך בלויז אן איינבילדונג, אז דיעזע מענשען זיינען ליבעראל. יא, דאס זיינען זיי אמאָהל געווען, אבער איצט האָבען זיך די זאכען אין גאנצען געענדערט. די ריכטער זיינען איצט ניט קיין זעלבסטשטענדיגע מענשען, זיי זיינען יעצט נור בעאמטע. וועלכע זאָרגען נור פאר זייער עקזיסטענץ, זיי קריגען זייער געהאלט און ווינשען אז דער געהאלט זאָל געהעכערט ווערען, און נאָך דעם נאָך האלטען זיי. זאנסט זיינען זיי בערייט איינעם אנצוקלאגען און פערארטיילען גאָר אהן שום טענות.

— אָבער עס זיינען דאָך דא געזעצע, זיי האָבען דאָך קיין רעכט ניט צו פערשיקען א מענשען גאָר אהן א שום גרונד, נור דערפאר, וואס ער לעזט עוואנגעליום. דאס איז דאָך א הימעל־שרייענדער אונרעכט.

— אָה, זיי האָבען ניט נור דאָס רעכט איהם צו פערשיקען, זאנדערן זאָגאר צו פערארטהיילען איהם צו שווערע ארבייט, ווען זיי קענען נור עס בעגרינדען דאמיט, אז דיעזער מאן האָט געזוכט צו ערקלערען דאָס עוואנגעליום ניט אין דעם זינען ווי עס דארף

צו זיין און דאדורך בעליידיגט די קירכע. פיר בעליידיגונג פון דעם אנגענומענען גלויבען קומט געזעצליך קאטארגע.

— איז דאס מעגליך?

— אט אזוי ווי איך זאג זיי. איך זאג דאס אפט צו די ריכ־טער, אז איך בין זיי זעהר דאנקבאר, דען אויב איך און איהר זי־צען ניט אין אסטראג איז דאס צו פערדאנקען דער געפעליגקייט פון די ריכטער און ווייטער נישט.

— אבער ווען אלעס הייננגט אב בלויז פון דער שטימונג פון די ריכטער און פון פראקוראר, וועלכע קענען פאלגען אדער ניט פאלגען די געזעצע, ווי זיי ווילט זיך, דאן פערשטעה איך ניט די אויטאריטעט פון דער יוסטיץ.

דער אדוואקאט האט אויף דיזער פראגע געענטפערט בלויז מיט א סארקאסטישען שמייכעל.

— דאס זיינען אלץ אזעלכע פראגען, וועלכע פאסען פאר אייך. אבער דאס אלעס געהערט דאך נור צו דער פהילאזאפיע. ווייסט איהר וואס, קומט אמאל א שבת אבענד צו אונז, איהר וועט ביי אונז טרעפען געלעהרטע, שריפטשטעלער, קינסטלער. דאן קענען מיר איבער דיעזע אלע אנגעלעגענהייטען ריידען רוהיג. קומט דאך אבער, ווירקליך. מיין פרוי וועט זיין אויסער זיך פון שמחה צו זעהען אייך אלס גאסט ביי אונז אויף אן אבענד.

— געוויס, איך וועל זיך סטארעווען צו זיין, — האט אנגע־הויבען שטאמלען נעכלודאוו. ער האט געפיהלט, אז ער זאגט א גרויסען ליגען, דען ער וועט טאן זיין מעגליכעס אקוראט פער־קעהרט, צו סטארען זיך ניט צו קומען צום אדוואקאט אויף שבת אבענד און ניט צו טרעפען זיך מיט דיעזען קרייז פון געלעהר־טע, קינסטלער, שריפטשטעלער א. ז. וו.

פאנארין'ס געלעכטער, מיט וועלכען ער האט בעאנטוואָרטעט נעכלודאוו'ס פערוואונדערונג, און דער טאן, מיט וועלכען ער האט ארויסגערעדט „אלגעמיינע פראגען“, האבען געגעבען נעכלודאוו'ן גאנץ קלאהר צו פערשטעהן, וואס ער האט צו דיינקען פון אדוואָ־

קאט און פון זיינע פריינד, וועלכע קומען צו איהם צו גאסט אום צו בעשפרעכען די „אלגעמיינע פראגען“.

12.

ביז דעם אסטראג איז נאך געווען ווייט, און אזוי ווי עס איז געווען שפעט, האט ער זיך געזעצט אויף דער ערשטער דראשקע וואס ער האט בעגעגענט. דער איזוואזטשיק, א מיטעל־יעהריגער מענש מיט א קלוגען, גוטען געזיכט, האט זיך געווענדעט צו נעכ־לודאוו'ן, אנווייזענדיג איהם, פערבייפאהרענדיג אויף א גרויסען הויז, וועלכען מען האט געהאלטען אין בויען.

— זעהט איהר וואס פאר א מורא'דיגע הויז זיי האבען אוועק־געשטעלט, — האט ער א זאג געטון, אזוי ווי ער וואלט אליין עפעס אויך געהאט א חלק אין דעם, וואס אזא גרויסע הויז ווערט אויפגעשטעלט און וואלט דערמיט שטאלצירען.

ווירקליך, דאס הויז איז טאקע געבויט געווארען נאך א זאנ־דערבארער ארכיטעקטור, זעהר אייגענארטיג. גרויסע קלעצער פון מורא'דיג גרויסע סאסנאווע בוימער, פערבונדען און פער־קרעפטיגט מיט געשמידטע אייזענס, זיינען געווען ווי א פארקען ארום דער געביידע, און האבען זי אפגעטהיילט פון דער גאס. אויף די ריסטאוואניעס זיינען ארומגעלאפען ארבייטער, איינגעשמירטע אין ליים און וואפנע. זיי זיינען געווען בעשעפטיגט און האבען זיך זעהר געאיילט. דער האט געלייגט שטיינער, א צווייטער האט גע־טראגען וואפנע, א דריטער האט געהובעלט קלעצער, דער האט גע־טראגען ציגעל, יענער האט געשאטען זאמד, און זיי זיינען געגאנ־גען איבער די ריסטאוואניעס ארויף און אראפ, טראגענדיג נאס־סילקעס און קארקעס.

א דיקער, שעהן געקליידעטער הערר, הפנים דער ארכיטעק־טאר, איז געשטאנען לעבען די געהילץ, און ווייזענדיג עפעס אויף ארויף, האט ער געזאגט דעם פאדריאטשיק עטוואס. פון טויער פערביי זיי זיינען ארויסגעפאהרען און ארייגעפאהרען שווערע וועגען, אנגעלאדענע מיט מאטעריאלען.

— און ווי מערקווירדיג זיי גלויבען דאס אלע, די וואס אר־בייטען, אזוי ווי די, וועלכע צווינגען זיי צו ארבייטען, אז אזוי דארף עס זיין; אז אין דערזעלבער צייט וואס ביי זיי צו הויז טראָגען זייערע שוואנגערע פרויען אריבער די שווערסטע ארבייט, און די קינדער ווערען אלט אָהן יאָהרען און הונגערען שרעקליך, דארפען זיי אליין בויען גאָר אָט דעם אוננויטיגען און דומען פּאַ־לאַסט פאר א וועלכען עס איז נארישען און אין גאנצען ניט נויטי־גען מענשען, איינער פון די זעלביגע, וועלכע בערויבען און רואי־נירען זיי, — האָט זיך נעכלודאָוו געטראכט, קוקענדיג אויף דער גרויסער געביידע.

— יא, ווירקליך, א דומעס הויז, — האָט ער געענטפערט אין דער הויך דעם איזוואזטשיק, אזוי ווי ער וואָלט ענדיגען בלויז דעם געדאנק, וועלכער האָט נור וואָס דורכגעשוועבט אין זיין קאָפּ.

— וואָס הייסט א דומעס? — האָט אזוי ווי בעליידיגט פון נעכלודאָוו'ס ווערטער א פרעג געטאָהן דער איזוואזטשיק, — עס פערדיענען דאך דערביי אזוי פיעל מענשען און האָבען ארבייט, וואָס הייסט דום?

— יא, עס איז דאָך אָבער איבעריגע ארבייט.

— מסתמא איז דאָך ניט איבעריגע, אז מען בויט, — האָט פערדרוסליך געענטפערט דער איזוואזטשיק, — דער עולם קריגט דאָך דערפון חיונה.

נעכלודאָוו האָט דערויף גאָר נישט געענטפערט און דעסטאָ מעהר, וואָס עס איז געוועזן אונמעגליך צו הערען א וואָרט איבער די קלאַפּערייי פון די רעדער איבער די שטיינער. ניט ווייט פון אסטראָג איז דער איזוואזטשיק אראָפּגעפאהרען אויפ'ן שאָסע, וואו עס קלאַפּט ניט אזוי און וואו מען קען הערען וואס מען רעדט, און ער האָט ווייטער אנגעהויבען צו פערציהען א געשפרעך מיט נעכלו־דאָוו'ן.

— וואס פאר אן עולם עס קומט איצט אלץ אָן נור אין שטאָדט און אין שטאָדט, זיי שיטען זיך אזוי ווי מאָן, — האָט ער אנגע־הויבען, צייגענדיג נעכלודאָוו'ן מיט'ן האנד אויף אן ארטעל דאָר־

פישע ארבייטער, וועלכע זיינען געגאנגען צום שטאָדט מיט העק, מיט זעגען און מיט פעלצלעך און מיט זעקלעך אויף די פּלייצעס.

— קומען דען יעצט אַן מעהר דאָרפישע ארבייטער אין שטאָדט אלס אין די פריהעריגע יאהרען? — האָט נעכלודאָוו איי־בערגעפרעגט.

— אַ פערגלייך אביסעל, איצט איז אזוי געדיכט פון מענשען אויף יעדער פלאַץ, אז עס זיינען צרות. די בעלי־בתים ווארפען זיך ארום מיט מענשען אזוי ווי מיט שפענער. אומעטום איז פול.

— פון וואנען קומט עס?

— עס מעהרט זיך, ניטאָ וואו אהינצוטאָן זיך.

— נו, וואס איז אז עס מעהרט זיך, דאַרף מען דען דעריבער אוועקגעהן פון דאָרף און קומען אין שטאָדט?

— נו, וואס זאל מען דען טאָהן אין דאָרף? ניטא קיין ערד.

נעכלודאָוו האָט דאָ געפיהלט דאס זעלבע, וואס אַ מענש פיהלט, ווען ער האָט אַ קראנקען פלאַץ אויפ'ן קערפּער. עס דוכט זיך אלע מאָל, אז עפּעס מיט א כיון שלאָגט מען זיך אָפּ יעדען מאָל אויף דעם אפגעשלאָגענעם פלאַץ. דאס דוכט זיך דערפאר, ווייל דער קלאַפּ אויף אַ קראנקען אָרט פעראורזאכט מעהר שמערצען, איז פיהלבארער.

— זאל דאס מעגליך זיין, אז עס איז אומעטום דאָס זעלביגע? — האָט ער זיך געטראכט און האָט זיך אנגעהויבען נאכפרעגען ביים איזוואזטשיק וויפיעל ערד עס איז דאָ אין זייער דאָרף, און וואָרום ער וואָהנט אין שטאָדט.

— ערד איז ביי אונז אין דאָרף, פריץ, אַ דעסיאטינע אויף אַ נפש, און האלטען האלטען מיר אויף דריי נפשות, — האָט געהן געענטפערט דער איזוואזטשיק. — אין דערהיים האָב איך אַ טאַ־טען, אַ ברודער און נאָך אַ ברודער דיענט אין סאָלדאטען. זיי ספּראַווען זיך שוין, און עס איז גאָר ניטאָ מיט וואָס צו ספּראַווען זיך, און דער ברודער קלייבט זיך אלץ אוועקצוגעהן אין מאָסקווא.

— קען מען ניט דינגען ערד ווען עס פעהלט? — האָט איהם ווייטער געפרעגט נעכלודאָוו.

— וואו זאָל מען דינגען? ביי וועמען? די פריצים, וואס האָבען געהאט וואו א שטיקעל ערד, האָבען דאס פארפּלוטעוועט. די סוחרים האָבען אַלץ ארייגעכאפּט אין זייערע הענד, און ביי זיי קען מען שוין קיין מציאות ניט קויפען, זיי לאָזען אליין בע־ארבייטען די פעלדער. אָט איז אונזער פריצטעס הויף גאר אנגע־קומען צו דעם פראנצויז, און ער פערקויפט ניט, פערדינגט ניט, וואס קענסטו מיט איהם מאכען?

— וואס פאר א פראנצויז?

— דער פראנצויז דיופאר, האָט איהר אפשר געהערט. אין גרויסען טהעאטער מאכט ער פאר די אכטיאָרעס קעפּ פּאריקען. דאס איז א גוטע פרנסה, און ער איז רייך געווארען. ביי אונזער פריצטע האָט ער אפּגעקויפט די גיטער, איצט איז ער אויף אונז דער הערשער, ווי ער וויל אזוי פאהרט ער איבער אונז. נאָך גוט וואָס ער אליין איז ניט קיין שלעכטער מענש, אָבער א ווייב האָט ער, זי איז א רוסישע, אזא מרשעת, זאָל גאָט אויסהיטען, זי צורא־בירט אלעמען. אַן אימה. נו, אָט איז דער אסטראָג. צופאהרען צום טויער, אדער צום גאניק?

13.

מיט א פערדריקטעם הארץ און מיט שרעק וועגען דעם, אין וואָס פאר א צושטאנד ער וועט היינט געפינען מאסלאָווא, האָט נעכלודאָוו א ציה געטהאָן דעם גלעקעל אין דעם פאראדנעם ארייג־גאנג און ער האָט א פרעג געטהאָן דעם ארויסגעקומענעם אויפזע־הער וועגען מאסלאָווא.

דער נאדזיראטעל האָט פאררירכט זיין מונדיר און האָט גע־זאָגט, אז זי איז אין באָלניצע. נעכלודאָוו איז אוועק צום באָל־ניצע. דער סטאָראָזש פון באָלניצע איז געוועזן א גוטהערציגער אל־טינקער, און ער האָט גלייך ארייגעלאָזען; און דערוויסענדיג זיך

צו וועמען ער דארף, האָט ער איהם געוויזען צו געהן אין דער אב־טהיילונג פיר קינדער.

דער יונגער ארצט, פון וועלכען עס האָט אין גאנצען גע־שמעקט קארבאָלקע, איז ארויסגעקומען אנטקעגען נעכלודאָוו'ן און האָט איהם שטרענג א פרעג געטהאָן וואָס ער דארף.

דיעזער דאקטאר פלעגט זיין צו גוט צו די ארעסטאנטען און ער האָט דערפאר שוין געהאט גענוג אונאנגענעהמליכקייט פון דעם סמאָטריטעל און אזוי אויך פון דעם עלטסטען. איצט, האָבענדיג מורא, אז נעכלודאָוו זאָל פון איהם ניט בעטען עטוואָס אונגעזעצ־ליכעס און דאצו ווילענדיג צייגען, אז ער איז קיינעם ניט נושא פנים, האָט ער אויף זיך אנגעצויגען א בייזע מינע.

— דאָ זיינען ניטאָ קיין פרויען, דאס איז אן אפטהיילונג פיר קינדער, — האָט ער בייז געזאגט.

— איך וויים, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט, — אבער דאָ איז פאראן אן ארעסטאנטקע, א באדיענערקע ביי די קראנקע, מאס־לאָווא.

— יא, אזא איז דאָ, טאָ וואס ווילט איהר, אז זי איז דאָ?

— איך בין זעהר א נאָהענטער בעקאנטער פון דיעזער מאס־לאָווא, און דארום וויל איך זי זעהן, איך פאהר קיין פעטערבורג אנצוגעבען א קאסאציע פאר איהר און האָב איהר געוואָלט פאר'ן אוועקפאהרען איבערגעבען אָט דאָס. דאס איז בלויז א פאָטאָ־גראפישעס בילד, — האָט געזאגט נעכלודאָוו, ארויסנעהמענדיג פון טאש א קאָנווערט.

— נו, פאר וואס ניט, דאס קען מען אויספיהרען, — האָט געענטפערט דער דאָקטאָר, ווערענדיג ווייכער און ווענדענדיג זיך צו דער אלטינקער, מיט א ווייסען שירץ, האָט ער איהר געהייסען א רוף טהאָן די וואכטערקע — די ארעסטאנטקע מאסלאָווא.

— וואלט איהר זיך פיעלייכט צוזעצען א ווייליע אדער ארייג־געהן אין עמפפאנגס־צימער? — האָט דער דאָקטאָר איהם גאנץ העפליך א פרעג געטאָהן.

— איך דאנק אייך, — האָט געענטפערט נעכלודאָוו, און בע־

נוצענדיג זיך מיט דער בעסערער ענדערונג אין דעם דאקטאר׳ס בענעהמען זיך, האָט ער איהם שוין א פרעג געטאָהן, אויב מען איז צופריעדען מיט מאסלאָווא אין האָספיטאל.

— א, נישט־קשה, זי ארבייט ניט שלעכט, ווען מען זאל נעה־מען אין אנבעטראכט די אומשטענדען, און וועלכע זי האָט זיך איינגעפונען, — האָט געזאגט דער דאקטאר, — איבריגענס אָט קומט זי אליין.

פון א זייט־טיהר איז ארויס די אלטינקע אין א ווייסען שירץ, און נאָך איהר האָט געפאלגט מאסלאָווא. זי איז געווען אויך אין א ווייסען פארטוכעל און א געשטרייפטע קלייד, אויפ׳ן קאָפּ האָט זי געטראָגען א טיכעל, וואס האָט פערדעקט איהרע האָר. דערזע־הענדיג נעכלודאָוו׳ן האָט זי זיך אנגעצונדען, איז געבליעבען שטעהן א ווײלע אונענטשלאָסען. זי איז געווען בייזלעך, האָט אראָפּגעלאָ־זען די אויגען און האָט מיט שנעלע שריט געמומען געהן צו איהם דורך׳ן לאנגען קאָרידאָר. אונטערקומענדיג צו נעכלודאָוו׳ן האָט זי געוואָלט ניט דערלאנגען איהם די האנד, אָבער זי האָט איהם דערנאָך יא דערלאנגט די האנד און איז נאָך מעהר רויט געוואָרען.

נעכלודאָוו האָט זי ניט געזעהן זינד יענעם געשפּרעך, אין וועלכען זי האָט געבעטען זיין פערצייהונג פאר איהר אויפגערעגט־קייט אין זייער פריערדיגען זעהען זיך, און ער האָט איצט ערוואר־טעט צו זעהען זי עבען אזא ווי צום לעצטען מאָהל. אבער איצט איז זי געווען ווידער גאָר אנ׳אנדערע; אין דעם אויסדרוק פון איהר געזיכט איז געווען עטוואָס נייעס, בעהאלטענעס, שעהמעוודי־געס, און ווי נעכלודאָוו׳ן האָט זיך אויסגעוויעזען, ניט קיין גוטע געפיהלען צו איהם. ער האָט איהר דערצעהלט דאסזעלביגע וואס ער האָט געזאגט דעם דאקטאר, אז ער פאהרט קיין פּעטערבורג, און האָט איהר איבערגעגעבען א קאָנווערט מיט א פאָטאָגראפישען בילד, וועלכען ער האָט געבראכט פון פּאנאָווא.

— דאס האָב איך געפונען אין פּאנאָווא, — האָט ער איהר געזאגט, — א׳ן אמאָליגעס בילד, אפשר איז אייך אנגענעהם איהם צו האָבען, נעהמט איהם.

זי האָט איהם פערוואונדערט אנגעקוקט, אויפהויבענדיג איהרע שווארצע ברעמען, אזוי ווי זי וואָלט איהם געפרעגט: וואָ־צו נאָך דאָס? זי האָט שטיל גענומען דעם קאנווערט און האָט איהם בעהאלטען אונטער'ן שירע.

— איך האָב דארט געזעהן אייער טאנטע, — האָט אנגעהויבען ווידער נעכלודאָוו.

— איהר האָט זי געזעהן? — האָט מאסלאָווא געזאגט גלייכגילטיג.

— נו, ווי איז אייך דאָ, גוט? — האָט נעכלודאָוו א פרעג געטאָהן.

— נישטקשה, גוט, — האָט זי גלייכגילטיג געענטפערט.

— קומט ניט אויס צו שווער?

— ניין, ניט שווער. איך בין נאָך ניט געוועהנט.

— עס פרעהט מיך זעהר. אלץ איז דאָך דאָ פאר אייך בעסער איידער דאָרטען.

— איידער וואו ד אָ ר ט ע ן? האָט זי איבערגעפרעגט און איהר געזיכט האָט זיך אנגעצונדען רויט.

— דארטען אין אסטראג, — האָט גלייך אונטערגעכאפט נעכלודאָוו.

— מיט וואס איז דאס בעסער? — האָט זי א פרעג געטאָהן.

— איך מיין, די מענשען זיינען דאָ בעסער. דא זיינען ניטא אזעלכע, ווי דארטען.

— דארטען זיינען דאָ פיעל גוטע אויך, — האָט זי געענטפערט.

—וועגען די מענשאָווס האָב איך שוין געפרובט עפּעס טאָהן, און איך האָף, אז מען וועט זיי בעפרייען, — האָט געזאגט נעכלודאָוו.

— הלואי זאל גאָט געבען. זי איז אזא ליעבליכע אלטינקע,— האָט מאסלאָווא געזאגט, ווידערהאָלענדיג דיעזעלביגע לויב־ווערטער פיר דער אלטינקער מענשאָווא.

—איך פאהר היינט קיין פּעטערבורג. אייער פּראָצעס וועט

אין גיכען פארגענומען ווערען, און איך האָף אז מען וועט צוריק־רופען די ענטשיידונג פון געריכט.

— זאָלען זיי יא, זאָלען זיי ניט, איצט איז אלץ איינס, — האָט זי געזאָגט.

— ווארום עפּעס איצט?

— אָט אזוי, — האָט זי געענטפערט, און האָט אַ וואָרף געטאָהן אַ פּראַגליכען בליק אויף זיין געזיכט.

נעכלודאָוו האָט אזוי פערשטאַנען דיעזען אויסדרוק אין איהר בליק, אז זי וויל וויסען צו האָט ער ניט חרטה געהאַט פון זיין ענטשלוס, וועגען וועלכען ער האָט איהר שוין געזאָגט, אדער ער האָט איהם געענדערט.

— איך וויים ניט ווארום איז עס פאר אייך אלץ איינס, — האָט ער געזאָגט, — אבער פאר מיר איז עס ווירקליך אלץ איינס: וועט מען אייך געפינען פאר אונשולדיג אדער ניין. איך בין יעדענפאלס בערייט צו האנדלען אזוי ווי איך האָב אייך ערקלעהרט, — האָט ער געזאָגט מיט פולער ענטשלאָסענהייט.

זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ, און איהרע שווארצע, קרומליכע אויגען האָבען זיך אפּגעשטעלט אין דערזעלבער צייט אי אויף זיין געזיכט, אי פערביי זיין געזיכט, און איהר געזיכט איז געווען בעלויכטען איצט מיט שמחה. אבער זי האָט געזאָגט גאָר ניט דאָס, וואס עס האָבען גערעדט איהרע אויגען.

— דאָס זיינען דאָך אומזיסטע רייד, — האָט זי געזאָגט.

— איך זאָג דאָס, כדי איהר זאָלט וויסען.

— וועגען דעם איז שוין אלעס גערעדט געוואָרען און עס איז ניטאָ מעהר וואָס צו ריידען, — האָט זי ווידער געזאָגט, און האָט קוים אונטעדריקט אַ שמייכעל אויף איהר געזיכט.

— אין דעם קראַנקען־צימער איז עפּעס געוואָרען טומעלדיג, און אַ קינד האָט זיך צוואַויינט.

— דאכט זיך, מען רופט מיך, — האָט זיך אַ כאפּ געטהאָן מאסלאָווא, — און זי האָט זיך אנגעהויבען ארומקוקען אונרוהיג.

— נו, זייט געזונד, — האָט ער אַ זאָג געטהאָן.

זי האָט זיך געמאַכט אזוי ווי זי וואָלט ניט בעמערקען די האנד, וואס ער האָט איהר דערלאַנגט, און ניט נעהמענדיג זי האָט זי זיך א קעהר געטאָהן, וועלענדיג בעהאַלטען איהר טריאומף, און איז מיט שנעלע שריט אַוועק צו די קראנקע.

„וואס קען אזוינס אין איהר פארקומען? וואס דיינקט זי? ווי טראכט זי? ווי פיהלט זי? וואס פיהלט זי? וויל זי דאס מיך נור אויספּרובירען אדער זי קען מיר ווירקליך ניט פערצייהען? קען זי ניט ארויסריידען אלעם וואס זי דיינקט, און וואס זי פיהלט אדער זי וויל עס ניט ארויסריידען? איז זי זאנפטער אדער בייזער געווארען?"

דיעזע פראגען האָבען זיך נעכלודאוו'ן געשטעלט און ער האָט בשום אופן ניט געקענט געפינען קיין ענטפער אויף זיי. ער האָט נור געוואוסט איין זאך, אז זי האָט זיך אומגעביטען און אין איהר איז יעצט אנגעגאנגען א זעהר וויכטיגע גייסטיגע ענדערונג, און דיעזע ענדערונג האָט ניט נור איהם פעראייניגט מיט איהר, זאנדערן מיט אלעם דעם, אים נאמען פון וועמען דיעזע ענדערונג איז פארגעקומען. אָט דיעזע פעראייניגונג האָט איהם געבראכט אין א פרייליך אויפגערעגטען צושטאנד און אין א מין ליעבע צופריעדענהייט.

אומקעהרענדיג זיך אין קראנקען־צימער, וואו עס זיינען געשטאנען אכט קינדערשע בעטלעך, האָט מאסלאָווא אנגעהויבען אויף דעם בעפעהל פון דער אויפזעהערין איבערצובעטען די בעטלעך, און צופיעל איבערבייגענדיג זיך איבער'ן בעטעל מיט'ן לייללעך אין האנד, האָט זי זיך א גליטש געטהאָן און שיער ניט געפאלען. דער אינגעלע, וואס איז געלעגען אין בעטעל און געהאלטען אין ווערען געזינטער, האָט אויף איהר געקוקט און האָט זיך צולאכט. מאסלאָווא האָט זיך אויך ניט געקענט שוין מעהר איינהאלטען, זי האָט זיך צוגעזעצט אויף א ברעג פון בעטעל און האָט זיך אזוי הויך צולאכט, אז דאס האָט אויפגערייצט צום לאכען נאָך עטליכע קינדער, און די אויפזעהערין האָט אויף איהר בייז א געשריי געטאָהן.

— וואס הירזשעסטו ? דו מיינסט, אז דו ביסט דארטען, וואו דו ביסט געוועזן ! געה נאָך די פּאַרציאָנען.

מאסלאָווא האָט געשוויגען און נעהמענדיג די געשיער, איז זי אוועק וואוהין מען האָט זי געשיקט, אבער איהר בליק האָט זיך בעגעגענט מיט דעם קראנקען אינגעלע, ביי וועמען די האלז איז געווען פערבונדען און ער האָט ניט געטאָרט לאכען, האָט זי ווייטער זיך פאנאנדערגעלאכט.

אייניגע מאָל אין פערלויף פון טאָג, ווען זי איז געבליבען אליין, האָט זי ארויסגעצויגען דאס בילד פון קאנווערט און א בליק געטאָהן דערויף מיט פערגעניגען. נאר ערשט ביי נאכט, בלייבענדיג אליין אין דעם צימער, וואו זי האָט געשלאָפען מיט נאָך א וועכטערקע, האָט זי ארויסגענומען אין גאנצען דאס בילד פון קאנווערט און לאנג, לאנג בעטראכט דאָס פערגעלבטע בילד ; זי האָט זיך בעזאנדערס ניט געקענט זאט אנקוקען אויף איהר אייגענעם געזיכט, וועלכער האָט אויסגעזעהן אזוי יונג, אזוי שעהן, מיט געגרייזעלטע האאר ארום שטערען. זי האָט זיך אזוי פערקוקט אויפ'ן בילד, אז זי האָט ניט בעמערקט, ווי די צווייטע וואכטערין איז אריינגעקומען אין צימער.

— וואס איז דאָס ? האָט ער דאָס דיר געגעבען ? — האָט געפרעגט די גראָבע, גוטמוטהיגע וואכטערקע, אנבייגענדיג זיך צום בילד.

— ביסטו דאָס ?

— ווער דען ? — האָט געענטפערט מאסלאָווא. — זעהסטו דען ניט ?

— און ווער איז דאס, טאקע ער אליין ? און דאס איז זיין מוטער אודאי ?

— א טאנטע. וואָלסטו מיך אויף אן אמת ניט דערקענט פון דאנען ? — האָט מאסלאָווא זי א פרעג געטהאָן.

קיין מאָל אין לעבען ניט ! עס איז גאָר אן אנדער פּנים. עס מוז שוין זיין אודאי א יאָהר צעהן פון דאן.

— ניט די יאהרען, נאָר די ליידען, — האָט מאסלאָווא גע־

זאָגט, און איהר גאנצע לעבעדיגקייט איז מיט איין מאָל פערשוואונ־
רען. דאָס געזיכט איז טרויעריג געוואָרען און צווישען די ברעמען
האָט זיך איינגעשניטען א קנייטש.

— נו, וואס איז, דארטען מוז זיין א גרינגער לעבען.

— יא, א גרינגער! — האָט א זאָג געטאָהן מאסלאָווא, פער־
מאכענדיג די אויגען און שאָקלענדיג מיט׳ן קאָפּ, — ערגער פּ׳ן
קאטאָרגע.

— מיט וואס איז עס אזוי שווער?

— אָט דערמיט. פון אכט א זייגער פאר נאכט ביז פיער אין
דער פריה. אזוי יעדען טאָג.

— ווארום־זשע ווארפען זיי דאס ניט אוועק?

— זיי ווילען דאס אוועקווארפען אבער זיי קענען ניט. אך,
וואס איז דאָ צו ריידען, — האָט מאסלאָווא א זאָג געטאָהן. זי
איז אויפגעשפּרונגען פון בעטעל, האָט א וואָרף געטאָהן דאָס בילד
און קוים איינהאלטענדיג די בייזע טרעהרען, איז זי ארויסגעלאָפען
אין קאָרידאָר, א קלאַפּטאָהנדיג מיט די טיהר.

קוקענדיג אויף איהר אמאָליגען בילד, האָט זי זיך געפיהלט אזוי
ווי זי איז דאן געוועזן אראָבגענומען אויף איהם און האָט פאנטאַ־
זירט ווי גליקליך זי איז דאָס געוועזן דאן און ווי גליקליך זי האָט מיט
איהם געקענט זיין אויך איצט. די ווערטער אבער פון איהר חבר׳טע
האָבען זי דערמאָנט וואס זי איז איצטער און דאס וואס זי איז גע־
ווען דאָרט, בעפאר מען האָט זי געבראכט אהער. זי האָט איהר ער־
אינערט דעם גאנצען שרעק פון איהר לעבען, וועלכען זי האָט דאן
דונקעל געפיהלט, נאר זי האָט זיך קיין מאָל ניט ערלויבט דאס צו
אנערקענען.

איצט נור האָט זיך איהר לעבעדיג עראינערט די אלע שרעק־
ליכע נעכט און בעזאנדערס איין נאכט פאר מאסלעניצא, ווען זי
האָט ערווארטעט דעם סטודענט, וועלכער האָט פערשפּראכען אויס־
קויפען זי. זי האָט זיך עראינערט, ווי זי איז געשטאנען אין א
רויטער זיידענער קלייד, פערגאָסען מיט וויין, מיט א רויטען באנד
אויף די צושלאָגענע האָאָר, אן אויסגעמאטערטע, אָפּגעשוואכטע

און פער׳שכור׳טע ; בעגלייטענדיג די געסט, האט זי זיך צוגע־זעצט לעבען דער מאגערער מיידעל, וואס האט אקאמפאנירט דעם פידעל־שפיעלער, און האט זיך פאר איהר אנגעהויבען בעקלאגען אויף דעם שווערען אונערטרעגליכען לעבען ; די פיאניסטקע האט איהר געענטפערט, אז איהר לאגע איז אויך אונערטרעגליך און זי וואלט אויך וועלען אומענדערען איהר לעבען. צו זיי איז דאן אונ־טערגעגאנגען קלארא און זיי האבען אלע דריי בעשלאסען אוועק־צוווארפען דיעזען ארט לעבען.

זיי האבען געדענקט, אז דיעזע נאכט איז שוין געענדיגט, און זיי האבען זיך געוואלט צוגעהן, ווען אין קארידאר האט זיך דער־הערט א טומעל פון שכור׳ע געסט. דער פידלער האט אויף דאס־ניי געמוזט אנהויבען שפיעלען א רעטורנעל, די פיאניסטקע האט אנגעהויבען בעגלייטען לעבעדיג ; א קליינינקער, בעזויפענער מענ־שעלע אין א פראק מיט א ווייסען האלזטוך, וועלכען ער האט אראפ־געווארפען פון זיך אין דער צווייטער פיגור, האט זי א כאפ גע־טאהן, און נאך איינער, א דיקער, האט א כאפ געטאהן קלארא, און זיי האבען זיך לאנג געדרעהט, געטאנצט, געשריען, געטרונ־קען . . .

און אזוי האט זיך דאס געצויגען א יאהר, און צוויי, און דריי. ווי אזוי זאל מען ניט פארענדערט ווערען ! און שולדיג דערין איז נאר ער. און אין איהר האט ווידער ערוואכט די זעלבע שנאה צו איהם, עס האט זיך איהר פערוואלט זידלען איהם, פארווארפען איהם. זי האט בעדויערט וואס זי האט היינט דורכגעלאזען די גע־לעגענהייט צו זאגען איהם נאך א מאל, אז זי קען איהם, און זי וועט ניט ערלויבען, ער זאל זי אויסנוצען גייסטיג, אזוי ווי ער האט זי אויסגענוצט קערפערליך, זי וועט איהם ניט ערלויבען צו אויסאיבען איבער איהר זיין גרויסמוטיגקייט. און אום ווי עס איז צו פערשטיקען דיעזען שווערען געפיהל פון מאכטלאזען צארן צו איהם און פון בעדויערען צו זיך האט זיך איהר פערוואלט שנאפס. און ווען זי וואלט געווען איצט אין אסטראג וואלט זי אהן צווייפעל געטרונקען און וואלט געבראכען איהר ווארט. אבער דא איז ניט

געוועז וואו צו קריגען סיידען ביים פעלדשער, און פאר'ן פעלדשער האט זי געציטערט, דען ער איז צו איהר אויך וויפיעל מאהל צו־געשטאנען, און זי האט זיך געוואלט האלטען וואס ווייטער פון איהם. איהר זיינען איצט געוועזן עקעלהאפט די בעציהונגען צו מאנסלייטע.

זי איז געזעסען א ווילע אין קארידאר אויפ'ן ביינקעל, דער־נאך האט זי זיך צוריקגעקעהרט אין איהר קאמער, און ניט ענט־פערענדיג איהר קאמפאניאנקע, האט זי זיך צו־וויינט און האט לאנג, לאנג געוויינט איבער איהר פערלארענעם לעבען.

14.

אין פעטערבורג האט נעכלודאוו געהאט צו בעזארגען דריי זא־כען: מאסלאווא'ס קאססאציע אין סענאט, טהאן עפעס פאר דער ביטע פון פעדאסיא בירוקאווא אין דער קאמיסיאן פאר פראשע־ניעס צום קייזער, און וועגען די בעפרייאונג פון שוסטאווא און אויספיהרען אז די מוטער זאל זיך קענען זעהן מיט איהר זוהן אין קרעפאסט, וועגען וועלכע באגאדוכאווסקאיא האט איהם געבעטען. דיעזע צוויי לעצטע זאכען האט ער גערעכענט פאר איינס. אויסער דעם האט ער געהאט נאך א פיערטע זאך אויפצוטאהן, דאס איז וועגען די סעקטאנטען, וועלכע מען פערשיקט מיט זייערע פאמילי־עס קיין קאוקאז דערפאר, וואס זיי האבען געלעזען און פערטייטש דעם יעוואנגעליום. ער האט זיך געשטעלט די אויפגאבע אויס־צוגעפינען וועגען דיעזער לעצטער אנגעלעגענהייט אלעס וואס נור מעגליך אום זיך אליין קלאהר צו מאכען וואס דא איז אזוינס.

זינט זיין לעצטען וויזיט ביי מאסלעניקאוו'ן און בעזאנדערנס זייט ער האט בעזוכט די פויערים אין זיינע דערפער, האט נעכלו־דאוו אנגעהויבען צו פיהלען א שרעקליכען אבשטויס צו דעם פריי־הערדיגען קרייז מענשען, צווישען וועלכע ער האט געלעבט, — צו יענעם קרייז, וואו די ליידען און מאטערנעס, וועלכע עס האבען אויסצושטעהן מיליאנען מענשען אום צו זיכערן די בעקוועמליכקייט און די צופריעדענהייט פון דעם לעבען פון א קליינעם קרייז מענ־

שען, ווערען אזוי זאָרגפעלטיג פארדעקט, כדי דיעזע מענשען זאָ־לען ניט קענען זעהן די ליידען און קוואלען פון פאָלק און ניט זיין אומשטאנדע צו בעגרייפען זייער אייגענעם פערברעכערישען לעבען.

נעכלודאָוו פלעגט איצט מאכען זיך אליין פאָרווירפע און פלעגט פיהלען זעהר שלעכט, ווען איהם פלעגט אויסקומען צו ווענ־דען זיך צו די מענשען פון דיעזען קרייז ווען ער האָט געהאט עט־וואָס אויסצופיהרען. און אין דער זעלבער צייט האָט איהם די געוואָהנהייט, פאמיליען־געפיהלען, פריינדשאפטליכע בעציהונגען און הויפּטזעכליך די נויטווענדיגקייט אויסצופיהרען דאָס, וואס עס האָט פערנומען זיין גאנצען רעיון — רעטען מאסלאָווא און העלפען די איבריגע ליידענדע, וועלכע האָבען זיך געווענדעט צו איהם נאָך הילפע, געצוואונגען גראדע צו זיין צווישען די מענשען פון דיעזען קרייז. דארום האָט ער געמוזט אָנקומען, טראָץ זיין אונווילען צו די מענשען, וועלכע ער האָט איצט ניט געקענט ליידען און האָט זאָגאר שטארק געהאסט.

קומענדיג אין פעטערסבורג האָט ער זיך אבגעשטעלט ביי זיין טאנטע, די גרעפין טשארסקאיא, די פרוי פון א געוועזענעם מי־ניסטער. נעכלודאָוו האָט זיך דאָ דערזעהן אין רעכטען מיטען פון דער אריסטאָקראטישער געזעלשאפט, וועלכע איז איהם איצט אזוי פרעמד געווארען. איהם איז דאס געווען זעהר אונאנגענעהם, אנ־דערש האָט ער אבער ניט געקענט טאָהן. אריינפאָהרען אין א האָטעל און ניט וועלען איינשטעהן ביי דער טאנטע וואָלט הייסען איינפאך בעליידיגען זי, און די טאנטע האָט געהאט א ברייטע בעקאנטשאפט מיט די פערזאָנען, צו וועלכע ער דארף איצט אנקומען פיר די גע־שעפטען, וועגען וועלכע ער איז געקומען אהער.

— אך, וואס איך האָב זיך אנגעהערט וועגען דיר, עפּעס גאנ־צע ניסים דערצעהלען זיי מיר, — האָט איהם געזאגט זיין טאנטע, די גרעפין קאטהערינא איוואנאָוונא, רעדענדיג צו איהם אזוי היימ־ליך ביי א טאס קאפע, — דו העלפסט רעטען פערברעכער, זאגען זיי, פאהרסט ארום איבער די אסטראָגען, זוכסט אויס די ליידענדע און זעהסט זיי אויסצובעסערען.

— ניין, טאנטע, איך האָב דאס ניט אין זינען.

— ווארום ? דאס איז א גוטע טהאַט. אבער דא איז עפּעס א ראָמאנטישע געשיכטע פארמישט, האָב איך געהערט. נו, אדרבה, דערצעהל, וואס איז דאס פאר א געשיכטע מיט דיר ?..

נעכלודאָוו האָט דערצעהלט זיינע פערהעלטניסע מיט מאסלאָ־וואַ אלץ אזוי ווי דאָס איז געווען.

— אהה, איך געדענק עפּעס ווי דורכ'ן חלום... העלענע האָט מיר דערצעהלט עפּעס דאן, ווען דו האָסט געוואָהנט ביי די אלטע. זיי האָבען דיך, דוכט זיך, געוואָלט חתונה מאכען מיט עפּעס א מיידעל, וועלכע זיי האָבען ערצויגען. (די גרעפין האָט אימער גע־רעדט פיינדליך וועגען די פערשטארבענע טאנטעס פון נעכלודאָוו'ס פאָטער'ס צד).

נעכלודאָוו האָט דערויף ניט גלייך געענטפערט.

— נון איז דאס די זעלביגע ? און ווילסטו מיט איהר חתונה האָבען ?

— אך, ניין, טאנטע, עס איז ניט אין גאנצען אזוי. איך וויל נור פארלויפיג איהר בעהילפיג זיין, וויל, ערשטענס, איז זי אונשולדיגערווייזע פעראורטהיילט געווארען, און שולדיג אין איהר אונגליק בין איך ; איך בין שולדיג אין איהר גאנצען אונגליקלי־כען שיקזאל. איך פיהל זיך פערפפליכטעט צו טאָהן פאר איהר וואס נור איך קען.

— אָבער ווי אזוי האָט מען דאס מיר דערצעהלט, אז דו ווילסט מיט איהר חתונה האָבען ?

— יא, איך האָב דאס איהר געזאגט, אבער זי וויל ניט.

די גרעפין האָט פערוואונדערט אויסגעשטעלט א פּאָר אויגען אויף דעם פלימעניק. נאכהער האָט זיך דער אויסדרוק אומגעענ־דערט אויף א צופריעדענעם שמייכעל.

— נון שיינט דאָך, אז זי איז קליגער פון דיר. אוי, וואס פאר א נאר דו מוזט זיין ! און דו האָסט ווירקליך געהאט אין זינען צו חתונה האָבען מיט איהר ?

— ניט אנדערש.

— נאָך דעם, ווי זי איז געווען אזא ?...

— גראדע דערפאר וואָס זי איז געווען געצוואונגען אזא לע־בען צו פיהרען. דאס איז דאָך מיין שולד.

— ניין, דו ביסט איינפאך א דולקאפּ, — האָט געזאגט די אלטע טאנטע, קוים איינהאלטענדיג איהר שמייכעל, — יאָ, א דול־קאָפּ, אבער, דעם אמת זאגענדיג, האָב איך דיך האָלט גראדע דער־פאר. ווייסטו וואס, מיר וועלען זי אפּגעבען אין אן אנשטאלט פאר געפאלענע פרויען. דאָרט וועט זי אויסגעבעסערט ווערען מאָראליש. איך האָב דיעזען אנשטאלט בעזוכט.

— אבער טאנטע, זי איז דאָך פּעראורטהיילט צו קאטאָרגע. איך בין דאָך געקומען צו זארגען דאפיר, אז מען זאל ענדערן דעם אורטהייל, דאס איז מיין ערשטע ביטע צו אייך, טאנטע.

— אזוי גאר! וואו־זשע געפינט זיך איהר פּראָצעס ?

— אין סענאט.

אין סענאט ?.. נא, מיינער א קאָזין דיענט דאָרט. ער איז אפילו אין אן אנדער דעפּארטאמענט. נו, און פון די אמת'ע קען איך קיינעם ניט. דאס זיינען אלץ פערשיעדענע דייטשען, אדער דער גוטער יאהר ווייס זיי דאָרט, וואס פאר א לייטע. איך וועל פון דעסטוועגען דערצעהלען דעם מאן, ער קען זיך מיט זיי. דו ער־קלעהר איהם דאָס אליין, ווייל מיך פערשטעהט ער קיין מאָל ניט. וואס איך זאל ריידען, בעגרייפט ער ניט. אלע פערשטעהען, נאָר ער ניט.

אין דער צייט האָט א לאקעי אריינגעבראכט א בריעף אויף א זילבערנע טאץ.

— אָט וועסטו האָבען א געלעגענהייט צו הערען קיזעוועטער'ן.

— ווער איז ער דאס ?

— קום היינט, וועסטו זעהן. אז ער רעדט, מוזען די פער־דאָרבענסטע פערברעכער פאלען אויף די קניה און וויינען. אָט דיינע האָט איהם געדארפט הערען, וואָלט זי גאר אנדערש געווא־רען. קום היינט אין אבענד, וועסטו הערען. ס'איז א זעלטענער מענש.

— מיר איז דאס ניט אינטערעסאנט.

— און איך זאג דיר, עס איז יא אינטערעסאנט. נו, וואס האסטו נאך צו זאגען.

— איך האב נאך אן אנגעלעגענהייט אין פעסטונג.

— אין פעסטונג? נו, אהין קען איך דיר געבען א צעטעלע צום באראן קריגסמוט. דו דארפסט אליין איהם אויך קענען. ער איז געווען בעפריינדעט מיט דיין פאטער. וואס־זשע דארפסטו דארט אזוינס?

— איך וויל בעטען, מען זאל ערלויבען צו זעהען זיך דער מו־טער מיט איהר זוהן, וואס זיצט דארט. מען האט מיר אבער געזאגט אז דאס ווענדעט זיך ניט אן קריגסמוט׳ן, נאר אן טשערניאווסקי׳ן.

— טשערניאווסקי׳ן האב איך ניט ליעב, נאר דאס איז דאך מאריע׳ס מאן. איך קען זי בעטען, זי וועט טהאן פאר מיר.

— איך וויל בעטען נאך פאר א פרוי, וועלכע זיצט שוין א פאאר מאנאט און קיינער וויים ניט פאר וואס.

— נו, לאז שוין צורוה. זי אליין וויים, זיכער, פאר וואס. זיי ווייסען זעהר גוט. רעכט אויף זיי, די געשארענע.

— מיר ווייסען ניט, יא רעכט, אדער ניט רעכט. אבער זיי ליידען. איהר זייט דאך א קריסטין און גלויבט אין עוואנגעליום, און זייט אזוי אונערבארמליך.

— דאס מאכט ניט אויס. עוואנגעליע איז זיך עוואנגעליע, און וואס עס איז עקעלהאפט — איז עקעלהאפט. עס וואלט גע־ווען פיעל ערגער ווען איך זאל זיך מאכען, אז איך האב ליעב די ניהיליסטען, און, איבערהויפט, די געשארענע ניהיליסטען, אין דער צייט ווען איך קען זיי ניט ליידען.

אין דער צייט איז אריינגעקומען א הויכער, ברייטפלייציגער גענעראל. דאס איז געווען דער גרעפינ׳ס מאן, טשארסקי, א געווע־זענער מיניסטער.

— אה, דמיטרי, וואס מאכסטו, — האט ער געזאגט, אנשטע־לענדיג זיין גלאט־גערעזירטע באק. — ווען בינסטו געקומען?

— אלזא, וועל איך אנשרייבען א צעטעלע צו מאריע׳ן.

15.

טשארסקי האָט אריינגערופען נעבלודאָוו'ן צו זיך אין קאַבי־נעט און האָט אויסגעהערט אַלעס, וואס ער האָט פון איהם פער־לאַנגט, אזוי ווי ער איז געווען געוואוינט אויסצוהערען א בעריכט פון א ניעדעריגערען בעאמטען. נעבלודאָוו האָט בעקומען פון איהם צוויי רעקאָמענדאציעס: איינע צו'ם סענאַטאָר וואָלף פון קאסאַ־ציאָנס־דעפּאַרטאמענט און די צווייטע צו א פערזאָן, וואס האָט א גרויסע ווירקונג אין דער קאמיסיע פון פּראשעניעס אויפ'ן קייזער'ס נאָמען. די ערצעהלונג וועגען פעדאָסיע'ס פּראָצעס האָט איהם זעהר גערי‌הרט און ער האָט פערשפּראכען אליין אויך צו זאגען א גוט וואָרט פאר איהר ביי א געלעגענהייט.

בעקומענדיג די צוויי בריעף פונ'ם גראף און א דריטען פון דער גרעפין, האָט נעבלודאָוו זיך געלאזען געהן צו דיעזע פּערזאָנען.

צוערשט איז ער אוועק צו מאַריע. נעבלודאָוו האָט געקענט מאַ־ריע'ן נאָך אלס א קליין מיידעל פון אן ארעמע אריסטאָקראטישע פאַ־מיליע, ער האָט געוואוסט, אז זי האָט חתונה געהאט מיט א קאַ־ריעריסט א טשינאָווניק, וועגען וועלכען מען האָט דערצעהלט זעהר פיעל מיאוס'ע זאכען. איהם איז דארום געווען זעהר אונאנגענעהם צו ווענדען זיך צו א פּערזאָן, וועלכע ער האָט ניט געקענט אכ־טען. אויסער דעם וואס איהם איז געווען ניט בעקוועם צו האָבען צו טהאָן מיט מענשען, וועלכע ער האלט פאר פרעמדע, אבער וועלכע בעטראכטען איהם אין דערזעלבער צייט פאר אן אייגענעם, האָט ער סתם געפיהלט, אז די נאָהנטקייט מיט דיעזען קרייז הויבט אָן ביסלעכווייז איהם אליין אריינציהען אין דעם אמאָליגען ארט לעבען.

צופאהרענדיג צו דער הויז, וואו מאַריע האָט געוואוינט, האָט נעבלודאָוו געטראָפען ביי'ם גאַנעק א שעהנע קארעטע איינגעשפּאנט מיט א פּאָאָר שעהנע פערדע. א לאַקעי אין אן אויסערגעוועהנליך ריינעם פראַק האָט געעפענט די טיהר און נעבלודאָוו איז אריין אין קאָרידאָר.

— דער גענעראל נעהמט היינט ניט צו, די גענעראלשע דאָס

גלייכען, זיי פאָהרען צו א וויזיט, — האָט א צווייטער לאקעי איהם געמעלדעט.

נעכלודאָוו האָט אבגעגעבען יעקאטערינא איוואנאָוונא'ס בריוועלע און איז צוגעגאנגען צום טישעל אויף וועלכען עס איז גע־לעגען א בוך פאר די בעזוכער צו פערשרייבען. ער האָט בלויז בע־וויעזען אנצושרייבען, אז ער בעדויערט זעהר וואָס ער האָט זי ניט געטראָפען צו הויזע, ווי מאריע איז אָנגעקומען פון די טרעפּ, אָנגע־טהאָן אין א גרויסע הוט מיט פעדערען, אין א שווארצע קלייד און אין נייע שווארצע האנדשוה מיט א וואוּאל איבער'ן געזיכט. דער־זעהענדיג נעכלודאָוו'ן האָט זי אויפגעהויבען דעם וואוּאל און א ווייַ־לע געקוקט אויף איהם אזוי ווי עראינערענדיג זיך.

— אה, פירסט דמיטרי איוואנאָוויטש, — האָט זי אויסגערו־פען מיט א פרעהליכען קול. — איך וואלט דערקענט...

— ווי, אפילו מיין נאָמען געדענקט איהר?

— געוויס; איך און מיין שוועסטער זיינען זאָגאר געוועןפערליעבט אין אייך, — האָט זי געזאגט אויף פראנצויז. — אבער ווי איהר האָט זיך דאס פערענדערט פאר דער צייט. אך, ס'א שאָד וואָס איך האלט ביי פאָהרען, איבעריגעס, מיר וועלען געהן צוריק, — האָט זי געזאגט און געבליבען שטעהן אונענטשלאסען.

זי האָט א קוק געטהאָן אויפ'ן וואנט־זייגער.

— ניין, איך קען ניט. איך פאָהר צו קאמענסקאיא אויף א פאניכידע. זי איז זעהר דערשלאָגען.

— וואס האָט דאָרט אזוינס פאסירט?

— האָט איהר דען ניט געהערט, איהר זוהן איז דער'הרג'ט געוואָרען אויף א דועל. א בן יחיד. שרעקליך... די מוטער איז אזוי דערשלאָגען.

— יא, איך האָב געהערט.

— ניין, איך וועל פאָהרען און איהר קומט מאָרגען אדער היינט אבענד.

— היינט אבענד קען איך ניט, — האָט נעכלודאָוו געענט־

פערט, בעגלייטענדיג איהר צו'ם גאנעק. — איך האָב געוואָלט פון איך בעטען א טובה.

— וואס איז?

— איך האָב צו איך איין בריוועלע פון דער טאנטע, דאָרט וועט איהר אלץ געוואָהר ווערען.

— איך ווייס, די גרעפין יעקאטערינא איוואנאָוונא דענקט, אז איך האָב עפּעס א ווירקונג אויפ'ן מאן אין זיינע אנגעלעגענהייטען. זי האָט א טעות, איך קען גאָר ניט טהאָן און איך וויל זיך גאָר ניט מישען. נאר פערשטעהט זיך, פאר דער גרעפין וועל איך מאכען אן אויסנאהמע. וועגען וואס האנדעלט זיך דאס?

— מען האָט אריינגעזעצט א פרוי אין פעסטונג און זי איז אונשולדיג, זי איז קראנק.

— ווי רופט מען זי?

— שוסטאָווא. לידיע שוסטאָווא. אין צעטעלע איז פאראן.

— נו, גוט, איך וועל זיך סטארען עפּעס טהאָן. — זי האָט זיך געזעגענט מיט נעכלודאָוו'ן, האָט זיך אריינגעזעצט אין קארעטע און איז אוועקגעפאהרען.

16.

נעכלודאָוו האָט זיך אויסגעארבייט א מארשרוט, ווי צו פאהרען אין די ערטער, וואו איהם איז געווען נויטיג, אזוי, אז איהם זאָל ניט אויסקומען אומצוקעהרען זיך, און איז צוערשט אוועק אין סענאט.

אין דער קאנצעלאריע פון סענאט איז ער געוואָהר געוואָרען, אז מאסלאָווא'ס פּראָשעניע איז אנגעקומען און זי איז איבערגעגעבען געווארען צו וואָלף'ן צום בעריכטען וועגען דעם פּראָצעס. איין בעאמטער האָט איהם אויך געזאָגט אז דער סענאָט וועט אבהאלטען א זיצונג דיעזע וואָך, אבער צו מאסלאָווא'ס פּראָצעס וועט אויך בעטראכט ווערען איז א ספק, סיידען מען זאָל בעטען וועגען דעם, וועט אפשר איהר פּראָשעניע אויך פארגעבראכט ווערען.

פון סענאט איז נעכלודאָוו אוועקגעפאהרען צום בעאמטען פון דער קאָמיסיע וועגען פּראשעניעס, באראָן וואראָביעוו. דער לאקעי האָט שטרענג ערקלערט נעכלודאָוו'ן, אז דעם באראָן קען מען זעהן נאר אין די טעג, וועלכע זיינען בעשטימט אויפצונעהמען בעזוכער. נעכלודאָוו האָט דארום געלאזען דעם בריעף און איז אוועקגעפאהרען צום סענאטאר וואָלף.

ווען נעכלודאָוו איז געקומען האָט וואָלף געהאט נאָר וואָס אָבגעגעסען פריהשטיק און האָט געהאלטען אין רויכערען א סיגאר און ארומשפּאצירען איבער'ן קאבינעט. וואָלף איז געווען א מענש, וואס האָט געקענט בלינד ערפיעלען אלעס, וואס מען האָט פון איהם פערלאנגט און דערפאר האָט ער געמאכט א גרויסע קאריערע. זיין פאמיליע איז בעשטאנען פון א פרוי, וועלכע האָט ניט געוואגט א וואָרט צו רעדען געגען איהם און א טאָכטער, וועלכע איז געווען אבגעזונדערט פון דער גאנצער וועלט און האָט געפיהרט אן איינזאַמען לעבען ווי אין א מאָנאסטיר. זיין איין־איינציגער זוהן האָט ניט געוואוהנט ביי די עלטערען. פון 15 יאהר אָן האָט ער אנגעהויבען פיהרען אָן אויסגעלאסענעם לעבען און האָט רק אנגעמאכט חובות. צוויי מאָל האָט דער פאָטער בעצאָהלט זיינע שולדען און צום 3טען מאָל האָט ער איהם ארויסגעטריבען. זייט דאן האָט וואָלף זיך ארייננענומען אין די געדאנקען, אז ער האָט ניט קיין זוהן, און קיינער פון די הויזגעזינד האָט ניט געטאָרט דערמאָנען זיין נאָמען.

וואָלף האָט זיך אבגעשטעלט און האָט מיט א ליעבליכען און עטוואָס איראָנישען שמייכעל (דאס איז געווען זיינע א געוואהנהייט, וועלכע האָט געזאלט אויסדריקען זיין בעוואוסטזיין, אז ער שטעהט העכער פון אנדערע מענשען) בעגריסט נעכלודאָוו'ן און דורכגעלעזען דעם בריוועלע.

— זעצט אייך, געפעליגסט, און מיר וועט איהר ערלויבען ארומצושפּאצירען. איך בין זעהר צופרידען צו בעקענען זיך, און, פערשטענדליך, טהאָן צוליעב איוואן מיכאילאָוויטש'ן, — האָט ער געזאגט, ארויסלאָזענדיג פון מויל דעם רויך און פארזיכטיג אבטראָגענדיג דעם סיגאר, אז די אש זאל ניט אראָבפאלען.

— איך האָב געוואלט בעטען, אז דער פּראָצעס זאל שנעלער בעטראכט ווערען, כדי, אויב דער פעראורטיילטער וועט אויסקומען צו פאהרען אין סיביר, זאל זי קענען פאהרען וואס פריהער.

— ווי איז איהר פאמיליע?

— מאסלאָווא.

— גוט, איך וועל בעטען, מען זאל זי אב'פטר'ן מיטוואָך.

— קען איך אזוי טעלעגראפירען דעם אדוואָקאט?

— איהר האָט אַן אדוואָקאט אויך? צו וואס איז דאס? נאָר אויב איהר ווילט, פאר וואס ניט?

—די אורזאכען צו דער קאסאציע זיינען אפילו ניט קיין גענינגענדע, אָבער איך דענק, אז עס איז אויגענשיינליך, דאָס זי איז פעראורטהיילט געוואָרען דורך אַ מיספערשטענדניס.

— יאָ, יאָ, מעגליך, אָבער דער סענאט קען דאָך ניט בעטראכטען דעם עצם פון פּראָצעס. זיין אויפגאבע איז נאָר אכטונג צו געבען, אז דער געזעץ זאָל ריכטיג אויסגעטייטשט און אָרדענטליך אנגעווענדעט ווערען.

— אָבער דאָס איז, שיינט מיר, אַן אויסנאהמס פאל.

— איך וויים, איך וויים, אלע פאלען זיינען אויסנאהמען. מיר'ן טהאָן ווי עס געהער צו זיין, און גאָר.

צו ענדע האָט וואָלף דערמאָנט אָן דער פאסירונג ביי קאמענסקי און האָט אויסגעדריקט זיין בעדויערען איבער דעם.

נעכלודאוו האָט זיך געזעגענט און גענומען געהן.

— קומט ווען עס איז מיטאג עסען ביי אונז. אויב אייך וועט זיין בעקוועם, טו קומט מיטוואָך, וועל איך אייך אגב ברענגען אַן ענטפער שוין, — האָט ער צוגעזעצט.

עס איז שוין געווען שפעט און נעכלודאוו איז אוועקגעפאהרען צו דער טאנטע.

17.

אויף מאָרגען, ווען נעכלודאָוו האָט נאָר וואָס געהאט זיך אנגעטהאָן און האָט זיך געקליבען ארונטערצוגעהן, האָט דער לאַ־

קעי איהם דערלאנגט א בריעף פון דעם מאָסקווער אדוואָקאט. פאָנארין איז געקומען קיין פעטערבורג וועגען זיינע אנגעלעגענהייטען און ביי דערזעלבער געלעגענהייט צו זיין אין סענאט ווען מאָסלאָוואַ'ס קאסאציע וועט פערהאנדעלט ווערען. נעכלודאָוו'ס טעלעגראמע האָט איהם אויפגעמידען אין וועג. געוואהר ווערענדיג פון נעכלודאָוו'ן פאר וועלכע סענאטאָרען די קאסאציע וועט פארגעבראכט ווערען, האָט ער א שמייכעל געטאָהן און געזאגט.

— גראדע דריי אמת'ע טיפען פון סענאטאָרען: איינער א טשינאָווניק, דער צווייטער א געלערענטער יוריסט און דער דריטער א פראקטישער יוריסט און א מעהר לעבעדיגער פון זיי אלע, אויף איהם איז דארום אממעהרסטען צו האָפען. און וואס איז אין דער קאָמיסיע?

— אָט איך פאהר היינט צו'ם באראָן וואָראָביעוו; איך האָב ניט געקענט איהם זעהן נעכטען.

— וואויל, קומט וועלען מיר פאהרען צוזאמען. איך וועל אייך צופיהרען.

— אין פאדער־צימער האָט דער לאקעי איבערגעגעבען נעכלודאָוו'ן א בריעף פון מאריע'ן, אין וועלכען זי שרייבט, אז זי האָט דורכגערעדט מיט איהר מאן און ער וועט שוין זעהן, מען זאל בעפרייען די פערזאָן, פאר וועלכע ער האָט געבעטען.

איהר הערט א געשיכטע? — האָט נעכלודאָוו געזאגט צו דעם אדוואָקאט, — ס'איז דאָך שרעקליך. מען האלט אב אן אונשולדיגע פרוי פערשפארט אין פעסטונג 7 מאָנאט, אין דער צייט ווען עס איז געווען גענוג צו זאגען איין וואָרט, אז מען זאל זי בעפרייען.

— דאס איז אימער אזוי. האָט איהר, אממועניגסטען, שוין דערשלאָגען זיך וואס איהר האָט פערלאנגט?

— יא, אבער יעצט קרענקט עס מיך נאָך מעהר. אויף אזא ארט, וואָס טהוט זיך דאָס, פאר וואָס האָט מען זי געהאלטען?

— נו, בעסער ניט דרעהען זיך דעם מח מיט אזעלכע פראגען. אלזאָ, פאהרען מיר צוזאמען? — האָט דער אדוואָקאט געפרעגט נעכלודאָוו'ן, ווען זיי זיינען ביידע ארויס אויפ'ן גאניק.

זיי האָבען זיך אריינגעזעצט אין א שעהנע קארעטע, וועלכע האָט געוואַרט אויף פּאָנאַרינ׳ען, און אין א קורצע צייט ארום איז נעכלודאָוו שוין געווען ביי וואָראָביעוו׳ן.

דער אדיוטאנט — א יונגער טשינאָווניק האָט איהם אריינגעפיהרט צו׳ם באראָן אין קאבינעט, וועלכער האָט בעגעגענט נאכלודאָוו׳ן מיט א פרעהליכען שמייכעל.

— איך בין זעהר צופריעדען אייך צו זעהן. איך בין דאָך געווען בעפריינדעט מיט אייער מוטער. כ׳האָב אייך געקענט, ווען איהר זייט נאָך געווען אַן אינגעל און שפּעטער אלס אָפיצער. נו, זעצט זיך, דערצעהלט. וואס קען איך טהאָן פאר אייך ? יא, יא, — האָט ער אַלץ צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ ווערהענד נעכלודאָוו האָט דערצעהלט פעדאָסיא׳ס געשיכטע. — רעדט, רעדט, איך פערשטעה, ס׳איז ווירקליך, זעהר ריהרענד. איז וואָס, האָט איהר דערלאנגט א פּראָשעניע ?

— איך האָב צוגעגרייט א פּראָשעניע, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט, ארויסנעהמענדיג פון קעשענע א פּאַפּיר, — נאָר איך האָב געוואָלט פריהער אייך בעטען, האָפענדיג, אז דערצו וועט אבגעגעבען ווערען א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט.

— און איהר האָט טאקי גוט געטאָן. איך וועל אונבעדינגט פערזענליך דאס דערטראָגען, — האָט דער באראָן געזאגט, אויסדריקענדיג מיטלייד אויף זיין פרעהליכען געזיכט. זעהר ריהרענד. הפנים, זי איז נאָך געווען א קינד, דער מאַן האָט זי שלעכט בעהאנדעלט, האָט דאָס איהר אָבגעשטויסען; און נאכהער איז געקומען א צייט, און זיי האָבען זיך ליעב געקריגען... יא, איך וועל זיך סטארען.

— גראף איוואן מיכאילאָוויטש האָט געזאגט, אז ער האָט געוואָלט בעטען...

נעכלודאוו האָט קוים בעוויזען ארויסצורעדען דיעזע ווערטער, ווי דער אויסדרוק פון דעם באראָנ׳ס געזיכט האָט זיך אומגעענדערט און ער האָט זיך אבגערופען:

— איבעריגס, שיקט אריין די פּראָשעניע אין קאנצעלאריע, און איך וועל שוין טהאָן, וואס עס וועט מעגליך זיין.

נעכלודאָוו האָט זיך געזעגענט און איז ארוים פון קאבינעט.

18.

דער גענעראל, פון וועלכען דער שיקזאל פון די פערשפּארטע אין פעסטונג איז געווען אבהענגיג און צו וועלכען זיין טאנטע האָט איהם געהאָלפען צו ווענדען זיך, האָט זעהר העפליך בעגעגענט נעכלודאָוו׳ן.

— זעהר אנגענעהם, זעהר אנגענעהם; שוין לאנג ווי איהר זייט געקומען אין פּעטערבורג?

— ניט לאנג, — האָט געענטפערט נעכלודאָוו.

— נון, וואס מאכט איהר? איך געדענק אייער פאטער זעהר גוט, מיר האָבען צוזאמען געדיענט, געווען אינטימע גוטע פריינד. פערנעמט איהר א וועלכען אמט?

— ניין.

דער גענעראל האָט א שאָקעל געטהאָן אונצופריעדען מיט׳ן קאָפּ.

— איך האָב צו אייך א ביטע, גענעראל, — האָט נעכלודאָוו א זאָג געטהאָן איהם קורץ און ווייך.

— זעהר, זעהר צופריערען. מיט וואָס קען איך דיענען?

— אויב מיין ביטע וועט זיין זאנדערבאר און ניט אם פּלאץ, וועט איהר מיך ענטשולדיגען, איך מוז עס אייך איבערגעבען.

— וואס אזוינס?

— צווישען אייערע ארעסטאנטען געפינט זיך איינער א גור־קעוויטש, בעט זיך זיין מוטער מען זאָל איהר ערלויבען צו זעהן זיך מיט איהם, אָדער, אם ווניגסטען, מען זאָל איהם איבערגעבען ביכער.

דער גענעראל האָט ניט אויסגעדריקט ניט קיין צופריעדענהייט, ניט קיין אונצופריעדענהייט, האָט נור אנגעבויגט דעם קאָפּ אָן א זייט און האָט פערקוועטשט די אויגען, אזוי ווי בעטראכטענדיג

ערנסט די זאך. אין אמת'ן האָט ער גאר נישט געטראכט און האָט זיך איבערהויפּט ניט אינטערעסירט מיט נעכלודאָוו'ס ביטע, ווי־סענדיג גלייך פון אנפאנג, אז אויף יעדער בקשה וועט ער ענטפע־רען דעם פארטיגען תירוץ, אז ער האנדעלט אזוי, ווי דאָס געזעץ הייסט. ער האָט איצט סתם גייסטיג אָבגערוהט, נישט טראכטענ־דיג וועגען קיין זאך.

— דאס, מיין פריינד, הייננגט ניט אָב פון מיר, — האָט ער געענטפערט זיך אפּזיפּצענדיג, — וועגען זעהן זיך מיט פּאָליטישע זיינען דאָ פעסטגעשטעלטע רעגעלען סאנקציאנירט פון אויבען, דאס וואס עס איז דורך דיעזע רעגעלען ערלויבט, איז ערלויבט, און וואס ניט איז ניט ערלויבט. וואס אנבעלאנגט ביכער, איז ביי אונז דאָ א ביבליאטעק און מען גיט אלע יענע ביכער, וועלכע זיינען פאר זיי ערלויבט צו לעזען.

— יאָ, אבער איהם זיינען נויטיג וויסענשאפטליכע ווערקע, ער וויל לערנען.

— אָה, גלויבט דאס ניט, דאס איז ניט אויף צום לערנען, דאס איז סתם שטענדיגע אונרוהיגקייט.

— אבער ווארום, מען מוז דאך מיט וואס עס איז די צייט פערטרייבען אין זייער שווערער לאגע, — האָט געמאכט א בעמער־קונג נעכלודאָוו.

— עט, זי בעקלאָגען זיך אימְמער, — האָט געזאגט דער גענע־ראל, — מיר קענען זיי גוט.

ער האָט גערעדט וועגען „זיי“, ווי וועגען עפּעס א בעזונדער שלעכטען מין מענשען.

— און זיי האָבען דאָ אזעלכע בעקוועמליכקייטען, וועלכע ארעסטאנטען האָבען ערגעץ ניט, — האָט ווייטער געזאגט דער גענעראל.

און ער האָט אנגעהויבען צו ערקלעהרען וועלכע בעקוועמליכקיי־טען זיי האָבען. פון זיין שילדערען די בעקוועמליכקייטען איז אויס־געקומען אזוי ווי דער צוועק פון דיעזער איינריכטונג וואָלט געווען

צו פערשאפען די מענשען, וואס ווערען דארט אויפגעהאלטען, אן אנגענעהמעם לעבען.

— אמאהל, זעהט איהר, איז געווען זעהר שטריינג, אבער איצט האבען זיי זיך דא זעהר גוט. זיי עסען דריי געריכטען, און איין געריכט איז אימער פלייש: סטייק אדער קאטלעטען. אם זונטאג האבען זיי זאגאר א פערטע געריכט — עפעס זיסעס. גיב גאט, אז יעדער רוססע זאל קענען אזוי עסען.

דער גענעראל, אזוי ווי אלע אלטע מענשען, אנהויבענדיג אן איינגעבילדעטע זאך, האט איבערגע׳חזר׳ט אלעס, וואס ער האט שוין צעהנדליגע מאל גערעדט, אלס א בעוויין פון דער אונדאנקבארקייט פון די ארעסטירטע.

— ביכער גיט מען פון רעליגיעזען אינהאלט און אויך אלטע זשורנאלען. מיר האבען דאך א ביבליאטעק. אבער זיי לעזען זעלטען. פון אנפאנג אינטערעסירען זיי זיך נאך, און דערנאך בלייבען די נייע ביכער א העלפט ניט אויפגעשניטען, און די אלטע ביכער מיט ניט איבערגעקעהרטע בלעטער. מיר האבען שוין דאס גוט נאכגעפארשט, — האט מיט אן עהנליכקייט פון אן אונצופריעדענעם שמייכעל געזאגט דער גענעראל, — מיר האבען געפרובירט אפילו שטיקלעך ריינע פאפיער אריינלייגען צווישען די בלעטער, איז דאס פאפיער גאר ניט ארויסגענומען געווארען, זי קומען גאר ניט צו צו זעהען, אז דארט געפינט זיך א שטיק פאפיער. און שרייבען האבען זיי גאר אויך קיין לוסט ניט. מען גיט זיי א שיעפערטאפעל און מיט וואס אויף איהר צו שרייבען, אזוי אז פון צייט־פערטרייב וועגען קענען זיי שרייבען. זיי קענען אפווישען דאס אנגעשריעבענע און ווידער שרייבען. אבער זיי טוהען דאס ניט. ניין, זיי ווערען אין א קורצער צייט גאנץ רוהיגע מענשען. נור פון אנפאנג זיינען זיי נערוועז, אונרוהיג, אבער דערנאך בערוהיגען זיי זיך, הויבען זאגאר אן פעט צו ווערען און זיינען זעהר שטיל, — האט געזאגט דער גענעראל, ניט פערשטעהענדיג יענע שרעקליכע בעדייטונג, וועלכע זיינע ווערטער האבען געהאט.

נעכלודאוו האט געזעהען, אז מיט דעם אלטען גענעראל איז

ניטא וואס צו ריידען. ער האָט פון דעסטוועגען זיך געמאכט אַן אנשטרענגונג און האָט איהם געפרעגט וועגען דער ארעסטאנטקע שוסטאָווא, וועגען וועלכע ער האָט ערהאלטען די נאכריכט, אז מען האָט אפּגעגעבען א בעפעהל זי ארויסצולאָזען.

— שוסטאָווא?.. שוסטאָווא — האָט דער גענעראל איבערגע־חזר'ט איינינע מאָל, — איך געדיינק ניט זייערע נעמען. זיי זיי־נען אזוי פיעל, אז עס איז שווער צו געדיינקען. ער האָט א קלונג געטהון און געהייסען א רוף טהון זיין סעקרעטאר. ביז וואַ־נען דיעזער איז אריין האָט דער אלטער גענעראל דערוויילע גע־מוסר'ט נעכלודאָוו'ן, פאר וואס ער פערנעהמט ניט אירגענד וועל־כע אמט. ער האָט ערקלעהרט, אז עהרליכע, אנשטענדיגע מענשען מוזען זיין רעגיערונג'ם בעאמטע, רעכענענדיג זיך אויך אין צאָהל פון אזעלכע עהרליכע, אנשטענדיגע מענשען, אזעלכע מענשען, זאגט ער, זיינען זעהר וויכטיג דעם קייזער און... אונזער פאטער־לאנד. דאס לעצטע האָט ער צוגעלייגט, אזוי פון דער שעהנער פרא־זע וועגען.

— אָט איך בין שוין אלט, און פון דעסטוועגען דיען איך אויף וויפיעל די קרעפטען ערלויבען מיר.

דער סעקרעטאר איז אריין און האָט געמעלדעט, אז שוס־טאָווא געפינט זיך ערגעץ דאָרט און דאָרט, און האָט אנגערופען א זאנדערבארען נאמען פון א פארטיפיצירטען פּלאַץ אין פעסטונג. קיינע פּאפּיערען זיינען נאָך פארלויפיג וועגען דער שוסטאָווא ניט אנגעקומען.

— ווען מיר ערהאלטען, שיקען מיר זיי ארויס אין דעם זעל־בען טאָג, — האָט געזאָגט דער גענעראל, — מיר האלטען זיי ניט קיין איבריגע צייט און זייער בעזוך איז ביי אונז גאר ניט אזוי טהייער, — האָט געזאָגט דער גענעראל, שמייכלענדיג, פון וואס זיין צוקנייטשטעס געזיכט האָט זיך נאָך מעהר צוקרימט.

נעכלודאָוו איז אויפגעשטאנען, געבענדיג זיך מיהע איינצו־האלטען זיך פון אויסצודריקען אויף זיין געזיכט דעם געפיהל פון עקעל, וועלכען ער האָט געפיהלט צו דיעזען שרעקליכען אלטען.

דער אלטער פון זיין צד האט גערעכענט, אז ער דארף ניט זיין צו־שטריינג מיט א יונגען מאן, וועלכער איז נאך אביסעל לייכטזיניג און אלעס א זוהן פון זיינעם אן אלטען גוטען־פריינד, איז קיין עולה ניט אפילו, ער זאל איהם געבען א פאטערליכע עצה, ווי צו ווערען מעהר מענש.

— אדיע, מיין ליעבער, — האט ער געזאגט, בעגלייטענדיג נעכלודאוו׳ן. איהר האט קיין פאראיבעל ניט אויף מיר. איך זאג דאס אייך אוים ליבע צו אייך. דרעהט זיך ניט ארום צווישען אזעלכע מענשען ווי די, וואס האלטען זיך ביי אונז אויף. קיין אונשולדיגע זיינען צווישען זיי ניטא. זיי זיינען אלע מענשען אהן א ברעקעל מאראל. מיר קענען זיי.

דער גענעראל האט עס געזאגט מיט א טאן, וועלכער לאזט קיין צווייפעל ניט צו, אז אזוי ווי ער זאגט אזוי איז דאס קלאהר און זיכער. און ער אליין האט ווירקליך ניט געצווייפעלט דעריין, אז עס איז אלץ אזוי ווי ער זאגט, דען ווען עס וואלט געווען אנ־דערש, איז ער, דער אלטער גענעראל, דאך ניט קיין עהרענהאפטער העלד, זאנדערן א פאדליעץ, וועלכער האט פערקויפט זיין געוויסען און הערט איהם ניט אויף צו פערקויפען אויך איצט אויף דער עלטער.

— און דאס בעסטע, זאג איך אייך, יונגער מענש, איז צו זיין אויף אן אמט. דעם קייזער אונזער׳ן זיינען נויטיג עהרליכע, איבערגעבענע מענשען... און דעם פאטערלאנד — האט ער ניט פערגעסען צו צולייגען. — נון, אויב איך און אנדערע וואלטען קיין אמט ניט אנגענומען, אט אזוי ווי איהר, ווער וואלט דאן בלייבען? מיר אורטהיילען אלץ, אז די ארדנונג איז ניט גוט, אבער אליין טאקע העלפען דער רעגיערונג איז ביי אונז קיין חשש ניטא.

נעכלודאוו האט לייכט אבגעזיפצט, האט זיך פערנייגט, האט געדריקט דעם אלטען׳ס גראבע ביינערדיגע האנד און איז ארויס פון צימער.

ארויסקומענדיג אין דרויסען, האָט נעבלודאָוו א רוף געטהאָן דעם קוטשער.

אָה, ווי לאַנגווייליג דאָ איז! — האָט דער קוטשער אויס־געשריען, — איך האָב שוין באלד געהאט בדעה אליין אוועקצו־פאָהרען און אויף אייך ניט צו וואַרטען.

— יא, מען לאַנגווייליגט זיך ווירקליך דאָ, — האָט נעבלו־דאָוו מיט א זיפץ געענטפערט, און ער האָט זיך אריינגעזעצט אין וואָגען און האָט געזוכט צו פערטרייבען זיינע פינסטערע געדאַנ־קען, קוקענדיג מיט בעוואונדערונג אויף דעם פערוואָלקענטען הי־מעל און אויף די וואסער פון דער ניעווא, וואו עס זיינען ארומגע־פאָהרען פיעלע לאָדקעס און דאמפפשיפען.

19.

אויף מארגען — מיטוואָך — האָט געזאָלט אויסגעהערט ווע־רען מאסלאָווא'ס קאסאציע. נעבלודאָוו איז געקומען גאנץ פריה אין סענאט. ביים אריינגאנג האָט ער זיך געטראָפען מיט'ן אד־וואָקאט, וועלכער איז אויך נאָר וואס געקומען, און זיי זיינען צו־זאמען ארויפגעגאנגען ביז'ן צווייטען שטאָק. אינ'ם ערשטען צימער, אין וועלכען זיי זיינען אריינגעקומען, האָט א דיענער ביי זיי צוגע־נומען זייערע שטעקענס און זייערע מאנטלען און האָט זי געזאגט, אז אלע פיער סענאטאָרען זיינען שוין דאָ; דער לעצטער איז ערשט מיט איין מינוט פריהער געקומען.

דער אדוואָקאט, וועלכער איז געבליבען אין א פראק און א ווייסען קראוואט, איז אריין מיט נעבלודאָוו'ן אין דעם נעכסטען צימער. א גרייז־גראָהער מאן האָט זיך דאָרט געפונען דאָן. צוויי דינער האָבען איהם לאנגזאם און מיט א מין עהרפורכט אויסגע־טאָהן דעם מאנטעל. רעכטס אין דיעזען צימער איז געווען א גרויסע שאפע, וואוהין דער אלטער מאן איז נאכהער אריין און איז דאָרט געבליבען א ווײַלע.

דערווייל האָט דער אדוואקאט דערזעהן איינעם פון זיינע קאָלעגען, א מאן אין א פראק און א ווייסען קראוואט אזוי ווי ער,

און ער איז גלייך צו איהם צוגעגאנגען. נעכלודאָוו האָט דערוויילט געהאט גענוג ליידיגע צייט צו בעטראכטען די אנדערע פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיך געפונען אין זאאל. אן ערך פון פופצעהן מענער און צוויי פרויען זיינען דאָרט געווען אנוועזענד, איינע א יונגע און די אנדערע שוין מיט גראָהע האאר. יענעם טאָג האָט געזאָלט פאָרקומען א פּראָצעס וועגען בעליידיגונג אין דער פרעסע, דארום האָט עס זיך אויפגעקליבען אַ גרעסערער עולם ווי שטענדיג, דאס זיינען אַלץ געווען מענשען, וועלכע האָבען א שייכות צו דער פּרעסע.

דער סודעבני פּריסטאַוו, אַ שעהנער מאַן מיט א רויטען גע־זיכט, אנגעטאָהן אין אן אוניפאָרם, איז צוגעגאנגען צום אדוואָ־קאט פאַנארין ,און האָט איהם געפרעגט, וועגען וועלכער אנגעלע־גענהייט ער איז געקומען. ווערענד ער האָט פערצייכענט די אנט־וואָרט פונ׳ם אדוואָקאט אויף אַ פּאַפּיער, האָט זיך די טיהר פון דער שאפּע געעפענט, און דער גרייז־גראָהער מאַן איז אַרויס פון דאָרט. דער אַלטער מאַן האָט יעצט ניט געטראָגען זיין זשאַקעט, ער איז געווען אנגעטאָהן אין אן אוניפאַרם, בענעהט מיט גאַלונעס און מיט בלישטשענדע בלעכלאַך אויפ׳ן ברוסט, וועלכע האָט איהם גע־געבען דעם אויסזעהן פון אַ ריזענפויגעל. דיעזער קאָסטיום איז איהם, ווי עס האָט געשיינט, ניט געווען צום הארצען, דען ער איז דורכגעלאָפען דעם זאאל מיט שנעלע טריט אזוי ווי פערשעהמט.

— דאס איז ב. אן עהרענהאַפטער מאַן, — האָט דער אדוואָ־קאט געזאָגט נעכלודאָוו׳ן, און האָט איהם בעקאַנט מיט זיין קאָ־לעגע.

באַלד איז די זיצונג געעפענט געווארען. צוזאמען מיט׳ן איב־ריגען עולם איז נעכלודאָוו אויך אריין אינ׳ם זאאַל, וואו די זי־צונג איז אבגעהאלטען געווארען. דיעזער זאאל איז געווען קלענער און איינפאכער אויסגעשטאטעט ווי דער „אָקרוזשנאָי סוד“, אָבער אין אַלעם אנדערעם איז ער געווען איינגעריכטעט אויף דעם זעל־בען אופן: דערזעלבער באַריער צווישען דעם פּובליקום און די ריכטער, דיעזעלבע בילדער אויף די ווענד; דאָסזעלבע האָבען זיך

אלע אויפגעהויבען, ווען דער סודעבני פריסטאוו האט אויסגערו־
פען : „דער געריכט געהט !“

עס זיינען דארט געווען פיער סענאטארען : ניקיטין, וואלף, סקאווארארניקאף און ב. דער ערסטער, ניקיטין, איז געזעסען אוי־בען־אן — ער איז געווען דער פארזיצענדער. צוזאמען מיט די סענאטארען איז אויך אריין דער פראקוראר, נאך א יונגער, מאגע־רער מאן מיט דונקעלער געזיכטס־פארב און טרויעריג בליקענדע אויגען. ניט אכטענדיג אויף דעם מערקווירדיגען קאסטיום וואס ער האט געטראגען האט נעכלודאוו אין איהם דערקענט איינעם פון זיינע בעסטע פריינדע פון דער אוניווערזיטעט.

— הייסט ניט דיעזער פראקוראר סעלענין ? — האט ער גע־פרעגט זיין אדוואקאט, וועלכער האט זיך געזעצט לעבען איהם אויף די ביינק וואס זיינען געווען בעשטימט פאר׳ן פובליקום.

— יא, וואס איז דען ?

—איך קען איהם גאנץ גוט, ער איז א בראוועד מענש.

— און א זעהר בעריהמטער פראקוראר, זעהר טהעטיג און זעהר איינפלוסרייך, — האט דער אדוואקאט צוגעגעבען, — צו א י ה ם האט איהר זיך געדארפט ווענדען.

—אה, ער וועט זיכער האנדלען געוויסענהאפט, — האט נעכ־לודאוו אויסגערופען זיך עראינערנדיג אן די גוטע אייגענשאפטען, אן דער מילדקייט, אן דער אויפריכטיגקייט און אן דער פערנונפט פון זיין אמאליגען חבר.

— עס איז שוין יעצט זא ווי צו שפעט, — האט דער אדוואקאט געענטפערט, זיך צוהערענדיג מיט שפאנענדער אויפ־מערקזאמקייט צו דער ווייטערדיגער דיסקוסיאן איבער דעם פראצעס.

אויך נעכלודאוו האט זיך צוגעהערט און האט זיך אנגע־שטרענגט צו בעגרייפען וועגען וואס דא האנדעלט זיך, אבער ער איז ניט געווען אימשטאנד עפעס צו פערשטעהן, ווייל, אנשטאט צו דיסקוטירען איבער׳ן פראצעס גופא, האט מען זיך די גאנצע צייט בעשעפטיגט מיט זייטיגע אומשטענדען. עס האט זיך געהאנדעלט

אום א ציימונגס־ארטיקעל, וועלכער האט אויפגעדעקט די שווינדלען פון א דירעקטאר פון אן אקציען־געזעלשאפט. די הויפט־פראגע האט, אלזא, געדארפט זיין, אויב דער דירעקטאר האט ווירקליך בע׳גנב׳עט די, וועלכע האבען איהם געטרויט, און ווי אזוי מען קען מאכען אן ענדע צו אזעלכע גנבות. מען האט זיך אבער ארומגע־ריסען איבער דער פראגע, אויב דער רעדאקטאר פון דער צייטונג האט נאך׳ן געזעץ געהאט א רעכט צו דרוקען דעם ארטיקעל אדער ניט; אויב ניט, דאן איז די פראגע, צו דאס קען גערעכענט ווע־רען פאר א בעליידיגונג, אדער א פערלייםדונג.

נעכלודאוו האט בעמערקט ווי דער סענאטאר וואלף האט זיך געהיצט און האט געזוכט מיט אלע מעגליכקייטען צו בעוועגען דעם סענאט צו אבשאפען דעם אורטהייל פון דער פאלאטע, און ווי אזוי דער פראקוראר האט מיט דער זעלבער היץ געזוכט איהם צו שלא־גען מיט ארגומענטען און צו בעווייזען גראדע דעם היפוך, אום צו בעוועגען דעם סענאט גוטצוהייסען דעם אורטהייל. ער האט זא־גאר בעמערקט אין דעם פראקוראר׳ס גרויסער היץ א שטיק שנאה צו דעם סענאטאר וואלף.

די רעדע פון פראקוראר האט, הפנים, אנגעגריפען וואלף׳ן, און ער איז געווארען רויט און איז ארויס אין בעראטונגס־צימער צוזאמען מיט די איבעריגע סענאטארען מיט א בעליידיגטע מינע.

20.

אזוי גיך ווי די סענאטארען האבען פערנומען זייערע פלעצער אין בעראטהונגס־צימער, האט וואלף אנגעפאנגען היציג צו ארגו־מענטירען פאר וואס מען דארף קאסירען דעם אורטהייל.

דער פארזיצענדער, א מאן מיט א שלעכטען כאראקטער אין אלגעמיין, איז דיעזען טאג געוועזן בעזונדערס שלעכט אויפגעלעגט. ער האט זיך שוין אויסגעארבייט א מיינונג פריהער ביי דער אפענער זיצונג און ער איז יעצט געזעסען פערטיפט אין זיינע געדאנקען, ניט הערענדיג גאר וואלף׳ס ארגומענטען. זיינע געדאנקען זיינען גע־ווען אין גאנצען פערנומען מיט דעם פונקט, וועלכען ער האט פער־

צייכענט אין זיינע מעמוארען, ווי װ ו י ל י א נ אָ ו ו האָט בעקו־מען די שטעלע, וועלכע ער האָט געשטרעבט צו ערווערבען זיך שוין צייט אזוי פיעל יאהרען.

דיעזער ניקיטין האָט זיך איינגעבילדעט, אז בעסער פון איהם קען קיינער ניט כאראקטעריזירען די פערשיעדענע בעאמטע, אז ער קען זייער פּסיכאָלאָגיע, און דארום טוהט ער א גרויסע טובה דער געשיכטע דער מענשהייט, וואס ער פערצייכענט אלעס וואס עס געהט אָן צווישען דיעזע הויכע בעאמטע, און ער וועט דיענען דער היסטאָריע מיט א אונשעצבארען דאָקומענט.

אין דעם קאפּיטעל, וועלכען ער האָט פארשריעבען געסטערן, האָט ער מיט א בעזונדער שטריינגקייט בעאורטהיילט די האנד־לונג פון דיעזע הויכע בעאמטע, וועלכע האָבען געהאט די בלינד־הייט ניט צו זעהן, אז רוכלאנד האָט געקענט געראטעוועט זיין פון אונטערגאנג, ווען מען זאָל איהם ניט ווילאנאָוו׳ן נאָמינירען אויף דעם הויכען אמט, צו וועלכען ער האָט מיט אלע כחות געשטרעבט און אויף וועלכען ער וואָלט בעקומען ניט דער ערך א העכערען גע־האלט.

וואָלף האָט זיך אין זיינע ארגומענטען געווענדעט איצט צו דעם פּארזיצענדען, וועלכער האָט איהם געענטפערט „געוויס, גע־וויס", האָט אבער קיין איין וואָרט ניט געוואוסט פון דעם, וואס וואָלף האָט דאָ געבראכט אלס בעווייזע פיר דער קאסאציע. סענא־טאָר ב ע האָט זיך צוגעהערט צו דעם וואָס וואָלף האָט גע׳טענה׳ט מיט א אומעטיגען געזיכט, צייכנענדיג מיט דער בלייפעדער אויפ׳ן פּאפּיער וואָס איז געלעגען לעבען איהם. סענאטאָר ב ע איז געווען א עכט ליבעראלער מענש. אין דיעזען פאל האָט ער אויך געקוקט פונ׳ם שטאנדפּונקט פון זיינע איבערצייגונגען און האָט אין דער קלאגע געגען דעם רעדאקטאָר געזעהן אויך אן אנגריף געגען דער פרייהייט פון דער פּרעסע. ווען וואָלף האָט אויפגעהערט צו ריי־דען, האָט דער גרייז־גראָהער אלטער אויפגעהויבען אויף איין אוי־גענבליק דעם קאָפּ, האָט אין איינינע קלאָהרע ווערטער אויסגע־דריקט זיין אנזיכט אויף דער זאך, האָט באלד צוריק אראָפּגעלאָזען

זיין ווייסען גראָהען קאָפּ און האָט ווייטער פאָרטגעזעצט זיין צייכ־נונג אויף דעם פּאַפּיער.

סענאַטאָר סקאָוואָראָדניקאָוו, וועלכער איז געזעסען אקוראַט אנטקעגען וואָלף'ן, און האָט די גאַנצע צייט פערבראַכט אין בייסען זיין בערדעל, שטעקענדיג זי אימער אין מויל און ארבייטענדיג שווער מיט די ציינער, האָט אוועקגעוואָרפען א ווייל־זיין ארבייט און האָט אויסגעשפּראַכען זיין מיינונג, דאס עס איז דאָ ניטאָ קיין גענוגענדע אורזאכען צו אבשאַפען דעם אורטהייל. דער פּאָרזיצענ־דער האָט איינגעשטימט מיט דיעזער אנזיכט און דער אורטהייל איז געבליבען אין קראַפט.

וואָלף איז איצט געווען זעהר אונצופריעדען, ערשטענס, וואס ער האָט ניט אויסגעפיהרט; צווייטענס, האָט ער בעמערקט אויף די געזיכטער פון זיינע קאָלעגען, אז זיי זיינען איהם חושד, אז ער האָט עפּעס א פּערזענליכע פּניה אין וועלען, אז דער אורטהייל זאָל קאַסירט ווערען. ער האָט אבער זיין כעס פערבאָרגען, האָט גע־נומען גלייך אין האַנד די פּאַפּיערען פון מאַסלאָוואַ'ס פּראָצעס און האָט זיך פערטיעפט אין זיי. זיינע דריי קאָלעגען האָבען אין דער צייט אנגעקלונגען און האָבען זיך בעשטעלט טהעע. דערווייל האָ־בען זיי געשמועסט וועגען דער געשיכטע, וועלכע האָט צוזאַמען מיט קאַמענסקי'ס דועל צוגעצויגען צו זיך די אויפמערקזאַמקייט פון גאַנץ פּעטערבורג, נעמליך וואס זעהר א וויכטיגער בעאַמטער איז געוואָרען בעשולדיגט אין אן אוננאַטירליכען פערברעכען.

— אבשייליך! — האָט געזאָגט סענאַטאָר ב ע און האָט זיך א קרים געטאָהן מיט פערעכטונג.

— וואס געפינט איהר דעריין אזוינס אפּשטויסענדעס? — האָט א פרעג געטהאָן סענאַטאָר סקאָוואָראָדניקאָוו, פערקלעפּענדיג זיין פּאַפּיראָס, — איך האָב דיעזע טעג געלעזען א ווייסענשאַפטלי־כע אפּהאַנדלונג פון א דייטשען געלעהרטען, וועלכער פערלאַנגט עס זאָל געזעצליך אנערקענט ווערען דאס צוזאַמענלעבען צווישען צוויי מענער.

— וואָס רעדט איהר ? דאָס איז אונמעגליך ! — האָט פער־וואונדערט א זאָג געטאָהן ב. ע.

— איך וועל אייך דעם ארטיקעל ברייגגען, אויב איהר ווינשט, — האָט געענטפערט סקאָוואָראָדניקאָוו און האָט גענומען ציטירען גאנצע זעצע פון יענעם ארטיקעל, אנרופענדיג דאביי דעם נאָמען פון ארטיקעל, דעם דאטום און דעם אָרט, ווען און וואו עס איז ערשיענען.

— מען זאָגט, אז ער וועט בעשטימט ווערען ערגעץ קיין סי־ביר אלס גובערנאטאָר, — זאָגט ניקיטין.

— דאָס וואָלט געווען א חכמה. איך שטעל מיר פאָר ווי דער גלח מיט די גאנצע קירכען־דיענער געהען דאָס גאָטספורכטיג איהם צו עמפּפאנגען אין נאָמען פון די גייסטליכע פון דער גאנצער גובער־ניע, — האָט זיך אבגערופען סקאָוואָראָדניקאָוו און האָט ארייגגע־שלעפּט די באָרד און די וואָנצעס אין מויל, וויפיעל עס איז נאָר אריין.

אין דער מינוט איז אריין דער פּריסטאוו אין בעראטהונגס־צימער און האָט געמעלדעט די סענאטאָרען, אז דער אדוואָקאט פאָ־נארין פערלאַנגט בייצוואוואָהנען די פערהאנדלונגען איבער דער קאסאציע פון מאסלאָווא.

— דיעזע „דיעלאָ“ פון מאסלאָווא איז א גאנצער ראָמאן, — האָט זיך אבגערופען וואָלף און האָט דערציילט די גאנצע מעשה וועגען די פערהעלטניסע פון נעכלודאָוו צו מאסלאָווא. די סענאטאָ־רען האָט שטארק פערדראָסען, וואָס זיי דארפען האַלטען אן אָפענע זיצונג, ווערהענד אין זייער בעראטהונגס־צימער קענען זיי בעקוועֿ־מער און שנעלער אָב׳פּטר׳ן. אָבער דאָך האָט ניט געפּאסט צוריק־צואווייזען די ביטע פון דעם אדוואָקאט. זיי האָבען דארום בעשלאָ־סען צו בעטראכטען די קאסאציע אין אן אפענע זיצונג.

ווייעדער האָט וואָלף אנגעפאנגען מיט זיין ווייכער שטימע צו ארגומענטירען און בעווייזען, אז עס פאָדערט זיך אין דיעזען פּראָ־צעס צו קאסירען דעם אורטהייל פון דער ערשטער אינסטאנץ ; ווייעדער האָט געקלונגען אין זיינע רייד א שטארקע פּארטייליכקייט

צו גונסטען פון דער פעראורטהיילטער און מען האט געזעהן, אז ער ווינשט די קאסאציע זאָל אנערקענט ווערען.

— האט איהר עטוואָס צו צוגעבען, — האט דער פארזיצענדער זיך געווענדעט צום אדוואָקאט פאַנארין.

פאַנארין האט זיך אויפגעהויבען, אויסשטעלענדיג דאביי מיט בעזונדערע וויכטיגקייט זיין אויסגעשניטענע וועסט און ווייסע געפלעטע ברוסט פון העמד. ער האט קלאָהר און שארף צוגלידערט פונקט ביי פונקט דעם אורטהייל, דערווייזענדיג ווי דער געזעץ איז אין 3 פונקטען איבערגעטראָטען געוואָרען, און צום שלום האט ער אויך בעריהרט אין א פּאָאר ווערטער דעם עצם פראצעס און האט אויסגעדריקט די מיינונג, אז דער פסק דין איז א הימעלשרייענדע עולה.

טראָץ פאַנארינ׳ס קורצע, קלאָהרע און איבערצייגענדע רעדע איז די קאסאציע ניט אנגענומען געוואָרען.

21.

— דאס איז שרעקליך! — האט געזאגט נעכלודאָוו ארויסגעהענדיג מיט׳ן אדוואָקאט. אין אזא אפענעם פראָצעס, וואו מען זעהט אלעס ווי אויפ׳ן האנד, טשעפען זיי זיך צו פאָרמאליטעטען און ענטזאגען טראָץ דעם, וואָס די וואהרהייט איז אויגענשיינליך. שרעקליך!

— דער פראָצעס איז בעגראָבען געוואָרען שוין פון אנפאנג אין געריכט, — האט געזאגט דער אדוואָקאט.

— און סעלענין איז אויך געווען דאגעגען. דאס איז דאָך שרעקליך, — האט אלץ געשריען נעכלודאָוו. — וואָס טוהט מען איצט?

— איצט וועלען מיר דערלאנגען א ביטע־שריפט אויף דעם קייזער׳ס נאָמען. איך וועל אויפשרייבען און איהר וועט אליין דערלאנגען ווי לאַנג איהר זייט דאָ.

אין דער צייט איז דער קליינינקער סענאטאָר וואלף מיט זיינע מעדאליען און מונדיר ארויס אין קאָרידאָר און איז צוגעגאנגען צו נעכלודאָוו׳ן.

— וואס קען מען מאכען, ליעבער פירסט, עס זיינען ניט געווען געגוג גרינדע, — האָט ער געזאָגט זשמורענדיג מיט די אויגען און פערבייגעהענדיג וויטער. נאָך וואָלף'ן איז ארויסגעגאנגען אויך סעלעניץ, דערוויסענדיג זיך פון די סענאטאָרען, אז נעכלודאָוו זיין אמאָליגער גוטער פריינד איז דאָ.

— אָט דיך טרעפען האָב איך דאָ ניט ערווארטעט, — האָט ער געזאגט נעכלודאָוו'ן. — איך האָב גארנישט געוואוסט, אז דו ביזט אין פעטערבורג.

— און איך האָב ניט געוואוסט, אז דו ביזט אָבער־פּראָקוראָר.

— דו מיינסט אסיסטענט אָבער־פּראָקוראָר.

— ווי אזוי ביזטו אין סענאט? איך האָב געוואוסט, אז דו ביזט אין פעטערבורג, אבער אז דו ביזט אין סענאט שוין, דאס איז פאר מיר א נייעס.

— און וואס טוהסט דו דאָ?

— איך בין געקומען אהער, דיינקענדיג אז איך וועל קענען געפינען גערעכטיגקייט און רעטען א פרוי, וועלכע איז אונשולדיג פערארורטהיילט געווארען.

— וועלכע פרוי?

— אָט פון דעם פּראָצעס, וועלכען מען האָט עבען יעצט גע־לייזט.

— א, דער פּראָצעס פון מאסלאָווא, — האָט זיך ערא־ינערט סעלעניץ, — אָה, עס זיינען קיינע גרינדע ניט אנגעגעבען, וואָרום מען זאל ענדערען...

— עס האנדעלט זיך דאָך אבער ניט אום אנגעגעבענע גרינדע פיר ענדערן דעם אורטהייל, זאָנדערן אין דעם, וואָס אן אונשולדי־גע דארף אומזיסט ליידען איבער זיך א קרימינעלען אורטהייל.

סעלעניץ האָט אפּגעזיפצט.

— עס קען זיין, אז דו האָסט רעכט, אבער...

— ניט עס קען זיין, זאנדערן עס איז אזוי.

— פון וואנען ווייסט דו דאס אזוי זיכער?

— איך ווייס דארום, ווייל איך בין געווען א געשוואָרענער און איך ווייס אין וואס מיר האָבען געמאכט אַ טעות...

סעלענין האָט זיך פערטראכט: — מען האָט געדארפט דאן גלייך ערקלעהרען, — האָט ער געזאגט.

— איך האָב ערקלעהרט.

— מען האָט געדארפט פערשרייבען אין פּראָטאָקאָל. יוען דאס וואָלט געווען צוזאמען מיט דער קאסאציע, דאן...

— אבער איז דען איצט אפילו ניט קלאָהר געווען, אז דער אורטהייל איז געווען אן אונזיניגער?

— דער סענאט האָט קיין רעכט ניט אזוי צו זאָגען. אויב דער סענאט וואָלט זיך ערלויבען צו קאסירען די אורטהיילען פון די גע־ריכטען אויף גרונד פון זיין אנזיכט איבער די גערעכטיגקייט פון אורטהייל, דאן וואָלט דער געריכט פון געשווארענע פערליערען יעדע בעדייטונג.

— וואָלט פערלירען אדער ניט פערלירען, איך ווייס נור איינס, אז דיעזע פרוי איז לחלוטין אונשולדיג, און אז די לעצטע האָפנונג צו רעטען זי איז פערלארען געגאנגען.

סעלענין, וועלכער איז געווען אימער פערנומען און האָט גע־האט קליינע בעקאנטשאפט, האָט, ווי עס שיינט, פון נעכלודאָוו׳ס ראָמאן ניט געהערט. נעכלודאָוו האָט דאס באמערקט און האָט בעשלאסען, אז ער האָט איהם ניט וואָס צו דערציילען וועגען זיינע בעזונדערע בעציהונגען צו מאסלאָווא.

— דו וואָהנסט דאָך וואהרשיינליך ביי דער טאנטע, — האָט א פרעג געטאָהן סעלענין, וועלענדיג ארויפקומען אויף אן אנדער געשפּרעך, — איך האָב זיך געסטערן ערשט דערוואוסט פון דער טאנטע, אז דו ביזט דאָ. די גרעפין האָט מיך איינגעלאַדען איך זאָל צוזאמען מיט דיר זיין אויף די פערזאמלונג פון דעם אנגעקומענעם פּרעדיגער, — האָט שמייכלענדיג בלויז מיט די ליפּען געזאגט סע־לענין.

— יא, איך בין שוין איין מאָל געווען, געהערט און בין אוועק, עס איז מיר געווארען עקעלהאפט, — האָט בייזלעך געזאגט נעכ־

לודאָוו, זעהענדיג, אז סעלענין האָט אבזיכטליך געענדערט דעם גע־שפּרעך.

— עקעלהאפט? נו ווארום עקעלהאפט. יעדענפאלס איז דאָס אן ערשיינונג פון רעליגיעזע געפיהלען, אבוואָהל אייגזייטיג, סעקטאנטיש, — האָט געזאגט סעלענין.

— אה, דאָס איז דאָך עפּעס א ווילדער אונזין, ווייטער גאר־נישט, — האָט געזאגט נעכלודאָוו.

— דאָס ניט, דאָס משונה'דיגע דערביי איז בלויז דאָס, וואָס מיר ווייסען אזוי ווייניג די לעהרע פון אונזער קירכע, אז ביי אונז איז רעכט אנצונעהמען פאר א נייע ענטדעקונג די ערשטע גרונדזא־צען פון אונזער אמונה, — האָט סעלענין געזאָגט, אזוי ווי איילענ־דיג זיך ארויסצוזאגען פאר'ן געוועזענעם פריינד זיינע נייע אנ־שויאונגען.

נעכלודאוו האָט פערוואונדערט און אויפמערקזאם געקוקט אויף סעלענין'ען, וועלכער האָט אראָבגעלאָזען די אויגען, אין וועלכע עס האָט זיך אויסגעדריקט א טיעפער בייענקען, נור אויך עטוואָס בייזעס.

— גלויבסט דו דען אין די דאָגמען פון דער רעליגיאָן? — האָט א פרעגע געטאָהן נעכלודאוו.

— געוויס גלויב איך, — האָט געענטפערט סעלענין, קוקענדיג גלייך און לעבענסלאָז אין נעכלודאָוו'ס אויגען.

נעכלודאָוו האָט אבגעזיפצט:

— דאָס איז וואונדערבאר, — האָט ער א קוועטש געטהאָן מיט די שולטערן.

— איבעריגענס וועלען מיר איבער דעם נאָך ריידען, — האָט זיך א כאפּ געטאָהן סעלענין, — און איצט מוז איך געהן, — האָט ער געזאגט א שאָקעלטוהענדיג מיט'ן קאָפּ צום געריכטס־פּריסטאוו, וועלכער איז איהם געקומען רופען. — נון, מיר מוזען זיך אונבע־דינגט זעהן.

ער האָט זיך פערנייגט צו נעכלודאוו'ן, געבענדיג איהם זיין אדרעסע.

— איך וועל פיעלייכט אריין ווען איך וועל צייט האָבען, — האָט איהם געענטפערט נעכלודאָוו, און איז אוועק, פיהלענדיג, אז דיעזער מענש, וועלכער איז פאר איהם א מאָל געווען אזוי נאָהענט און טהייער, איז איהם איצט מיט איין מאָל געוואָרען אזוי פרעמד, זאגאר פיינדליך.

22.

נעכלודאוו'ן איז געווען זעהר טרויעריג אויפ'ן הארצען, ער־שטענס, דערפאר, וואס אין סענאט איז מאסלאָוואַ'ס פּראָצעס פער־שפּיעלט געוואָרען און די אונשולדיגע וועט נעבעך מוזען ליידען אומזיסט און אומניסט, צווייטענס, האָט דיעזער אורטהייל פון סענאט געלייגט נאָך מעהר שווערינקייט פאר איהם אויסצופיהרען זיין פּלאן צו הייראטהען מיט מאסלאָווא. אויסער דעם איז איהם ניט ארוים פון די געדאנקען דער קאלטער, אבשטויסענדער בליק פון סעלענין'ען, וועלכער איז אמאָל געווען אזוי אפענהערציג און גוטמוטיג.

ווען נעכלודאוו איז געקומען צוריק אויף זיין קווארטיר, האָט איהם דער שווייצאר מיט אייניגערמאסען פערעכטליכער מינע דער־לאנגט א צעטעלע, זאגענדיג איהם, אז דאס האָט עפּעס א פרוי אנ־געשריבען אין קארידאָר און געבעטען איהם איבערגעבען. דאס איז געווען א צעטעלע פון שוסטאָוואַ'ס מוטער. זי האָט געשריבען, אז זי איז געקומען דאנקען דעם רעטער און וואָהלטהעטער פון איהר טאָכטער, און אויסער דעם בעטען רחמים, ער זאָל זיי בעזוכען. דיע־זער בעזוך איז זעהר נויטיג פאר ווערא יעפרעמאָוונא. זאָל ער נור ניט מורא האָבען, ווערט געשריבען אין צעטעלע, אז מען וועט איהם בעלעסטיגען מיט צופיעל דאנקבארקייט. מען וועט איינפאך גערן זיין איהם צו זעהן אלס גאסט אין דער פאמיליע, פאר וועלכער ער האָט געראטעוועט א קינד.

נאָך דיעזען צעטעלע האָט מען איהם דערלאנגט נאָך איינעם. דאס איז געווען פון זיינעם א קאמעראד, פליגעל־אדיוטאנט באָגא־טירעוו, וועלכען נעכלודאָוו האָט געבעטען איבערצוגעבען די פ־א־

שעניע, וועלכע ער האָט צוגעגרייט אים נאמען פון די סעקטאנטען צום קייזער. דער פליגעל־אדיוטאנט האָט געשריבען מיט זיין גרויסע האנדשריפט, אז די פראָשעניע וועט ער פערזענליך איבערגעבען, ווי ער האָט פערשפראָכען, נאָר איהם איז דערביי געקומען אויפ'ן געדאנק, אפשר וואָלט געווען ראטהזאם, אז נעכלודאָוו זאָל וועגען דעם פערזענליך בעטען יענע פערזאָן, פון וועלכער עס הייננגט פיעלעס אָפּ אין דיעזער אנגעלעגענהייט.

נאָך די איינדריקע פון די לעצטע עטליכע טעג פון זיין פערברייגגען אין פעטערבורג, האָט נעכלודאָוו פערלארען די האָפנונג צו קענען עטוואס אויסווירקען. זיינע פלענער, וועלכע ער האָט אויסגעארבייט אין מאָסקווא, האָבען איצט פאַר איהם אויסגעוויעזען אקוראט ווי יענע יוגענד־שטרעבונגען, אין וועלכע עס ווערען ענטטויישט מענשען, גלייך ווי זיי טרעטען אריין אין לעבען. פון דעסטוועגען איצט, זייענדיג אין פעטערבורג, האָט ער געהאלטען פאר זיין פפליכט צו טאָהן אלעס, וואס ער האָט געהאט בדעה צו טאָהן. ער האָט דארום בעשלאָסען טאקע מארגען אריבערפאהרען צו באָגאָטירעוו'ן און לויט זיין עצה זעהן זיך מיט יענער פערזאָן, פון וועלכער עס האָט אבגעהאנגען דער פראָצעס פון די סעקטאנטען.

ער האָט ארויסגענומען פון זיין פאָרטפעל די ביטשריפט פון די סעקטאנטען און האָט זי גענומען לעזען. דער לאקעי איז באלד געקומען מעלדען, אז די טאנטע האָט איהם געלאָזט בעטען צו זיך טהעע טרינקען.

נעכלודאָוו האָט געזאגט, אז ער וועט גלייך אריין, און אריינלייגענדיג די פאפיערען צוריק אין פאָרטפעל, איז ער אוועק צו דער טאנטע. געהענדיג האָט ער דערווייל א קוק געטוהן אין פענסטער און האָט דערזעהן ווי לעבען הויז זיינען געשטאנען די געשפאנטע פאַר ברוינע פערד, וועלכע האָבען בעלאנגט צו מאריע'ן. ער האָט פערשטאנען, אז זי מוז זיין ביי דער טאנטע און איהם איז פּלוצלונג פרעהליכער געוואָרען און אויפ'ן געזיכט האָט א שפיעל געטהון א שמייכעל.

מאריע איז געזעסען ביים טהעע־טיש אנגעטוהן אין איהר הוי־

טעלע, אבער שוין ניט אין דאס שווארצע קלייד, נור אין עפּעס א העל־פארביגע, זי איז געזעסען לעבען דער גרעפינ'ס קרעסלע און האט עפּעס געפּלאפּעלט, בליצענדיג מיט איהרע פרעהליכע, לאכעדי־גע אויגען.

ווען נעכלודאוו איז אריין אין צימער, האט מאריע נור וואס געענדיגט זאגען עפּעס א וויץ, און, ווי נעכלודאוו האט פערשטאנען פון דעם ארט לאכען, איז דאס געווען אן אונאנשטענדיגער וויץ, און די גוטהערציגע, דיקע גרעפין האט אזוי שטארק געלאכט, אז איהר גאנצער פעטער קערפּער האט זיך געטרויסעלט. און מאריע האט מיט א בעזונדערן שטיפעָרישען אויסדרוק, עטוואס פערקרימט די ליפּען, מיט א שמייכעל געקוקט אויף דער לאכעדיגער.

נעכלודאוו האט פון עטליכע ווערטער פערשטאנען, אז דער גע־שפּרעך צווישען זיי איז געווען וועגען דער צווייטער נייעס, מיט וועלכעס עס איז דאן געווען פול די גאנצע פּעטערבורגער העכערע געזעלשאפט, דאס איז געווען די געשיכטע מיט דעם נייעם סיבירער גובערנאטאר, און אז מאריע האט דאס געזאגט איבער דיעזער אנ־געלעגענהייט עטוואס צוויי־דייטיגעס, אז די גרעפין האט זיך לאנג ניט געקענט איינהאלטען פון לאכען.

— אה, איך בלייב אָהן זייטען לאכענדיג, — האט די אלטע קוים ארויסגערעדט און האט זיך צוהוסט.

נעכלודאוו האט בעגריסט די דאמען און האט זיך לעבען זיי אוועקגעזעצט. ער האט נור וואס געוואלט מאכען א פארוואורף מא־ריע'ן פאר איהר לייכטזינן; זי האט אבער גלייך בעמערקט דעם ערנסטען און אונצופרידענען אויסדרוק אויף זיין געזיכט און איהר געזיכט איז גלייך אומגעענדערט געווארען פון א שפּאסהאפטע אויף א זעהר ערנסטע אום איהם צו געפעלען — און געפעלען זיין איהם האט זיך איהר זעהר געוואלט.

זי איז מיט איין מאל געווארען אזוי ערנסט, אונצופריעדען מיט איהר לעבען און פול מיט דורשט נאך עטוואס העכערעס, וואס זאל זי בעפרידיגען. דאס איז ניט געווען קיין געמאכטע זאך; זי איז ווירקליך פלוצלונג אריינגעפאלען אין אזא שטימונג, ווי די, אין

וועלכער נעכלודאָוו האָט זיך געפונען, כאטש זי וואָלט אַליין ניט גע־וועזן אימשטאנד אויסצודריקן מיט ווערטער אין וואָס דיעזע שטי־מונג איז בעשטאַנען.

זי האָט זיך ביי איהם נאכגעפרעגט, ווי עס געהען זיינע אנגע־לעגענהייטען. ער האָט איהר דערצעהלט, ווי דער פּראָצעס איז דורכגעפאלען אין סענאט און וועגן זיין בעגעגענעם מיט סעלע־נינ'ען.

— אָך, דאָס איז אַ ריינע זעעלע, — האָבעןביידע דאמען ארויסגערעדט, דערהערענדיג דעם נאָמען סעלענין, — אַ ריינע זעע־לע! אָט דאָס איז אַן ערנסטער, עדעלער מענש.

— וואס פאר אַ פרוי האָט ער? — האָט אַ פרעג געטאָהן נע־כלודאָוו.

— זי? נו, איך וויל זי ניט אורטהיילען, אבער זי פערשטעהט איהם ניט.

— קען דען זיין, אז ער איז געוועזן געגען דער קאסאציע? — האָט אַ פרעג געטאָהן מאריע מיט אינערליכען מיטפיהל, — דאס איז שרעקליך! אָך, דאָס איז פערדריסליך! — האָט זי זיך אָפּ־געזיפצט טיעף.

זיין געזיכט האָט זיך ווי פערצויגען מיט אַ וואָלקען און, ווע־לענדיג ענדערען דעם געשפרעך, האָט ער אנגעהויבען ריידען וועגען שוסטאָווא, וועלכע איז געזעסען אין פּעטראָפּאוולאָווסקע פעסטונג און וועלכע איז בעפרייט געווארען צו פערדאנקען איהר כּאַדאטאַי־סטוואָ. ער האָט איהר געדאנקט פאר וואס זי האָט זיך גענומען די מיהע צו רעטען די אונשולדיגע. ער האָט נאָך געוואָלט צוזעצען, אז עס איז שוידערהאפט דער געדאנק, דאָס די פרוי און די גאנצע פאַ־מיליע האָבען אזוי געליטען נאָר דערפאר, וואס עס האָט זיך ניט גע־פונען ווער עס זאָל וועגען זיי דערמאָנען. אבער מאריע האָט איהם איבערגעהאקט.

— רעדט ניט, רעדט ניט, — האָט זי געזאגט, — ווען מיין מאן האָט מיר געזאגט, אז זי זיצט פאר גארנישט און אז מען קען זי לייכט בעפרייען, האָט מיך איבערראשט דער זעלביגער געדאנק,

וועלכען איהר האָט יעצט אויסגעשפּראָכען. אויב זי איז אונשולדיג, טאָ פאר וואס־זשע האָט מען זי געהאלטען פערשפּארט אין פעסטונג? און ווי איז, אז דער צופאל וואָלט ניט געבראכט דערצו, אז מיר זאָלען זארגען פאר איהר בעפרייאונג, דאן וואלט די אונגליקליכע ווער ווייסט ווי לאנג געוואלגערט זיך דאָרט, און די גאנצע פאמיליע וואָלט דאדורך ליידען אזוי שרעקליך!

די גרעפין יעקאטערינא איוואנאָוונא האָט געזעהען, אז מאריע קאָקעטירט מיט דעם פּלימעניק, און דאָס האָט איהר אמוזירט.

— ווייסטו וואס? — האָט זי געזאגט ווען מאריע איז ענטשווינגען געוואָרען, — קום צו פאָהרען מאָרגען אבענד צו אליין; ביי איהר וועט זיין דער פּרעדיגער קיזעוועטער. וועסט הערען וואס דאס איז פאר אַ מאַן, און דו קום אויך, מאריע. דאס איז אַ וואונדערבארער מענש. אַ געטליכער מאַן. איך האָב איהם דערצעהלט דיינע ווערטער און ער האָט מיר געענטפערט, אז דאס איז אַ גוטער סמן, דו וועסט דערקענען כריסטוס, אונזער גאָט. קום צופאָהרען, ניט אנדערש. זאג דו איהם, מאריע, ער זאָל קומען, און אליין קום אויך.

— ערשטענס, גרעפין, האָב איך קיין רעכט ניט צו געבען דעם פירסט עצות, — האָט געענטפערט מאריע, קוקענדיג אויף נעכלודאָוו׳ן, —און צווייטענס, האָב איך ניט זעהר ליעב... איהר ווייסט דאָך...

— אה, ביי דיר קומט דאך אלעס אוים קאַפּריז, ניט ווי ביי אנדערע.

— וואָס הייסט ניט ווי ביי אנדערע? איך בין אַ גלויביגע, אבער איך גלויב פּשוט, ווי אַן איינפאכע, פרוי, — האָט זי געזאגט מיט אַ שמייכעל, — און דריטענס, פאָהר איך גאר מאָרגען אין פראנצויזישען טהעאטער.

— אה, אין טהעאטער, — האָט פרעהליך זיך אבגערופען די אלטע גרעפין, — האָסט דו געזעהען, דמיטרי, די, ווי רופט מען זי?..

מאריע האָט איהר אונטערגעזאגט דעם נאָמען פון דער בעריהמטער פראנצויזישער אקטריסע.

— יאָ, פאָהר זי זעהען, פאָלג מיך, זי איז וואונדערבאר.

— טאָ וועמען זאל איך פאָהרען פריהער זעהען, טאנטע, — האָט מיט א שמייכעל געפרעגט נעכלודאָוו, — די פראנצויזישע אקטריסע אדער דעם וואונדערבארען פרעדיגער?

— אהא, ער וויל מיך שוין כאפען אויף די ווערטער.

— איך מיין, — האָט געזאגט נעכלודאָוו ווייטער, — אז עס וואָלט געווען ראטהזאם פריהער צו בעזוכען דעם פרעדיגער און דער־נאָך געהן בעוואונדערן די פראנצויזישע אקטריסע, דען אויב זעהן פריהער די אקטריסע, קען דערנאָך, פיעלייכט, די דרשה פונ'ם גייַ־סטליכען גאר קיין טעם ניט האָבען.

— ניין, מען דארף אנהויבען פון פראנצויזישען טהעאטער, דערנאָך תשובה טאָהן, — האָט געזאגט מאריע.

— נו, האָט דאָך ניט די חוצפה פון מיר אָפצולאכען. א פרעדי־גער איז א פרעדיגער און טהעאטער איז טהעאטער. אום צו רעטען די נשמה איז גאר ניט נויטיג אז מען זאל אויסציהען דעם פּנים אויף אן ארשין די לייגג און וויינען זיך נאָר אין טרעהרען. מען דארף גלויבען און דאַן ווערט פרעהליכער.

— טאנטע, איהר פרעדיגט בעסער פון אן אנדער פרעדיגער.

— ווייסט איהר וואס, — האָט א זאָג געטאָהן מאריע פער־טראכטערהייט, — קומט מאָרגען צופאהרען צו מיר אין לאָזשע.

— איך האָב מורא דאָס וועט מיר זיין אונמעגליך.

דעם געשפּרעך האָט איבערגעשלאגען דער לאַקעי, וועלכער האָט געמעלדעט דער גרעפין וועגען א בעזוכער. דאס איז געווען דער סעקרעטער פון דער וואָהלטהעטיגער געזעלשאפט, אין וועלכע די גרעפין איז געווען די פארזיצענדע.

— אך, ער איז א לאנגווייליגער מענש. איך וועל ליעבערשט ארויסגעהן אהין אין צימער מיט איהם ריידען, און נאכהער וועל איך קומען אהער צוריק צו אייך. מאריע, טרינקט איהם אָן מיט טהעע, — האָט געזאגט די גרעפין, ארויסגעהענדיג שנעל צום זאאל. מאריע האָט ארָאפּגענומען איהר האנדשוה, און עס האָט זיך

געצייגט איהר ענערגישע, גאנץ פּלאַציגע האנד מיט פיעלע רינגען אויף איין פינגער.

— ווילט איהר? — האָט זי א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו'ן אראָפּנעמענדיג די זילבערנע טהעע־קענדעל.

איהר געזיכט איז געוואָרען טרויעריג און ערנסט.

— קיין זאך קרענקט מיך ניט אזוי ווי דער געדאנק, אז א פערזאָן, וועמעס מיינונג מיר איז טהייער, מיינט, אז איך בין ווירק־ליך ווי דער לעבען ארום מיר צווינגט מיך צו זיין.

נאָך א האַאַר, און זי וואָלט ביי דיעזע ווערטער אויסגעבראכען אין טרערען, און אָבוואָהל איהרע ווערטער, ווען מען זאָל זיי גענוי בעטראכטען, האָבען נור געהאט אן אויבערפלעכליכע בעדייטונג, זיי־נען זיי דאָך נעכלודאָוו'ן אויסגעקומען אויפריכטיג און גוטהערציג, אזא גרויסע מאכט האָט געהאט איבער איהם דיעזער בליק, וועלכער האָט בעגלייטעט די ווערטער פון דיעזער שעהנער און עלעגאנטער יונגער פרוי.

נעכלודאָוו האָט אויף איהר געקוקט שווייגענדיג און האָט ניט געקענט די אויגען פון איהר אראָפּנעהמען.

— איהר דענקט געוויס, אז איך פערשטעה אייך ניט און אז איך וויים ניט וואס אין אייער זעעלע קומט פאָר. אלע ווייסען דאָ וואָס מיט אייך האָט פּאסירט, אבער קיינער פערשטעהט אייך ניט, נאָר איך פערשטעה, שעץ און בעוואונדער אייך.

— עס איז ווירקליך ניטאָ וואס מיך צו בעוואונדערן, איך האָב נאָך גאָר נישט געטאָהן...

— יא, דאס בלייבט זיך עגאַל. איך פערשטעה אייערע געפיהלען און אויך פון יענער פערזאָן, — נו, גוט זאָל זיין. איך וועל מעהר דערפון ניט ריידען, — האָט זי זיך אַליין אונטערבראכען אין מיטען, בעמערקענדיג אויף נעכלודאָוו'ס געזיכט א גרויסע אונצו־פריעדענהייט. איך פערשטעה אויך, אז צוקוקענדיג זיך צו דעם, וואס עס טהוט זיך אין די טורמעס, איז ביי אייך ענטשטאנען א הייי־סער פערלאנג צו העלפען די וואס ליידען דורך דער גלייכגילטיגקייט און הארטהערציגקייט פון די מענשען, — האָט זי ווידער געזאגט,

האָבענדיג דערביי בלויז איין זאך אין זינען — צוציהען איהם צו זיך, און דערשפּיערענדיג מיט איהר פרויען־חוש וואָס פאר נעכלו־דאָוו׳ן איז געוועזן וויכטיג און טהייער. — איך פערשטעה ווי מען קען דערפאר אפּפערען דאס לעבען, און איך וואלט גערן אליין דאס געטהאָן, נאָר ניט אלעמען איז בעשערט דערזעלבער שיקזאל.

— איהר זייט דען אויך אונצופריעדען מיט אייער שיקזאל?

— איך? — האָט זי א פרעג געטאָן אזוי ווי ערשטוינט מיט זיין פראגע. — איך ד א ר ף זיין צופריעדען און בין צופריעדען, נאר עס איז פאראן א ווערעמיל, וועלכער ערוואכט...

— און מען דארף טאקי ניט לאזען איהם איינשלאָפען, מען דארף גלויבען דיזער שטימע, — האָט נעכלודאָוו געזאגט, ניט פער־שטעהענדיג זיך אויף איהר פאלשקייט.

שפּעטער האָט נעכלודאָוו פיעל מאָל זיך פערשעמט ביי דער ערינערונג אָן דער פאלשקייט, מיט וועלכער זי האָט דאס מיט איהם גע׳טענה׳ט.

ווען די גרעפין האָט זיך אומגעקעהרט האָבען זיי נאָך געהאל־טען אין ריידען, ווי צוויי אלטע גוטע פריינד, וועלכע האָבען איינע די אנדערע פערשטאנען צווישען א מעננע, וועלכע איז זיי פרעמד און קען זיי ניט בעגרייפען.

זיי האָבען גערעדט וועגען דער אונגערעכטיגקייט פון הער־שאפט, וועגען די ליידען פון די אונגליקליכע, וועגען דער ארעמקייט פון פאָלק. נור אין דער ווירקליכקייט האָבען זיי געקוקט מיט די אויגען איינע אויף דעם אנדערן און האָבען מיט דיזע בליקען אונאויפ־הערליך געפרעגט: קענסט דו מיך ליעבען? און האָבען געענטפערט: איך קען, און דער געשלעכטליכער געפיהל אננעהמענדיג גאנץ אונ־ערווארטעטע און צויבערליכע פאָרמען, האָט זיי געצויגען איינע צום אנדערן.

פאר׳ן אוועקפאהרען האָט זי איהם געזאגט, אז זי איז אימער פערטיג איהם צו דיענען מיט וואס זי קען נור און האָט געבעטען איהם, אז ער זאָל קומען צופאָהרען צו איהר מאָרגען אבענד, כאָטש

אויף א ווײלינקע אין טהעאטער, אין איהר לאָזשע, אז זי מוז מיט איהם ריידען וועגען עטוואס וויכטיגעס.

— ווען וועל איך אייך שוין ווידער זעהן? — האָט זי א פרעג געטאָהן פלוצלונג ווידער מיט א זיפץ און האָט אנגעהויבען אנציהען די האנדשוה אויף איהר רעכטער האנד, — טאָ זאגט דאָך, אז איהר וועט קומען.

נעכלודאָוו האָט פערשפּראָכען.

דיעזע נאכט, ווען נעכלודאָוו, פערבלײבענדיג אליין אין צימער, האָט זיך געלייגט אין בעט און האָט פערלאָשען די ליכט, האָט ער לאנג ניט געקענט איינשלאָפען. ערמאָנערענדיג זיך וועגען מאסלאָוואַ און וועגען דער ענטשיידונג פון סענאט און וועגען דעם, אז ער האָט זיך בעשלאָסען פאָהרען נאָך איהר, וועגען זיין ענטזאגען זיך פון דאס רעכט אויף דער ערד, איז איהם פלוצלונג, ווי אַן אנטוואָרט אויף אלע די פראגען, ערשיענען די געשטאַלט פון מאריע, איהר זיפץ און איהר בליק, ווען זי האָט געזאגט: „ווען וועל איך אייך זעהען ווידער“ און איהר שמייכעל. דאס אלעס האָט זיך איהם פאָרגע־שטעלט מיט אזא קלאָהרקייט, אז ער האָט אליין א שמייכעל גע־טאָהן, אקוראַט ווי זי וואָלט טאקע דאָ געווען און געזעהען זיין שמייכעל.

— וועט זיין א שכל פון מיר צופאָהרען נאָך סיביר און וועט זיין גוט פאר מיר צו בלייבען אָהן פערמעגען? — האָט ער זיך גע־פרעגט.

און די אנטוואָרטען אויף דיעזע פראגע האָבען זיך אונבע־שטימט געדרעהט אין זיין מח אין דיעזער ליכטיגער פעטערבורגער נאכט. אלעס האָט זיך געפּלאָנטערט אין קאָפּ. ער האָט געזוכט ארויסצורופען אין זיך די פריהעריגע שטימונג און האָט זיך געפרו־בירט עראינערען ווי ער האָט פריהער וועגען דעם געטראכט, אבער די געדאנקען האָבען שוין ניט געהאט די פריהעריגע איבערצייגונגס־קראפט.

— און טאָמער האָב איך עס פלוצלונג אלץ אויסגעטראכט און וועל קיין קראפט ניט האָבען אזוי צו לעבען, איך וועל נאָך חרטה

האָבען אויף דעם וואס איך האָב געטאָהן א גוטע טהאַט, — האָט ער זיך געטראכט, און ניט האָבענדיג קיין קראפט צו ענטפערען אויף דיעזע פראגען, האָט ער געפיהלט אזא פערצווייפלונג און אזא טרויער, וועלכען ער האָט נאָך פאר דער גאנצער צייט ניט געפיהלט.

ניט האָבענדיג קיינע קרעפטען צו אויספּלאָנטערן זיך פון די אלע פראגען, איז ער איינגעשלאָפען מיט יענעם שווערען שלאָף, ווי ער פלעגט א מאָהל איינשלאָפען נאָך א גרויסען פערלוסט אין קאָרטען־שפיעל.

23.

דער ערשטער געפיהל פון נעכלודאָוו׳ן, ווען ער האָט זיך איינגעכאפּט אויף מארגען, איז געווען אז ער האָט נעכטען געטאָהן עפּעס א פּאסקודנע זאך. ער האָט זיך אנגעהויבען ערֹאינערען: געטאָהן איינענטליך האָט ער גאָר ניט, אבער עס זיינען געווען שלעכטע געדאנקען וועגען דעם, אז אלע זיינע איצטיגע פּלענער — די הייראטה מיט קאטיושא, דאס אוועקגעבען די פּויערן די ערד, אז דאס אלעם זיינען געדאנקען, וואס קענען ניט פערווירקליכט ווערען, אז דאס אלעס איז קינסטליך, אוננאטירליך, און מען דארף לעבען אויף דעם אלטען שטייגער. קיין שלעכטע טהאטען איז ער ניט בעגאנגען, אבער די בייזע געדאנקען זיינען פיעל ערגער פון א שלעכטע טהאט, ווייל א שלעכטע האנדלונג קען מען אויספיהרען ניט צו ווידערהאָלען און חרטה האָבען דארויף וואס אזא טהאט איז געטאָהן געווארען, אבער שלעכטע געדאנקען — זיי ברייננען ארויס אלע שלעכטע טהאָטען. א שלעכטע טהאט עפענט נור דעם וועג צו אנדערע שלעכטע טהאטען; אבער שלעכטע געדאנקען שלעפּען, ציהען אויף דיעזען וועג אהן און אבהאלט.

ווידערהאָלענדיג אין זיינע געדאנקען אלע זיינע נעכטיגע רעיונות, האָט זיך נעכלודאָוו געוואונדערט, ווי האָט ער געקענט אפילו אויף איין מינוט גלויבען אין זיי און אנהויבען צווייפלען אין זיינע פריהערינע בעשליסע. ווי עס איז ניט געווען ניי און זאנדערבאר דאס אלעס, וואס ער האָט געוואָלט טאָהן, האָט ער דאך גע־

פיהלט און געוואוסט, אז דאס איז דער איינציגער מעגליכער לעבען פאר איהם.

די נעכטיגע בייזע רעיונות האבען זיך איהם איצט פארגע־שטעלט עהנליך דערצו, וואס עס פיהלט א פוילער מענש, ווען אידם ווילט זיך נאך א ביסעל און נאך א ביסעל זיך וואלגערען אין בעט, כאטש שלאפען גלוסט זיך איהם ניט פון לאנג שוין, און ער ווייס, אז איהם ערווארטעט א פרעהליכע און וויכטיגע זאך.

דאס איז געווען דער לעצטער טאג זיינער אין פעטערסבורג. די לעצטע זאך וואס האט איהם פערהאלטען דא איז געווען דער פראצעס פון די סעקטאנטען, וועמעס בימשריפט אויף דעם נאמען פון קיסר ער האט געוואלט דערלאנגען דורך זיין פריהעריגען קא־לעגע אין מיליטער דיענסט און איצטיגען פליגעל־אדיוטאנט באגא־טירעוו.

אין דער פריה איז ער געקומען צו באגאטירעווען און האט איהם געפונען נאך אין דער היים ביים פריהשטיק, האלטענדיג באלד ביים אבפאהרען.

באגאטירעוו איז געווען ניט קיין הויכער, אבער פהיזיש־גע־זונדער, קרעפטיגער מענש. ער איז געווען א גבור. ער פלעגט צובוי־גען אן אייזערנע פאדקאווע מיט די הענד. ער איז געווען אין נאטור א גוטער, עהרליכער מענש, מיט ליבעראלע אנזיכטען.

ניט קוקענדיג אויף דיעזע אייגענשאפטען איז ער געווען א גאנץ נאהענטער מענש אין קייזערליכען הויף און האט געליעבט דעם קיסר און זיין פאמיליע, און האט געקענט זעהען אין דיעזען הע־כערען קרייז נור גוטע זייטען און ניט נעהמען קיין אנטהייל אין קיין זאך, וואס איז שלעכט און געמיין.

ער האט קיינמאל ניט געאורטהיילט ניט קיין מענשען און ניט קיינע האנדלונגען; און האט ענטוועדער געשוויגען, אדער ווען ער האט געזאגט וואס, האט ער דאס גערעדט מיט א הויכער, שרייי־ענדיגער שטימע, און דאס האט ער געטוהן ניט פון פאליטיק וועגען, נור ווייל ער האט געהאט אזא נאטור.

— נו, גוט וואס דו ביזט געקומען צופאהרען, — האט ער גע־

זאָגט נעכלודאָוו, — וועסטו פריהשטיקען? זעץ זיך. אַ פּראַכט־פאָלער ביפסטייק! איך הייב אימער אָן מיט עטוואָס פעסטעס און ענדיג מיט דאס זעלביגע, כאַ־כאַ־כאַ. נו, אַ גלעזעלע ווייִן, טרינק, — האָט ער געשריען און געלאַכט אין דער הויך, — איך האָב דאס וועגען דיר טאקע נור וואס געטראַכט. דיין ביטשריפט וועל איך דערלאַנגען. איהם אליין אין די הענד וועל איך עס אי־בערגעבען, — דאס איז זיכער; אבער מיר איז ארויף אויפ'ן זינן, צו וואָלט ניט געווען בעסער ווען דו וואָלסט פריהער אליין אַרי־בערפאָהרען צו טאָפּאָראָוו'ן.

נעכלודאָוו האָט זיך אַ קרים געטאָהן ביי דער עראינערונג פון דיעזען נאָמען.

— דאס אלעס הייננט אָפּ פון איהם, דארפסטו וויסען. מען וועט דאך זאָ ווי זאָ ביי איהם פרעגען, און עס קען זיין, אז ער אליין וועט דיך צופרידען שטעלען.

— אויב דו ראטהסט אזוי, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט, — וועל איך צו איהם אריבערפאהרען.

— אט אזוי וועט עס זיין בעסער. נון, ווי ווירקט אויף דיר פעטערבורג? — האָט שרייענדיג אַ פרעג געטאָהן באָגאַטירעוו, — זאג דעם אמת.

— איך פיהל, אז איך ווער פערהיפּנאָטיזירט דאָ, — האָט גע־ענטפערט נעכלודאָוו.

— פארהיפּנאָטיזירט ווערסטו, כאַ־כאַ־כאַ, — האָט זיך צור־לאַכט אין דער הויך באָגאַטירעוו, — דו ווילסט ניט, נו ווי דו ווילסט זיך. — ער האָט זיך ארומגעווישט די וואָנצעס מיט דער מונדסערוועטקע — וועסטו, הייסט עס, פאָהרען, הא? אויב ער וועט ניט וועלען וואָס טהאָן וועל איך עס דערלאַנגען איהם אליין. מאָרגען דערלאַנג איך איהם אייגענהענטיג, — האָט ער געשריען פריילאַך, אויפשטעהענדיג פון טיש און איבער'צלם'ענדיג זיך, מיט אַ ווייטען, ברייטען צלם, מיט דעמזעלבען אונבעוואוסטזיין, ווי ער האָט זיך אָבגעווישט די וואָנצעס מיט דער סערוועטקע. — און איצט זיי געזונד, איך מוז פאָהרען.

— מיר וועלען ארויסגעהן צוזאמען, — האט געזאגט נעכלו־דאוו, אננעהמענדיג מיט צופריעדענהייט די ברייטע, קרעפטיגע האנד פון באגאטירעוו און, אזוי ווי אימער, אונטער דער אנגענעה־מער ווירקונג פון עטוואס געזונדעס, אונבעוואוסטעס, פרישעס, האט ער זיך מיט איהם צושיידט אויף דעם גאניק פון זיין הויז.

אהל ער האט גארנישט בעזאנדערס ערווארט פון זיין רייזע, איז נעכלודאוו פון דעסטוועגען אויף דעם ראטה פון באגא־טירעוו אוועקגעפאהרען צו טאפאראוו, פון וועלכען אלעס איז געווען אבהענגיג אין דעם פראצעס פון די סעקטאנטען.

די אמט, וועלכע טאפאראוו האט פערנומען, האט זיך איהר בערוף געהאט א ווידערשפרעכענדע בעדייטונג, און עס קען ניט זיין, א מענש זאל גלייך פון אנפאנג ניט זעהן דעם אינערליכען ווידערשפרוך אין טאפאראוו'ס אמט, סיידען אזא וואס איז זעהר טעמפ און האט קיין מאראלען געפיהל אין זיך.

טאפאראוו איז גראדע געווען אזא מענש, איז געווען טעמפ ווי א קלאץ און האט קיין געפיהל פון זיטליכקייט אין זיך ניט גע־האט. דער ווידערשפרוך אין זיין אמט איז בעשטאנען אין דעם, וואס זיין אויפגאבע איז געווען אויפצוהאלטען און פערטהיידיגען מיט אויסערליכע מיטלען, ניט אויסשליסענדיג אפילו געוואלט, יע־נע רעליגיאן, וועלכע איז לויט איהר אייגענער בעהויפטונג געגעבען געווארען אליין פון גאט און קען זיך ניט ענדערען ניט דורך דער מאכט פון גהינום און ניט דורך מענשליכע אירגענד וועלכע אנ־שטריינגונגען. און דיעזעס געטליכעס האט געדארפט אויפגעהאלטען און פערטהיידיגט ווערען דורך יענע מענשליכע אינסטיטוציאן, אויף דער שפיצע פון וועלכער עס איז געשטאנען טאפאראוו מיט זיינע אונטערבעאמטע.

טאפאראוו האט ניט געזעהען דיעזען ווידערשפרוך אדער האט איהם ניט געוואלט זעהען. ווי אלע מענשען, וועלכע עס פעהלט דער רעליגיעזער געפיהל, דער בעוואוסטזיין, אז אלע מענשען זיינען ברידער, איז ער געווען פאלקאם איינגעגלויבט, אז דאס פאלק בע־שטעהט פון גאנץ אנדערע מענשען אלס ער אליין, און אז פאר

דעם פאָלק איז נויטווענדיג דאָס, אָהן וואָס ער וואָלט זיך געקענט אויסקומען.

אליין האָט ער אין דער טיפענים פון זיין זעעלע אין קיין זאך ניט געגלויבט, און האָט איינגעפונען, אז עס איז גאנץ בעקוועם און גאנץ אנגענעהם ניט צו גלויבען; ער האָט אבער מורא געהאט, אז דאָס פאָלק זאָל ניט קומען אויך צו אזא צושטאנד און האָט גערעכענט פאר זיין הייליגע פפליכט צו רעטען דאָס פאָלק פון אזא געפאהר.

אזוי ווי אין קאָך־בוך זאגט זיך, אז ראקעס האָבען ליעב גע־קאָכט צו ווערען לעבעדיגערהייד, אזוי איז געווען זיין איבערציי־גונג, אז דער עולם דארף זיין אבערגלויביג, ניט פערשטעהענדיג, אבער דאס אין פערקערטען זינן, ווי אלע פארשטעהען די פאָר־שריפט פון קאָך־בוך.

אזוי האָט געדענקט טאָפּאָראָוו, גאָר ניט בעגרייפענדיג, אז דאס פאָלק האָט ליעב אבערגלויבען דערפאר, ווייל עס האָבען זיך אלע מאָל געפונען אזעלכע הארטהערציגע מענשען ווי טאָראָפּאָוו, וואס האָבען זיך אליין אויסגעבילדעט און געברויכען זייער בילדונג ניט דערויף, אויף וואס זיי האָבען דיעזע בילדונג געדארפט גע־ברויכען — צו העלפען דעם פאָלק ארויסבלאָנדזשען פון דער פינ־סטערנים פון אונוויסענהייט, זאנדערן, פערקעהרט, צו פערשטאר־קען נאָך דעם פינסטערן אבערגלויבען פון פאָלק.

ווען נעכלודאָוו איז ארייננעגאנגען אין אויפנאהמסצימער פון טאָפּאָראָוו'ס הויז איז טאָפּאָראָוו אליין געזעסען אין זיין קאבי־נעט און האָט גע'טענה'ט מיט א נאָנע, אן אויפזעהערין פון א מאָ־נאסטיר.

דער בעאמטער וועגען ספּעציעלע אנגעלעגענהייטען, וועלכער האָט זיך געפונען איצט אין אויפנאהמס־צימער, האָט פאנאנדער־געפרעגט נעכלודאָוו'ן וואס ער דארף, און ווען ער האָט זיך דער־וואוסט, אז נעכלודאָוו האָט זיך אנגענומען איבערצוגעבען די ביט־שריפט פון די סעקטאנטען צום קיסר אליין, האָט ער ביי איהם א פרעג געטאָהן, צו קען ער איהם געבען צו איבערקוקען די ביטשריפט.

נעבלודאָוו האָט איהם געגעבען די ביטשריפט, און דער בעאמ־טער איז דערמיט אוועק אין קאבינעט. די נאָנע איז דאן ארויס פון קאבינעט און איז אין איהר ברייטען, שווארצען מאנטעל דורכגע־גאנגען צום ארויסגאנגס־טיהר. נעבלודאָוו'ן האָט מען נאָך אלץ ניט געבעטען ארייננצוגעהן. טאַפּאַראָוו האָט געלייענט די ביט־שריפט און האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. איהם איז געווען אונאנ־גענעהם און ער האָט זיך צו דער זעלבער צייט געוואונדערט, ווי שטארק, לעבעדיג און קלאָהר עס איז געווען געשריעבען די ביט־שריפט.

— אויב אזא שריפט וועט ארייננפאלען צו דעם קיסר אין די הענד, וועט ארויסקומען אן אונאנגענעהמע געשיכטע. עס וועלען זיך אנהויבען פראגען, ערקלערונגען און פערטהיידיגונגען, — האָט ער א טראכט געטאָהן, דערלעזענדיג די לעצטע שורות פון דעם ביטשריפט. ווען ער האָט געענדיגט לעזען, האָט ער אוועקגעלייגט די פאפיער אויפ'ן טיש, האָט א קלונג געטאָהן און געהייסען ארייננגעהן נעבלודאָוו'ן.

איהם איז געווען בעקאנט די געשיכטע מיט די סעקטאנטען. דיעזע קריסטען, וועלכע זיינען אבגעשטאנען פון פּראוואָסלאוונעם גלויבען, האָט מען א לאנגע צייט געפּרובירט איבערריידען. עס האָט ניט געהאָלפען, האָט מען זיי אנגעקלאגט אין געריכט; דאס געריכט אבער האָט זיי פריינגעשפּראָכען.

דאן האָט דער ארכיערייי און דער גובערנאטאָר בעשלאסען, אויפ'ן גרונד פון דער אונגעזעצליכקייט פון זייערע הייראטהען, וועלכע זיינען ניט נאָך די מנהגים פון דער פּראוואָסלאוונער קירכע, זאל מען צורייסען זייערע פאמיליען, פארשיקענדיג דעם פאָטער, די מוטער און די קינדער אין פערשיעדענע געגענדען. איבערהויפּט האָט מען זיי ניט געוואלט איבערלאזען אויף דעם זעלבען פּלאטץ, זיי זאָלען ניט האָבען קיין ווירקונג אויף די איבעריגע פּויערים, וועלכע וועלען אנהויבען נאָכטהאָן דאָס זעלבע. דיעזע עלטערן און קינדער האָבען דאס געבעטען, מען זאל זיי פערשיקען צוזאמען אין איין פּלאטץ, מען זאל זיי ניט צושיידען.

טאָפּאָראָוו האָט זיך איצט דערמאָנט, ווי ער האָט זיך צום ערשטען מאָל דערוואוסט פון דיעזען פּראָצעס. ער האָט זיך דאַן אויך ניט געקענט ענטשליסען און האָט געקלערט, צו וואלט ניט בעסער געווען, אז מען זאָל עס אויפהערען, אבער ער האָט געזעהן, אז קיין שאדען קען ניט זיין דאריין, אז ער וועט געבען זיין הסכמה צו אזא בעשלוס פון גובערנאטאָר; וואס ארט דאָס ווען, אז די פאמיליען פון די סעקטאנטען וועלען זיין פערשיקט אויף פערשיע־דענע פּלעצער? דאצו האָט דאס דאָך געצייגט די איבערגעבענהייט פונ׳ם ארכיערייו און דארום האָט ער איינגעוויליגט צו דעם פערלאַנג פון גובערנאטאָר.

אבער יעצט, ווען די סעקטאנטען האָבען אזא פערטהיידיגער ווי נעכלודאָוו, וועלכער האָט אזעלכע הויכע פערבינדונגען אין פּע־טערבורג, האָט ווירקליך די זאָך געקענט איבערגעגעבען ווערען גאר אויף אַן אנדער אופן דעם קייזער אליין און קען נאָך פארגעשטעלט ווערען אלס אַן אונערהערטע אכזריות אדער דאָס קען דערגעהן צו די אויסלענדישע צייטונגען, און דארום האָט ער גאנץ אונערוואר־טעט געפּאַסט א בעשלוס.

— גוטען מאָרגען, — האָט ער בעגעגענט נעכלודאָוו׳ן, מיט א געזיכט פון א מענשען, וואס איז פערוואָרפען מיט ארבייט איבער׳ן קאָפּ, און האָט באלד אנגעהייבען צו ריידען צו דער זאַך.

— איך געדענק גאנץ גוט וועגען דיעזע אנגעלעגענהייט; ווי איך האָב נור א קוק געטהאַן אויף די נעמען האָב איך זיך גלייך דערמאָנט אַן דיעזער צרה׳דיגער געשיכטע, — האָט ער געזאָגט, נעהמענדיג די פּאפּיער אין האנד און ווייזענדיג זי נעכלודאָוו׳ן, — און איך בין אייך זעהר דאנקבאר, וואָס איהר האָט מיר דערמאָנט וועגען דעם. דאס האָבען די פּראָווינציעלע הערשער אביסעל צו־פּיעל זיך געפּלייסט...

נעכלודאָוו האָט געשוויגען, קוקענדיג מיט ניט קיין גוטען גע־פיהל אויף דעם בלאסען געזיכט פון דיעזען פּאַרמאַסקירטען מענ־שען.

— און איך האָב גלייך געגעבען א בעפעהל, אז מען זאָל ע־־

רערן דיעזע פעראָרדנונג און מען זאל די לייטע שיקען צוריק אויף זייערע געבורטס-פלעצער.

— אזוי, אז איך מעג איצט ניט דערלאנגען דיעזע ביטשריפט?

— האָט געפרעגט נעכלודאָוו.

— אה, זיכער. א י ך פערשפרעך אייך דאָס, — האָט ער גע־זאגט מיט א בעזונדער אקצענט אויף דעם וואָרט א י ך. ווי עס שיינט האָט ער געגלויבט אין זיין אייגענער עהרליכקייט און אז זיין וואָרט איז די בעסטע זיכערהייט. — און ווייסט איהר וואָס, איך וועל בעסער טאקי גלייך אנשרייבען. זעצט זיך, זייט אזוי גוט.

ער איז צוגעגאנגען צום טיש און האָט אנגעפאנגען שרייבען. נעכלודאָוו האָט זיך ניט געזעצט, זאָנדערן איז געשטאנען און האָט געקוקט פון אויבען אראָפּ אויף דיעזען שמאָלען נאקעטען שארבען פון קאָפּ, אויף דיעזע הענד מיט דיקע אנגעצויגענע פולע בלויע אָדערן, וועלכע האָבען שנעל געשריבען און האָט זיך געוואונדערט, ווארום טהוט דאָס אלעם דיעזער מענש און טהוט עס אזוי בעזאָרגט, ווען איהם קימערט, ווי עס שיינט, קיין זאך ניט און איז, דוכט זיך, קאלטבלוטיג צו אלעם אין דער וועלט? — ווארום?..

— נון... אָט האָט איהר עס, — האָט געזאגט טאָפּאָראָוו, פער־זיגלענדיג דעם קאָנווערט: — נון, זאגט וועגען דעם אייערע קלי־ענטען, — האָט ער געזאגט, שמייכלענדיג זיס מיט די ליפּען בלויז.

— פאר וואס האָבען אויף אזא אופן דיעזע מענשען געליטען?

— האָט א פרעג געטהאָן נעכלודאָוו, נעהמענדיג דעם קאָנווערט אין האנד.

טאָפּאָראָוו האָט ווידער זיסלעך א שמייכעל געטוהן מיט זיי־נע ליפּען אזוי ווי דיעזע פראגע פון נעכלודאָוו'ן וואָלט איהם אמו־זירען.

— דאָס איז איבערטריבענע אייפריגקייט פון די בעאמטע, — האָט ער געזאגט און האָט געגעבען נעכלודאָוו'ן די האנד.

נעכלודאָוו האָט אנגענומען די האנד און האָט זיך געזעגענט. ווען ער איז ארויס האָט איהם פערדראָסען פאר וואס ער האָט דיע־זע אויסגעשטרעקטע האנד געדריקט.

24.

אזוי גיך ווי נעכלודאָוו איז געקומען צוריק נאָך מאָסקווא, א״ז ער אוועק אין געפענגנים צו בעזוכען מאסלאָווא און איהר מיטצו־טהיילען, אז זי דארף זיך בערייט מאכען צו פאָהרען קיין סיביר, ווייל איהר קאסאציע איז אָבגעוויעזען געוואָרען אין סענאט.

ער האָט געהאט מיט זיך די ביטשריפט צום קיסר פיר גנאדע, און ער האָט געגעבען איהר אונטערצוציייכנען. אבער ער האָט אליין קיין האָפנונג ניט געהאט אויף דיעזער בעגנאדיגונג און — ווי זאָנדערבאר עס זאָל ניט זיין — ער האָט געפיהלט, אז ער האָט גאָר אויפגעהערט צו ווינשען אז זי זאָל בעגנאדיגט ווערען, זיינע געדאנקען האָבען זיך שוין צוגעוואהנט צו דעם בעשלוס, אז ער וועט זי בעגלייטען קיין סיביר און וועט פערבינדען זיין לעבען מיט דעם לעבען פון די פעראונגליקטע ארעסטאנטען אין געפענגנים. איהם איז געווען שווער פארצושטעלען זיך וואָס ער וואָלט אנפאנ־גען צו טאָהן און ווי זיינע בעציהונגען צו מאסלאָווא וואָלטען גע־ווען, ווען זי וואָלט אין גאנצען ארוים פריי. ער האָט זיך עראינערט אָן די ווערטער פון דעם אמעריקאנער שריפטשטעלער טהאָראָ, וועל־כער זאגט: „אין א לאנד, וואו עס הערשט שקלאפעריי, איז די געפענגנים דער איינציגער אָרט, וועלכער פאסט זיך פאר דעם עהרליכען מענשען". אלעס וואָס ער האָט געזעהען אין פעטערסבורג, האָט איהם געבראכט צו עראינערן זיך אָן דיעזע געדאנקען פון דעם אמעריקאנער שריפטשטעלער.

דער דיענער פון דער טורעמנער באָלניצע, וועלכער האָט איהם באלד דערקענט, האָט איהם ערקלעהרט, אז מאסלאָווא איז שוין ניט מעהר אין באָלניצע.

— וואו איז זי?

— זי איז ווידער אין דער פרויען־אבטהיילונג.

— אבער פארוואס האָט מען זי עפעס אהין צוריקגעשיקט?

— איהר ווייסט דאָך וואָס פאר א סאָרט מענשען דאָס זיי־

נען, — האָט דער אויפזועהער אנגעהויבען מיט א פיעלבעדייטענ־
דעם ווינק, — זי האָט עפּעס מיט'ן פעלדשער דאָרטען געהאט צו
טהאָן און דער דאָקטאָר האָט געהייסען צונעהמען זי צוריק אויף
איהר פּלאַץ.

נעבלודאַוו האָט זיך קיין מאָל ניט פארגעשטעלט, אז מאָכלאָ־
ווא און איהר גייסטיגער צושטאנד זאָלען איהם אזוי שטארק אינטע־
רעסירען. דעם אויפזעהער'ס ווערטער האָבען איהם איבערראשט.
ער האָט זיך דערפיהלט אין דער מינוט ווי א מענש, וועלכען מען
זאגט פּלוצלונג אָן אן אונגליק, אויף וועלכען ער האָט זיך ניט גע־
ריכט. דער ערשטער געפיהל, וואס דיעזע נאכריכט האָט ביי איהם
ארויסגערופען, איז געווען שאנדע. ער איז זיך אליין אויסגעקומען
חזק'דיג מיט זיין פאנטאזיע, אז אין מאסלאָווא'ן קומט בלומרשט
פּאָר א גייסטיגע ענדערונג. די אלע רייד וועגען ניט וועלען אנ־
נעהמען זיין אָפּפער, די פּאָרווירפע, די טרערען — דאָס אלץ,
איז איהם דורכגעפלויגען אין מח, איז געווען בלויז א כיטרער איינ־
פאל פון א פערדארבענער פרוי אום איהם בעסער אויסצונוצען.

„אָבער וואָס זאָל איך איצט טהאָן? בין איך נאָך מיט איהר
פערבונדען, אדער אזא אויפפיהרונג איהרע מאכט מיך פריי פון
יעדע פערפליכטונג צו איהר?“

נאָר ווי ער האָט זיך געשטעלט די פראגע, האָט ער דערפיהלט,
אז ווען ער זאָל איצט אוועקווארפען מאסלאָווא, וועט ער ניט זי בע־
שטראָפען, זאנדערן זיך אליין.

— ניין, זאל זיין וואס עס וויל זיך. קיין זאך קען ניט ענדע־
רען מיין בעשלוס. זאל זי זיך פיהרען ווי איהר גייסטיגער צושטאנד
ערלויבט איהר, און איך וועל טהאָן וואס מיין געוויסען בעפעהלט
מיך, — האָט ער מיט א מן עקשנות געענטפערט אויף זיין צווייפאל
און איז אוועק צום טויער פון טורמע.

אונטערגעהענדיג צום טויער פון טורמע, האָט ער געבעטען צו
מעלדען דעם סמאָטריטעל, אז ער וואלט געוואלט זעהן מאס־
לאָווא. דער דעזשורנער האָט געקענט נעכלודאָוו'ן פון פריהער און
האָט איהם אלס אן אלטען בעקאנטען דערציילט די וויכטיגע נייעס,

אז דער קאפיטאן האָט רעזיגנירט פון זיין אמט און זיין פלאץ פע־
נעהמט איצט אן אנדערער, א שטרייגנגערער פון איהם.

— אזא שטרייננקייט איצט, אז עס איז א גרויל, — האָט גע־
זאגט דער אויפזעהער צו נעבלודאָוו'ן, — דער סמאָטריטעל איז
איצט אין קאנטאָר, איך וועל גלייך מעלדען.

דער סמאָטריטעל האָט זיך איצט געפונען אין טורמע און ער
איז באלד ארויס צו נעבלודאָוו'ן. דיעזער נייער סמאָטריטעל איז
געווען א הויכער, א ביינערדיגער מענש, זעהר לאנגזאם אין זיינע
בעוועגונגען און מיט א פערכמארעטען געזיכט.

— זעהען זיך איז ערלויבט אין בעשטימטע טעג אין דעם ווי־
זיט־צימער, אזוי ווי אלע, — האָט ער געזאגט, ניט קוקענדיג אויף
נעבלודאָוו'ן.

— אבער איך דארף איהר איבערגעבען א פאפיער, וועלכע זי
דארף אונטערשרייבען, דאס איז א ביטשריפט צו דעם קיסר אליין.

— נו, קענט איהר עס מיר איבערגעבען. איך וועל איהר גע־
בען אונטערשרייבען.

— איך דארף אליין זעהען די ארעסטאנטקע. מען פלעגט מיר
פריהער אימער ערלויבען ווען איך האָב געדארפט.

— דאָס איז געווען פריהער; פריהער איז געווען אן אנדער
זאַך, — האָט געזאָגט דער סמאָטריטעל, א בליק טהאָנדיג אויף
נעבלודאָוו'ן.

— איך האָב אן ערלויבניס פונ'ם גובערנאטאָר, — האָט
געפאָדערט זיין רעכט נעבלודאָוו, ארויסנעהמענדיג זיין טייסטער.

— ווייזט מיר, זייט אזוי גוט, — האָט געזאגט דער סמאָטרי־
טעל אלץ ניט קוקענדיג נעבלודאָוו'ן אין די אויגען, און ער האָט
מיט זיינע לאנגע, טרוקענע, ביינערדיגע פינגער גענומען די פאפיער
פון נעבלודאָוו'ס האנד און האָט זי איבערגעלייענט.

— ביטע אין קאנטאָר, — האָט ער געזאגט באלד.

— אין קאנטאָר איז אין דעזער צייט קיינער ניט געווען. דער
סמאָטריטעל איז געזעסען לעבען טיש, האָט איבערגעלייענט די
פערשיעדענע פאפיערען, וועלכע זיינען געלעגען אויפ'ן טיש, ווינ־

שענדיג, ווי עס האָט אויסגעזעהן אליין בייצואוואָהנען דעם טרעפען זיך דאָ פון נעכלודאָוו'ן מיט מאסלאָווא.

ווען נעכלודאָוו האָט איהם אַ פרעג געטאָהן צו קען ער ניט זעהן די פּאָליטישע ווערא באָגאָדוכאָווסקאיא, האָט דער סמאָטריטעל קורץ געענטפערט, אז דאָס איז ניט מעגליך, דאָס טאָר מען ניט.

— זעהען זיך מיט די פּאָליטישע איז פערבאָטען, — האָט ער געזאגט און האָט זיך ווייטער פערטיעפט אין די פּאפּיערען. האָבענדיג אין טאַש אַ בריעף צו באָגאָדוכאָווסקאיא, האָט זיך נעכ־לודאָוו געפיהלט אין דער לאגע פון אַ מענשען, וועמען מען האָט געכאפּט ביי אַ פּלאַן פון אַ פערברעכען און מען האָט איהם ניט דער־לאָזען עס אויסצופיהרען.

ווען מאסלאָווא איז אריין אין קאנטאָר האָט דער סמאָטריטעל אויפגעהויבען דעם קאָפּ און, ניט קוקענדיג ניט אויף מאסלאָווא און ניט אויף נעכלודאָוו'ן, האָט ער געזאגט:

— איהר קענט ריידען, — און האָט פאָרטגעזעצט זיין אַר־בייט צו גריבלען זיך אין די פּאפּיערען.

מאסלאָווא איז געווען אנגעטאָהן ווידער ווי אמאָל אין דער ווייסער יאקע, אַ קליידעל און אַ טיכעל אויף די שולטערן. אײַנ־טערגעהענדיג צו נעכלודאָוו'ן און דערזעהענדיג זיין קאַלטעס, בייז־עס געזיכט, איז זי געוואָרען רויט, און איבערקלייבענדיג מיט די פינגער דעם ברעג פון איהר יאקעל, האָט זי אראָבגעלאָזען די אויגען.

איהר פערלעגענהייט האָט געדיענט נעכלודאָוו'ן אלס בע־וויז, אז דאס, וואס דער דיענער פון באַלניצע האָט איהם דער־ציילט האָט געמוזט זיין אמת.

נעכלודאָוו האָט געוואָלט ריידען מיט איהר ווי פריהער, אבער ער האָט ניט געקענט; ווי ער האָט איהר געוואָלט דערלאנגען די האנד, אזוי איז זי איהם געוואָרען אבשייליך.

— איך האָב אייך געבראַכט אַ שלעכטע נאכריכט, — האָט ער געזאגט מיט אַ גלייכגילטיגער שטימע, ניט קוקענדיג אויף איהר

און ניט דערלאנגענדיג איהר די האנד, — דער סענאט האט ענט־
זאגט.

— איך האב געוואוסט, אז אזוי וועט זיין, — האט זי געענט־
פערט מיט א זאנדערבארער שטימע, אזוי ווי זי וואלט זיך געשטיקט
מיט די ווערטער.

לויט פריהערדיגער פיהרונג זיינער געגען איהר וואלט ער זי
א פרעג געטאהן, ווארום זאגט זי דאס, אז זי האט אזוי געוואוסט?
פון וואנען האט זי געוואוסט? איצט האט ער בלויז א קוק גע־
טאהן אויף איהר; איהרע אויגען זיינען געווען פול מיט טרעהרען.

אבער דאס האט ניט נור ניט ווייכער געמאכט, זאנדערן פאר־
קעהרט, האט איהם נאך מעהר געערגערט געגען איהר.

דער סמאטריטעל איז אויפגעשטאנען און האט אנגעהויבען
ארומגעהן הין און צוריק איבער'ן צימער. ניט קוקענדיג אויף דעם
גאנצען עקעל, וועלכען נעכלודאוו האט איצט געפיהלט צו מאס־
לאווא, האט ער גערעכענט פון דעסטוועגען פאר נויטיג אויסצודריי־
קען זיין מיטלייד מיט איהר, וויינגסטענס איבער דיעזער ענט־
שיידונג פון סענאט.

— איהר דארפט פון דעסטוועגען ניט ווערען פארצווייפעלט;
א ביטשריפט צום קיסר קען גראדע זיין ערפאלגרייך, און איך
האף, אז...

— ניט דאס מיין איך... — האט זי געזאגט, רחמנות'דיג קו־
קענדיג אויף איהם מיט איהרע נאסע, קרימליכע אויגען.

— וואס זשע דען?

— איהר זייט געווען אין באלניצע, און מען האט אייך גע־
ווים געזאגט וועגען מיר...

— נו, דאס איז שוין אייער זאך, — האט פינסטערליך, בייז
און קאלט געזאגט נעכלודאוו.

דער געפיהל פון בעליידיגטע זעלבסט־ליעבע האט אויפגע־
קאכט אין איהם נאך שטארקער, ווי זי האט נור דערמאנט די באל־
ניצע. „ער, דער וועלטליכער מענש, מיט וועמען צו הייראטהען עס
וואלט רעכענען פאר א גליק יעדעס מעדכען פון דעם העכסטען

קרייז; ער האָט זיך פארגעשלאָגען צו זיין דער געזעצליכער מאַן פון דיעזער פרוי און זי האָט זיך ניט געקענט דערוואַרטען זייער הייראַטה און האָט שוין זיך צוגעמאַכט צום פעלדשער", — האָט ער געקלערט, וואָרפענדיג אויף איהר אַ בייזען בליק.

— איהר שרייבט אונטער די ביטשריפט, וועלכע מען דאַרף דערלאַנגען, — האָט ער געזאַגט בייזלאַך, ארויסנעהמענדיג פון קעשענע אַ קאָנווערט מיט אַ פאַפּיער. זי האָט אבגעווישט די טרעהרען מיט'ן ברעג טיכעל און האָט זיך געזעצט לעבען טיש, פרעגענדיג ווי און וואו צו שרייבען.

ער האָט איהר געוויעזען מיט'ן פינגער וואו אונטערצושרייבען זיך; זי האָט פערקאַשערט אַ ביסעל דעם אַרבעל פון איהר לינקע האַנד, און מיט דער רעכטער גענומען די פעדער; ער איז געשטאַנען לעבען טיש, האָט געקוקט אויף איהר צוגעבויגענעם קאָפּ און שולטערען, וועלכע האָבען פון מינוט צו מינוט אַ ציטער געטאָהן דורך דעם קוים איינגעהאַלטענעם שלוכצען, און אין איהם האָבען זיך אנגעהויבען צו ראַנגלען דער גוטער מיט דעם בייזען געפיהל: דער געפיהל פון בעליידיגטע זעלבסט-ליעבע און פון מיטלייד צו איהר, וועלכע ליידעט אַזוי פיעל. דאָס לעצטעם האָט אין איהם געזיעגט. ער האָט זיך דערפיהלט שולדיג געגען איהר און האָט רחמנות געקריגען אויף איהר.

— וואַס עס זאָל זיך ניט זיין, — האָט געפונען פאַר נויטיג נעבלודאַוו איהר איצט צו זאָגען, — מיין בעשלוס וועל איך ניט ענדערן; דער געדאַנק, אַז ער איז איהר מוחל, האָט אין איהם נאָך פערשטאַרקט דעם געפיהל פון רחמנות און צערטליכקייט צו איהר, און איהם האָט זיך פערגלוסט איהר טרייסטען.

— וואַס איך האָב געזאָגט, דאַס וועל איך טהאָן. וואוהין מען זאָל אייך ניט שיקען, וועל איך זיין מיט אייך.

— ניין, וואַס רעדט איהר, — האָט זי איהם שנעל איבערגעשלאָגען.

— דערמאַנט זיך אויב איהר דאַרפט עפּעס האָבען אויפ'ן וועג.

— איך דארף, דוכט זיך, קיין זאך ניט, — האט זי געזאגט.

— איך דאנק אייך, מען דארף ניט.

דער סמאטריטעל איז צו זיי צוגעגאנגען, און נעכלודאָוו האט געפונען פאר בעקוועמער גלייך צו זעגענען זיך מיט קאטיושא איי־דער ער האט געהאט צייט צו מאכען איהם א בעמערקונג, און איז ארויס, פיהלענדיג דאביי עטוואס, וואס ער האט פריהער קיינמאל ניט געשפירט, — א געפיהל פון שטילע פרייד, פון רוהע און פון ליעבע צו אלע מענשען.

אממעהרסטען האט געפרעהט נעכלודאָוו'ן דאס, וואס ער איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז ווי מאסלאָווא זאל זיך ניט אויפ־פיהרען, וועט דאס ניט ענדערן זיין ליעבע צו איהר. זאל זי זיך ארומטרייבען מיט'ן פעלדשער, דאס איז איהר זאך, ער ליעבט זי ניט פון זיך וועגען, זאנדערן פון איהר'ט וועגען און פון גאָט'ס וועגען.

אין דער אמת'ן זיינען איהרע ארומטרייבענעס מיט דעם פעלד־שער, וועגען וואס מען האט דערצעהלט נעכלודאָוו'ן, בעשטאנען אט אין וואס. לויט דעם בעפעהל פון דער פעלדשערין האט מאסלאָ־ווא געדארפט אריינקומען צו איהר נעהמען ברוסט־טהעע פאר א קראנקען. אריינקומענדיג אין דער פעלדשערינ'ס צימער האט מאס־לאָווא דארט געפונען דעם פעלדשער אוסטינאָוו — א הויכער מיט א געפאָקטע צורה. דער פעלדשער האט שוין לאנג דערעסען מאס־לאָווא'ן מיט זיין צושטעהן צו איהר און ווען ער האט זיך איצט ווידער צו איהר געצעפעט, האט זי איהם געגעבען אזא שטויס, אז ער איז געפאלען מיט'ן קאָפּ אָן וואַנד, האט א שטארקען טרויסעל געטאָהן די פּאָליצע, אויף וועלכער עס זיינען געשטאנען פלעשלעך, גלעזלעך מיט מעדיצין, א פּאָר פלעשלעך זיינען אראָפּגעפאלען און האָבען זיך מיט א בראָזג צובראָכען. אין דיעזער צייט איז פער־בייגעגאנגען אין קאָררידאָר דער עלטסטער דאָקטאָר; ווען ער האט דערהערט דעם קלונג פון די צובראָכענע פלעשלעך און האט דער־זעהן גלייך נאָך דעם די ארויסלויפענדע מאסלאָווא אָן אויפגערעגטע, א רויטע, האט ער אויף איהר א געשריי געטאָהן בייז:

— נו, מאמינקע, אויב דו וועסט דאָ פאַרפיהרען אזעלכע מעשים, וועל איך דיר הייסען וויזען דעם רעכטען וועג. וואָס איז דאָס? — האָט ער זיך א קעהר געגעבען צום פעלדשער, וועלכער איז ארויסגעלאפען גלייך נאָך מאסלאָווא און האָט זיך געלאָזט יאָגען נאָך איהר.

דער פעלדשער האָט זיך אפגעשטעלט און האָט זיך גענומען פערענטפערן. דער דאקטאר האָט ניט געהאט קיין געדולד איהם אויסצוהערען, האָט דעם זעלבען טאָג אנגעשריבען דעם סמאָטריטעל, אז מען זאל אין באָלניצע ארייגשיקען אַן אנדער העלפעריקע אנשטאט מאסלאָווא, זי זאָל זיין א רוהיגערע...

אָט דעריין זיינען דאָס בעשטאנען די מעשים, וואָס מאסלאָווא האָט פערפיהרט מיט'ן פעלדשער. דיעזע ארויסיאָגונג פון באָלניצע, און נאָך פאר אזא בלבול ווי ארומטרייבען זיך מיט מענער, האָט מאסלאָווא'ן זעהר וועה געטאָהן. די בעציהונגען צו מאנסליי־טע, וועלכע זיינען איהר שוין לאנג געווארען עקעלהאפט, זיינען איהר פון דעם מאָהל אָן געווארען נאָך אבשטויסענדער.

איצט, ארויסגעהענדיג צו נעכלודאָוו'ן, האָט זי געוואלט זיך פערענטפערן פאר איהם. אבער ווי זי האָט נור אנגעהויבען צו רעדען האָט זי דערפיהלט אז ער גלויבט איהר ניט, אז איהר פערענטפערען זיך פערשטארקט נור זיין פערדאכט, און טרערען האָבען אנגעשפארט אין האלז — זי איז אנשוויגען געווארען.

מאסלאָווא האָט אלץ נאָך געדיינקט ווי זי האָט זיך איינגעשמועסט, אז זי האָט איהם ניט פערצייהעט און אז זי האסט איהם ווי זי האָט איהם אליין געזאגט ביים צווייטען מאָהל פון זייער זעהען זיך; אבער אין אמת'ן האָט זי שוין לאנג אנגעהויבען איהם צו ליעבען וויעדער און האָט דארום געפאלגט דאָס קלענסטע, וואָס ער האָט פערלאנגט. זי האָט אויפגעהערט טרינקען, רויכערן, האָט אויפגעהערט קאָקעטירען און איז אריין אין באָלניצע פאר א דיענכט. דאָס אלעס האָט זי געטאָהן ווייל זי האָט געוואוסט, אז ער ווינשט אזוי.

זי האָט פעסט בעשלאסען, אז זי וועט ניט אננעהמען זיין אפ־

פער, און פון דעסטוועגען איז פאַר איהר געווען אַ קוועלענעם צו דיינקען, אַז ער האָט זי, אַז ער איז אונטער דעם איינדרוק, דאָס זי איז נאָך אַזאַ ווי געוועזען, און דאָס ער בעמערקט ניט יענע ענדער־רונג, וועלכע איז אין איהר פארגעקומען. זיין איינדרוק, אַז זי האָט זיך געפיהרט עפּעס אונאַנשטענדיג אין באַלניצע, האָט איהר שרעקליך געקרענקט, דאָס האָט זי געמאַטערט פיעל מעהר אַ ידער זיין בשורה, אַז זי מוז געהן אין קאַטאָרגע און די קאַסאַציע האָט ניט געהאָלפען.

25.

עס איז מעגליך געווען, אַז מען זאָל מאַסלאָוואַ'ן ארויסשיקען מיט דער ערשטער ארויסגעהענדער פּאַרטיע, און דארום האָט נע־כליודאָוו זיך גענומען קלייבען צו דער רייזע. אָבער ער האָט גע־האַט אַזוי פיעל צו טהאָן, אַז ער האָט דערפיהלט, דאָס וויפיעל פרייע צייט ער זאָל ניט האָבען וועט ער קיינמאָל ניט פאַרטיג ווערען. מיט איהם איז יעצט געווען גראַדע פערקעהרט ווי פריהער. אַמאָל האָט ער געדאַרפט אויסזוכען וואָס צו טהאָן, און אַלעס וואָס עס איז געטהאָן געוואָרען האָט געהאַט נאָר איין ציעל — זיינע פּערזענלי־כע בעדירפניסע. און, טראָץ דעם וואָס אַלעס האָט זיך געדרעהט ארום זיין פּערזאָן, איז איהם דאָך דאָס געוואָרען לאַנגווייליג, אַפּאַ־טיש.

איצט האָט זיך אַלעס געהאַנדעלט אום אַנדערע מענשען און דאָס איז געווען אינטערעסאַנט און אַנציהענד. נאָך מעהר, די אַלע פריהערדיגע בעשעפטיגונגען פלעגען אין איהם ארויסרופען אַ פער־דרוס, וועהרענד יעצט דאָס פערנעהמען זיך מיט פרעמדע אנגע־לעגענהייטען האָט איהם געבראַכט אין אַ פרעהליכע שטימונג.

די געשעפטען, וועלכע האָבען איצט פערנומען נעכליודאָוו'ס גאַנצע צייט האָט מען געקענט איינטהיילען אין דריי־ערליי אָב־טהיילונגען; ער אַליין מיט זיין געוועהנליכער פּעדאַנטסטוואַ האָט זיי צוטהיילט אַזוי און האָט זיי צולייגט אין דריי פּאַרטפעלען.

די ערשטע זאַך איז געווען די אנגעלעגענהייטען פון מאַס־

לאָווא און וואָס ער דארף טהאָן פון איהר'ט וועגען. דאָס איז איצט בעשטאנען אין זאָרגען, אז מען זאָל אונטערשטיצען די ביטע צום קייזער און אין פערטיג מאכען אלעס צו געהן מיט איהר קיין סיביר.

די אנדערע זאַך איז געווען דאָס ברייגגען אין אָרדנונג זיינע גיטער. אין פאָנאָווא איז די ערד שוין געווען איבערגעגעבען צו די פויערים מיט דעם אָבמאַך, אז זיי זאָלען צאָהלען די רענט אין דער געמיינדע קאסע און דאָס געלד זאָל געהן אויף זייערע דאָר־פישע אלגעמיינע בעדערפניסע. אָבער אום צו פערפעסטיגען דיע־זעס איז נויטיג געווען צו מאכען מיט זיי א קאָנטראקט און אָנ־שרייבען זיין ווילען אין א צואה.

אין קוזמינסקאָע איז נאָך גאָר נישט געטהאָן געוואָרען; דאָרט איז עס נאָך פאָרלויפיג געווען אזוי ווי ער האָט דאָס אליין איינ־געאָרדענט — דאָס געלד פאר דער ערד דארף ער אליין בעקומען. אָבער ער האָט געמוזט איצט אויסארבייטען גענוי, וויפיעל פון דיעזע געלד זאָל ער פארהאלטען פאר זיין אייגענעם געברויך און וויפיעל דערפון זאָל געהן צו נוצען פון די בויערן. ניט וויסענדיג ווי גרויס עס קענען זיין זיינע הוצאות אין זיין רייזע נאָך סיביר און זיינע אונטערנעהמונגען פיר דער פערלייכטערונג פון מאס־לאָווא'ס שיקזאל, האָט ער ניט געקענט אין גאנצען אָבזאָגען זיך פון די איינקינפטע פון זיינע גיטער, אָבער ער האָט אויף א גאנצע העלפט גלייך פערקלענערט זיינע איינגאהמען.

די דריטע זאַך, וואָס האָט איהם בעשעפטיגט, איז געווען די הילפע פאר די פערשיעדענע ארעסטאנטען, וועלכע האָבען זיך צו איהם געווענדעט אלץ אָפטער און אָפטער.

אָנפאנגס, ווען ארעסטאנטען פלעגען איהם בעטען וועגען שטיצע, פלעגט ער באלד זאָרגען וועגען פערלייכטערען זייער שיק־זאל; אָבער מיט דער צייט איז די צאָהל, וואָס האָט זיך געווענדעט צו איהם, געוואָרען אזוי גרויס, אז ער האָט פאקטיש ניט געהאט קיין מעגליכקייט אלעמען צו בעפרידיגען. און דאָס האָט איהם געבראכט צו דאָס פיערטעס, נעמליך, צו זוכען אן ענטפער אויף

דער פראגע, וועלכע אורזאכען שאפען אזוי פיעל פערברעכענס און ווי אזוי איז ענטשטאנען דאָס געריכט מיט דער גאנצער סיסטעם פון בעשטראָפונג, וועלכע ווערט יעצט אָנגעווענדעט געגען אזעלכע מענשען.

פון זיינע אייגענע בעאָבאכטונגען און פון געשפרעכען מיט פערשיעדענע מענשען, וועלכע קומען אין בעריהרונג מיט'ן אס־טראָג, האָט נעכלודאָוו איינגעזעהן, אז די מאסע ארעסטאנטען בעשטעהט פון פערשיעדענארטיגע מענשען. א טהייל פון זיי זיי־נען פשוט אונשולדיג פעראורטהיילט געוואָרען דורך פערשיעדענע טעות'ן, ווי למשל, מאסלאָווא; א צווייטער טהייל זיינען מענשען, וועלכע האָבען בעגאנגען פערשיעדענע פערברעכענס זייענדיג אין אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען, ווי אייפערזוכט, שכרות, שנאה; א דריטער טהייל, וועלכע זיינען געווען פעראורטהיילט פאר אזעל־כע זאכען, ווי פערקויפען שנאפס אָהן א פאטענט, אריינפיהרען קאָנטראבאנד א. ד. ג., האָבען סתם ניט געהאלטען זייערע מעשים פאר קיין פערברעכען. אנדערע, ווי יענער אינגעל, וועלכען מען האָט גע'משפט פאר גנב'ענען די אלטע דיוואנעס, זיינען געווען מענשען, וועלכע האָבען אָנפאנגס געקריגען א שלעכטע ערציהונג, און נאכהער זיינען זיי בעגאנגען גנבות אָדער אנדערע פערברעכענס, זייענדיג געבראכט דערצו דורך די שלעכטע אומשטענדען, אָדער דורך דער פערדאָרבענער סביבה.

אָט זוכענדיג אן ענטפער אויף דער פראגע, וואָס פאר א נוצען זיינען צו ערוואַרטען דערפון, וואָס מען פערשפּארט די אלע מענשען אין אסטראָגען האָט נעכלודאָוו גענומען אויפמערקזאם שטודירען די ווערקע פון פערשיעדענע בעריהמטע געלעהרנטע. אָבער וואָס מעהר ער האָט זיי שטודירט, אלץ גרעסער איז געוואָרען זיין ענט־טוישונג. די וויסענשאפט האָט איהם געגעבען אן ענטפער אויף טויזענדער קלוגע און שארפזיניגע פראגען, וועלכע האָבען א שיכות צו קרימינעל רעכט, אָבער ניט אויף דער דירעקטער פראגע, וואָס האָט איהם אינטערעסירט.

ער האָט געפרעגט אן איינפאכע זאך: וואָס פאר א רעכט

האָבען די מענשען זעצען אין טורמעס, פערשיקען, פייניגען אנדערע, ווען זיי אליין זיינען אויך אזעלכע מענשען ווי די, איבער וועלכע זיי מאכען זייערע עקספערימענטען? און געענטפערט האָט מען איהם מיט פּלפּולים איבער דעם, צו האָט דער מענש א פרייען ווילען אָדער ניין? צו קען מען אנערקענען א מענשען פאר א פערברעכערישען טיפּ לויט דער מאָס פון זיין מארך־קעסטעל? צו גיט אן איינגעבאָרענע אונמאָראליטעט? און ד. ג. אָט אזעלכע פראגען האָט ער איבעראל געטראָפען אָנשטאָט אן ענטפער. אין דעם אלעם איז געווען זעהר פיעל חכמה, שארפזיניגקייט, געלעה־רענטקייט, נאָר ניט קיין ענטפער אויף דעם עיקר: וואָס פאר א רעכט האָבען איינע מענשען צו בעשטראָפען די צווייטע?

26.

די פּארטיע ארעסטאנטען, מיט וועלכער מאסלאָווא האָט גע־דארפט פאָהרען, איז געווען בעשטימט אָבגעשיקט צו ווערען דעם 5טען יולי. אויף דעם זעלבען טאָג האָט נעכלודאָוו זיך אויך גע־קליבען אָבצורייזען. א טאָג פאר זיין אָבפאָהרען איז זיין שוועס־טער מיט איהר מאַן געקומען צופאָהרען אום זיך צו זעהן מיט איהם.

זיי זיינען פערפאָהרען אין איינעם פון די רייכסטע האָטעלען פון שטאָדט, און נעכלודאָוו'ס שוועסטער, נאטאשא, איז באלד אוועק צו דער אלטער וואָהנונג פון דער מוטער, וואו זי איז געוואָהר געוואָרען פון אגראפענא פעטראָוונא, אז נעכלודאָוו האָט זיך איבערגעקליבען אין מעבלירטע צימערען. דאָרט האָט איהר בעגעגענט א שמוציגער דיענער און געמאָלדען, אז נעכלודאָוו איז יעצט ניטאָ. דאן איז נאטאשא אריין אין נומער און איבערגע־לאָזען א צעטעלע פאר איהר ברודער, אין וועלכען זי האָט איהם געבעטען, ער זאָל זאָפאָרט קומען צו איהר אין האָטעל.

ווען נעכלודאָוו איז צוריקגעקומען אהיים און האָט געזעהן דעם צעטעלע פון דער שוועסטער, איז ער גלייך אוועק אהין. דאָס איז געווען אין אבענד. דער שוועסטער'ס מאַן — איגנאטי ניקי־

פאַראָוויטש איז געווען אין דעם צווייטען צימער און נאטאשא האָט בעגעגענט נעכלודאָוו׳ן אליין. זיי האָבען זיך ווארעם בעגריסט איינע די אנדערע און האָבען א ווײלע געקוקט איינע אויף די אנ־דערע מיט א געהיימניספולען, פיעלדייטענדען בליק.

זיי האָבען אָנגעפאנגען זיך דורכווארפען מיט געוועהנליכע אין אזא פאל אָבגעהאקטע פראזען.

דערווייל איז אריינגעקומען דער לאקעי און האָט געבראכט א זילבערנעם טהעע־סערוויז. זיי זיינען אויף א ווײלע אנטשוויגען געוואָרען ביז דער לאקעי האָט דעם סערוויז פאנאנדערגעשטעלט.

— נו, דמיטרי, איך וויים אלעס, — האָט נאטאשא ענט־שלאָסען געזאָגט.

— עס טהוט מיר הנאה, וואָס דו ווייסט.

— קענסטו דען האָפען צו אויסבעסערן זי נאָך אזא לע־בען? — האָט נאטאשא געזאָגט.

— ניט איהר אויסבעסערן וויל איך, נאָר זיך זעלבסט.

נאטאשא האָט א קרעכץ געטהאָן.

— עס זיינען פאראן אנדערע מיטלען אויסער הייראטהען.

— און איך דענק, אז דאָס איז דער בעסטער; אויסער דעם, דאָס פיהרט מיך אריין אין אזא וועלט, וואו איך קען זיין נוציג.

— איך גלויב ניט, אז דו זאָלסט קענען זיין גליקליך, — האָט זי געזאָגט.

— עס האנדעלט זיך ניט וועגען מיין גליק.

— פערשטענדליך, נאָר זי, אויב זי האָט נאָר א הארץ, קען ניט זיין גליקליך, זי קען דאָס זאָגאר ניט פערלאנגען.

— און זי וויל טאקע ניט....

— איך פערשטעה, אָבער דאָס לעבען...

— וואָס דאָס לעבען?...

— פאָדערט עטוואָס אנדערס.

— עס פאָדערט גאָר ניט, אויסער, אז מיר זאָלען טהאָן וואָס גוט איז, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט, קוקענדיג איהר אין געזיכט.

— איך פערשטעה ניט, — האָט זי געזאָגט אַ קרעכץ טהאָנדיג.

— ווי זי האָט זיך דאָס פערענדערט, — האָט נעכלודאָוו מיט אַ געפיהל פון רחמנות צו איהר אַ קלעהר געטהאָן.

צו דיעזער מינוט איז אין צימער אריין נאַטאשאַ׳ס מאַן איגנאַטי ניקיפאָראָוויטש.

טרינקענדיג טהעע האָט זיך צווישען נעכלודאָוו׳ן און איגנאַטי ניקיפאָראָוויטש פערפיהרט אַ לאַנגער ויכוח וועגען דער סיסטעם פון בעשטראָפונג, וועגען געריכט א. ד. ג. ביז איגנאַטי האָט ארויס־געפיהרט דעם געשפרעך אויף נעכלודאָוו׳ס בעשלוס צו אָבגעבען זיינע ערד צו די פויערען. דאָ האָבען זיי זיך אַזוי צוהיצט, אַז זיי האָבען זיך שיעור ניט צוקריעגט. זעהענדיג, אַז ער פערליערט שוין זיין קאַלטבלוטיגקייט, איז נעכלודאָוו ענטשוויגען געוואָרען און האָט איבערגעריסען אין גאַנצען דעם ויכוח.

27.

די פּאַרטיע אַרעסטאַנטען, צווישען וועלכע מאַסלאָווא האָט זיך אויך געדאַרפט געפינען, האָט געזאָלט אָבפאָהרען פון באַהן־הויף 3 אַ זייגער, און דאַרום, כדי צו זעהן, ווי זיי וועלען ארויס פון אַסטראָג און מיט זיי צוזאַמען צו פאָלגען צום וואַקזאַל, האָט נעכלודאָוו זיך צוגעגרייט צו קומען צום אַסטראָג פאַר 12.

איבערלייגענדיג די זאַכען און פּאַפּירען, האָט נעכלודאָוו זיך אָבגעשטעלט אויף זיין טאָגע־בוך, האָט איבערגעלעזען עטליכע פּלעצער, און דאָס לעצטע, וואָס אין איהם איז געוועזן פערשריבען: „קאַטיושאַ וויל ניט מיין אָפּפער; זי וויל אַליין זיין דער אָפּפער; זי האָט געזיעגט און איך האָב אויך געזיעגט. מיך פרעהט די ענדערונג, וועלכע אין איהר איז פאָרגעקומען און וועלכע, ווי מיר שיינט, קומט נאָך אין איהר פאָר. איך האָב מורא צו גלויבען, אָבער מיר דוכט, אַז זי לעבט אויף“.

גלייך נאָך דיעזען בלעטעל איז געוועזן פערשריבען: „איך האָב איבערגעלעבט עטוואָס זעהר שווערעס און זעהר פרעהליכעס. איך

האָב זיך דערוואוסט, אז זי האָט זיך זעהר שלעכט אויפגעפיהרט אין באַלניצע, און דאָס האָט פּלוצלונג מיר פּעראורזאכט שרעקליכע ליידען. איך האָב ניט ערווארטעט, דאָס זי זאָל מיך אזוי קימערען. איך האָב צו איהר גערעדט מיט עקעל און האס, און דערנאָך האָב איך זיך דערמאָהנט פּלוצלונג אָן זיך אליין, ווי איך בין פיעל מאָל און אויך יעצט, אָבוואָהל בלויז אין די געדאנקען, שולדיג אין דאָס זעלבע פאר וואָס איך בין אזוי בייז אויף איהר, און מיט איין מאָל בין איך געוואָרען אָבשטויסענד פאר זיך אליין; אויף איהר האָב איך רחמנות בעקומען און איך האָב דערפיהלט נאָכדעם בעסער. ווען מען וואָלט אזוי תמיד דערזעהן בעסער די קלאָץ אין די אייגענע אויגען, ווי וואָלטען מיר דאן בעסער געווען".

פאר דעם געגענווערטיגען טאָג האָט ער פערשריבען: „איך בין געווען ביי נאטאשא'ן און גראדע אוים זעלבסט־צופרידענהייט בין איך געווען בייז און עס איז איבערגעבליבען א שווערער גע־פיהל. נו, אָבער וואָס קען איך מאכען? פון מאָרגען אָן הויבט זיך אָן א נייעס לעבען. אדיע, אלטעס לעבען, און א סוף. עס האָט זיך אָנגעקליבען פיעלע איינדריקע, אָבער איך קען דאָס אלעס ניט צוזאמענפּאסען".

ווען ער האָט זיך אויף דעם צווייטען טאָג אין דער פריה אויפ־געכאפּט פון שלאָף איז דער ערשטער געפיהל פון נעכלודאָוו'ן גע־ווען שטארקע חרטה אויף דעם, וואָס צווישען איהם און זיין שוואָגער איז פאָרגעקומען. אזוי אוועקפאָהרען טויג נישט, — האָט ער זיך געזאָגט, — מען דארף אריבערפאָהרען צוריק צום שוואָגער און זעהן פערגלעטען דאָס. אָבער ער האָט א קוק געטהאָן אויפ'ן זייגער און האָט דערזעהן, אז עס איז איצט שוין קיין צייט ניטאָ און אז מען דארף זיך איילען אום ער זאָל ניט פערזאמען ווי מען ריכטעט אוים די ארעסטאנטען אין וועג. נעכלודאָוו האָט דארום אָבגעשיקט וואָשטשיק, וואָס האָט זיך איהם געטראָפען, האָט ער איהם געהייסען פאָהרען צום אסטראָג.

דער ארעסטאנטסקער צוג איז געגאנגען מיט צוויי שטונדען

פריהער פאר דעם פּאָסט־צוג, מיט וועלכען נעכלודאָוו איז געפאָה־
רען; נעכלודאָוו האָט זיך דארום אין גאנצען אָפּגערעכענט אויפ'ן
קוואַרטיר אום ניט צו דארפען אומקעהרען זיך צוריק.

עס זיינען געווען שווערע זומערדיגע היצען. די אָנגעברענטע
שטיינער פון די גאסען, די דעכער פון די הייזער און אַלעס האָבען
פון זיך ארויסגעגעבען אַ ברענעניגע היץ און האָבען היים געמאכט
די אונבעוועגליכע לופט. קיין ווינטעל האָט זיך ניט געפיהלט און
אויב עס האָט זיך אויפגעהויבען אַ ווינטעל, האָט ער געבראַכט
נור אַ געשטאנק און אַ שטויב. דרויסען זיינען געווען ווענִיג מענ־
שען, און די וואָס זיינען שוין יאָ געווען, האָבען געזוכט צו האַלטען
זיך אונטער די שאָטענס פון די הייזער. נור די שווארץ־פערברענ־
טע פון זונן ברוקירער זיינען געזעסען אין מיטען גאס און האָבען
מיט זייערע אייזערנע האמערס געקלאפּט די שטיינער. אויך די
פּאָליציישקע אין זייערע ווייסע בלוזעס און מיט די געלע שניר,
אויף וועלכע די רעוואָלווערס זיינען אָנגעטשעפּעט, האָבען זיך גע־
לאָזט זעהן ארומגעהענדיג הין און צוריק.

ווען נעכלודאָוו איז צוגעפאָהרען צום אָסטראָג, איז די פּאַרטיע
נאָך ניט ארויס, און אין אסטראָג איז נאָך אַלץ אָנגעגאנגען אן
אָנגעשטרענגטע טהעטיגקייט, וועלכע האָט זיך אָנגעהויבען פון 4
אַ זייגער פריהמאָרגענס. מען האָט געדארפט צעהלען, איבערגעבען
און איבערנעהמען די פּאַרטיע ארעסטאנטען. אין דער פּאַרטיע
זיינען געווען 623 מענער ארעסטאנטען און 64 פרויען. יעדען
פון זיי האָט מען געדארפט נאָכזעהן נאָך דעם בעגלייט־צעטעל;
מען האָט געדארפט אָבקלייבען די קראנקע און שוואכע און איבער־
געבען דעם קאָנאָוואָי. דער נייער סמאָטריטעל, זיינע אסיסטענטען,
דער דאָקטאָר, דער פעלדשער און דער קאָנוואָינער אָפיצער זיינען
געזעסען לעבען אַ טיש, וועלכער איז געשטאנען אין הויף פון אָס־
טראָג אויף אַ שאָטענדיגען פּלאַץ; דער טיש איז געווען פארלייגט
מיט קאנצעלארסקע פּאַפּיערען, מען האָט די ארעסטאנטען אויס־

גערופען מיט די נעמען איינציגווייז, איבערגעקוקט, איבערגעפרעגט און פערשריבען יעדערען כסדר.

דער טיש איז שוין געווען ביז אין האלב פערכאפט פון די שטראהלען פון דער זון. עס איז געוואָרען הייס און הויפּטזעכליך שטיקענד פון דער אונבעוועגליכער לופט און פון דעם אָטהעם פון פיעלע ארעסטאנטען, וועלכע זיינען דאָ געשטאנען פערמאטערטער־הייט אין הויף.

— וואָס איז דאָס? עס וועט דאָך קיין סוף ניט נעהמען אויף אזא אופן! וואו האָט איהר זיי דאָס אָנגעקליבען אזוי פיעל! — האָט פערדריסליך געזאָגט דער קאָנוואָינער אָפיציער, א הויכער, דיקער, געזונדער מענש, רויכערענדיג א פּאפּיראָס נאָך א פּאפּיראָס.
— נו, ווי פיעל נאָך האָט איהר דאָ? עס נעהמט דאָך גאָר קיין סוף ניט!

דער שרייבער האָט איבערגעקוקט די פּאפּיערען.
— נאָך אין גאנצען 24 שטיק, אויסער די פרויען.
— נו וואָס האָט איהר זיך אָפּגעשטעלט, געהט שנעלער! — האָט ער א געשריי געטהאָן אויף די ארעסטאנטען, וועלכע זיינען שוין איבער 3 שטונדען געשטאנען אונטער דער ברענענדער זונן געפּרעסט ענג איינער הינטער דעם אנדערען, ווארטענדיג אויף זייער נעכסט.

דאָס אלעס איז פּאָרגעקומען אין דעם הויף פון אסטראָג; דרויסען לעבען אסטראג איז זיך ארומגעגאנגען ביים טויער, ווי געוועהנליך, דער וואך־סאָלדאט מיט דעם ביקס אויף די שולטערן. דאָרטען ניט ווייט פון טויער זיינען געשטאנען אין א ווינקעל עטליכע קופּקעס מענשען; דאָס זיינען געווען פריינד, בעקאנטע, וועלכע האָבען געוואָרט ווען די ארעסטאנטען וועלען ארויס אום צו זעגענען זיך מיט זיי און מיטגעבען זיי עטוואָס עסען, זאכען אָדער וועש. צו דיעזע איז אויך צוגעשטאנען נעכלודאָוו.

ער איז דאָ געשטאנען ביי א שטונדע. ענדליך האָט זיך דערהערט א קלינגערייי פון קייטען, טריט פון שווערע פּאנטאָפעל, די שטימע פון די וואָס קאָמאנדעווען און א אונטערהוסטען און

שטילעס רעדען פון א מאסע מענשען. דאס האט זיך געצויגען א מינוט פינף, און אונטערדעסען זיינען א מאל פיער־פינף ארויסגע־לאפען און אריינגעלאפען די אויפזעהער דורכ'ן פערטיל פון טויער.

ענדליך האט זיך דערהערט די קאמאנדע. עס האט זיך אן עפען געטהאן דער טויער, די קלינגעריי פון די קייטען האט זיך אנגעהויבען שטארקער צו הערען און אויף דרויסען זיינען ארויס קאנוואינע סאלדאטען אין די ווייסע בלוזעס און מיט ביקסען, און האבען זיך אויסגעשטעלט אין א ברייטען קרייז ארום טויער. ווען זיי האבען זיך צושטעלט אין ארדנונג, האט זיך דערהערט א צווייטע קאמאנדע און די ארעסטאנטען האבען זיך אנגעהויבען ווייזען, פאר־ווייז ארויסגעהענדיג פון טויער אין זייערע שפיציגע היטלען אויף די געגאלטע קעפ און מיט די זעקלעך אויף די פלייי־צעס, קוים שלעפענדיג די געשמידטע פיס מיט די שווערע קייטען. פאראויס זיינען געגאנגען די קאטארזשנע מאנסלייטע, אלע אין די זעלבע גראהע הויזען און כאלאטען מיט געלע לאטעס אויף די פלייצעס. זיי אלע — יונגע, אלטע, מאגערע, דיקע, מיט בערד, רויטע, שווארצע, רוסען, אידען, טאטארען — זיינען ארויס, קלינ־גענדיג מיט די קייטען און מאכענדיג מיט די הענד, אזוי ווי זיי וואלטען זיך געקליבען צו געהן אין א ווייטען וועג. נאר אבגעהענ־דיג א שריט צעהן האבען זיי זיך אבגעשטעלט און האבען זיך גע־הארכזאם אויסגעשטעלט צו פיער אין א רייהע, איינע נאך דער צווייטער.

נאך דיעזע זיינען אהן אן אויפהער ארויסגעקומען פון טויער וויעדער אזעלכע געגאלטע קעפ, שוין אן קייטען אויף די פיס, אבער מיט צוגעשמידטע הענד איינע צו די אנדערע. אויך אין אזעלכע גראהע כאלאטען און דער זעלבער אויסערליכער אויסזעהן. דאס זיינען געוועזן די פערשיקטע. זיי האבען זיך אויך אזוי גע־הארכזאם צושטעלט צו 4 אין א שורה, איין שורה הינטער די אנדערע. דערנאך זיינען געגאנגען די פאליטישע. נאך די מענער זיינען געקומען די פרויען, אויך אין דעם זעלבען סדר — פאראויס די קאטארזשנע אין גראהע קאפטאנעס און לייוועגדענע טיכלעך

אויף די קעפּ, דערנאָך די פערשיקטע און נאכהער די, וואָס געהען פרייוויליג נאָך זייערע מענער, אָנגעטהאָן שוין אין אייגענע קליי־ד'ער, שטאָדטיש אָדער דאָרפיש געקליידעט.

מיט די פרויען זיינען געגאנגען, אויך צו־פוס, די קינדער — איינגלאָך און מיידלאך. די קינדער האָבען זיך געטוליעט צווישען די ארעסטאנטען, אזוי ווי די יונגע פערדלאך אין א טאבון. די מענער האָבען זיך אויסגעשטעלט שווייגענדיג, נור פון ווילע צו ווילע אונטערהוסטענדיג אָדער מאכענדיג איינער דעם אנדערען א שטילע בעמערקונג. צווישען די פרויען אָבער האָט זיך געהערט אן אונאויפהערליכער שמועסען.

טראָץ דעם, וואָס מען האָט שוין איין מאָל געצעהלט די ארעסטאנטען אויפ'ן הויף פון טורמע, האָבען יעצט די קאָנוואָינע סאָלדאטען זיי נאָך א מאָל איבערגעצעהלט. דאָס האָט ווידער גענומען פיעל צייט, ווייל די ארעסטאנטען זיינען ניט געשטאנען אויף אן אָרט און די סאָלדאטען פלעגען זיך דארום פערטומלען. דאן האָט זיך ווידער דערהערט א קאָמאנדע פון אָפיציער און די קראנ־קע און פרויען מיט קינדער האָבען זיך א לאָז געטהאָן צו די פוה־רען, האָבען איינגעלעגט די זעק מיט די זאכען און נאכהער ארויפ־געקראָכען.

ווען די פוהרען זיינען שוין געווען אָנגעלאָדען מיט די זעק און פעק און אויף דיעזע האָבען זיך צוזעצט די קראנקע ארעס־טאנטען, ווען מען האָט ערלויבט צו פאָהרען, האָט דער קאָנ־וואָינער אָפיציער אראָפּגענומען זיין היטעל, האָט אָבגעווישט דעם שוויים פון זיין געזיכט, פון שטערן, פון דעם נאקעטען קאָפּ און דעם רויטען האלז און האָט זיך איבערגע'צלם'ט.

— מארש! — האָט ער געגעבען א קאָמאנדע — די סאָלדאטען האָבען א קלאנג געטאָהן מיט די ביקסען; די ארעסטאנטען האָ־בען ארונטערגענומען די היטלען און האָבען זיך איבערגע'צלם'ט; צווישען די פרויען האָט זיך אויפגעהויבען א יללה, און דיא גאנצע פּארטיע ארעסטאַנטען, פון אלע זייטען ארומגערינגעלט מיט די קאָנוואָינע סאָלדאטען מיט ביקסען אויף די שולטערן, האָבען אנגע־

הויבען געהן. — א שטויב האָט זיך אויפגעהויבען, און דער קלאַנג פון די קייטען האָט בעגלייט די טריט פון זייערע פיס.

28.

די גאַנצע פּראָצעסיאָן איז געווען אזוי לאַנג, דאָס ווען די ערשטע רייהען זיינען שוין געווען אזוי ווייט, אז מען האָט זיי קוים געזעהען, האָבען זיך די פוהרען ערשט א ריהר געטהאָן פון אָרט. נעכלודאָוו האָט זיך ארויפגעזעצט אויף זיין דראָשקע און האָט געהייסען דעם איזוואָשציק איבעריאָגען די פּאַרטיע אַרעסטאנטען, צו זעהען ווער דאָרט איז פאַרהאַן פון די בעקאַנטע און אויסגעפינען מאסלאָווא און א פרעג טהאָן זי פערבייפאָהרענדיג, צו האָט זי ערהאַלטען די זאכען, וועלכע ער האָט איהר צוגעשיקט.

עס איז געוואָרען זעהר הייס. קיין ווינט איז ניט געווען און דער שטויב, וועלכער האָט זיך אויפגעהויבען פון די טויזענדער פיס, האָט פערדעקט מיט זיך די אַרעסטאנטען; זיי זיינען געגאַנגען שנעל און ווי שנעל דער איזוואָשציק איז געפאָהרען האָט איהם דאָך גענומען א היבשע צייט ביז ער האָט זיי איבערגעיאָגט. רייהע נאָך רייהע זיינען געגאַנגען דיזע אונבעקאַנטע מיט זאָנדערבאַרע, אויסגעמאַטערטע און שרעקליכע געזיכטער, בעוועגענדיג אין טאַקט די טויזענדער פיס, אונגעטהונענע אין דיזעלבע שיך. זיי זיינען געווען אזוי פיעל און האָבען אויסגעזעהן אזוי איינאַרטיג, אז נעכלודאָוו'ן האָט זיך געדוכט, דאָס ער זעהט פאַר זיך ניט קיין מענשליכע בעשעפּעניסע, נור עפּעס זאָנדערבאַרע מורא'דיגע ברואים.

צוקומענדיג צו דער רייהע פון די פרויען האָט נעכלודאָוו באַלד דערזעהן מאסלאָווא'ן. זי איז געגאַנגען אין דער צווייטער רייהע פון דער פּאַרטיי אַרעסטאַנטקעס. זי האָט געטראָגען אויפ'ן פּלייצע א זעקעל און האָט געקוקט גלייך פאַראויס, איהר געזיכט איז געווען רוהיג און ענטשלאָסען. מיט איהר צוזאמען איז געגאַנגען א יונגע שעהנע פרוי אין א קורצען כאַלאַט מיט א פערבונדענער ווייסער טיכעל אויפ'ן קאָפּ. דאָס איז געווען פעדאָסיא. נעכלודאָוו איז אַראָפּ און איז אונטערגעגאַנגען נעהנטער צו די אַרעסטאַנטקעס,

וועלענדיג פרעגען מאסלאָווא, אויב זי האָט ערהאַלטען די זאכען און ווי זי פיהלט זיך, אָבער דער קאָנוואָינער אונטער־אָפיציער, וועלכער איז געגאנגען פון דער זייט, האָט גלייך בעמערקט, וואָס נעכלודאָוו וויל טהאָן און ער איז אונטער־געלאָפען נעהנטער.

— מען טאָר ניט צוגעהן נאָהענט צו די ארעסטאנטען, מיין הערר, עס איז ניט ערלויבט, — האָט ער איהם געזאָגט.

אָבער צוקומענדיג נעהנטער, האָט דער אונטער־אָפיציער דער־קענט נעכלודאָוו'ן — אין אָסטראָג האָבען איהם שוין אַלע געקענט — און ער האָט צוגעלייגט העפליך די האנד צום פוראזשקע און האָט געזאָגט מילדער:

— איצטער טאָר מען ניט. אויפ'ן וואָקזאַל וועט איהר קע־נען ריידען, דאָ ניט. — נו, ניט אָפּגעשטעלט זיך, מארש! — האָט ער אויסגעשריען צו די ארעסטאנטען, וועלכע האָבען אָנגעהויבען זיך ארומצוקוקען.

נעכלודאָוו איז אוועק צוריק צום טראָטואר און, בעפעהלענדיג דעם איזוואָשציק נאָכפאָהרען, איז ער אליין אוועק צו־פוס ביי דער זייט פון דער פּארטיע.

איבעראַל האָבען די ארעסטאנטען געצויגען אויף זיך די אויפ־מערקזאַמקייט פון די איינוואָהנער; פערבייגעהענדע פלעגען זיך אָבשטעלען און קוקען מיט פערוואונדערטע אויגען, פערבייפאָהרענ־דע פלעגען ארויסשטעלען די קעפּ פון די עקיפּאזשען און קוקען אויף די ארעסטאנטען ביז זיי האָבען נאָר געקענט זעהען זיי. די פוס־געהער האָבען זיך אָבגעשטעלט און פערוואונדערט געקוקט אויף דעם אונגעהויערען בילד. אנדערע זיינען אונטערגעגאנגען און האָבען געשענקט אַ נדבה. די נדבות האָבען די קאָנאָוואָינע גענומען פאַר די ארעסטאנטען.

מאנכע פון די פאָרבייגעהענדע האָבען, אזוי ווי פערהיפּנאָטי־זירטע גענומען נאָכגעהן די ארעסטאנטען און נאכהער, אז זיי האָבען זיך אָבגעשטעלט, האָבען זיי אַ מאַך געטהון מיט'ן קאָפּ און מיט די אויגען נאָכגעשפּירט דער פּראָצעסיאָן. פון די קראָמען זיינען ארויס־געלאָפען מענשען אום אַ קוק טהאָן אויף דער סצענע.

אויף איינע פון די קרייץ־נאסען האָט די פּאַרטיע געשטערט דורכצופאָהרען אַ רייכען עקיפּאַזש. פאָרענט איז געזעסען דער קוטשער אין אַ ליוורעע; אין עקיפּאַזש איז געזעסען אַ מאַן מיט אַ פרוי. די פרוי — אַ מאָגערע, אַ בלאַסע, אין אַ העלער היטעלע, מיט אַ העלען שירעם, און דער מאַן אין אַ צילענדער און אין אַ העלען פראַנטישען מאַנטעל. געגענאיבער זיי זיינען געזעסען זייערע קינדער: אַן אויסגעפּוצטע, אַזוי ווי אַ בליהמעלע, מיט פּאַנאַנדערגעלאָזענע גאָלדענע האָאר אַ מיידעלע און אַן אַכט־יעהריגער אינגעלע אין אַ מאַטראָזען־קאָסטיום מיט לאַנגע בענדער אַראָפּגעהאַנגען פון זיין מאַטראָזען הוט. דער פאָטער האָט בייז געזידעלט דעם קוטשער פאַר וואָס ער האָט ניט אויסגעמאַרקירט בעצייטענס דורכצופאָהרען פערביי די פּאַרטיע אַרעסטאַנטען; די דאַמע האָט זיך געקרימט און האָט פערשטעלט מיט'ן שירעם דאָס געזיכט פון'ם שטויב און פון די זונען שטראַהלען; דער גראָבער קוטשער האָט געבורטשעט אונטערן נאָז, אויסהערענדיג די זידלערייען פון זיין הערר, וועלכער האָט איהם אַליין געהייסען פאָהרען דוקא איבער דיזער גאַס.

דער גאָרדאָוואָי, וואָס איז געשטאַנען דערביי, האָט געוואָלט נושא־חן זיין ביי די הערען פון דער רייכער קאָליאַסקע און ער וואָלט געוואָלט אָבגעשטעלט די אַרעסטאַנטען אום צו מאַכען אַ וועג פאַר דער קאַרעטע, אָבער ער האָט עפּעס באַלד דערפיהלט אַזוי ווי אַ הייליגער טרויער ליגט אין דיעזער פינסטערער פּראָצעסיאָן און ער האָט ניט געוואַגט צו שטערען דיעזע הייליגקייט אפילו צוליעב דעם גרויסאַרטיגען עקיפּאַזש. ער האָט נור אַלס עהרענצייכען צוגעלייגט זיינע פינגער צום קאָזיראָק פון זיין קעפּ און האָט בייז געקוקט אויף די אַרעסטאַנטען אַזוי ווי פערטיג צו בעשיצען פון דיזע רוצחים דעם רייכען עקיפּאַזש.

דער עקיפּאַזש האָט אַזוי געמוזט איבערוואַרטען ביז די גאַנצע פּראָצעסיאָן איז פערביי און האָט נור דאַן זיך אַ ריהר געטאָהן פון פּלאַץ, וועו די לעצטע פוהר מיט די פּעק און אויף זיי די אַרעסטאַנטען איז דורגעפאָהרען.

ניט דער פאָטער און ניט די מוטער האָבען די קינדער זייערע ניט געגעבען קיין ערקלעהרונג דערויף, וואָס זיי האָבען יעצט געזעהן פאר זייערע אויגען, און די קינדער האָבען זיך געמוזט אליין ערקלעהרען די בעדייטונג פון דעם, וואָס זיי האָבען בעגעגענט.

די מיידעלע האָט פערשטאנען פון די בליקען פון איהר פאָטער און מוטער, אז דאָס זיינען געווען גאָר אנדערע ברואים. עפּעס מענשען ניט גלייכע צו זיי; דאָס זיינען געווען פאסקודנע, מיאוס'ע מענשען, ניט אזעלכע ווי איהר פּאפּא און מאמא און די אלע וואָס קומען צו זיי און צו וועמען זיי קומען, און דערפאר ווייל זיי זיינען ניט אזעלכע מענשען האָבען דאָס די סאָלדאטען זיי געפיהרט געשלאָסען אין קייטען. דער מיידעלע איז דארום געווען שרעקליך צו קוקען אויף זיי; זי האָט געקוקט און געציטערט און האָט נור אויפגעהערט צו שרעקען זיך, ווען דיזע מיאוס'ע מענשען זיינען שוין געווען ווייט.

און דער אינגעלע, וועלכער האָט די גאנצע צייט ניט אראָבגענומען די אויגען פון די ארעסטאנטען און האָט זיי נאָכגעקוקט, ווען דער עקיפּאזש איז שוין געווען ווייט, האָט אנדערש געלייזט די פראגע. ער האָט געוואוסט דורכ'ן ריינעם געטליכען געפיהל, אז די מענשען וואָס מען האָט דאָ פערבייגעפיהרט, זיינען געווען אזעלכע מענשען ווי אנדערע, נור עס איז מיט זיי עפּעס געשעהען אן אונגליק און עס איז אויף זיי א רחמנות. און ער האָט געמוזט אָנטהאָן זיך א כח אום ניט צו פאנאנדערוויינען זיך, ווייל וויינען אין אזא פאל איז איהם אויסגעקומען ניט אנשטענדיג.

29.

עס איז געווען שרעקליך הייס, נעכלודאָוו'ן האָט געשטיקט די היץ און דער שטויב. אָבגייענדיג ביי א פערטיל וויאָרסט צופוס נאָך די ארעסטאנטען, האָט ער זיך געזעצט אויף זיין דראָשקע און איז אוועקגעפאָהרען פאראויס אריבעריאָגענדיג די פארטיע. אָבער אויף'ן מיטען גאס אין דראָשקע, האָט זיך איהם געדוכט, איז געווען נאָך הייסער.

— וואו כאפט מען דאָ ערגעץ א טרונק? — האָט נעכלודאָוו א פרעג געטהאָן דעם איזוואָזשציק, פיהלענדיג, אז ער מוז זיך מיט עטוואס אָבפרישען.

— אָט דאָ באלד וועלען מיר קומען צו א פיינעם טראקטיר — האָט געזאָגט דער איזוואָשציק — און ער איז צוגעפאָהרען מיט נעכלודאָוו'ן צו א ברייטען גאניק פון א הויז, איבער וועלכען עס איז געהאנגען א גרויסע שילד. דער פולבאקיגער פריקאשציק אין א העמדעל, וועלכער איז געשטאנען הינטערן פרילאוויק, האָט ניי־געריג זיך איינגעקוקט, ווען עס איז אריינגעגאנגען אזא אונגעוויינ־ליכער גאסט און ער איז צוגעגאנגען באלד און געפרעגט מיט וואָס ער קען בעדיענען. נעכלודאָוו האָט געבעטען זעלצער וואסער און ער האָט זיך געזעצט עטוואָס אָבגערוקט פון פענסטער לעבען א קליינעם טישעל, וועלכער איז געווען פארדעקט מיט א שמוציגער טישטוך.

צוויי מענשען זיינען געזעסען לעבען גרעסערען טיש, אויף וועלכען עס איז געשטאנען א טהעע־סערוויז און א ווייסע פלעשעל; זיי האָבען זיך געווישט דעם שוויים און האָבען פריעדליך עפעס גע־חשבון'ט. דאָ איז אויך געווען שרעקליך היים. נעכלודאָוו האָט בע־צאָהלט, איז ארוים צוריק און האָט זיך געזעצט פאָהרען. דער פערד איז שנעל געלאָפען, דער איזוואָשציק האָט כסדר געדרעמעלט. נעכ־לודאָוו איז געזעסען, קוקענדיג גלייכגילטיג פאראויס אין דער לופט. אין מיטען גאס געגען דעם טויער פון א גרויסען הויז איז געשטא־נען א הייפעל מענשען און א קאָנוואָינער מיט א ביקס.

— וואָס איז דאָס אזוינס? — האָט ער א פרעג געטאָהן דעם דוואָרניק.

— עפעס האָט מיט א'ן ארעסטאנט פאסירט.

נעכלודאָוו איז אראָב פון דראָשקע און איז אונטערגעגאנגען א קוק טהאָן. אויף די קרומע שטיינער, נאָהענט פון טראָטואר איז געלעגען אויסגעצויגען, די פיס העכער פון קאָפּ א מיטעליעהריגער ארעסטאנט מיט א געלער בערדעל, רויטע צורה און מיט א פלאַ־ציגען נאָז. ער איז געלעגען אויפ'ן פלייצע אויסגעשפרייט די הענד

און האָט שווער געאָטהעמט מיט זיין גרויסער הויכער ברוסט, קור־קענדיג אויף׳ן הימעל מיט זיינע אויגען, פערגאָסענע מיט בלוט. לעבען איהם זיינען געשטאַנען אַ בייזליכער גאַרדאָוואַי, אַ בריפענ־טרעגער, אַן אַלטע פרוי מיט אַ זונען־שירם און אַ אינגעל, מיט אַ פוסטע קערבעל.

— זיי זיינען נעבאך אָבגעשוואַכט געוואָרען, זייענדיג פער־שפּארט אין טורמע, און מען פיהרט זיי אין אַזא באַקענעס, — האָט פערדריסליך געזאָגט דער פריקאַשציק, ווענדענדיג זיך צו נעב־לודאָוו׳ן.

— ער וועט אודאי דאָ שטאַרבען — האָט געזאָגט מיט אַ וויי־נענדיגער שטימע די פרוי מיט׳ן שירעם.

— שפּילעט איהם כאָטש אָפּ די העמד — האָט געזאָגט דער בריפענטרעגער.

דער גאָרדאָוואַי האָט מיט זיינע גראָבע פינגער גענומען לויז מאַכען די שנירלעך פון קאָלנער אויף די אָנגעלאָפענע אָדערן פון האַלז. עס איז קענטיג געווען, אַז ער אַליין איז געווען צוטומעלט און אין פערלעגענהייט, ער האָט פון דעסטוועגען געפונען פאַר נויטיג אַ קעהר צו טאָהן זיך צו די אַרומשטעהענדע.

— נו, וואָס האָט איהר זיך אָנגעקליבען דאָ? עס איז אַזוי אויך הייס.

— דער דאָקטאָר האָט געדאַרפט אונטערזוכען, ווער עס איז אַ שוואַכער, יענעם זאָל מען לאָזען אויף אַן אָרט און ניט אין אַזא היץ פיהרען אַ האַלב טויטען — האָט אַלץ פערדריסליך געבייזערט זיך דער פריקאַשציק, אַזוי ווי זייענדיג שטאָלץ דערמיט וואָס ער ווייס, ווי אָרדנונג דאַרף געפיהרט ווערען. דער גאָרדאָוואַי, וועלכער האָט אונטערדעסען לויז געמאַכט די שנירלעך פון העמד אַרום האַלז האָט זיך אויפגעהויבען, זיך אויסגעגלייכט און האָט זיך אַרומגע־קוקט.

— נו, צוגעהט זיך, צוגעהט זיך, זאָג איך אייך. דאָס איז ניט אייער זאַך. וואָס האָט איהר זיך דאָ אוועקגעשטעלט? — האָט ער געזאָגט, ווענדענדיג זיך מיט זיין בליק צו נעכלודאָוו׳ן נאָך מיט־

געפיהל; אָבער ניט געפינענדיג קיין מיטגעפיהל אין נעבלודאָוו'ס בליק, האָט ער זיך אַ ווענד געטהאָן צום קאָנוואָיגעם. נאָר דער קאָנוואָינער, וועלכער האָט בשעת מעשה בעטראַכט דעם אויסגע־קרוממטען אָבצאַס פון זיין שטיוועל, איז געווען גאַנץ קאַלטבלוטיג צום גאָראָדאָוואָי'ס פערלעגענהייט.

— וועמעס זאַך דאָס איז, יענע זאָרגען זיך ניט. איז דאָס אַ סדר סתם צו פערמאָרען די מענשען?

— ארעסטאַנט, אָבער דאָך אַ מענש — האָט זיך געהערט אַ פערדריסליכע בעמערקונג צווישען די ארום שטעהענדע.

— לייגט איהם אוועק אזוי, אז דער קאָפּ זאָל אויסקומען העכער, און ברייננגט פון ערגעץ וואַסער — האָט געזאָגט נעבלודאָוו.

— נאָך וואַסער איז מען געגאַנגען — האָט געזאָגט דער גאָראָ־דאָוואָי, און נעהמענדיג דעם ארעסטאַנט אונטער די פּאַכוועס, האָט ער זיין קערפּער אַ הויב געטאָהן העכער מיט'ן קאָפּ צום טראָטואַר.

— וואָס איז דאָ פאַר אַ פערזאַמלונג? — האָט זיך דערהערט פּלוצים אַ פעסטער בעפעהלענדער געשריי און אַן אַקאָלאָדאָטשנער איז שנעל צוגעקומען אין זיין אויסגעפּוצטען מונדיר און גלאַנציגע שטיוועל.

— ניטאָ דאָ וואָס צו שטעהן! צוגעהט זיך! — האָט ער אַ געשריי געטאָהן אויף די פערזאַמעלטע, נאָך בעפאָר ער האָט צייט געהאט צו בעטראַכטען וואָס דאָ טהוט זיך. צוגעהענדיג נעהנטער צום מיטען און דערזעהענדיג דעם שטאַרבענדען ארעסטאַנט, האָט ער אַ בויג געטאָהן דעם קאָפּ, אזוי ווי דאָס האָט ער טאַקע ערוואַר־טעט און האָט זיך אַ ווענד געטאָהן צום גאָראָדאָוואָי.

— ווי אזוי האָט עס פּאַסירט?

דער גאָראָדאָוואָי האָט דערציילט, אז עס איז געגאַנגען אַ פּאַר־טיע ארעסטאַנטען און איין ארעסטאַנט איז אנידערגעפאַלען. דער קאָנוואָינער האָט געהייסען דער פּאַרטיע גיין ווייטער און דעם ארעסטאַנט מיט אַ סאָלדאַט דאָ איבערלאָזען.

— נו, דאַרף מען איהם נעמען אין אוטשאַסטאָק. רופט אַ איזוואָשציק!

דער דוואָרניק איז שוין אוועק נאָך אַ איזוואָשציק, — האָט רעפּאָרטעט דער גאָראָדאָוואָי, צולייגענדיג די האנד צום קאָזיראָק.

דער פּריקאַשציק האָט עפּעס אָנגעהויבען רעדען וועגען די היץ.

— איז דאָס דיין זאַך? האַ? געה דיין וועג — האָט אויף איהם אַ געשריי געטאָהן דער אָקאָלאָדאָטשנער און האָט אויף איהם אזוי שטרענג אַ קוק געטהאָן, אז דער פּריקאַשציק איז אנשוויגען געוואָרען.

— מען דאַרף איהם געבען אַ ביסעל וואסער אַ זופּ צו טאָהן — האָט געזאָגט נעכלודאָוו. דער אָקאָלאָדאָטשנער האָט אויף איהם שטרענג אַ קוק געטאָהן און האָט גאָר ניט געזאָגט. ווען דער דוואָר־ניק האָט אָבער געבראכט אין קריגעל וואסער, האָט ער געהייסען דעם גאָראָדאָוואָי דערלאנגען דעם ארעסטאנט. דער גאָראָדאָוואָי האָט אויפגעהויבען דעם ארעסטאנט'ס קאָפּ און האָט געפּרובירט גיסען אין מויל, אָבער דער ארעסטאנט האָט ניט געטרונקען. די וואסער האָט זיך געגאָסען איבער'ן באָרד און האָט דורכגעווייקט די העמד און דעם כאלאט.

— גים דאָס איהם אויס אויף'ן קאָפּ! — האָט אַ קאָמאנדעווע געטהאָן דער אָקאָלאָדאָטשנער און דער גאָראָדאָוואָי האָט אראָפּגע־נומען פון דעם ארעסטאנט די פלאציגע היטעל און האָט געגאָסען די וואסער אויף די רויטע געגרייזעלטע האָאר און אויף דעם נאקעטען שארבען. די אויגען פון דעם ארעסטאנט האָבען זיך ברייטער פאַר־נאנדערגעעפענט אזוי ווי דערשראָקען, נור די לאגע זיינע האָט זיך ניט געענדערט. איבער'ן געזיכט האָבען זיך געגאָסען שמוציגע שטראָמען פון די וואסער צומישט מיט שטויב און זיין גאנצער קערפּער האָט געציטערט.

— און דיעזער, וואָס שטעהט דאָ? נעהם דעם, — האָט דער אָקאָלאָדאָטשנער אַ זאָג געטהאָן, דערזעהענדיג נעכלודאָוו'ס איז־וואָשציק. עה, דו, פאָהר צו אהער!

— איך בין פערנומען, — האָט טרויעריג געזאָגט דער איז־וואָשציק.

— דאָס איז מיינער, — האָט געזאָגט נעבלודאָוו, — אָבער איהר קענט איהם נעהמען. איך וועל בעצאָהלען, — האָט ער גע־זאָגט ווייטער צום איזוואָשציק, ווען ער האָט דערזעהען זיין אונ־צופריעדענע מינע.

— נו, וואָס שטעהט איהר, — האָט אַ געשריי געטאָהן דער אָקאָלאָדאָטשנער, — נעהמט זיך!

דער גאָרדאָוואָי, דער דוואָרניק און דער קאָנוואָינער האָבען אַ נעהם געטאָהן דעם שטערבענדען ארעסטאנט, האָבען איהם צו־געטראָגען צו דער דראָשקע און האָבען איהם אוועקגעזעצט; ער האָט אָבער ניט געקענט האַלטען זיך זיצענדיג און וואָלט גלייך אראָפּגעפאַלען. זיין קאָפּ איז אראָפּגעהאָנגען ריקווערטס און דער גאַנצער קערפּער האָט זיך אראָפּגערוקט פון געזעס.

— לייג איהם אוועק ליגענדיג, — האָט אַ קאָמאַנדעווע גע־טהאָן דער אָקאָלאָדאָטשנער.

וואשע בלאגאָראָדיע! נשטקשה, מיר וועלען איהם אזוי דער־פיהרען, — האָט געזאָגט דער גאָראָדאָוואָי און ער האָט זיך אריינ־געזעצט לעבען דעם שטערבענדען. ארומנעהמענדיג איהם מיט זיין שטאַרקע האַנד און האַלטענדיג איהם פעסט. דער קאָנוואָינער האָט זיך געזעצט פון דער אנדער זייט. דער אָקאָלאָדאָטשנער האָט דער־זעהען ווי עס וועלגערט זיך די פּלאַציגע היטעל פון דעם ארעסטאנט, ער האָט זי אויפגעהויבען, האָט זי אָנגעטאָהן דעם ארעסטאנט אויף'ן קאָפּ און האָט אַ קאָמאַנדעווע געטאָהן:

— נו, געגאַנגען, מארש!

נעבלודאָוו איז אוועק נאָך זיי.

30.

ווען נעבלודאָוו איז געקומען אויף'ן וואָקזאַל זיינען די ארעס־טאנטען שוין געזעסען אין די וואגאָנעס מיט די אייזערנע גראטעס אויף די פענסטער. אויף'ן פּלאַטפאָרם זיינען געשטאַנען אייניגע פּערזאָן, וועלכע האָבען בעגלייט אייניגע פון די ארעסטאנטען; צו די וואגאָנעס האָט מען זיי ניט צוגעלאָזען. די קאָנוואָינע סאָל־

דאטען זיינען היינט געווען בעזאָנדערס פערזאָרגט. אויף'ן וועג צום וואָקזאל זיינען געפאלען פינף ארעסטאנטען; דריי אויף'ן וועג, וועלכע זיינען אוועקגעפיהרט געוואָרען אין דער פּאָליציי טויטע, און צוויי זיינען נור וואָס געפאלען אויף'ן וואָקזאל.

און בעזאָרגט זיינען די קאָנוואָינע געווען ניט ווייל עס זיינען געפאלען פינף מענשען, וועלכע האָבען געקענט לעבען. דאָס האָט זיי ווייניג אינטערעסירט; זיי האָט מעהר געקימערט די איבריגע ארבייט, וועלכע זיי האָבען געהאט, ביים אויספילען די פּאָרמאַלי־טעטען, וועלכע דאָס געזעץ פאָדערט אין אזא פאל: איבערגעבען די טויטע, די פּאַפּירען וועגען זיי און די זאכען, אויסשטרייכען זייערע נעמען פון דער ליסטע פון דעם עטאפּ. דאָס איז געווען פאר זיי א גאנץ איבעריגער עסק און דערצו נאָך אין אזעלכע שרעקלי־כע היצען.

דערמיט זיינען די קאָנוואָינע, דער אָפיציער און די אונטער־אָפיציערען געווען שטארק בעשעפטיגט און ביז וואנען זיי האָבען דאָס ניט אָבגע'פטר'ט, האָבען זיי קיינעם ניט צוגעלאָזען נאָהענט צו די וואגאָנעס פון די ארעסטאנטען. נעכלודאָוו'ן האָט מען פון דעסטוועגען צוגעלאָזען, דען ער האָט געגעבען א מטבעה איינעם פון די קאָנוואָינע אונטער־אָפיצערען; דער אונטער־אָפי־ציר האָט איהם נור געבעטען ער זאָל דאָס מאכען גיכער אום די נאטשאלסטווא זאָל ניט בעמערקען.

אין גאנצען זיינען געווען אכצעהן וואגאָנעס אויסער דעם וואגאָן פון דער נאטשאלסטווא. די ארעסטאנטען זיינען געווען אָנגעפּאקט אין די וואגאָנעס אזוי ווי הערינג אין א פעסיל. דורכ־געהענדיג פערביי די פענסטערלעך פון די וואגאָנעס, האָט זיך נעכלודאָוו צוגעהערט צו דעם געררויש וואָס קומט פאָר אינעווייניג. פון אלע וואגאָנעס האָט זיך געהערט א טומעל און שימפּפערייען, די שמוציגסטע זידעל־ווערטער. אָבער מערקווירדיג, ערגעץ האָט מען ניט געהערט קיין מיטליידס־וואָרט וועגען די געפאלענע קאָ־מעראדען אויפ'ן וועג, ווי נעכלודאָוו האָט ערוואַרטעט צו הערען. דער געפּילדער איז מעהרסטענטהיילס געווען איבער די פּלעצער,

וועגען די זעקלעך און פעקלעך, איבער וואסער אנצוטרינקען זיך און לעשען דעם דורשט.

געהענדיג פערביי די וואגאנעס, איז נעבלודאוו צוגעקומען צו די, אין וועלכע עס זיינען געזעסען די פרויען. פון דעם צווייטען פון זיי האט ער געהערט קרעכצען פון א פרוי. אין דעם נעקסטען וואגאן איז געזעסען מאסלאווא. די איבריגע פרויען האבען איהם באלד דערקענט און האבען צוגערופען מאסלאווא'ן צום פענסטער.

איהר געזיכט האט געשיינט פון פרייד, ווען זי האט איהם דערזעהן. זי האט זיך מיט די הענד צוגעהאלטען פאר די אייזערנע גראטעס און האט געקוקט אויף איהם מיט איהרע קרומליכע שווארצע אויגען.

— אך, וויא היים, !— האט זי געזאגט פרעהלאך שמייכעלנדיג.

— האט איהר בעקומען די זאכען ?

— יא, איך דאנק אייך זעהר.

— דארפט איהר נאך עטוואס ? — האט נעבלודאוו א פרעג געטאהן, פיהלענדיג, ווי עס טראגט זיך א שטיקענדע היץ פון וואגאן.

— ניין, קיין זאך ניט, איך דאנק אייך.

— אך, א טרונק, א טרונק! — האט א זאג געטאהן פעדאסיא, צורוקענדיג זיך נעהנטער צום פענסטערל, וואו עס איז געשטאנען מאסלאווא.

— יא, א טרונק טאהן וואלט זיך אזוי וועלען — האט נאך איהר א זאג געטאהן מאסלאווא.

— איז דען גאר קיין וואסער ביי אייך ניטא?

— געוועזען אביסעל, האט מען שוין אין גאנצען אויסגעטרונקען.

— באלד וועל איך א בעט טאהן דעם קאנוואינעם. מיר וועלען זיך איצט ביז ניזשני נאווגאראד מעהר ניט האבען די מעגליכקייט צו זעהען.

— וואס איז, איהר פאהרט דען מיט?— האט מאסלאווא איבערגעפרעגט אזוי ווי פאר איהר וואלט דאס געווען אן אונערוואר־

טעטע נייעס, און זי האָט מיט פרייד אַ קוק געטאָהן אויף נעכלו־דאָוו'ן.

— איך פאָהר מיט דעם פאָלגענדען צוג.

מאסלאָווא האָט גאָר ניט גענטפערט, האָט נור זיך פערטראַכט אויף איינינע סעקונדען און האָט דערנאָך טיעף אָפגעזיפצט.

— איז דאָס אמת, ליעבער הערר, אז צוועלף מענשען זיינען געפאלען פון אונזערע אויף'ן וועג צום וואקזאל, ווי זיי דערציילען, — האָט א פרעג געטאָהן פון צווייטען פענסטער אן אלטע ארעס־טאנטקע מיט א טרויעריגע שטימע.

דאָס איז געוועזן קאָראבלעווא.

— איך האָב ניט געהערט אז צוועלף, איך האָב געזעהן נור 2.

— מען זאָגט אז צוועלף. דאָס זיינען אביסעל שדים, ווי זיי האָבען דאָס אויף מענשען קיין רחמנות ניט, האָט געזאָגט די אלטע בייזלעך.

— און פון די פרויען איז קיינע ניט קראנק געוואָרען? — האָט א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו.

— די ווייבער זיינען פעסטער, — האָט מיט א געלעכטער זיך אָבגערופען אן אנדערע איננערע ארעסטאנטקע, — נאָר אָט איין דעם צווייטען וואגאָן קרעכצט דאָרט איינע. איהר הערט?

— אָט איהר פרעגט מיך, צו דאַרף איך ניט וואָס? — האָט זיך פלוצלינג א כאפ געטאָהן מאסלאָווא, — איך וואָלט אייך גע־בעטען, אפשר וואָלט איהר געקענט טאָהן די טובה און פועל'ן, מען זאָל די אונגליקליכע קראנקע פרוי דאָ איבערלאָזען; זי געהט נע־באך צו קינד. וואָס פאר א שרעקליכער רחמנות! די נאטשאל־סטווא וויים אפשר ניט; ווען איהר וואָלט זיי דאָס געזאָגט.

— גוט, איך וועל זאָגען, — האָט געענטפערט נעכלודאָוו.

— אָט וואָס נאָך, צו איז מעגליך, אז זי זאָל קענען זעהען איהר מאן טאראס, — האָט זי געבעטען ווייטער נעכלודאָוו'ן און האָט מיט די אויגען אָנגעוויזען אויף פעדאָסיא. — ער פאָהרט דאָך מיט אייך.

— מיין הערר, מען טאָר ניט ריידען דאָ, — האָט זיך דער־הערט די שטימע פון דעם קאָנוואָינעם אונטער־אָפיציר.

דאָס איז געווען אַן אנדערער, ניט דער, וועלכער האָט מיט א ווייל֞ע פריהער צוגעלאָזען נעבלודאָוו'ן. נעבלודאָוו איז אָבגעטראָטען פון וואגאָן און איז געגאנגען אויפזוכען אימיצען פון דער נאטשאל־סטווע אום צו בעטען וועגען דער געווינערין, און וועגען זעהן טאראַ־סען. אָבער ער האָט פון די קאָנוואָינע ניט געקענט דערשלאָגען זיך קיין ענטפער. זיי זיינען געווען זעהר פערנומען. איינע האָבען גע־פיהרט ערגעץ אַן ארעסטאנט, די אנדערע זיינען ארומגעלאָפען איינ־קויפען פאר זיך צו'ם עסען אויף'ן וועג און איינלייגען זייערע זאכען אין די וואגאָנעס; נאָך אנדערע האָבען בעדיענט א דאמע, וועל־כע איז געפאָהרען צוזאמען מיט דעם קאָנוואָינעם אָפיציער, און זיי האָבען זעהר אונווילליג גענטפערט אויף נעבלודאָוו'ס פראגען.

נעבלודאָוו האָט דערזעהן דעם קאָנוואָינעם אָפיציער שוין נאָך דעם צווייטען קלונג.

דער אָפיציער האָט מיט זיין קורצער האנד אָפגעווישט די וואָנצעס, וואָס האָבען פערדעקט זיין מויל, און א קוועטש טהוענ־דיג מיט די פּלייצעס, האָט ער עפּעס אויסגערעדט דעם פעלדפעבעל.

— וואָס דארפט איהר, אייגענטליך? — האָט ער א פרעג געטאָהן נעבלודאָוו'ן.

— א פרוי געהט צו קינד אין וואגאָן ביי אייך, נון רעכען איך, אז עס וואָלט נויטיג געווען...

— נו, זאָל זי געהן צו קינד. אז זי וועט געבוירען וועלען מיר דאַן זעהן, — האָט געזאָגט דער קאָנוואָינער אָפיציער. און האָט זיך א קעהר געטאָהן און איז אוועק צו זיין וואגאָן, בעוועגענדיג זיינע קורצע הענטלעך.

אין דיזער צייט איז דורכגעגאנגען דער קאָנדוקטאָר מיט זיין פייפעל אין האנד. עס האָט זיך דערהערט דער לעצטער קלונג, א פייף, און עס האָט זיך צווישען די בעגלייטענדע אויף'ן פּלאטפאָרמע און צווישען די ארעסטאנטקעס אין וואגאָן דערהערט א יאמער. נעבלודאָוו איז געשטאנען מיט טאראס'ען אויפ'ן פּלאט־

פאָרם און האָט געקוקט ווי איינער נאָך דעם אַנדערען האָבען זיך געצויגען די וואַגאָנעס מיט די פערגראַטעטע פענסטער און הינטער זיי די געגאָלטע קעפּ פון די ארעסטאַנטען; אַט געהט פערביי דער ערשטער פרויען־וואגאָן, אין די פענסטערלעך זעהען זיך די קעפּ מיט ווייסע טיכלעך פון די אַרעסטאַנטקעס; דערנאָך דער צווייטער, פון וועלכען עס האָט זיך געהערט דער זעלבער קרעכצען פון דער פרוי; דערנאָך דער וואַגאָן, אין וועלכען עס איז געזעסען מאַסלאָווא. זי איז צוזאַמען מיט די איבריגע געשטאַנען אין פענסטערל און האָט געקוקט אויף נעכלודאָוו'ן און האָט טרויעריג געשמייכעלט.

31.

דער צוג, מיט וועלכען נעכלודאָוו איז געפאָהרען, האָט גע־ראַרפּט אָבגעהן ערשט אין צוויי שטונדען ארום, און ער האָט אָנ־פאנגס גערעכענט אונטער דער צייט צו־פאָהרען צו זיין שוועסטער. אָבער נאָך די איינדריקע פון'ם גאַנצען טאָג האָט ער זיך געפיהלט צערבראָכען און ערמיעדעט, אז ווי ער האָט זיך נור אוועקגעזעצט אויף דער ווייכער סאָפע אין זאַאל פון ערשטען קלאַס, אזוי איז ער באלד אונוויליג איינגעשלאָפען.

א לאַקעי אין אַ פראַק מיט אַ מונד־סערוועטקע אין האנד האָט איהם אויפגעוועקט.

— הערר, הערר, זייט איהר ניט אמאָל נעכלודאָוו, פירסט? א מאַדאַם זוכט אייך ארום.

נעכלודאָוו איז אויפגעשפּרונגען, האָט אויסגעריבען די אויגען און האָט זיך דערמאָנט וואו ער איז און אלעס וואָס ער האָט דעם טאָג דורכגעלעבט.

אין זיין מוח איז דורכגעלאָפען די פּראָצעסיע פון די ארעס־טאַנטען, די וואַגאָנעס מיט די פערקראַטעוועטע פענסטער און פער־שפּאַרטע פרויען אינעווייניג.

אין דער ווירקליכקייט אָבער האָט ער באלד דערזעהן פאר זיינע אויגען עטוואָס אנדערש: לאַנגע טישען פערשטעלט מיט

פלעשער, וואזעס, קאנדעלאבערס, סערוויזען און פלינקע לאקעיען זיינען שנעל ארומגעלאפען הין און צוריק.

— ענדליך האב איך דיך געפונען, — האט נאטאשע צו איהם געזאגט, ווען זי איז צוגעגאנגען נאהענט צו איהם.

— איך בין זעהר צופרידען וואס דו ביסט געקומען.

— איך בין שוין פון לאנג דא, איך מיט אגראפענא פעטראווג-נא. מיר האבען דיך איבעראל ארומגעזוכט.

— און איך האב דא איינגעשלאפען. ווי צופרידען איך בין וואס דו ביסט געקומען, — האט ער איבערגע'חזר'ט. — איך האב געהאט אנגעהויבען שרייבען א בריעף צו דיר.

— אויף אן אמת? — האט זי פערוואונדערט געפרעגט. — וועגען וואס אזוינס?

— געסטערן, ווען איך בין פון אייך אוועק, האב איך געוואלט זיך אומקעהרען און איבערבעטען דיין מאן, נאר איך האב ניט גע-וואוסט ווי ער וועט מיך צונעהמען, — האט נעכלודאוו געזאגט. — איך האב ניט גוט גערעדט מיט איהם און דאס האט מיך געפלאגט.

— איך האב געוואוסט, איך בין געווען זיכער, אז דו האסט ניט געוואלט. דו ווייסט דאך. — און טרערען האבען זיך בעוויזען אין איהרע אויגען, און זי האט איהם אנגענומען ביי'ם האנד. דיזע פראגע איז אמת געווען א ניט קלאהרע, אבער ער האט זי פאלשטענ-דיג פערשטאנען און איז געווען געריהרט דורך איהר בעדייטונג. די ווערטער האבען בעדייטעט, אז אויסער איהר ליעבע צו'ם מאן איז איהר אויך טהייער און וויכטיג איהר ליעבע צו איהם, צו'ם ברודער, און אז דאס צוזאמענרטלען זיך פערשאפט איהר שווערע שמערצען.

איך דאנק דיר, איך דאנק דיר. אך, וואס איך האב היינט געזעהן, — האט ער זיך פלוצלינג דערמאנט אן די געשטאר-בענע ארעסטאנטען, — צוויי ארעסטאנטען זיינען פון היץ געפאלען אין גאס.

טאקי שרעקליך. אבער וואס קענסטו טאהן?

— איך ווייס ניט. אָבער איך פיהל, אז איך דארף עטוואָס טהאָן, און וואָס איך וועל קענען, דאָס וועל איך טהאָן.

— יא, יא, איך פערשטעה. נו, און מיט דיזע, מיט די קאָר־טשאגינ׳ס איז שוין אלעס געענדיגט?

— אלעס, און איך דענק, אז ביידע צדדים האָבען ניט וואָס צו בעדויערען.

— א שאָד. מיר איז א שאָד. איך האָב זי ליעב. נאָר זאָל זיין אזוי. אָבער צו וואָס ווילסטו פערבינדען, פערבינדען זיך? — האָט זי ניט דרייסט צוגעזעצט. — צו וואָס פאָהרסטו?

— איך פאָהר, ווייל אזוי דארף איך טהאָן, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט טרוקען און ערנסט, אזוי וועלענדיג מאכען א ענדע צו דיזער טהעמא, נאָר איהם האָט באלד פערדראָסען פאר זיין קאלט־קייט צו דער שוועסטער. „פאר וואָס זאָל איך איהר ניט זאָגען אלעס, וואָס איך דענק?“ האָט ער א קלער געטהאָן. „און זאָל אגראפענא פעטראָוונא אויך הערען.“

— דו רעדסט וועגען מיין אבזיכט צו הייראטען מיט קאטיו־שא׳ן. ווייסטו, איך האָב בעשלאָסען אזוי צו טהאָן, אָבער זי האָט מיר ענטשיעדען ענטזאגט. זי וויל ניט מיין אָפּפער, און זי אָפּפערט אליין מיט זעהר פיעל פאר איהר אין איהר לאגע. איך קען אָבער ניט אָננעהמען דיזען אָפּפער, אויב דאָס איז א מינוטיגער. און אָט פאָהר איך נאָך איהר און וועל זיין דארט וואו זי וועט זיין, און וועל העלפען, פיעל מעגליך, צו פערלייכטערען איהר שיקזאל.

— נאטאליא איוואנאָוונא האָט גאָר ניט געענטפערט. אגרא־פענא פעטראָוונא האָט געקוקט אויף איהם פערוואונדערט און האָט געשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ.

נעכלודאָוו איז ארוים אויף׳ן פלאטפאָרם און איז צוזאמען מיט טאראס׳ן אוועק צו׳ם דריטען־קלאסנעם וואגאָן.

— אָט דאָס איז מיין מיטרייזענדער, — האָט נעכלודאָוו גע־זאָגט, אָנווייזענדיג אויף טאראס׳ן, וועמענס געשיכטע זיין שוועס־טער האָט געוואוסט שוין פון פריהער.

— צו דען פאָהרסטו אין דריטען קלאס?

— יא, עס איז מיר בעקוועמער מיט איהם צוזאמען, — האָט ער געזאָגט. — אָט נאָך וואָס, אין קוזמינסקאָיע האָב איך נאָך ניט אָבגעגעבען די ערד צו די פויערען, איז אין פאל פון טויט, וועלען דיינע קינדער ירש'ענען.

— דמיטרי, העד אויף.

— און אויב איך וועל יא אָבגעבען, איז דאָס איינציגע, וואָס איך קען זאָגען, איז, אז אלעס איבעריגעס וועט געהערען צו זיי, ווייל איך וועל ניט הייראטהען, און אויב איך וועל יא הייראטהען וועט ניט זיין קיין קינדער... אזוי, אז...

— דמיטרי, איך בעט דיך, רעד ניט אזוי, — האָט נאטאליא איוואנאָוונא געזאָגט, וועהרענד נעכלודאָוו האָט געזעהן, אז זי איז געווען צופריעדען צו הערען דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט.

נעכלודאָוו איז אריין אין דעם אָנגעהיצטען פון דער זון וואָגאָן און איז באלד ארויס צוריק אויף'ן טאָרמאז.

נאטאליא איז געשטאנען ענטקעגען און האָט געזוכט וועגען וואָס אָנצופאנגען צו רעדען, אָבער זי האָט גאָר ניט געקענט געפינען. דער קורצינקער געשפרעך וועגען די געלד אנגעלעגענהייטען און דער ירושה האָט אריינגעבראכט אַ קאלטקייט צווישען זיי און זי איז דארום געווען צופרידען ווען דער צוג האָט זיך געריהרט פון אָרט און זי האָט געקענט איהם זאָגען: „פאָהר געזונד, פאָהר געזונד, דמיטרי!"

32.

די היץ איז געווען אן אונערטרעגליכע. דער גרויסער וואגאָן פון דריטען קלאַס איז געווען אזוי געפּאַקט מיט מענשען און אָנגעהיצט פון דער ברענענדער זון פון אַ גאנצען טאָג, אז נעכלודאָוו האָט ניט געקענט אריינגעהן אינעווייניג און איז געבליבען שטעהן דרויסען לעבען טהיר. אָבער אויך דאָ איז געווען שווער צו אטהעמען און ער האָט נור דאן אריינגעצויגען אין זיך די לופט מיט דער פולער ברוסט, ווען דער צוג האָט אָנגעהויבען שנעל צו בעוועגען זיך און עס האָט אַ בלאָז געטאָהן דערפון אַ צוג־ווינט.

אין נעכלודאָוו'ס פאַרשטעלונג האָבען זיך יעצט געשילדערט די אַלע איינדריקע פון טאָג און פון דיזע האָט אם שטאַרקסטען ארויסגעטראָטען דאָס שעהנע געזיכט פון דעם פערשטאַרבענעם צווייטען ארעסטאנט מיט די שמייכלענדע ליפּען און דעם שטרענגען אויסדרוק פון דעם שטערן. דאָס שרעקליכסטע דאביי איז, וואָס מען האָט דאָך איהם ערמאָרדערט און קיינער ווייס ניט ווער עס האָט איהם ערמאָרדערט. אָבער ערמאָרדערט איז ער דאָך. גע־פיהרט האָט מען איהם, אזוי ווי אַלע ארעסטאנטען פון דיזער פּאַר־טיע, אויף דער פעראָרדנונג פון מאסלעניקאָוו. מאסלעניקאָוו האָט זיך געמאכט זיין געוועהנליכע פעראָרדנונג, מען זאָל אין דיזען טאָג ארויסשיקען די פּארטיע ארעסטאנטען, האָט אונטערגעשריעבען מיט זיין נארישע צאצקעדיגע האנדשריפט א פּאפּיער מיט א גע־דרוקטען קעפּיל. נו, ווער וועט דען רעכענען, אז ער איז דאָס דער שולדיגער אין דיזען מאָרד? נאָך וויינינגער קען מען רעכענען פאר שולדיג דעם דאָקטאָר פון אסטראָג, וועלכער האָט אונטערזוכט די ארעסטאנטען בעפאָר מען האָט זיי ארויסגעשיקט. ער האָט ער־פילט זיין פּפליכט געוויסענהאפט, האָט אָפּגעטהיילט די שוואכע און האָט בשום אופן ניט געקענט פאָראויסזעהן די שרעק־ליכע היץ, און איהם איז ניט פאָרגעקומען, אז מען וועט זיי ארויס־שיקען אזוי שפּעט ביי טאָג און אזוי געדיכט אַלע צוזאמען.

ווער דען, דער סמאָטריטעל?... אָבער וואָס האָט דען דער סמאטריטעל געטאָהן? ער האָט נור געפאָלגט וואָס מען האָט איהם געהייסען, און געהייסען האָט מען, אז ער מוז אין דיזען און דיזען טאָג ארויסשיקען אזוי פיעל קאטאָרזשניקעס, אזוי פיעל פערשיקטע פרויען און מענער. און ער האָט אזוי געטאָהן. אזוי קען מען אויך ניט בעשולדיגען דעם קאָנוואָינעם אָפיציער, וועמענס פּפליכט עס איז נור בעשטאנען דעריין, ער זאָל מיט'ן צאָהל איבערגעבען די נפשות אהינצו. ער האָט געפיהרט די פּארטיע ארעסטאנטען ווי געוועהנליך, און ער האָט דאָך ניט געקענט פאראויסזעהן, אז אזעל־כע געזונדע יונגען, אזוי ווי יענע צוויי, וועלכע נעכלודאָוו האָט גע־

זעהען, זאָלען גאָר אין מיטען דערינען אנידערפאַלען אין גאס און ניט אויפשטעהען.

קיינער איז דאָ ניט שולדיג. און מענשען זיינען דאָך ער־מאָרעדרט געוואָרען און ערמאָרדערט זיינען זיי געוואָרען טאַקע פון דיזעלביגע צוזאמען, וועלכע זיינען, דוכט זיך, גאָר ניט שולדיג אין דיזע מאָרדען.

— געקומען איז דאס אלעס דערפון, — האָט זיך געטראַכט נעבלודאוו, — וואס דיזע אלע לייט, די גובערנאַטאָרען, די אַקאָלאָ־דאַטשנע, די סמאָטריטעלס, די פּאָליציייסקע רעכענען, אז עס גיט אמאָל אזא לאגע, ווען איין מענש הערט אויף צו האָבען וועלכע ניט איז בעציהונג, פּפליכט אדער מענשליכע געפיהלען צו דעם אנ־דער מענשען. אי מאַסלעניקאָוו, אי דער סמאָטריטעל, אי דער קאָנוואָינער אפיציער, — אָט די אלע, ווען זיי וואָלטען ניט געוועזען קיין גובערנאטארען, קיין אפיצירען, קיין סמאָטריטעלס, וואלטען זיי אפשר צוואנציג מאָהל איבערטראכטען צו מעג מען אין אזא ברענענדען וועטער טרייבען אַ גאנצע מאסע מענשען; זיי וואָל־טען אויפ'ן וועג צעהן מאָהל זיך אבגעשטעלט, די מענשען זאלען זיך אפּרוהען, און זעהענדיג אז איינער איז שוואך, איהם ווערט עפּעס ניט גוט, וואלט מען איהם גלייך ארויספיהרען פון דער מאסע, פון דער שטיקעניעס, מען וואָלט איהם אוועקגעזעצט אין א שאָטענדיגען פּלאץ, מען וואלט איהם שנעל געבראכט א ביסעל קאלטע וואסער, מען וואלט איהם לאָזען איינינגע מינוט זיך אויסרוהען, און ווען עס האָט שוין יאָ געטראָפען אזא אונגליק וואלטען זיי כאטש פיה־לען אַ פּערדרוס, זיי וואלטען צייגען זייער מיטלייד.

און איצט ,ווען זיי זיינען נאטשאלניקעס, האָבען זיי דאָס אליין ניט געטאָן און האָבען דאס זאגאר ניט ערלויבט אנדערע צו טהאָן, און דאָס איז דארום, ווייל זיי האָבען ניט געזעהען פאר זיך קיין מענשען, נור געוויסע בעפעהלע, וועלכע זיי דארפען אויספיה־רען און קיין אנדער זאך ניט.

נעבלודאוו האָט זיך אזוי פערטראַכט, אז ער האָט ניט בע־מערקט ווי דער וועטער האָט זיך אונטערדרעסען געביטען. די זונן

האָט זיך בעהאַלטען הינטער אַן אָפּגעריסענע שטיק וואָלקען און פון מעריב זייט האָט זיך אנגעהויבען אנצורוקען אויפ'ן הימעל אַ העל־גראָהער וואָלקען, וועלכע האָט זיך שוין דאָרט גאַנץ ווייט ערגעץ אנ־געהויבען אויסלײדיגען איבער די פעלדער אין אַ קרום־גיסענדען גע־דיכטען רעגען. פון צייט צו צייט האָט דעם וואָלקען דורכגעשני־טען אַ בליץ, און מיט די קלאַפּעריי פון די וואַגאָנעם האָט זיך אַלץ אָפּטער און אָפּטער צוזאַמענגעמישט דאָס קנאַלען פון אַ דונער.

אויף די ארומיגע פעלדער איז אַלעם ווי לעבעדיגער געוואָרען, ווי מיט אַ גלאַנציגען לאַקיר בעדעקט; דאָס גרינע איז נאָך גרי־נער געוואָרען, דאָס געלע נאָך געלער און דאָס שוואַרצע — שוואַרצער.

— יאָ, וועגען וואָס האָב איך אייגענטליך געטראַכט, — האָט זיך אַליין געפרעגט נעכלודאָוו, ארײנשלינגענדיג אין זיך די פריי־שע פײכטע לופט.

— יאָ, איך האָב געטראַכט וואָס די אַלע, דער סמאָטריטעל, די קאָנוואָינע און אנדערע — אַלץ מענשען גאַנץ גוטע פון דער נאַ־טור — זיינען געוואָרען בייז און שלעכט נור דארום, ווייל זיי זיי־נען בעאַמטע.

ער האָט זיך דערמאָנט וועגען דער גלײכגילטיגקייט פון מאַס־לעניקאָוו'ן, ווען ער האָט איהם דערציילט וואָס עס טוהט זיך אין אַסטראָג, די שטרײנגקייט פון סמאָטריטעל, די הארטהערציגקייט פון דעם קאָנוואָינעם אָפיצער, ווען ער האָט איהם געזאָגט, אַז אין וואַגאָן געהט אַן אונגליקליכע ארעסטאַנטקע צו קינד. אַלע דיעזע מענשען, ווי עס שיינט, זיינען פערהאַרטעוועט ביי זייער אַמט, אַז זיי קענען ניט דורכגעווייקט ווערען פון קיין געפיהל פון רחמנות. אַלס בעאַמטע זיינען זיי געווען פערדעקט מיט אַזאַ האַרטקייט, אַז מענשענליעבע האָט ניט געקענט דורכדרינגען צו זייער הארצען, אַקוראַט ווי דער רעגען קען ניט דורכנעמען די ברוקירטע ערד, — האָט נעכלודאָוו געטראַכט, קוקענדיג ווי די רעגען־וואַסער קען ניט אײנזאַפּען אין דער ברוקירטער ערד פון די שפּוּע'דיגע ווענט פון טהאָל און פליסט אַראָב אין קליינע שטראָמען.

„עס קען אפשר זיין, אז מען דארף אויסברוקירען די ווענט פון די גראָבענס, אבער עס איז טרויעריג צו קוקען אויף דיעזע ערד, וואו עס האָט דאך געקענט וואקסען תבואה, בוימער, פירות, בלומען, אזוי ווי דאָרט וואו די ערד איז ניט אויסגעלייגט געוואָרען מיט שטיינער. דאס זעלבינגע איז אויך מיט די מענשען. עס קען זיין, אז מען דארף דיעזע גובערנאטאָרען, סמאָטריטעלס, פּאָליציי און קאָנוואָינע, עס איז אבער שרעקליך צו זעהן מענשען, וועלכע עס פעהלט די הויפּט מענשליכע איינענשאפט — ליעבע און מיטלייד פון איינעם צום צווייטען".

„און די גאנצע צרה ליגט דעריין" האָט נעכלודאוו זיך ווייטער געטראכט, „וואס דיעזע אלע מענשען נעהמען אָן פאר א געזעץ דאָס, וואס איז גאר קיין געזעץ ניט, און אנערקענען ניט פאר קיין געזעץ דאס, וואס איז אייביג, אונפערמיידליך און פעסטגעשטעלט פון גאָט אליין, איינגעקריצט אין די הערצער פון מענשען. דערפאר איז דאך דאָס מיר אזוי שווער צו זיין צווישען דיעזע מענשען. איך ציטער פשוט פאר זיי. און ווירקליך, דיעזע מענשען זיינען שרעקליך, ערגער פון מערדער. א מערדער קען נאָך אמאָהל רחמנות האָבען, אבער זיי קענען קיין מאָל קיין מיטלייד ניט האָבען. זיי זיינען פארזיכערט פון רחמנות, ווי א שטיין פון געוויקסע. און דאס איז דאס שרעקליכסטע אין זיי. מען זאגט, עס זיינען שרעקליך די פוגאטשאָווס, די ראזינס, — דיעזע זיינען טויזענד מאָל שרעקליכער!"

„אויב עס וואלט נויטיג געווען צו לייזען די פראגע, האָט ווייטער פארטגעזעצט זיינע געדאנקען נעכלודאָוו, ווי מאכט מען, אז מענשען פון אונזער צייט, קריסטען, הומאנע, איינפאך גוטע מענשען, זאלען בעגעהן די שרעקליכסטע טהאטען, ניט פיהלענדיג זיך שולדיג אין קיין זאך און ניט האָבען קיין געוויסענסביססע דערביי — דאן איז עס מעגליך נור אויף איין אופן, אז די אלע לייטע זאָלען ווערען גובערנאטארען, אפיצירען, סמאָטריטעלס, פּאָליצייסקע, קאָנוואָינע, ד. ה. זיי זאלען ערשטענס זיין זיכער, אז עס איז דאָ עפּעס אזא זאך וואָס מען רופט א רעגירונגס־אמט, וואו מען קען

מיט מענשען בעגעהן זיך ווי מיט ניט לעבעדיגע זאכען, מען זאל צו זיי ניט פיהלען גארנישט מענשליכעס, ברידערליכעס, און קיינע הארציגע בעציהונגען צו זיי ניט האבען; און צווייטענס, אז דיזע מענשען זאלען צוליעב זייער רעגיערונגס־אמט גופא זיין אזוי פער־בונדען, אז די פעראנטוואָרטליכקייט פאר זייערע אונמענשליכע טהאטען זאל ניט פאלען אויף אימיצען אין בעזונדערהייט, אז קיין איינער זאל ניט פיהלען זיך אליין אלס שולדיגען אין דיזער אונ־מענשליכקייט. אויסער דיזע אומשטענדען איז אונמעגליך אין אונ־זער צייט, אז מענשען זאלען בעגעהן אזעלכע שרעקליכע טהאטען, ווי די, וועלכע איך האב היינט געזעהן, און די הויפט זאך איז נאך דאס, וואס מענשען מיינען, אז עס קען מעגליך זיין אזא אומשטאנד, וואו מיט מענשען זאל מען זיך קענען בעגעהן ווי מיט א לעבענס־לאָזע זאך אהן מיטגעפיהל צו איהם, אהן ליעבע. זאכען קען מען בעהאנדלען אהן ליעבע. מען קען האקען בוימער, מאכען ציגעל, שמידען אייזען אהן ליעבע, אבער מיט מענשען קען מען אהן ליע־בע ניט בעגעהן זיך. פונקט אזוי ווי מען קען ניט ארומגעהן ארום ביענען און ניט זיין פארזיכטיג דערביי. אויב דו בעהאנדעלסט ביענען אהן געהעריגע פארזיכטיגקייט, וועסטו זיי טהאן דעם גרעס־טען שאדען און זיך. דאס זעלביגע איז אויך מיט די מענשען. און דאס קען גאר אנדערש ניט זיין, ווארים די געמיינשאפטליכע ליעבע צווישען מענשען איז א גרונד־געזעץ פון מענשליכען לעבען. אמת, דער מענש קען זיך ניט צווינגען צו ליעבען, ווי ער קען זיך ניט צווינגען צו ארבייטען, נור דערפון פאָלגט ניט, אז מען קען אויסקומען צווישען מענשען אהן ליעבע, בעזאנדערס, ווען דו פאָ־דערסט וואס ניט איז פון זיי.

„פיהלט דו ניט קיין ליעבע צו מענשען, זיץ זיך פאר זיך ער־גענץ שטילערהייט", האט זיך ווייטער געטראכט נעכלודאָוו, „גריבעל זיך אין זיך אליין, בעשעפטיג זיך מיט זיך, מיט זאכען, מיט וואס דו ווילסט, נור ניט מיט מענשען. פונקט אזוי ווי עסען קען נור דאן ברייגנען נוצען און ניט שאדען דעם מענשען, ווען דער מענש עסט ווען איהם ווילט זיך עסען, אזוי קען מען נור דאן נוצליכער־

ווייזע צונויפקומען זיך מיט מענשען, ווען מען פיהלט די ליעבע צו זיי. ווען ניט איז עס שרעקליך".

33.

דער וואגאָן, אין וועלכען עס איז נעפאהרען נעכלודאָוו, איז געווען פול געפאקט מיט מענשען. דאָ זיינען געווען הויז־דיענער, בעל־מלאכות, פאבריק־ארבייטער, פלייש־הענדלער, אידען, ווייבער, קרעמער, פריקאזציקעס; עס איז אויך געווען צווישען זיי א סאָל־דאט און צוויי ד א מ ע ן — איינע א יונגע, די אנדערע אן עלטע־רע, מיט א בראסלעט אויף דעם געבלייזטען ארעם, און עס איז אויך געפאהרען עפּעס א הערר מיט א שטריינגען געזיכט, מיט א קאָקארדע אויף דער שווארצער פוראזשקע.

אלע דיזע זיינען געזעסען רוהיג. נאָך דעם ווי זיי האָבען זיך איינגעזעצט אויף די פּלעצער, איינער האָט געקייעט יאָנדרעס, אן אנדערער האָט געראויכערט און אנדערע ווידער האָבען געשמאק גע־שמועסט צווישען זיך.

טאראכ איז געזעסען צו דער רעכטער האנד פון אריינגאנג מיט א גליקליכעס געזיכט, האָט אָבגעהיט נעכלודאָוו'ס פּלאץ, וועהרענד ער האָט געפיהרט א לעבעדיגען געשפּרעך מיט זיין שכן, א גערטנער וועלכער איז דאָס געפאָהרען אָנצונעהמען א נייע שטעלע פאר זיך.

נעכלודאָוו אריינגעהענדיג האָט זיך אָפּגעשטעלט לעבען א שעהנעם אלטען מאן מיט א רעספּעקטפולעם, פּאטריארכאלעם גע־זיכט, מיט א לאנגען, וויים־גראָהען באָרד. דערזעהענדיג נעכלו־דאָוו'ן האָט דער אלטער אָפּגערוקט די פּאָלע פון זיין סיורטוק און האָט העפליך געזאָגט:

— זעצט זיך, זייט אזוי גוט.

נעכלודאָוו האָט איהם בעדאנקט און האָט זיך געזעצט אויף דעם פּלאץ, וואָס דער אלטער האָט איהם אָנגעצייגט. ווי נור נעכלו־דאָוו האָט זיך געזעצט, האָט די פרוי, וואָס איז געזעסען אנטקעגען דעם אלטען, פאָרטגעזעצט דעם געשפּרעך, וואָס זי האָט געפיהרט מיט דעם אלטען פון פריהער.

זי האָט איהם דערציילט, ווי זי איז אין שטאָדט אויפגענומען געוואָרען, פון וואנען זי פאָהרט דאָס איצט צוריק.

— בין איך געפאָהרען צו איהם, זעהן זיך מיט איהם אויף מאסליעניצע, דאנקען גאָט, נו — איצט וועלען מיר זיך ניט זעהן ביז ראָזשדעסטווא, אבי מען זעהט זיך געזונדערהייט, ווי גאָט גיט.

— יא, אבי מען זעהט זיך געזונטערהייט, — האָט איבערגע־זאָגט דער אלטער אלס ענטפער און האָט זיך צוגעקוקט צו נעבלו־דאָוו'ן: — מען דארף זיך זעהען, אז ניט, א יונגער מאן אין שטאָדט ווערט זעהר גיך צולאָזען.

— אָה, ניין, זיידינקע, ער איז ניט אזא. איהר וואָלט געקענט מיינעם וואָלט איהר דאָס ניט זאָגען. ניט נור וועט ער ניט פיהרען קיינע אזעלכע נארישע זאכען, דאָרטען... נור ער איז דאָך אָט אזוי ווי א שעהנע, שעהמעדיגע מיידעלע. וואָס ער פערדיענט שיקט ער דאָך ביז דעם לעצטען גראָשען אהיים. און ווי ער האָט זיך דער־פרייט מיט'ן קינד. אוי, טאטעלעך, איהר האָט נור געדארפט זעהן ווי גליקליך ער איז געווען מיט'ן קינד, — האָט געזאָגט די ווייבעל מיט א שמייכעל.

אָט דאָס איז גוט וואָס ער האָט שכל און ער טהוט ניט אָט אזעלכע זאכען, — האָט געזאָגט דער אלטער, ווייזענדיג מיט די אויגען אויף א פאָר וואָס זיינען געזעסען אויף דער אנדער זייט. דאָס איז געווען א מאן, א פאבריק ארבייטער, מיט זיין פרוי. זיי האָבען איצט ביידע ארייגעגאָסען פון איין פלעשעל.

— ניין, מיינער טרינקט ניט און רייכערט ניט, — האָט די פרוי איבערגע'חזר'ט בענוצענדיג זיך מיט דער געלעגענהייט נאָך אמאָל צו ריהמען איהר מאן.

— וואָס דען, דאָס איז גוט? — האָט דער אלטער געזאָגט, קוקענדיג אויף'ן פאבריק־ארבייטער. יענער האָט דערפיהלט אויף זיך נעכלודאָוו'ס און דעם אלטען'ס בליקען און האָט זיך אָפּגערופען:

— וואָס, פריץ, דו וואונדערסט וואָס מיר טרינקען? אז מיר ארבייטען זעהט קיינער ניט, און אז מיר טרינקען — זעהען אלע.

איך האָב פערדיענט — טרינק איך און בין דער ווייב אויך מכבד.
און פטור. וואָס, מאַווראַ, ריכטיג?

מאַווראַ האָט זיך צולאַכט און האָט שכור'ערהייט אַ מאַך געטאָהן מיט'ן האַנד.

— נו, גענוג צו פּלוידערען.

— אַזוי איז דאָס גוט, גוט, אָבער זאָל זיך אָקאָרשט די לייצעס פערפּלאָנטערן אונטערן עק, וועט זי אַזאַ טאַנץ טהאָן, אַז דו וועסט ניט וויסען אויף וואָס פאַר אַ וועלט דו ביסט אַהינגעקומען... איך זאָג אייך קיין ליגען ניט. איהר, פּריצל, זאָלט נור אויף מיר קיין פּאַראיבעל ניט האָבען. איך האָב אויסגעטרונקען, אמת, נו, וואָס בלייבט צו מאַכען, — האָט געזאָגט דער פאַבריק־אַרבייטער און ער האָט זיך צורעכט געמאַכט צו שלאָפען, אַרויפלייגענדיג דעם קאָפּ אויף דער ווייב'ס קניע און זי האָט געקוקט אויף איהם און האָט געשמייכעלט.

נעבלודאָוו איז געזעסען איינינע מינוטען מיט דעם אַלטען, וועלכער האָט איהם דערצעהלט וועגען זיך, אַז ער איז אַ מוליער, שוין 53 יאָהר ווי ער אַרבייט, האָט אויף זיין לעבען געמאַכט אַזוי פיעל אויוועגס, אַז עס איז שווער זיי איבערצוצעהלען, און יעצט, אויף דער עלטער, וואָלט ער וועלען זיך אָפּרוהען, אויפהערען אַרבייטען — קומט אַלץ קיין צייט ניט אויס.

נעבלודאָוו האָט זיך אויפגעהויבען און איז צוגעגאַנגען צו טאַראַס'ען.

— זעצט זיך, באַרין, מיר וועלען דעם זעקעל צונעהמען אַהערצו אָט, און דאָ וועט פאַר אייך זיין אַ בעקוועמער פּלאַץ, — האָט געזאָגט מילד קוקענדיג אויף נעבלודאָוו'ן דער גערטנער, וועלכער איז געזעסען מיט טאַראַס'ען און געשמועסט.

— אפילו ענגלאַך, אָבער מיר'ן זיך קיין עולה ניט טהאָן, — האָט געזאָגט מיט אַ קוויטשעדיגען קול טאַראַס און האָט אַ הויב געטאָהן דעם גרויסען פּאַק, ווי אַ שפּילכעל, און געמאַכט אַ פּלאַץ פאַר נעבלודאָוו'ן. — זעהט איהר, באַרין, ווי פיעל פּלאַץ מיר האָבען פאַר אייך, און פאַר אונז קען אימער זיך געפינען אַ פּלאַץ, מען קען

שטעהן א וויילינקע, אויך קיין סכנה ניט, און אונטער׳ן באנק קען מען נאָך אויך געפינען א פּלאַץ פאר זיך.

טאראס האָט וועגען זיך זעלבסט געזאָגט, אז ווען ער מאכט ניט קיין שנאפּס קען ער גאָר ניט רעדען און טאָמער טרינקט ער אויס א גלעזעל, אזוי ווערט ער גאָר מונטערער און רעדעוודיגער.

אין אזא צושטאנד איז ער איצט געווען איידער נעבלודאָוו איז צוגעקומען; נעבלודאָוו׳ס צוקומען האָט איהם אָפּגענומען אויף א וויילינקע דעם לשון, אָבער ווי ער האָט נור צוגענומען דעם זאק, האָט אָבגעראמט דעם פּלאַץ און געבעטען נעבלודאָוו׳ן צו זעצען זיך, אזוי האָט זיך די צונג איהם פאנאנדערגעבונדען און ער האָט פּאָרטגעזעצט צו דערצעהלען פאר זיין שכן, דעם גערטנער, די גאנ־צע געשיכטע פון זיין פרוי, פארוואָס מען פערשיקט זי און ווארום ער פאָהרט נאָך מיט איהר איצט אין סיביר.

נעבלודאָוו האָט ניט געוואוסט די איינצעלהייטען פון דיעזער געשיכטע און ער האָט זיך צוגעהערט אויפמערקזאם.

— דאָס דערצייל איך וועגען מיינע צרות, — האָט אָנגעהויבען טאראס, קוקענדיג מיט פריינדליכע בליקען אויף נעבלודאָוו׳ן, — אָט האָב איך געטראָפען אזא הארציגען מענשען, א גוטען ברו־דער — האָבען מיר זיך צורעדט און איך דערצעהל איהם.

— אָט אויף אזא אופן, הייסט עס, ברודערקע, האָט מען זיך דערוואוסט די גאנצע זאך. די מאמע האָט גענומען אָט דעם זעל־ביגען קוכען און „איך געה״, זאָגט זי, „צום אוריאדניק״. מיין טא־טע איז ביי מיר א עהרליכער אלטינקער „ניין, זאָגט ער, ווארט נאָך, מיין ווייב. זי איז דאָך נאָך א קינד, זי ווייס אליין ניט וואָס זי טהוט — א רחמנות, מען דארף ניט אזוי בייז זיין; זי האָט שוין אודאי גאָר חרטה, דארף מען דאָך האָבען איוזעהענעם״. אָבער עס האָט ניט געהאָלפען. די מאמע טענה׳ט: „זי וועט אונז דאָ אלע־מען פער׳סם׳ען, אזוי ווי די טאראקאנעס״ און זי איז אוועק צום אוריאדניק און דער אוריאדניק האָט דאָס באלד צוקאַכט זיך און געקומען גלייך מיט עדות.

— נו, און דו וואָס האָסט געטאָהן? האָט א פרעג געטאָהן דער גערטנער.

— און איך, ברודערעל מיינער, קייקעל זיך אויף'ן בויך פון וויטאָג און רעווע. די גאנצע אינגעוויים האָט דאָס מיר אויסגע־קעהרט, רעדען קען איך ניט. דער טאטע האָט איינגעשפּאנט דעם וואָגען און אוועקגעפיהרט פעדאָסיען צום סטאנאָוואָי, און פון דאָרטען צום סלעדאָוואַטעל, און זי, ברודערעל מיינער, לייקענט ניט קיין זאך. גלייך פון אנהויב האָט זי זיך אין אלץ מודה געווען. „אָט אזוי און אזוי האָב איך, זאָגט זי, געטאָהן. אזוי געקראָגען דעם סם און אזוי אריינגעקנאָטען אין די טייג און אויסגעוועלגערט א קוכען".

— „און פאר וואָס האָסטו דאָס געטאָהן" — פרעגט דער סלעדאָוואַטעל.

— אָט אזוי, — זאָגט זי, — האָב איך דאָס געטהאָן, ווייל ער איז מיר ניט ליעב. און איך וועל געהן אין סיביר בעסער איי־דער צו לעבען מיט איהם" — דאָס הייסט מיט מיר, פערשטעהסטו ברודערעל, — און טאראס האָט זאנפט געשמייכעלט דערביי. — נו, האָט זי זיך, הייסט עס, אין גאנצען מודה געווען. געוועהנליך, וואָס זאָל זיין? האָט מען זי אוועקגעפיהרט אין אָסטראָג. דער טאַ־טע איז געקומען אליין אהיים. און דאָ איז עס אקוראט אזא צייט וואָס איז דאָ אזוי פיעל ארבייט אויף'ן פעלד. נו, וואָס מאכט מען? אין שטוב זיינען ניטאָ קיינע ווייבערשע הענד אויסער די מאמען; האָבען מיר געדאכט, געטראכט, צו קען מען זי אפשר ניט ארויסנעהמען אויף זאלאָג.

— נו? — האָט איבערגעפרעגט דער גערטנער.

— נו, האָט דער טאטע ווייטער איינגעשפּאנט דעם וואָגען און איז אוועק אין שטאָדט, צו דעם, צו יענעם, צו איין נאטשאלניק, צום צווייטען — עס געהט ניט, צו פינף שטיק איז ער ארומ־געקראָכען פון איינעם צום אנדערן, און גאָר ניט. נו, איז ער גע־קומען צוריק און א מאך געטאָהן מיט'ן האנד. וואָס העלפט דער כלאָפּאָטשען, אז ס'געהט ניט? זיי ווילען זי ניט ארויסלאָזען.

אָבער דאַרף זיך גראַדע מאַכען אַ מאַן, פון די שרייבערס, אַ בריה אַ יונג. „גיב מיר" זאָגט ער, „אַ פּינפּערל און איך מאַך דיר צורעכט דעם גאַנצען עסק". גערונגען זיך, גערונגען זיך און אָבגעמאַכט פּאַר אַ דרייערל. אָט האָב איך איהרע אייגענע געמאַכטע לייווענד געלייגט אין משכון און איהם אַוועקגעגעבען. אַז ער האָט דאָס אָנגעשריעבען אַ פּאַפּיער, — האָט אַ זאָג געטאָהן טאַראַס, אַזוי ווי ער וואָלט פאַרשטעלען ווי מען שיסט אוים מיט אַ ביקס: — נו האָט דאָס באַלד געטראָפען. איך בין שוין אַליין געקומען אין גאַנצען צו זיך דאַן, בין געזונד געוואָרען און בין אַליין געפאָהרען אין שטאָדט נאָך איהר.

— בין איך געקומען, ברודערעל מיינער, אין שטאָדט, האָב געלאָזען שטעהן די קליאַטשע מיט'ן וואָגען אין הויף פון שיינק, האָב גענומען אָט די פּאַפּיער זיינע און קום אין אַסטראָג. „וואָס דאַרפסטו?" — „אָט אַזוי און אַזוי, — זאָג איך, — מיין בעל-הבית'טע איז דאָ ביי אייך איינגעשפּאַרט" און האָב איהם אַוועקגעגעבען די פּאַפּיער. ער קוקט און קוקט אַזוי אויף מיר: „וואַרט, — זאָגט ער, — דאָ אויף אַ ווייל". האָב איך זיך געזעצט אויף דעם באַנק און וואַרט. די זון האָט זיך שוין אַ קעהר געטאָהן אויף נאָכמיטאָג און איך וואַרט. ערשט עס קומט אַרוים דער נאַטשאַלניק אַליין, זאָגט ער „וואַרגושאָוו?" זאָג איך: „דאָס בין איך אַליין" — „נו, נעה, — זאָגט ער, — נעהם זי". האָט מען געעפענט די טיהרען און אַרויסגעפיהרט זי אין איהרע אייגענע קליידער ווי עס געהער צו זיין. „נו, לאָמיר געהן" — זאָג איך איהר, — אַהיים װעלען מיר געהן, האַ?" — „ביזטו גאָר צופוס?" — פרעגט זי מיך. „ניין, מיט אונזער קליאַטשע" — ענטפער איך, און מיר זיינען אַוועק.

„זיינען מיר געקומען אויפ'ן הויף פון דער אַכסניה, איך האָב זיך אָבגערעכענט האָב איינגעשפּאַנט די קליאַטשע, האָב אַריינגעלייגט אין וואָגען דאָס ביסעל היי וואָס איז געבליבען. זי האָט זיך געזעצט, האָט זיך איינגעוויקעלט אין דער פאַטשיילע און מיר זיי-

נען אווענקגעפאָהרען. זי שווייגט, און איך שווייג. ווי מען האָט נור אָנגעהויבען צו קומען נעהנטער צום הויז זאָגט זי מיר:

— לעבט דער טאטע?

— לעבט.

— און וואָס מאכט די מאמע? לעבט זי?

— לעבט.

— פערגיב מיר, — זאָגט זי, — טאראס פאר מיין נאריש־קייט. איך האָב אליין ניט געוואוסט וואָס איך טהו.

און איך זאָג איהר: „שוין לאנג מוחל געווען, נאָך וואָס דער־מאָנען אלטע חטאים?“

„מעהר האָט זי ניט גערעדט; מיר זיינען געקומען צו פאָה־רען אהיים, זי וואַרפט זיך גלייך דער מאמען צו די פיס און די מא־מע זאָגט: גאָט וועט מוחל זיין, און דער טאטע האָט איהר אָבגע־געבען א שלום עליכם און זאָגט: „נו, צו וואָס זאָל מען דערמאָנען אלטע זאכען? זעה, לעב איצט ווי בעסער איז. איצט איז ניט קיין צייט צו טענה'ען מען דארף פון פעלד אראָבנעהמען.

און זי האָט דאָס פון דעם טאָג אַ נעהם געטאָהן זיך פאר דער ארבייט, אז אַ נחת. איך שנייד און זי בינדט. עס איז ביי אונז געווען אזוי געראָטען. איך בין אַ בריה, פון האנד פאלט מיר די ארבייט ניט, אָבער זי איז נאָך מעהר בריה, פאר וואָס זי זאָל זיך ניט נעהמען. זי איז אזא לעבעדיגע און אַ יונגע, פול מיט זאפט. און זי האָט אזוי אָנגעהויבען האַלט האָבען צו ארבייטען, אז איך בעט זי צייטענווייז: „רוה זיך אָפּ אביסעל, די הענד זיינען דאָך שוין ווי קלעצער“. און זי, גאָרנישט, ווי ניט איהר מיינט מען, עסט אָפּ וועטשערע און זי איז שוין אין שטאַהל, געפינט עפּעס וואָס צו טהאָן פאר מאָרגען. אָט אַ וועלכע זי איז דאָס געוואָרן, אויף חדושים!

— נו, איז זי יעצט פריינדליכער געוואָרען צו דיר?

— פרעגט שוין גאָרניט. זי איז געוואָרען אזוי גוט, אזוי ליעבליך, אזוי צוגעבונדען, ווי איין נשמה. וואָס איך זאָל ניט אַ טראכט טהאָן — זי פערשטעהט שוין וואָס איך מיין. אָט מיין

מאמע אליין, מען דארף שוין ניט קיין גרעסערע כעסן'טע ווי זי איז, און אפילו זי זאגט צו מיר: אונזער פערדאסיא איז עפעס גאר אזוי ווי א פערביטענע, אן אנדער ווייבעל גאר געווארען". אט פאהרען מיר אזוי איין מאל נאך סנאפעס אין פעלד און איך מיט איהר זיצען זיך ביידע אויפ'ן פערעדאק. זאג איך איהר: נו, ווי איז דיר דאס, פעדאסינקע, ארויף אויפ'ן קאפ צו טהאן אזא זאך?"

— „ווי אזוי ארויף? — אט אזוי, איך האב ניט געוואלט לע־בען מיט דיר. איך וועל בעסער שטארבען, האב איך זיך געטראכט, איידער לעבען מיט איהם".

— „נו, און איצטער?" — פרעג איך.

— „נו, איצטער איז אן אנדער זאך. איצטער ביזטו מיר צום הארצען" — זאגט זי.

טאראס האט זיך דא אפגעשטעלט און האט פרעהליך א שמייכעל געטאהן, און שאקלענדיג מיט'ן קאפ ווי האלב פערוואונ־דערט, האט ער פארטגעזעצט:

— „מיר האבען נור ארופגענומען פון פעלד, און איך פיהר אזוי צום טייך ליין וויקען, איך קום צו פאהרען אהיים, ערשט א פאוויעסטקע: אין סוד הייסט עס. און מיר האבען גאר וועגען דעם מעהר ניט געטראכט, האבען שוין גאר פערגעסען די גאנצע מעשה; פאר וואס קומט איצט גאר משפט'ן?...

— דאס איז אלץ דער שטן, דער ניט גוטער, — זאגט דער גערטנער. — קען עס א מענשען סתם ארויף אויף'ן זינען צו נעה־מען איינעם דאס לעבען. אט האט ביי אונז אויך איינער... — און דער גערטנער האט גענומען דערצעהלען א געשיכטע פון א מארד, וואס האט ביי זיי אין דארף געטראפען.

דער צוג איז אנגעקומען צו א סטאנציע און נעכלודאוו צו־זאמען מיט'ן גערטנער זיינען ארויס אויף'ן פלאטפארם טרינקען וואסער.

34.

נאך איידער ער איז ארופ פון וואגאן האט נעכלודאוו בע־מערקט אויף'ן הויף פון סטאנציע אייניגע רייכע עקיפאזשען, איינ־

געשפּאַנטע צו דריי און צו פיער פערד, אויסגעפּוצטע מיט גלעק־לעך. ארויסגעהענדיג אויף'ן פּלאַטפאָרמע האָט ער דערזעהן א הייפעל מענשען, וועלכע איז געשטאַנען ארום א דיקע דאַמע, גע־קליידעט אין סאַמעט און זיידענס, מיט א רייכע הוט און גרויסע פּעדערן אויפ'ן קאָפּ. ארום האָבען זיך געשטויסען לאַקעיען, אונ־טערטראָגענדיג פּעקלעך, שטעקלעך, מאַנטלען און שירעמס. ניט ווייט פון זיי זיינען געשטאַנען און האָבען זיך צוגעקוקט נייגעריגע, וועלכע האָבען געשלונגען מיט די אויגען די גאַנצע הערליכקייט און רייכקייט, וועלכע זיי האָבען דאָ געזעהען.

דער נאַטשאַלניק פון סטאַנציע אין דער רויטער פוראַזשקע, דער זשאַנדאַרם, וועלכער איז אימער אָנוועזענד אויף דער פּלאַט־פאָרמע פון סטאַנציע ווען א צוג קומט אָן, א מאָגערע באַרישניע אין א רוסישען קאָסטיום, דער טעלעגראַפיסט, אייניגע פּאַסאַזשי־רען, וואָס זיינען ארויס פון וואַגאָן — אַלעמענס אויפמערקזאַמ־קייט איז געווען אויף דער רייכער דיקער דאַמע מיט איהר בע־גלייטערשאַפט.

אין דעם יונגען מענשען מיט'ן הינטעל, וועלכער איז געשטאַ־נען נאָהענט פון דער דאַמע האָט נעכלודאָוו דערקענט דעם יונגען קאָרטשאַגין. די דיקע דאַמע איז געווען די שוועסטער פון דער פירסטין קאָרטשאַגין, אין וועמעס אימעניע די קאָרטשאַגינס האָבען זיך איבערגעקליבען פיר די זומער מאָנאַטען.

דער אָבער־קאָנדוקטאָר, גלאַנצענדיג אין זיין אוניפאָרם מיט גאָלדענע גאַלונעס און מיט די גלאַנציגע שטיוועל האָט העפליך געעפענט פאר די דאַמע די טיהרעל פון וואַגאָן און האָט זיך עהרענ־ווירדיג פערנייגט.

נעכלודאָוו, וועלכער האָט ניט געוואָלט בעגעגענען זיך מיט דיזע בעקאַנטע פאַמיליע, אום אויסצומיידען די צערעמאָניע פון נאָך אמאָל זעגענען זיך מיט זיי און ערקלעהרונגען, א. ז. וו. האָט זיך געהאַלטען פון דער זייט, לעבען זיין וואַגאָן.

אין דער זעלבער צייט איז פון דער אַנדער זייט פון פּלאַטפאָר־מע אָנגעקומען א גרויסע מעננע ארבייטער, אין לאַפּטיעס, אין

קורצע פּעלצלעך, און קלומיקעס איבער'ן פּליִיצע. זיי זיינען צו־געגאנגען צו דעם ערשטען וואגאָן און האָבען געוואָלט אהין אריין. אָבער דער קאָנדוקטאָר איז אונטערגעגאנגען און האָט זיי אָבגעטרי־בען. זיי האָבען זיך ניט אָפּגעשטעלט, ניט ארומגעקוקט און זיינען געגאנגען גלייך ווייטער, טרעטענדיג איינער דעם אנדערן אויף די פיס, זיינען זיי צו צום צווייטען וואגאָן און האָבען שוין אָנגעהויבען אריינגעהן אין איהם, ווי דער צווייטער קאָנדוקטאָר האָט זיך צו־שריען אויף זיי.

זיי זיינען שנעל ארויס צוריק און די וואָס זיינען נאָך ניט אריין, האָבען זיך גלייך אַ קעהר געטאָהן איילענדיג צו געהן ווייטער זוכען אין אנדער וואגאָן. אָבער נעבלודאָוו האָט אַ זאָג געטהון: איהר קענט אריין, דאָ אין וואגאָן איז דאָ גענוג פּלאַץ. זיי האָבען געפאָלגט און זיינען אריין.

אריינגעהענדיג האָבען זיי געפונען פּלעצער און האָבען זיך שוין געוואָלט צוזעצען, אָבער דער הערר אין אַ קאָקארדע און די צוויי דאמען, וואָס זיינען געזעסען לעבען איהם, האָבען דאָס איינ־געפונען אלס אַ שטארקע פּערזענליכע בעליידיגונג פאר זיי און זיי האָבען די ארבייטער־פּויערים געיאָגט צוריק פון וואגאָן. די ארבייטער, אַ מאן צוואנציג, יונגע און אלטע, אלע מיט אָבגע־ברענטע, אויסגעמאטערטע, אויסגעהאָרעוועטע געזיכטער, האָבען זיך באלד אָנגעהויבען רוקען ארויס פון וואגאָן, פּיהלענדיג זיך טאַ־קע שטארק שולדיג, וואָס זיי האָבען פּערלעצט די געפיהלען פון דיזע גרויסע הערשאַפטען; זיי זיינען געוועזען בערייט געהן כאָטש ביז'ן עק וועלט, און זעצען זיך וואו מען זאָל ניט הייסען, כאָטש אויף טשוועקעס.

— וואוהין שפּארט איהר זיך, שדים! צוזעצט זיך דאָ, — האָט אויף זיי אַ געשריי געטהון דער אריינקומענדער קאָנדוקטאָר.

די ארבייטער האָבען זיך דערפרעהט און האָבען זיך בערוהיגט אזוי ווי מענשען, וועלכע זיינען איבערגעקומען אַ גרויסע דראָהענ־דע געפאהר; זיי האָבען זיך צוזעצט אויף זייערע פּלעצער, האָבען

אראָבגעוואָרפען מיט איין בעוועגונג די קלומיקעס פון זייערע פּלייצעס און האָבען זיי ארונטערגערוקט אונטער די ביינקלעך.

ווען נעכלודאָוו איז צוגעגאנגען זעצען זיך אויף זיין פּלאַץ, לעבען וועלכען עס זיינען געזעסען דריי פון די ארבייטער, האָבען זיך דיעזע דריי אַ הויב געטהאָן פון זייערע פּלעצער — זיין עלעגאנטער אויסזעהען האָט זיי אַ ביסעל געשטעלט אין פערלעגענהייט — אָבער נעכלודאָוו האָט זיי בערוהיגט, זאָגענדיג זיי, אז זיי דארפען זיך ניט בעמיהען און מעגען רוהיג בלייבען אויף זייערע פּלעצער, זיי זיינען איהם ניט אין וועג. ער האָט זיך אליין געזעצט אויפ'ן ברעג פון באנק, ניט ווייט פון ארייננאנג.

איינער פון די ארבייטער, אַ מאַן פון אַ יאָהר פופציג, האָט זיך דערביי ערשטוינט, זאָגאר צושראָקען איבערגעקוקט מיט אַ איננערן. דאָס וואָס נעכלודאָוו האָט זיך מיט זיי אזוי העפליך בענומען, גאָר ניט אזוי ווי דער שטייגער איז פון אלע פּריצים, האָט זיי ניט געזידעלט און האָט זיך אדרבא געצייגט פריינדליך צו זיי, האָט זיי איבערראשט און פערוואונדערט. זיי האָבען זאָגאר חושד געווען טאָמער שטעקט עפּעס דעריין אַ געפאהר, אַ הינטער־געדאנק. זעהענדיג אָבער ווייטער, אז דאָ איז קיין קונץ ניט געמיינט, קיין פּאסטקע פאר זיי און אז נעכלודאָוו איז זיך געזעסען געוועהנליך און האָט געשמועסט מיט טאראס'ען, זיינען זיי געקומען אלץ מעהר צו זיך און האָבען מעהר ניט געהאט קיין פערדאכט.

דער אלטער ארבייטער, וועלכער האָט זיך געפיהלט פריהער אזוי אונבעקוועם לעבען נעכלודאָוון, איז זאָגאר אזוי ווייט געקומען צו זיך, אז ער האָט אָנגעהויבען צו פערפיהרען אַ שמועס מיט נעכלודאָוו'ן און מיט טאראס'ען. ער האָט זיי דערצעהלט, אז זיי פאָהרען איצט אהיים, אז זיי האָבען געארבייט צוויי און אַ האלב מאָנאט ביי גראָבען טאָרף און זיי פיהרען אהיים צו צעהן רובעל יעדערער, אויסער די ביסעל, וועלכע זיי האָבען בעקומען גלייך ווי מען האָט זיי אננעדונגען צו דער ארבייט.

זייער ארבייט איז געווען זעהר אַ שווערע, זיי זיינען געשטאַ־

נען ביז די קניע אין וואסער, אין זומפּיגען גרונד, ארבייטען פלע־גען זיי פון זונען־אויפגאנג ביז פינסטער, און האָבען געהאט דער־פאר מיטאָג־צייט צוויי שטונדען רוהע.

— ווער עס איז ניט געוואָהנט, — האָט דער אַלטער געזאָגט, — פאר דעם איז אזא ארבייט נאטירליך זעהר שווער, אָבער האָט מען זיך איינגעהאָרעוועט, ארייגעקראָכען אין יאָך איז נאָכדעם נישט קשה, צו דערליידען. ווען זיי וואָלטען נור געגעבען כאָטש צו עסען ווי עס דארף צו זיין. פון אנהויב האָט מען געהאט שלעכטע שפּייז און דערנאָך האָט מען זיך אָנגעהויבען צו בעקלאָגען, האָט מען אָנגעהויבען געבען אביסעל בעסער.

ווען ער האָט זיך גוט צורעדט און האָט זיך געפיהלט היימיש, האָט ער אויך שוין דערצעהלט פון זיין לעבען, ווי אָט שוין 28 יאָהר, אז ער געהט ארבייטען וואו עס מאכט זיך אין מרחקים און ברייננגט דערנאָך די שכירות אהיים — א רובעל זעכציג א יאָהר פערדיענט ער, א 3 רובעל געהט אוועק אויף הרחבה־זאכען: אויף טאבאק, אויף שוועבעלעך.

— נו, א זינדיגער מענש, אמאָל בענארישט מען זיך און מען מאכט א שנאפּס, אזא האָרעפּאסנער לעבען — האָט ער ווי פער־ענטפערט זיך.

דאצו האָט ער אויך דערצעהלט ווי אין דער היים פיהרען די ווירטהשאפט די ווייבער, און דער פּאָדראטשיק האָט זיי פאר'ן אוועקפאָהר געטראקטירט מיט א האלבען עמער שנאפּס אויף אלע־מען, ווי איינער פון זיי איז געשטאָרבען ביי דער ארבייט און אן אנדערען פיהרט מען א קראנקען אהיים. דער קראנקער, וועגען וועלכען ער האָט דערצעהלט, איז דאָס אויך געפאָהרען מיט זיי אין דעם זעלבען וואגאָן; אויף אן אנדער באנק אין ווינקעלע איז ער געזעסען, א יונגער מענש — ער האָט געליטען קענטיג פון מאלאריע פיבער.

נעבלודאָוו איז אונטערגעגאנגען צו דעם קראנקען. דאָס איז געווען נאָך גאָר א אינגעל, אָבער ער האָט אזא שטרייננגען בליק געהאט, אז נעבלודאָוו איז געבליבען אָפּהענטיג און האָט איהם ניט

געוואָלט דערעסען מיט פראגען; ער האָט נור געהייסען דעם עלטערען קויפען פיר איהם כינין און האָט איהם אויפגעשריעבען אויף א שטיקעל פאפיער דעם נאָמען פון דער רפואה. ער האָט איהם געוואָלט געבען געלד דארויף, אָבער דער אלטער האָט ניט געוואָלט נעהמען קיין נדבה.

— נו, וויפיעל איך בין ניט דורכגעפאָהרען, אזעלכע הערען האָב איך נאָך ניט געטראָפען. ניט נאָר וואָס ער טרייבט דיך ניט, ער טרעט דיר נאָך אָפּ זיין פלאַץ. הפּנים, עס גיט פערשיעדענע הערען, — האָט ער בעשלאָסען, ווענדענדיג זיך צו טאראס'ען.

— „יא, אין גאנצען א נייע און אנדערע וועלט“, — האָט נעכלודאָוו געטראכט, קוקענדיג אויף דיזע טרוקענע מוסקוליסטע גלידער, גראָבע, פון שטוביגע ארבייט קליידער און די אָבגעברענטע ווילדע און אויסגעמאטערטע געזיכטער, און פיהלענדיג זיך ארומגערינגעלט פון גאָר נייע מענשען מיט ערנסטע אינטערעסען, פרייידען און ליידען פון אן אמת'ן ארבייטענדען און מענשליכען לעבען.

„אָט איז זי, די אמת'ע גרויסע וועלט“, האָט נעכלודאָוו זיך דערמאָנט קאָרטשאגין'ס פראזע, און יענע פוסט־און־פאסנע לוקסוס וועלט מיט איהרע קליינליכע גאָרנישטדיגע אינטערעסען. און ער האָט דערשפּירט דעם פריידע־געפיהל פון א רייזענדער, וועלכער האָט ענטדעקט א נייע, אונבעקאנטע און ערהאבענע וועלט.

ענדע פון צווייטען טהייל.

תחית המתים

רֹאמאַן אין 3 טהיילען

—פון—

ל. טאָלסטאָי

איבערזעצט פון מ. ק א ט ץ

דריטער טהייל

ליטעראַרישער פערלאג
YIDDISH LITERARY PUBLISHING COMPANY
256 East Broadway, New York
1914

היטער טהייל.

1.

די פּארטיע, מיט וועלכער עס איז געגאנגען מאסלאָווא, איז דורכגעגאנגען לערך פינף טויזענד ווערסט. ביז פערם איז מאסלאָווא געגאנגען מיט'ן אייזענבאהן און אויפ'ן דאמפּפער מיט די קרימינעלע, און נור אין דיעזער שטאָדט איז נעכלודאָוו'ן געלונגען אויסצואווירקען, אז מען זאָל זי איבערפיהרען צו די פּאָליטישע, ווי דאָס האָט איהם געראטהען באָגאָדוכאָווסקאיא, וועלכע איז אויך געגאנגען מיט דיזער פּארטיע.

די רייזע ביז פּערם איז געווען זעהר שווער פאר מאסלאָווא, ווי פיזיש אזוי מאָראליש. צווישען די ארעסטאנטען און ארעסטאנטקעס, די נאדזיראטעלעם און קאָנוואָינע איז שוין געווען איינגעפיהרט א מנהג פון ציניזשער אויסגעלאסענהייט. יעדער פרויענצימער, אויב זי האָט זיך נור ניט געוואָלט בענוצען דערמיט וואָס זי איז א פרויענצימער, איז אויסגעקומען צו זיין שטענדיג אויף דער וואך, תמיד האָט זי זיך געמוזט היטען. און דיעזע שטענדיגע לאגע פון שרעק און קאמפּף איז געווען זעהר שווער. מאסלאָווא פלעגט נאָך בעזונדער דערפון ליידען איבער איהר אָנציהענדען אויסזעהען און איבער איהר פערגאנגענהייט, וואָס איז אלעמען געווען בעקאנט. דער ענטשיעדענער ווידערשטאנד, וועלכען זי פלעגט געבען די מאנסלייט, וואָס פלעגען צושטעהן צו איהר, פלעגען זיי אננעהמען אלס א בעליידיגונג און דאָס האָט אין זיי ארויסגערופען נאָך א גרעסערען צאָרן געגען איהר. אין דיזער הינזיכט האָט גרינגער געמאכט איהר לאגע איהר נאָהענטקייט מיט פעדאָסיען און טאראס'ען. ווען טאראס האָט זיך דערוואוסט וואָס פאר אן

אונאנגענעהמליכקייטען זיין פרוי האָט געליטען אין דיזער היג־זיכט, האָט ער זיך געלאָזט ארעסטירען, כדי ער זאָל קענען זי בע־שיצען, און פון ניזשני נאָווגאָראָד איז ער געפּאָהרען ווי אן ארעס־טאנט מיט זיי צוזאמען.

דאָס וואָס מען האָט זי איבערגעפיהרט צו די פּאָליטישע האָט פארבעסערט איהר לאגע אין אלע הינזיכטען. שוין ניט ריידענדיג וועגען דעם וואָס די פּאָליטישע האָט מען געהאלטען אויף בעסערע פּלעצער, געגעבען בעסערע נאהרונג און זיי האָבען געליטען ווייני־גער פון גראָבהייטען, איז איהר לאגע פערבעסערט געוואָרען נאָך דערמיט, וואָס זי האָט אויפגעהערט צו ליידען פון די פערפאָלגונ־גען פון מאנסלייטע, און זי האָט געקענט לעבען ניט הערענדיג ווי מען וואַרפט איהר אויף יעדע מינוט איהר פערגאנגענהייט, וואָס זי האָט אזוי געוואָלט פערגעסען איצט. די הויפּט מעלה איז אָבער בעשטאנען דעריין, וואָס זי איז בעקאנט געוואָרען מיט אייניגע מענשען, וועלכע האָבען אויף איהר געהאַט אַן ענטשיידענעם און זעהר א גוטען איינפלוס.

אויף די עטאַפּען האָט מען איהר ערלויבט צו זיין צוזאמען מיט די פּאָליטישע, נור אין וועג האָט זי געמוזט געהן מיט די אוגאָלאָווגע, ווייל זי איז געוועזען א געזונדע פרוי. אזוי איז זי גע־גאנגען די גאנצע צייט ביז טאָמסק. מיט איהר צוזאמען זיינען גע־גאנגען, אויך צופוס, צוויי פּאָליטישע: מאריא פּאוולאָוונא שטשע־טינינא, דיזעלבע שעהנע מיידעל, וועלכע האָט אזוי איבערראשט נעכלודאָוו'ן, ווען ער האָט זיך געזעהן מיט באָגאָדוכאָווסקאיא, און דער צווייטער א געוויסער סימאָנסאָן, וועלכען מען האָט פאר־שיקט קיין יאקוטסק. דאָס איז געוועזען דערזעלביגער שוואַרץ־האָריגער מיט טיעף אונטערן שטערן פערגאנגענע אויגען, וועלכען נעכלודאָוו האָט אויך דאן בעמערקט, ווען ער האָט זיך געזעהען מיט באָגאָדוכאָווסקאיא.

מאריא פּאוולאָוונא איז געגאנגען צו־פוס, ווייל זי האָט אָבגע־לאָזען איהר פּלאַץ אויפ'ן פוהר א שוואנגערער אונאָלאָוונער ארעס־טאנטקע; סימאָנסאָן איז געגאנגען צו־פוס איבער דעם וואָס ער

האָט געזעגנט נישט צו שאַטן נאַר רעכנט פאַר יושר׳דיג צו בענוצען זיך מיט קלאסען־
פּריווילעגיע.

דאָס איז געווען אַ פריהער, נאָכער פריהמאָרגען אין מאָנאט
סעפּטעמבער. דאָס איז געגאַנגען אַ שנעע, און דאָס אַ רעגען מיט
מיט אַ שניידענדען קאַלטען ווינד. אַלע ארעסטאַנטען פון דיזער
פּאַרטיע — 400 מאַנסלייט און ביי אַ 50 פרויען — זיינען שוין גע־
ווען אויפ׳ן הויף פון עטאַפּ. עס האָט זיך געהערט דער טומעל
און הוזשען פון די קולות פון די ארעסטאַנטען, צעהלענדיג געלד,
קויפענדיג פּראָוויזיע, און די קוויטשעדיגע שטימען פון די הענד־
לערקעס.

קאַטיושאַ און מאַריאַ פּאַוולאָוונאַ, ביידע אין שטיוועל און אין
פעלצלאַך, פערבונדען מיט פּאַטשיילעס, זיינען ארויס אויפ׳ן הויף
און זיינען געגאַנגען צו די הענדלערקעס, וועלכע האָבען, איבער־
שלאָגענדיג איינע די אַנדערע, פאָרגעשלאָגען זייערע סחורות: פריי־
שע, ווייסע קוילעטשען, פיש, לאָקשען, קאַשע, לעבערקעס, פלייש
אייער, מילך; ביי איינער איז אפילו געווען אַ געבראָטענער חזיר׳ל.

סימאָנסאָן, אָנגעטאָהן אין אַ גוטאַפּערטשענער קורטקע מיט
גומענע קאַלאָשען, פערבונדען מיט שטריקלאַך אויף די וואָלענע
זאָקען (ער איז געווען אַ וועגעטאַריאַנער און האָט ניט געברויכט
פעל פון גע׳הרג׳עטע חיות) איז אויך געווען דרויסען, וואַרטענדיג
דאָס ארויסמאַרשירען פון דער פּאַרטיע. ער איז געשטאַנען לעבען
גאַניק און האָט אריינגעשריבען אין זיין נאָטיץ־ביכעל אַן ארויפ־
געקומענעם געדאַנק. דער געדאַנק איז בעשטאַנען אין פאָלגענ־
דעם: „אויב — האָט ער פערשריבען — אַ באַקטעריע וואָלט בע־
אָבאַכטען און אויספאָרשען דעם נאָגעל פון אַ מענשען, וואָלט זי
איהם אנערקענען אַלס אַ ניט אָרגאַנישעס וועזען. גראַדע אַזוי
האָבען מיר אנערקענט דעם ערד־קוגעל, בעאָבאַכטענדיג זיין שאָ־
לעכץ, פאַר אַן אונאָרגאַנישע זאַך. דאָס איז ניט ריכטיג“.

איינקויפענדיג אייער, אַ קראַנץ בייגעל, פיש און פרישען
ווייסברויט, האָט מאַסלאָווא דאָס אַלעס אריינגעלייגט אין אַ זאַק,
און מאַריאַ פּאַוולאָוונאַ האָט זיך אָבגערעכענט מיט דער הענדלער־

קע, ווען פלוצלינג איז עפּעס געוואָרען א גערודער. אַלעם איז אנ־שווייגען געוואָרען און די מענשען האָבען זיך אָנגעהויבען אויס־שטעלען אין רייהען. עס איז ארויסגעקומען דער אָפיצער און האָט אָבגעגעבען די לעצטע בעפעהלע פארטיג צו מאכען זיך צום אָב־געהן.

אַלעם איז צוגעגאנגען ווי געוועהנליך: מען האָט איבערגע־צעהלט, איבערגעקוקט אויב עס זיינען גאנץ די קאנדאלען, אויסגע־שטעלט פּאָאר־ווייז די וואָס זיינען געווען צוגעשמידט די הענד איינער צום אנדערן. נור פלוצלינג האָט זיך דערהערט דער בייזער קאָמאנדירענדער קול פון׳ם אָפיציער, קלעפּ איבערן געזיכט און א געוויין פון א קינד. אַלעס איז אויף א רגע שטיל געבליבען און דערנאָך איז דורך דער גאנצער מאסע דורכגעלאָפען א טויבער בעקלאָגען זיך. מאסלאָווא און מאריא פּאוולאָוונא זיינען צוגע־גאנגען צום פּלאץ, וואו דער טומעל איז פאָרגעקומען.

2.

צוקומענדיג צום פּלאץ פון דעם גערודער, האָבען מאריא פּאוו־לאָוונא מיט קאטיושא׳ן דערזעהען פאָלגענדעס: דער אָפיציער, א קרעפטיגער מאן מיט גרויסע, בלאָנדע וואָנצעס, פּארוואָלקענט, האָט געריבען מיט דער לינקער האנד דעם פלאכען פלאץ פון דער רעכטער האנד, וועלכע ער האָט צושלאָגען אָן דעם פנים פון ארעס־טאנט, און ער האָט דערביי אָהן אָן אויפהער געזידעלט זיך מיט אונפּאסיגע ווערטער. בעפאָר איהם איז געשטאנען א נעגאָלטער ארעסטאנט, א מאָגערער, אָנגעטאָהן אין א קורצען ארעסטאנטס־קען כאלאט, האָט געווישט מיט איין האנד זיין צובלוטיגטען פנים און מיט דער אנדער האנד האָט ער געהאלטען אויפ׳ן אָרעם א קליין מיידעלע, וועלכע האָט געמאכט מורא׳דיגע קולות.

— איך וועל דיר ווייזען, דו (אונאָנשטענדיגע זידלעריי), כ׳וועל דיך, (ווייטער זידלעריי), אָנלעהרנען ווי פיעל צו רעדען. די ווייבער וועסטו אָבגעבען — האָט געשריען דער אָפיצער. — טהו אָן.

דער אַפּיציער האָט נעמליך געפֿאָדערט, אז מען זאָל אָנטאָהן הענדקייטען אויף דעם ארעסטאַנט, וועלכער איז געווען א פּאר־שיקטער און האָט געטראָגען דעם גאנצען וועג אויף די הענד א מיי־דעלע, וואָס איז איבערגעבליבען א יתומה פון זיין פרוי, וועלכע איז געשטאָרבען אין טאָמסק פון טיפוס, ווי די ארעסטאַנטען האָבען דערצעהלט. דער אויסרייד פון ארעסטאַנט, אז ער קען דאָך ניט טראָגען א קינד אויף געשמידעטע הענד, האָט אריינגעבראכט אין צאָרען דעם אַפּיציער, וועלכער איז עפּעס געווען גראדע ניט אויפ־געלייגט, און ער האָט גע'הרג'עט *) דעם ארעסטאַנט אָהן א שיעור.

אנטקעגען דעם צושלאָגענעם איז געשטאַנען דער קאָנוואָיגער סאָלדאט, וועמען דער אַפּיציער האָט א קאָמאנדעווע געטאָהן, אז ער זאָל אָנטהאָן דעם ארעסטאַנט די קייטען אויף די הענד, וועלכע זאָלען איהם צושמידען צו דעם אנדער ארעסטאַנט, און אָבנעהמען פון איהם די מיידעלע. צווישען די ארעסטאַנטען איז דער רויש געוואָרען אימער העכער און העכער.

— פון טאָמסק זיינען מיר געגאַנגען, האָט מען איהם ניט אָנ־געטהאָן, — האָט זיך דערהערט א הייזעריגע שטימע פון די הינטער־שטע רייהען. — דאָך ניט קיין צייגעל, ס'איז דאָך א קינד.

— וואו זשע זאָל ער אהין טהאָן דאָס קינד? דאָס איז ניט געזעצליך, — האָט עפּעס אַן אנדער א זאָג געטהאָן.

— ווער איז דאָס? — האָט א געשרעה געטהאָן דער אַפּיציער אזוי ווי א ביהן וואָלט איהם דעם גיפט אריינגעלאָזט, וואָרפענדיג זיך אויף דער מאסע — איך וועל דיר ווייזען א געזעץ. ווער איז דאָס? ווער האָט דאָס געזאָגט? דו? דו?

— אלע זאָגען, ווארום... — האָט זיך אָבגערופען א ברייט־פּלייציגער, נידעריגער ארעסטאַנט.

ער האָט אָבער ניט צייט געהאט נאָך צו דערזאָגען, ווי דער

---

*) א פאקט, וועלכער איז פערצייכענט אין לינעוו'ס בוך „פּאָ ־יטאפּו".

אָפיצער האָט מיטביידע הענד אָנגעהויבען שלאָגען איהם אין געזיכט.

— וואָס, בונטעווען זיך וועט איהר? איך וועל אייך ווייזען ווי צו בונטעווען זיך. איך וועל אייך אַלעמען צוררייסען ווי די הינד, און נאַטשאַלסטוואָ וועט מיר נאָך א דאנק זאָגען דערפאַר. נעהם דאָס מיידעלע!

די מאסע איז אנטשוויגען געוואָרען. דער קאָנוואָינער האָט ארויסגעריסען פון פאָטער׳ס הענד דאָס שרייענדע קינד, דער צווייטער סאָלדאט האָט גענומען אָנטאָהן איהם די קייטען.

— טראָג עס אוועק צו די ווייבער! — האָט א געשריי געטאָהן דער אָפיציער צו דעם קאָנוואָינעם, פעררייכטענדיג די פּאָרטופּעע פון זיין שווערד.

דאָס קינד האָט זיך געצאַפּעלט און געשריען שרעקליך, רייסענדיג די קליינינקע הענטעלע פון דער טיכעל, אין וועלכער זי איז געווען איינגעוויקעלט. פון דער מאסע האָט זיך אָפּגעטהיילט מאַריא פּאוולאָוונא און איז אונטערגעגאנגען איצט צו דעם קאָנוואָינעם.

— הערר אָפיציר, ערלויבט מיר, איך וועל טראָגען דאָס קינד.

דער קאָנוואָינער סאָלדאט מיט דאָס קינד איז געבליבען שטעהן.

— ווער ביסט דו? — האָט דער אָפּיציר בייז א פרעג געטאָהן.

— איך בין א פּאָליטישע.

קענטיג, אז דאָס שעהנע געזיכט פון דער ארעסטאנטקע האָט געווירקט אויף איהם. ער האָט זי אָנגעקוקט געלאסענער, אזוי ווי ער וואָלט זיך גוט מישב זיין וואָס צו טאָהן.

— מיר איז אלץ איינס, — האָט ער א זאָג געטאָהן פערדרוסליך, — נעהמט זי, אויב איהר ווילט. אייך איז לייכט צו האָבען רחמנות אויף זיי, און אז ער וועט אנטלויפען ווער וועט זיין פעראנטוואָרטליך?

— וויא זשע וואָלט ער געקענט אנטלויפען מיט אַ קינד אויף די הענד? — האָט זי מילד אַ פרעג געטאָהן.

— איך האָב קיין צייט ניט מיט אייך לאנג צו שמועסען דאָ. נעהמט אייך דאָס קינד אויב איהר ווילט זיך.

— בעפעהלט איהר אָבצוגעבען איהר, וואשע וויסאָקאראָדיע? — האָט אַ פרעג געטאָהן דער קאָנוואָינער סאָלדאט.

— גיב אָב!

— קום צו מיר, קליינינקע, — האָט צערטליך גערעדט צום קינד מאריא פּאוולאָוונא, נעהמענדיג עס אויף די הענד.

דאָס קינד האָט אָבער ניט אויפגעהערט צו שרייען און האָט זיך געריסען צום פּאָטער.

— גיט מיר זי, — האָט אַ בעט געטאָהן מאסלאָווא, — ביי מיר וועט די מיידעטשקע ניט וויינען, און זי האָט געוויזען דער מיידעלע אַ ביינעלע.

דאָס קינד איז גלייך אנטשוויגען געוואָרען און האָט זיך אַ ציה געטאָהן צו מאסלאָווא, וועלכע האָט זי גענומען צו זיך אויף די הענד.

אלעס איז געוואָרען שטיל. די טויערן האָבען זיך געעפענט. די פּארטיע ארעסטאנטען זיינען ארויס דרויסען. דאָ האָט מען זיי ווידער איבערגעצעהלט; די קראנקע אָבגעטהיילט און זיי האָבען זיך צוזעצט אויף די וועגען. מאסלאָווא מיט׳ן קינד אויף די הענד האָט זיך צוגעשטעלט צו די ארעסטאנטקעס.

סימאָנסאָן, וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען און האָט זיך ערנסט צוגעקוקט צו אלעס וואָס דאָ איז פּאָרגעקומען, איז מיט איין גרויסען און ענטשלאָסענעם שריט, צוגעגאנגען צום אָפיציער, וועלכער האָט זיך געזעצט אין טאראנטאס און האָט איהם געזאָגט:

—איהר האָט געהאנדעלט זעהר מיאוס, הערר אָפיציער.

— אוועק אויף אייער פּלאץ, דאָס איז ניט אייער זאך! — האָט בייז און גיפטיג אַ געשריי געטאָהן דער אָפיציער.

—מיין זאך איז צו זאָגען אייך, אז איהר האָט געהאנדעלט זעהר, זעהר מיאוס, און איך האָב דאָס אייך געזאָגט, — האָט גע־

ענטפערט סימאָנסאָן, קוקענדיג דורכדרינגליך דעם אָפיציער אין פּנים אריין, פון אונטער זיינע געדיכטע ברעמען.

—פערטיג? מארש! — האָט א געשריי געטאָהן דער אָפּי־צ ער און די ארעסטנטען זיינען אוועק איבער׳ן קויטיגען וועג, וועל־כער האָט זיך געצויגען צווישען כסדר׳דיגען געדיכטען וואלד.

3.

נאָך דעם פערדאָרבענעם, אויסגעלאסענעם און פוילען לעבען פאר די לעצטע 6 יאָהר אין שטאָדט און צוויי מאָנאטען אין אסטראָג מיט די קרימינעלע ארעסטאנטען, איז דאָס לעבען צווי־שען די פּאָליטישע געווען פאר מאסלאָווא א גרויס ערלייכטע־רונג, ניט קוקענדיג דערויף, וואָס דער גאנג איז געווען אזוי שווער. אזעלכע „וואונדערבארע מענשען", ווי זי פלעגט זיך אויסדריקען, האָט זי נאָך קיין מאָל ניט געהאט אלס חברים.

„און אָט האָב איך געוויינט אויף מיין אונגליק, וואָס איך בין אונשולדיגערווייזע פעראורטהיילט געוואָרען", האָט זי גערעדט צו זיך אליין. „ניין, איך דארף דאָך גאָט דאנקען, וואָס איבער א צו־פאל בין איך געקומען צווישען דיזע „וואונדערבארע מענשען".

זי האָט זעהר לייכט, אָהן אנשטרענגונג, פערשטאנען די מאָ־טיוען, איבער וועלכע דיזע פּאָליטישע זיינען ארויסגעטראָטען אין קאמפף געגען דאָס עקזיסטירענדע, און, ווי א מענש פון פּאָלק, האָט זי געפיהלט זייער גערעכטיגקייט. זי האָט פערשטאנען, אז דיזע „וואונדעבארע מענשען" געהען פיר דאָס פּאָלק און געגען די הערען און די רייכע; און דאָס נאָך וואָס די לייט אליין זיינען געווען, לויט זייער אבשטאמונג און ערציהונג פון דער קלאסע, גע־גען וועלכע זיי זיינען ארויסגעטראָטען, און האָבען געאָפּפערט מיט זייערע פריווילעגיען, מיט זייער פרייען לעבען און מיט זייערע לע־בענס זאָגאר פאר׳ן פּאָלק, האָט אין איהר איינגעפּליסט נאָך מעהר אכטונג צו זיי.

זי איז געווען אויסער זיך פאר ענטציקונג מיט אלע איהרע איצטיגע חברים און חבר׳טעס. נור מעהר פון אלעם איז זי געווען

בעגייסטערט פון מאריא פאוולאָווגא, און ניט נור איז זי געווען ענטציקט פון איהר, זאָנדערן זי האָט זי ליעב בעקומען מיט דער גאַנצער מאכט פון איהר ליידענדער זעעלע. זי האָט ניט געקענט אויף איין סעקונדע פערגעסען, אז דאָס איז א טאָכטער פון א גענע־ראל, וואָס האָט גערעדט אויף אייניגע שפּראכען, איז געווען ער־צויגען אויף אלעם גוטען און האָט זיך דאָך געהאלטען אזוי נאַטיר־ליך איינפאך און אזוי גלייך צו אלעמען, אז עס איז געווען ווירק־ליך וואונדערבאר צו זעהן.

דיעזער שטריך אין דעם כאראקטער פון מאריא פּאוולאָווגא — די אבוועזענהייט פון אירגענד וועלכע קאָקעטסטוואָ, האָט בעזונ־דער פערוואונדערט און בעצויבערט מאסלאָווא. זי האָט געזעהען, אז מאריא פּאוולאָווגא האָט געוואוסט, און איהר איז זאָגאר געווען אנגענעהם צו וויסען, אז זי איז שעהן, נור זי האָט ניט נור ניט גע־פרעהט זיך בעזאָנדערס דערפון וואָס זי האָט אויף מאנסלייטע גע־מאכט אזא איינדרוק מיט איהר שעהנעם געזיכט, זאָנדערן זי האָט זאָגאר מורא געהאט פאר דעם; זי האָט געפיהלט שרעק און אב־שטויס צו דער מעגליכקייט פון פערליעבען זיך.

איהרע חברים, די מאנסלייטע, וועלכע האָבען זי געקענט, אויב זיי האָבען אפילו געפיהלט א נייגונג צו איהר, האָבען זיי זיך ניט ערלויבט אָבער צו צייגען עס איהר, און האָבען זיך מיט איהר בענומען ווי מיט א קאמעראד — א מאנספּערזאָן; בלויז אונ־בעקאנטע פּלעגען אָפט צושטעהן צו איהר, אָבער פון זיי האָט זי זיך גערעטעט, ווי זי האָט אליין דערצעהלט, דורך איהר פיזישע קראפט, מיט וועלכער זי האָט בעזאָנדערס שטאָלצירט.

— איינמאָל, — דערצעהלט זי שפּאסהאפט קאטיושא'ן, — האָט זיך צו מיר געטשעפּעט אויף דרויסען עפּעס א הערר און האָט בשום אופן ניט געוואָלט אוועק; האָב איך איהם אזוי א טרייסעל געטהאָן, אז ער האָט זיך דערשראָקען און איז אנטלאָפען.

געוואָרען איז זי א רעוואָלוציאָנערקע, ווי זי האָט אליין דער־צעהלט, דערפאר וואָס זי האָט פון קינדהייט אָן געפיהלט אן אָב־שטויס צו דעם פּריצישען לעבען, און האָט געליבט בעסער דאָס

לעבען פון די פּראָסטע מענשען. מען האָט זי אימער געזידעלט דערפאר וואָס זי פלעגט ליעב האָבען מעהר צו זיין צווישען די דיענסטען, אין קיך, אין שטאל איידער אין זאאל מיט די געסט.

— און איך האָב האָלט געהאט בעסער צו פערברייגנען מיט די קעכינס, דיענסטמיידלעך און קוטשערס איידער מיט אונזערע הערען און דאמען. מיט די דיענסטען איז מיר געווען פרעהליך און מיט אונזערע דאמען איז געווען אזא אומעט, אז איך פלעג זיי אויסמיידען, — האָט זי דערצעהלט מאסלאָוואַ'ן, — און דערנאָך ווען איך האָב אָנגעהויבען צו פערשטעהן, האָב איך דערזעהן, אז אונזער לעבען איז זעהר שלעכט. קיין מוטער איז ביי מיר ניט געווען, דעם פאָטער האָב איך ניט געליעבט, און ווען איך בין אַלט געווען נייגצעהן יאָהר בין איך מיט אַ חבר'טע אוועק פון הויז און בין אָנגעקומען אין אַ פאבריק ארבייטען.

נאָך דער פאבריק האָט זי געוואָהנט אין דאָרף, דערנאָך איז זי געקומען אין שטאָדט און איז ארעסטירט געוואָרען אויף אַ קווארטיר, וואו עס איז געווען אַ געהיימע דרוקעריי. ווי אזוי זי איז פעראורטהיילט געוואָרען צו קאטאָרגע האָט מאריאַ פּאוו־לאָווגא אליין קיינמאָל ניט דערצעהלט, נור קאטיושא האָט זיך דאָס דערוואוסט פון אנדערע, אז פעראורטהיילט איז מאריא געוואָ־רען דערפאר, וואָס זי האָט אויף זיך גענומען די שולד, אז זי האָט געשאָסען מיט'ן רעוואָלווער, ווען די זשאנדארען זיינען געקומען אין דער געהיימער דרוקעריי.

פון זינט קאטיושא האָט דערקענט מאריא פּאוולאָוונא, האָט זי געזעהן, אז וואו און אונטער וועלכע אומשטענדען זי זאָל ניט זיין, האָט זי ניעמאלס געדענקט פון זיך און איז אימער געווען נור בעזאָרגט, ווי צו העלפען דעם אָדער יענעם, ווי צו דיענען אַ בע־קאנטען, אַ פריינד, אַ נאָהענטען, אָדער וועמען עס איז, וועלכער נויטיגט זיך אין איהר הילף. איינער פון איהרע איצטיגע קאמע־ראדען, נאָוואָדוואָראָוו, האָט שפּאסענדיג געזאָגט איהר, אז זי איז איבערגעגעבען דעם ספּאָרט פון וואָהלטהעטיגקייט. און דאָס איז געווען וואהר. איהר גאנצע לוסט איז בעשטאנען דעריין, צו געפי־

נען א פאל, וואו זי קען עפּעס בעהילפיג זיין, פונקט אזוי ווי ביי דעם יעגער צו געפינען א חיה'לע צו פאנגען, און דיעזער ספּאָרט איז געוואָרען ביי איהר א געוואָהנהייט און איז געוואָרען איהר לעבענס־אויפגאבע. און געטאָהן האָט זי דאָס אזוי נאטירליך, אז אלע, וואָס האָבען זי געקענט, האָבען שוין דאָס גאָר ניט גע־שעצט, זאָנדערן האָבען דאָס געפאָדערט.

ווען מאסלאָווא איז אָנגעקומען אין דער פּארטיע פון פּאָלי־טישע ארעסאנטען האָט מאריא פּאוולאָווגא אָנפאנגס געפיהלט צו איהר אן עקעל, אן אָבשטויס. קאטיושא האָט דאָס בעמערקט, ווי מאריא פּאוולאָוונא האָט זיך אליין געצוואונגען צו זיין גוט צו איהר און איז מיט איהר געווען מילד און ווייכהערציג. און דיזע מילדהייט און ווייכהערציגקייט פון אזא אויסערגעוועהנליכער פּער־זאָן, האָט אזוי געריהרט מאסלאָווא'ן, אז זי האָט זיך מיט דער גאנצער נשמה איהרער איבערגעגעבען און האָט גאנץ אונבעווּסט פאר זיך אליין איבערגענומען איהרע פיהרונגען און אנ־שויאונגען און האָט אין אלעם איהר נאָכגעאהמט.

די איבערגעבענע ליעבע פון קאטיושא האָט אזוי געריהרט מאריא פּאוולאָוונא, אז זי האָט אויך ליעב בעקומען קאטיושא. דיזע פרויען האָט נאָך פערבונדען דער אָבשטויס, וואָס זיי האָבען ביידע געפיהלט צו געשלעכטליכע ליעבע. איינע האָט געהאסט ליעבע, דערפאר וואָס זי האָט געוואוסט די גאנצע שרעקען פון דיזער ליעבע; די אנדערע — דערפאר וואָס זי האָט ניעמאלס פערזוכענדיג דיזע ליעבע, געקוקט אויף איהר ווי אויף עטוואס אונ־פערשטענדליכעס און אין דערזעלבער צייט אָבשטויסענדעס און בעליידיגענדעס פאר דער מענשליכער ווירדע.

4.

דער איינפלוס פון מאריא פּאוולאָוונא, וועלכע קאטיושא האָט אימער געפאָלגט און נאָכגעטאָהן, דערפאר ווייל זי האָט זעהר ליעב בעקומען דיזע פרויענצימער, איז געווען איין ווירקונג, וועלכער קא־טיושא איז אונטערגעפאלען. דער אנדער איינפלוס איז געווען

פון סימאָנסאָן, און דיזער איינפלוס האָט אויף איהר געווירקט שטארק דערפאר, ווייל סימאָנסאָן האָט זי שטארק ליעב בעקומען.

אלע מענשען לעבען און ווירקען טהיילוויז לויט זייערע איי־גענע געדאנקען, טהיילוויז אונטער דער ווירקונג פון אנדערע מענ־שען. און דעריין, אויף וויפיעל די מענשען האנדלען לויט זייערע אייגענע געדאנקען אָדער אונטער דעם איינפלוס פון די געדאנקען פון אנדערע מענשען, בעשטעהט איינער פון די הויפט פערשיעדענ־הייטען אין די בעציהונגען פון די מענשען איינע צו די אנדערע. איניגע בענוצען זיך מעהרסטענטהיילס מיט זייערע אייגענע גע־דאנקען אלס מיט א גייסטיגען שפּיעלצייג, בעגעהן זיך מיט זייער שכל, ווי מיט א מאשין־ראָד, פון וועלכען עס איז ארונטערגענומען דער טרייב־רימען, וואָס מאכט בעוועגען די איבריגע רעדלעך, און אין זייערע האנדלונגען טהוען זיי ניט נאָך זייער אייגענעם שכל, זאָנ־דערן נאָך די געדאנקען פון אנדערע — ד. ה. לויט געוואָהנהייט, לויט דעם מנהג, לויט'ן פאָרגעשריעבענעם געזעץ; אנדערע מענ־שען אָבער, וועלכע רעכענען זייערע אייגענע געדאנקען פאר דער הויפּט בעוועגענדער קראפט פון זייערע האנדלונגען, הערען זיך אימער צו צו די פאָדערונגען פון זייער אייגענעם פערשטאנד און פאָלגען איהם אין אלע הינזיכטען; בלויז זעלטען טהוען זיי דאָס וואָס אנדערע האָבען בעשלאָסען און דאָס אויך פריהער אליין דורכ־קלעהרענדיג דאָס.

אזא מענש איז געווען סימאָנסאָן. ער האָט אלעס איבערגע־דענקט און איבערגעטראכט מיט זיין אייגענעם שכל, און ווי ער האָט נאָך דעם בעשלאָסען אזוי האָט ער געהאנדעלט.

ווען ער איז נאָך געווען א גימנאזיסט איז ער געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דעם פערמעגען, וועלכען זיין פאָטער האָט זיך ערוואָרבען, זייענדיג א טשינאָווניק אין דער אינטענדאנטסטוואָ, איז ניט זיינער, אז עס איז ערוואָרבען געוואָרען אונעהרליך; ער האָט באלד געזאָגט אָפען דעם פאָטער, אז דיזער פערמעגען בע־לאנג צום פאָלק און מען דארף דאָס דעם פאָלק אוועקגעבען. ווען זיין פאָטער אָבער האָט איהם ניט נור ניט געפאָלגט, זאָנדערן האָט

זיך אויף איהם דערפאר געבייזערט, איז ער אוועק פון דער היים און האט ניט געוואלט מעהר הנאה האבען פון דעם פאטער'ס פער־מעגען. נאכהער ווען ער איז געקומען צום שלום, אז דאס גאנצע איבעל קומט ארויס דערפון וואס דאס פאלק איז אונוויסענד, איז ער זיך צוזאמענגעקומען מיט די נאראדניקעס, באלד נאך זיין ענדיגען דעם אוניווערזיטעט, איז אנגעקומען אין א דארף־שוהל אלס לעהרער און האט אפען און דרייסט געפרעדיגט פאר זיינע שילער דאס, אין וואס ער האט געגלויבט און האט געזאגט די פוי־ערים אלעס, וואס ער האט געהאלטען פאר גערעכטיג, און האט גע־לייקענט אין אלעס, וואס איז נאך זיין שכל נאך אויסגעקומען פאלש.

מען האט איהם ארעסטירט און פעראורטהיילט.

אין דער צייט פון זיין פראצעס איז ער געקומען צום שלום, אז די ריכטער האבען קיין רעכט ניט איהם צו אורטהיילען, און איינמאל איז ער געקומען צו דיעזען שלום, האט ער דאס זיי אפען געזאגט. ווען די ריכטער האבען אבער איהם ניט געהערט און הא־בען דאך פארטגעזעצט צו אורטהיילען איהם, האט ער בעשלאסען, אז ער וועט ניט ענטפערען אויף זייערע פראגען, און ער האט ניט געענטפערט און האט די גאנצע צייט קיין איין ווארט ניט אויס־גערעדט אויף אלע זייערע בעמיהונגען. מען האט איהם פערשיקט אין ארכאנגעלסקער גובערניע.

דארט, אין זיין פערשיקונג, האט זיך ביי איהם אויסגעביל־דעט דער רעליגיעזער בעגריף, וועלכער האט בעשטימט זיין גאנ־צע טהעטיגקייט. זיין רעליגיעזע לעהרע איז בעשטאנען דעריין, אז אלעס אין דער וועלט לעבט — קיין טויטעס עקזיסטירט ניט, אז אלע זאכען, וועלכע מיר רעכענען פאר לעבענסלאז, פאר אונארגא־ניש, זיינען נור טהיילען פון איין ריזיגען ארגאנישען קערפער, וועל־כען מיר קענען ניט אומפאסען, און דארום איז די אויפגאבע פון מענשען, אלס א טהייל פון דעם גאנצען ארגאניזמוס, אויפצוהאל־טען דאס לעבען פון דיזען ארגאניזם און פון אלע זיינע לעבעדיגע טהיילען. און דארום האט ער געהאלטען פאר א פערברעכען צו

פערניכטען אירגענד וועלכע טהייל פון דיזען לעבעדיגען ארגאניז־
מוס: ער איז געווען געגען מלחמה, געגען בעשטראפונג און מארד
אין אירגענד וועלכען אופן, ניט נור געגען טויטען מענשען, זאנדערן
געגען טויטען אפילו חיות.

וועגען הייראטה איז ביי איהם אויך געווען זיין אייגענע טהע־
אריע, וועלכע איז בעשטאנען דעריין, אז די פערמעהרונג און פער־
גרעסערונג פון דעם מענשליכען מין איז א נידריגע פונקציאן, די
העכערע פונקציאן איז אבער צו דיענען דעם וואהלזיין פון דער
מענשהייט, וועלכע עקזיסטירט שוין. ער האט געפונען א בעשטע־
טיגונג פאר דעם געדאנק אין דעם, וואס אין בלוט געפינען זיך
פאגאציטען. אונפערהייראטהע מענשען זיינען נאך זיין מיינונג
געווען די פאגאציטען, וועמעס ארבייט עס בעשטעהט אין העלפען
די שוואכערע, קרייִנקליכע גלידער פון ארגאניזמוס. אזוי האט ער
פון דאן אן טאקי געלעבט אזוי ווי זיין איבערציינונג איז געווען,
אבוואהל ער האט זיך אמאל, ווען ער איז נאך געווען גאנץ יונג,
איבערגעגעבען צו אויסגעלאסענהייט. ער האט גערעכענט זיך עבען
אזוי ווי מאריא פאוולאוונא, פאר וועלט־פאגאציטען.

זיין ליעבע צו קאטיושא האט ניט געשטערט זיין טהעאריע.
דען ער האט געליעבט פלאטאניש, דענקענדיג, אז אזא ליעבע, ניט
נור וואס זי שטערט ניט דער פאגאציטען טהעטיגקייט פון דיענען
די שוואכערע, זאנדערן פערקעהרט, זי בעגייסטערט צו אזא טהע־
טיגקייט.

אבער אויסער דעם, וואס ער האט געלייזט מאראלישע פרא־
גען אויף זיין אייגענער ארט, האט ער אויך אויף זיין אייגענער ארט
געלייזט פראקטישע פראגען. אויף אלע פראקטישע פראגען זיינען
ביי איהם געווען זיינע אייגענע טהעאריען. ביי איהם זיינען געווען
רעגעלען, וויפיעל שטונדען מען דארף ארבייטען, וויפיעל מען דארף
רוהען, ווי מען דארף זיך נעהרען, ווי צו קליידען זיך, ווי צו ווארע־
מען א הויז, ווי צו בעלייכטען, א. ז. וו.

נור ביי אלעם דעם איז סימאנסאן געווען זעהר שעהמעוודיג
מיט מענשען און בעשיידען, אבער איין מאל איז ער געקומען צו א

בעשלום, דאן האָט איהם שוין קיין זאך מעהר ניט אָבגעהאַלטען.

אָט דיזער מענש האָט דאָס געהאט א שטארקען איינפלוס אויף מאסלאָווא דערמיט, וואָס ער האָט זי געליעבט. מאסלאָווא האָט מיט איהר ווייבליכען חוש זעהר גיך דאָס בעמערקט, און דער בעוואוסטזיין, אז זי האָט געקענט ערוועקען ליבע צו זיך אין אזא אונגעוועהנליכען מענשען האָט זי געמאכט שטאָלצער ביי זיך.

נעכלודאָוו האָט איהר פאָרגעשלאָגען צו הייראטהען זי מעהר ניט אויס גרויסמוטהיגקייט און איבער דעם, וואָס איז אמאָל געוועזען צווישען זיי; אָבער סימאָנסאָן האָט זי געליעבט אזא ווי זי איז יעצט; ער האָט זי געליעבט דערפאר, ווייל ער האָט זי געליעבט.

אויסער דעם האָט זי געפיהלט, אז סימאָנסאָן רעכענט זי פאר אן אויסערגעוועהנליכע פערזאָן, וועלכע צייכענט זיך אויס פון אלע אנדערע פרויען, וועלכע האָט אין זיך בעזונדערע, העכערע מאראַלע איינענשאפטען. זי האָט ניט געוואוסט קלאָהר, וועלכע בעזונדערע, העכערע אייגענשאפטען ער האָט אין איהר געפונען, אָבער יעדענפאלס אום ער זאָל זיך ניט ענטטוישען אין איהר האָט זי אָנגעווענדעט איהר גאנצע קראפט ארויסצורופען אין זיך אליין די בעסטע אייגענשאפטען, וועלכע זי האָט נור געקענט זיך פאָרשטעלען אלס גוט. און דאָס האָט זי געצוואונגען צו ווערען אזא גוטע, ווי עס איז נור מעגליך געוועזען פאר איהר צו זיין.

אָנגעפאנגען האָט זיך דאָס נאָך אין אָסטראָג. נאָך דאָרטען, ווען די בעקאנטע און פריינד פלעגען בעזוכען די ארעסטאנטען און מען פלעגט זיי אלעמען ארויספיהרען אין דעם וויזיט־צימער, האָט זי בעמערקט סימאָנסאָן'ס אָנגעשטרענגטען בליק פון אונטער זיינע געדיכטע ברעמען, דעם בליק פון זיינע אונשולדיגע, גוטע, דונקעל־בלויע אויגען געווענדעט אויף איהר.

נאָך דאן האָט זי בעמערקט אז דיעזער מענש האָט אין זיך עט־וואָס בעזאָנדערעס און קוקט אויף איהר גאָר אנדערש פון אלעמען. און זי האָט בעמערקט דיזע ערשטוינענדע צוזאמענפאָרונג אין איין געזיכט פון בייזקייט, וועלכע עס האָבען אויסגעדריקט זיינע שטעהענדיגע האָאָר און אָנגעוואָלקענטע ברעמען, און פון קינדער־

שע גוטהערציגקייט און אונשולד פון זיין בליק.

דערנאָך אין טאַמסק, ווען מען האָט זי איבערגעפיהרט צו די פּאָליטישע, האָט זי איהם ווידער געטראָפען. און ניט קוקענ־דיג דערויף, וואָס צווישען זיי ביידע איז ניט אויסגעשפּראָכען גע־וואָרען קיין איין וואָרט, איז אָבער אין די בליקען, מיט וועלכע זיי האָבען זיך אייניגע מאָל אומגעוועקסעלט, שוין געווען אויסגע־דריקט די אנערקענונג, אז זיי געדענקען איינער דעם אנדערן און, אז זיי זיינען איינער דעם אנדערן טהייער.

קיין גרויסע געשפּרעכען זיינען צווישען זיי דערנאָך אויך ניט געווען, נור מאסלאָווא האָט געפיהלט, דאָס ווען ער האָט געשפּראָ־כען אין איהר אנוועזענהייט, האָבען זיך זיינע ווערטער געווענדעט צו איהר, און, אז ער האָט דאָס גערעדט פון איהרע'ט וועגען, גע־בענדיג זיך די מיהע צו ריידען וואָס פערשטענדליכער פאר איהר. זייער נעהנטערע בעקאנטשאפט האָט זיך אָנגעהויבען בעזאָנדערס פון יענע צייט אָן, ווען ער איז געגאנגען צו־פוס צוזאמען מיט אלע קרימינעלע.

5.

פון ניזשני נאָווגאָראָד ביז פּערם איז נעכלודאָוו'ן אויסגע־קומען זיך צו זעהען מיט קאטיושא בלויז צוויי מאָל; איין מאָל אין ניזשני גופא, ווען מען האָט די ארעסטאנטען ארויפגעזעצט אויף א בארקע, און דעם צווייטען מאָל, אין פּערם, אין קאנטאר פון אסטראָג.

און אין ביידע מאָל זעהען זיך מיט איהר האָט ער זי געפונען שווייגענדיג, בעהאלטען אין זיך און בייזלעך. אויף זיין פראגע: וואָס זי מאכט און צו נויטיגט זי זיך אין עטוואָס, האָט זי גע־ענטפערט אונגערן און, ווי איהם האָט זיך געדוכט, מיט א פאָר־וואורף געגען איהם אין איהר בליק. דאָס האָט געערגערט נעכלו־דאָוו'ן. ער האָט מורא געהאט, אז אונטער די אומשטענדען וואָס זי געפינט זיך צווישען די קרימינעלע ארעסטאנטען, זאָל זיך אין איהר ווידער ניט ערוועקען די אונצופריעדענהייט מיט זיך אליין

און די טרויעריגע נויטווענדיגקייט צו פערגיסען די צרות מיט שנאפס. ער האט אבער מיט קיין זאך ניט געקענט איהר העלפען, ווייל ער האט ניט געהאט קיין מעגליכקייט צו זעהן זיך אפט מיט איהר.

נור דערנאך, ווען מען האט זי איבערגעפיהרט צו די פאלי־טישע, האט ער אין יעדער מאל זעהן זיך מיט איהר בעמערקט אלץ מעהר ווי זי ווערט מונטערער, זאנפטערער און ער האט געזעהן אין איהר ענדליך יענע אינערליכע ענדערונג, וועלכע ער האט אזוי געגארט צו זעהן אין איהר. נאך צוויי מאנאטען געהן מיט'ן עטאפ האט זיך שוין דיזע ענדערונג געמערקט אין איהר אויסערליכען אויסזעהן; זי איז געווארען מאגערער, אבגעברענט, אזוי ווי פער־עלטערט; אין איהר אנטהון זיך, דעם פערקעמען און דער בענעה־מונג איז ניט געוועזן קיין שפור פון דעם פריהערדיגען קאקעטירען.

ער האט צו איהר איצט געפיהלט דאס, וואס ער האט נאך אין דער גאנצער צייט ביז יעצט צו איהר ניט געפיהלט. דיזעס געפיהל האט ניט געהאט קיין געמיינשאפטליכעס מיט זיין איינליע־בען זיך אין איהר. עס איז געוועזן א געפיהל פון מיטלייד און ליעבשאפט, וועלכע ער האט דערפיהלט ביי דעם ערשטען מאהל טרעפען זיך מיט איהר אין געפענגניס, נאך א לאנגע צייט פון ליי־דען.

דיזעס געפיהל האט אזוי ווי געעפענט אין נעכלודאוו'ס הארץ א גאנצען שטראם פון געפיהלען, וועלכע האבען פריהער ניט געהאט אין וואס אויסצוגיסען זיך, און איצט האט דיזער שטראם פון גע־פיהלען געזוכט אויסצוגיסען זיך אויף אלע מענשען, מיט וועלכע נעכלודאוו האט זיך בעגעגענט. נעכלודאוו האט זיך געפיהלט אין דער גאנצער צייט פון זיין רייזע אין יענעם אויפגערעגטען צו־שטאנד, אין וועלכען ער האט געשפירט מיטגעפיהל צו אלעמען און איז געוועזן אויפמערקזאם צו יעדען מענשען, פון דעם פוהר־מאן און דעם קאנוואינעם סאלדאט ביז דעם נאטשאלניק פון טור־מע און דעם גובערנאטאר, צו וועלכען איהם איז אויסגעקומען צו ווענדען זיך.

אין דיזער צייט איז נעכלודאָוו'ן אויסגעקומען צו שליסען בע־קאנטשאפט מיט פיעלע פּאָליטישע, פריהער אין יעקאטערינבורג, וואו זיי האָבען זיך פריי אויפגעהאלטען אין איין גרויסען הויז, און דערנאָך אויף'ן וועג מיט יענע פינף מאנסלייטע און פיער פרוי־ען, צו וועלכען מען האָט צוגעגעבען אויך מאסלאָוואַ'ן. דיעזע בע־קאנטשאפט מיט די פּאָליטישע האָט אין גאנצען געענדערט נעכלו־דאָוו'ס פריהעריגע מיינונג וועגען זיי.

פון סאמע אָנפאנג פון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג אין רוסלאנד און בעזאָנדערס נאָך דעם „ערשטען מערץ" האָט נעכלו־דאָוו געהאט צו די רעוואָלוציאָנערען זעהר אן אונגינסטיגען און פעראכטענדען געפיהל. עס האָט איהם אָבגעשטויסען פריהער פון אלעם די הארטהערציגקייט און די געהיימניסקייט פון די מיטלען, וועלכע זיי האָבען געברויכט אין קאמפף געגען דער רעגיערונג; הויפּזעכליך האָט איהם אָבגעשטויסען די הארטהערציגקייט פון מאָרד, וועלכע זיי האָבען אנגעווענדעט אין קאמפף, און דאן האָט ער אין זיי נאָך געהאסט דעם איבערגעטריבענעם גלויבען אין זיך זעלבסט, וועלכער איז געווען אזוי אלגעמיין אין זיי.

אָבער ווען ער האָט זיך מיט זיי נעהנטער בעקאנט און ווען ער האָט נעהנטער דערזעהן אלעם דאָס, וואָס זיי זיינען אויסגעשטאַ־נען זייטענס דער רעגיערונג, האָט ער פערשטאנען, אז זיי האָבען ניט געקענט זיין אנדערש פון דעם, וואָס זיי זיינען געוואָרען.

ווי שרעקליך אונזיניג עס זיינען געווען די פּייניגונגען, וועל־כע עס זיינען אויסגעשטאנען די זאָגענאנטע קרימינעלע ארעסטאנ־טען, דאָך איז בנוגע צו זיי געברויכט געוואָרען אייניגער מאסען, ביז זייער פעראורטהיילונג און נאָך זייער פעראורטהיילונג, א פאָר־מע פון געזעצליכקייט. אָבער אין בעצוג צו די פּאָליטישע איז גאָר אפילו דאָס אויך ניט געווען, ווי נעכלודאָוו האָט עס געזעהן אין דעם פאל פון שוסטאָוואַ און דערנאָך פון די פילע, מיט וועלכע איהם איז אויסגעקומען צו בעפריינדען זיך.

מיט דיזע מענשען איז מען זיך בעגאנגען אזוי ווי מען טהוט ווען מען פאנגט פיש מיט א נעץ: מען שלעפּט ארויס אלעם וואָס

עס פאלט נור אריין אין נעץ, און דערנאָך קלייבט מען אָב די גרויסע פיש, וועלכע מען דארף האָבען, און אויף די קליינע שענקט מען סתם קיין אכטונג ניט און עס ווערט צושטיקט, צודריקט און פערניכטעט. אזוי האָט מען אויך אריינגעכאפּט הונדערטערווייז, ניט נור אונשולדיגע, זאָנדערן אזעלכע, וואָס האָבען פאר דער רעגיערונג גאָר קיין מאָל ניט געקענט שעדליך זיין, און מען האָט זיי געהאלטען מאנכע מאָהל יאָהרען לאנג אין די אסטראָגען, וואו זיי זיינען אָנגעשטעקט געוואָרען פון שווינדזוכט, זיינען וואהנזיניג געוואָרען אָדער זיינען בעגאנגען זעלבסמאָרד. און געהאלטען האָט מען זיי דערפאר, ווייל עס איז ניט געוועזן קיין אורזאכע ארויסצולאָזען זיי, ניט ווייל עס איז געוועזן אן אורזאכע צו האלטען זיי. ווי ניט ווי, האָבענדיג זיי אונטער'ן האנד אין טורמע, האָבען זיי געקענט צונויף קומען קלאָהר מאכען וואָס ניט איז ביי דער אונטערזוכונג.

דער שיקזאל פון דיזע אלע, אָפּט אפילו פון רעגיערונגס־שטאנדפונקט גאנץ אונשעדליכע מענשען, איז אָבגעהאנגען אימער פון דעם גוטען ווילען אָדער פון דעם געמיטס־צושטאנד פון דעם זשאנדארמסקען אָדער פּאָליציייסקען אָפיצער, פון א שפּיאָן, פון פּראָקוראָר, פון סלעדאָוואטעל, גוברנאטאָר אָדער מיניסטער.

ווערט אזא טשינאָווניק עפּעס אומעטיג אויפ'ן הארצען, לאנגווייליג די צייט, אָדער ער וויל זיך מיט וואָס עס איז אויסצייכענען — נו, מאכט ער פערהאפטונגען, האלט אין אסטראָג אזוי לאנג, ווי ער וויל, אָדער לאָזט ארויס אויב איהם ווילט זיך ניט מעהר האלטען זיי. און דער העכערער נאטשאלניק אויף דאָס זעלביגע; עס ווענדט זיך אָפּט וויפיעל פאר איהם איז נויטיג אויסצוצייכענען זיך אָדער אין וואָס פאר א בעציהונגען ער געפינט זיך צו זיינע העכערע נאטשאלניקעס. אמאָל שיקט ער אוועק, ווען איהם ווילט זיך, יעמאנדען עק וועלט אָדער האלט א צייט לאנג אין איינצעלהאפט, אָדער פערשיקט אויף אייביגע קאטאָרגע אָדער פעראורטהיילט צום טויט אָדער לאָזט ארויס אויב איהם בעט וועגען דעם א וועלכע ניט איז דאמע.

מיט זיי איז מען זיך בעגאַנגען ווי אין אַ מלחמה, און, נאַ־טירליך, האָבען זיי אויך געברויכט די זעלביגע מיטלען, וועלכע מען האָט אַנגעווענדט געגען זיי. און פונקט אזוי ווי די קריעגס־לייטע געפינען זיך אימער אין אַ אַטמאָספערע פון אַן עפענטליכער מיי־נונג, וועלכע ניט נור פערדעקט פון זיי די פערברעכליכקייט פון זייערע טהאַטען, זאָנדערן רעכענט נאָך דיזע טהאַטען פאַר העל־דישקייט, — אַזוי עבען האָט פאַר די פּאָליטישע עקזיסטירט אזאַ אַטמאָספערע פון עפענטליכער מיינונג פון זייער קרייז, לויט וועל־כער די אכזריות'דיגע טהאַטען, וועלכע זיינען פון זיי בעגאַנגען גע־וואָרען, מיט דער געפאַהר צו פערלירען די פרייהייט, דאָס לעבען און אַלעס, וואָס דעם מענשען איז טהייער, איז זיי אויסגעקומען ניט נאָר ניט שלעכטע, נאָר זאָגאַר העלדענטהאַטען.

דערמיט האָט זיך נעכלודאָוו ערקלעהרט יענע וואונדערבאַרע ערשיינונג, וואָס מענשען, גאַנץ גוטמוטהיגע פון דער נאַטור, ניט פעהיגע ניט נאָר אירגענד וועלכע ליידען דעם צווייטען צו פעראור־זאַכען, נאָר אפילו צוזעהן יענעמס ליידען, האָבען זיך רוהיג פער־פערטיגט צו מאָרדען מענשען און די אַלע כמעט האָבען אַנערקענט אַזעלכע טהאַטען פאַר אַ גערעכטען, געזעצמעסיגען מיטעל פון זעלבסט־פערטהיידיגונג און עררייכונג פון די העכסטע צוועקען פיר דער מענשהייט. און די הויכע מיינונג וועגען זייער טהעטיג־קייט, און במילא אויך וועגען זיך זעלבסט, איז נאַטירליכער ווייזע ארויסגעקומען פון דער בעדייטונג, וועלכע די רעגיערונג האָט זיי צו־געשריעבען, און דער אכזריות פון די שטראָפען, וועלכע זיי האָבען געהאַט צו טראָגען.

ווען ער האָט זיי נעהנטער דערקענט האָט זיך נעכלודאָוו איי־בערצייגט, אַז דאָס זיינען ניט געוועזען אזעלכע רוצחים, אַזוי ווי מאַנ־כע האָבען זיך פאָרגעשטעלט, און דאָס זיינען ניט געוועזען קיין דורכ־אויסדיגע העלדען, ווי אַנדערע האָבען וועגען זיי געמיינט, זאָנדערן זיינען געוועזען געוועהנליכע מענשען, צווישען וועלכע, ווי דער פאַל איז אימער, זיינען געוועזען אי גוטע, אי שלעכטע, אי מיטעלמעסיגע מענשען.

עס זיינען צווישען זיי געווען מענשען, וועלכע זיינען געוואָרען רעוואָלוציאָנערען דערפאר, ווייל זיי האָבען באמת גערעכענט פאר זייער פפליכט צו קעמפפען געגען די עקזיסטירענדע איבעל אין דער געזעלשאפט; אָבער עס זיינען אויך געווען אזעלכע, וועלכע האָבען אויסגעקליבען דיזע טהעטיגקייט אוים עגאָאיסטישע צוועקען, צו ווערען בעריהמט; די מעהרסטע פון זיי זיינען אריינגעצויגען געוואָרען אין דער רעוואָלוציע דורך׳ן פערלאנג צו ריזיקירען, דורכצומאכען געפאהרען, איבערלעבען דעם גענוס פון שפיעלען מיט׳ן לעבען, — דיזען פערלאנג, וועלכער איז אזוי נאטירליך דער דורכשניטליכער ענערגישער יוגענד, און וועלכען נעכלודאָוו האָט גוט געוואוסט נאָך פון דער צייט פון מיליטער־דיענסט.

דער חלוק צווישען זיי און געוועהנליכע מענשען איז בעשטאַנען דעריין, וואָס די פאָדערונגען פון מאָראל זיינען ביי זיי געווען העכער איידער די מאָראלע פאָדערונגען, וואָס זיינען אָנגענומען אין׳ם קרייז פון געוועהנליכע מענשען. צווישען זיי האָט זיך גערעכענט פאר א חוב ניט נור צוריקהאלטען זיך, זיין וואהרהייטליך, ניט אייגען־נוציג, נור אויך זיין פארטיג צו אָפפערען מיט אלעס, אפילו מיט׳ן לעבען, אויב דאָס איז נויטיג פאר דער אלגעמיינער זאך. און דארום האָבען יענע פון זיי, וועלכע זיינען געשטאנען העכער פון דער דורכשניטליכער שטופע, טאקע פאָרגעשטעלט מיט זיך א מוסטער פון זעלטענער זיטליכער הויכקייט; אָבער די, וועלכע זיינען געווען נידריגער פון דורכשניטס מענשען, זיינען געווען א סך נידריגער פון איהם, פארשטעלענדיג מיט זיך אָפט מענשען ניט וואהרהייטליכע, פארשטעלטע, אזוי, אז נעכלודאָוו האָט מאנכע פון זיינע נייע בעקאנטע ניט נור געאכטעט, נור אויך ליעב באקומען מיט׳ן גאנצען הארצען; צו אנדערע פון זיי אָבער האָט ער זיך פערהאלטען מעהר אלס גלייכגילטיג.

6.

נעכלודאָוו האָט בעזונדער ליעב באקומען דעם יונגען שווינדזוכטיגען קרילצאָוו, וועלכער איז געוואָרען פערשיקט אויף קאטאָר־

נע, און איז געגאנגען מיט דערזעלבער פארטיע ארעסטאנטען, צו וועלכער מען האט צוגעאייניגט אויך קאטיושא'ן. נעכלודאָוו איז מיט איהם בעקאנט געווארען נאך אין יעקאטערינבורג און דערנאך אין וועג האט ער זיך עטליכע מאָהל געזעהן מיט איהם און גע־שמועסט.

איין מאָהל, זומער, ווען דער עטאפ האט זיך אָבגעשטעלט אויף א טאָג, האט נעכלודאָוו מיט איהם פערבראכט כמעט דעם גאנצען טאָג, און צורייידענדיג זיך, האט קרילצאָוו איהם דערצעהלט זיין געשיכטע און ווי אזוי ער איז געווארען א רעוואָלוציאָנער. די געשיכטע זיינע ביז וואנען מען האט איהם אריינגעזעצט אין טורמע איז געוועזן גאנץ קורץ. זיין פאָטער, א רייכער גוטבעזיצער פון די זידליכע גובערניעס, איז געשטאָרבען ווען ער איז נאך געוועזן א קינד. ער איז געוועזן דער איינציגער זוהן און די מוטער האט איהם ערצויגען. געלערענט האט ער זיך לייכט אי אין גימנאזיע אי אין אוניווערזיטעט און האט געענדיגט דעם קורס אלס ערשטער קאנדידאט פון מאטעמאטישען פאקולטעט. מען האט איהם פאָר־געשלאָגען, אז ער זאָל בלייבען ביים אוניווערזיטעט און פאָהרען קיין אויסלאנד. אָבער ער האט נאָכגעדיינקט. א מיידעל איז געוועזן, וועלכע ער האט געליעבט און ער האט געהאט אין זינען חתונה צו האָבען מיט איהר און זיין טהעטיג אין זעמסטוואָ. געוואָלט האט זיך אלעס און ענטשלאָסען האט ער זיך אויף קיין זאך ניט. אין דיזער צייט האָבען זיינע חברים פון אוניווערזיטעט א בעט געטאָהן ביי איהם געלד אויף דער אלגעמיינער זאך. ער האט געוואוסט, אז די אלגעמיינע זאך איז דאָס די רעוואָלוציאָנערע זאך, מיט וועל־כער ער האט זיך דאן בכלל ניט אינטערעסירט, אָבער אוים געפיהל פון חבר'שאפט און אייגענליעבע, מען זאָל ניט מיינען, אז ער האט מורא, האט ער געגעבען געלד. די וואָס האָבען גענומען דאָס געלד זיינען אריינגעפאלען; מען האט ביי זיי געפונען א צעטעל, פון וועלכען מען האט זיך דערוואוסט, אז געלד האט געגעבען קריל־צאָוו; מען האט איהם ארעסטירט און אריינגעזעצט, פריהער אין אוטשאסטאָק, דערנאך אין טורמע.

— אין טורמע, וואוהין מען האָט מיך אריינגעזעצט, — האָט קרילצאָוו דערצעהלט נעכלודאָוו'ן, — איז ניט געווען בעזונדער שטריינג; מיר פלעגען ניט נור איבערקלאַפּען זיך דורך'ן וואנד, נור אויך שפּאַצירען איבער'ן קאָרידאָר, האָבען גערעדט, פלעגען זיך טהיילען מיט פּראָוויזיאָן, מיט טאבאק, און אין אָווענד פלעגען מיר אפילו זינגען אין א כאָר. ביי מיר איז געווען אַ גוטע שטימע. יאָ. ווען ניט מיין מוטער, איז מיר אין טורמע געווען זעהר גוט — זי נור האָט געהאט שטארקע יסורים דערפון, — מיר איז אָבער דאָרט געווען גאנץ אנגענעהם און אינטערעסאנט. דאָ האָב איך זיך אויך בעקאנט מיט דעם בעריהמטען פּעטראָוו (ער האָט זיך דערנאָך געקוילעט אין פעסטונג מיט אַ שטיק גלאָז) און מיט נאָך אנדערע. אָבער קיין רעוואָלוציאָנער בין איך ניט געווען. איך האָב געשלאָסען אויך בעקאנטשאפט מיט צוויי שכנים אין די נאָהענטע קאמערן. זיי זיינען ביידע אריינגעפאלען צוזאמען מיט פּוילישע פּראָקלאמאציעס און מען האָט זיי גע'משפּט פאר אַ פּארזוך צו בעפרייען זיך פון קאָנוואָי, ווען מען האָט זיי געפיהרט מיט'ן אייזענבאהן. איינער פון זיי איז געווען אַ פּאָלאק לאָזינסקי, און דער אנדערער אַ איד, ראָזאָווסקי. יאָ, דער ראָזאָווסקי איז געווען נאָך גאָר אַ אינגעל. ער האָט געזאָגט, אז ער איז אלט זיבעצעהן יאָהר, אָבער אויפ'ן אויסזעהן איז ער מעהר ניט אלט געווען ווי א יאָהר פונפצעהן. א מאָגערינקער, אַ קליינינקער, מיט בליציגע, שווארצע אויגען, א לעבעדיגער, און, ווי אלע אידען, זעהר מוזיקאליש. זיין שטימע האָט נאָך געציטערט, אָבער ער האָט שעהן געזונגען. יאָ, פאר מיר האָט מען זיי ביידען געפיהרט צום משפּט. אין דער פריה האָט מען זיי אוועקגעפיהרט. אָווענדס האָט מען זיי צוריקגעבראכט און זיי האָבען דערצעהלט, אז מען האָט זיי פאר־משפּט צו טויט. קיינער האָט דאָס ניט ערוואַרט! זייער שולד איז געווען אזא ניטוויכטיגע, זיי האָבען נור געוואָלט אנטלויפען פון קאָנוואָי, האָבען אָבער אפילו קיינעם דערביי ניט פערוואונדעט. דערצו עפּעס אזוי אוננאַטירליך, אז מען זאָל קענען אזא קינד, ווי ראָזאָווסקי, הינריכטען. און מיר האָבען אלע אין טורמע בעשלאָ־

סען, אז דאָס איז נור אזוי אום אנצושרעקען, און, אז דער אור־טהייל וועט ניט אויסגעפיהרט ווערען. האָבען מיר זיך געהיצט א ביסעל, און דערנאָך בערוהיגט זיך.

— נור איינמאָהל, אין א פאר־נאכט איז דאָס געווען, איז אונ־טערגעקומען צו דער טהיר פון מיין קאמער דער וועכטער פון אונזער קאָרידאָר און זאָגט מיר, אז די טשעסלער זיינען געקומען אויפשטעלען די תליה. אָנפאנגס האָב איך ניט פערשטאנען. וועל־כע תליה? וואָס מיינט ער? אָבער דער וועכטער, אן אַלטער מאן שוין, איז געווען אזוי צוטראָגען, אז א קוק טהוענדיג אויף זיין גע־זיכט האָב איך שוין פערשטאנען אום וואָס דאָ האנדעלט זיך, אז דאָס איז פון אונזערע צוויי חברים ווענען. איך האָב געוואָלט דורכקלאפּען אין וואנד, ווי אונזער שטייגער איז געווען, איבער־ריידען זיך מיט די קאמעראדען איבער דעם, אָבער איך האָב מורא געהאט טאָמער וועלען זיי ביידע דערהערען. די קאמעראדען האָבען איך געשוויגען. וואהרשיינליך האָבען זיי שוין אלע געוואוסט. אין קאָרידאָר און אין די קאמערלאך איז דער גאנצער אָוועגד געווען א טויטע שטילקייט. מיר האָבען זיך ניט צונויפגערעדט דורך איבער־קלאפּען זיך און האָבען ניט געזונגען. א זייגער צעהן איז צו מיר ווידער צוגעגאנגען דער וועכטער און האָט מיר געזאָגט, אז מען האָט ערוין געבראכט א תליין פון מאָסקווע. ער האָט דאָס מיר געזאָגט און איז גלייך אוועק. איך האָב איהם אָנגעהויבען רופען אום עפּעס מעהר אויסצופרעגען. מיט איין מאָהל הער איך, ווי ראָ־זאָווסקי שרייט צו מיר פון זיין קאמער אויף דער אנדער זייט קאָרידאָר, פרעגענדיג.

— וואָס איז מיט אייך? וואָס רופט איהר איהם צו זיך?

איך האָב איהם דערויף עפּעס אן ענטפער געטאָהן, אז דער וועכטער האָט מיר געבראכט טאבאק, אָבער עס שיינט אזוי ווי ער וואָלט אהנען די גאנצע שרעקליכע וואהרהייט, האָט מיך אָנגעהויבען אויסצופרעגען פאר וואָס האָבען מיר דעם גאנצען אָוועגד ניט געזונגען, פאר וואָס האָבען מיר זיך ניט איבערגעקלאפּט? איך געדיינק שוין ניט וואָס מיר איז אויסגעקומען צו ענטפערען

איהם, און איך בין וואָס שנעלער אָפּגעטראָטען פון טהיר אום ניט צו ריידען ווייטער מיט איהם. יא, א שרעקליכע נאכט איז דאָס געווען. די גאנצע נאכט האָבען מיר זיך צוגעהערט צו יעדער שאָר, צו יעדער קלאַנג. מיט איינמאָל הער איך, מען עפנעט די טהירען פון קאָרידאָר און עס געהן — עפּעס פילע געהען. איך האָב זיך אוועקגעשטעלט לעבען פענסטערל פון טהיר. אין קאָרי־דאָר האָט געברענט דער לאָמפּ. דער ערשטער איז דורכגעגאנגען דער סמאָטריטעל, א דיקער מאַן, דוכט זיך, אזוי אימער איז ער גע־ווען אזא פעסטער מענש ביי זיך, אן ענטשלאָסענער, נור איצט איז אויף איהם קיין צורה ניט געווען צו דערקענען. בלאַס, איינגעפאלען, אזוי ווי ער וואָלט געווען א צושראָקענער. נאָך איהם האָט גע־פאָלגט זיין אסיסטענט — אן אָנגעכמורעטער, אָבער מיט א פעס־טער ענטשלאָסענהייט, הינטער זיי האָט געפאָלגט דער קאַראַאול. זיי זיינען דורכגעגאנגען פארביי מיין טהיר און האָבען זיך אָפּגע־שטעלט לעבען דער טהיר פון קאַמער געגענאיבער מיר, אויף דער אנדער זייט פון קאָרידאָר.

— און איך הער ווי דער אסיסטענט פון סמאָטריטעל שרייט אוים עפּעס מיט א זאָנדערבארער שטימע: „לאָזינסקי, שטעהט אויף, טהוט אָן ריינע וועש". יא, דערנאָך הער איך, ווי עס האָט א סקריפּע געטאָהן די טהיר. זיי זיינען אריינגעגאנגען צו איהם; דערנאָך האָב איך דערהערט די שריט פון לאָזינסקי: ער איז איבער־געגאנגען אויף דער אנדער זייט פון קאָרידאָר. איך האָב געקענט זעהען נור דעם סמאָטריטעל. ער שטעהט א בלאַסער און שפּילעט נור אָב און פארשפּילעט דעם זעלבען קנעפּעל און קוועטשט מיט די פּלייצעס. יא, פּלוצלונג אזוי ווי ער וואָלט זיך דערשרעקען פאר וואָס האָט ער א טראָט געטהאָן אָן א זייט. דאָס איז לאָזינ־סקי דורכגעגאנגען פערביי איהם און איז צוגעגאנגען צו מיין קאַ־מער.

— א שעהנער, יונגער מענש איז ער געווען; ווייסט איהר, פון יענעם שעהנעם פּוילישען טיפּ: א ברייטער, גלייכער שטערען מיט א צודעק פון בלאָנדע, געקרייזעלטע זיידענע האָאר און שעה־

נע, בלויע אויגען. אזא בליהענדער, יונגער, זאנפטער, קרעפטי־
גער מענש. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט לעבען מיין טהיר, אזוי, אז
איך האָב געזעהען אין גאנצען זיין געזיכט. שרעקליך, איינגעפאַ־
לען, גרויליך.

— „קרילצאָוו, האָט איהר פּאפּיראָסען?“ — האָט ער אַ בעט
געטאָהן.

— איך האָב איהם געוואָלט דערלאנגען, נור דער אסיסטענט,
אזוי ווי ער וואָלט מורא האָבען עס זאָל ניט צו לאנג דויערען, האָט
ארויסגעכאפּט שנעל זיין פּאָרטסיגאר, האָט אָן עפען געטאָהן און
האָט דערלאנגט לאָזינסקי'ן. ער האָט גענומען אַ פּאפּיראָס, דער
אסיסטענט האָט שנעל אָנגעצונדען אַ שוועבעלע און אונטערגע־
טראָגען איהם פייער. ער האָט פעררייכערט און האָט זיך אזוי ווי
פערטראכט. דערנאָך האָט ער זיך עפּעס אזוי ווי ערא‌ינערט און
געזאָגט:

— „אָי, הארצלאָז, אָי, אונגערעכטיג. איך האָב קיין פער־
ברעכען ניט בעגאנגען. איך...“ — אין זיין ווייסער, יונגער האלז,
פון וועלכער איך האָב ניט געקענט אָבדרייסען מיינע אויגען, האָט
עפּעס אַ ציטער געטאָהן, און ער איז געבליבען אין מיטען די רייד.
יאָ, אין דיזער צייט דערהער איך ראָזאָווסקי מיט זיין דינער, אי־
דישער שטימעלע שרייט עפּעס. לאָזינסקי האָט אַ וואָרף געטאָהן
דעם אויסגערויכערטען שטיקעל פּאפּיראָס און איז אָפּגעטראָטען
פון טהיר. און דורכ'ן פענסטערל האָב איך דערזעהן ראָזאָווסקי.
זיין קינדערשע געזיכט, מיט די פייכטע, שווארצע אויגען, איז גע־
ווען רויט און פערשוויצט. ער האָט אויך געטראָגען שוין ריינע
וועש און די הויזען זיינען געווען צו ברייט און ער האָט יעדע ווייי־
לע זיי אונטערגעהויבען מיט זיינע ביידע הענט און האָט אין גאנ־
צען געציטערט.

— ער האָט צוגעשטעלט זיין געזיכט צו מיין פענסטערל, זאָ־
גענדיג:

„אנאָטאָלי פּעטראָוויטש, ניט וואהר, אז דער דאָקטאָר האָט מיר
פארשריבען ברוסט טהעע? איך בין ניט געזונד, איך וועל אויס־

טרינקען נאָך אביסעל ברוסט־טהעע".

קיינער האָט ניט געענטפערט. וואָס ער האָט דערמיט גע־מיינט — איז פאר מיר געבליבען אונפערשטענדליך. יא, פּלוצלינג האָט דער אסיסטענט פון סמאָטריטעל אָנגענומען אזא שטרענגע מינע און האָט ווידער עפּעס מיט א מין זאָנדערבאר קוויטשעדיגע שטימע א געשריי געטאָהן:

„וואָס פאר א וויצלען זיך דאָ? לאָמיר געהן".

— ראָזאָווסקי, ווי עס האָט געשיינט, האָט קיין קרעפטען ניט געהאט צו בעגרייפען דעם גאנצען גרויל פון דעם וואָס איהם ער־ווארטעט, און איז געגאנגען, זאָגאר געלאָפען אזוי ווי ער וואָלט זיך געאיילט, פאראוים פאר אלעמען אין קאָרידאָר. נור דערנאָך האָט ער זיך איינגעשפּארט — איך האָב געהערט זיין שניידענדען געשריי און געוויין. עס האָט זיך אָנגעהויבען א געראודער, א קלאַ־פּען און שארען פון פיס. ער האָט אלץ הארצרייסענד געשריען און געוויינט, דערנאָך האָט זיך דאָס געהערט אלץ מעהר פון ווייטען, ביז עס האָט א קלונג געטאָהן די טהיר פון קאָרידאָר און אלעס איז שטיל געבליבען.

יא, מען האָט זיי דאָך געהאנגען. דער וועכטער, און אנדע־רער, האָט דאָס אליין געזעהען און ער האָט מיר דערצעהלט, אז לאָ־זינסקי האָט זיך ניט געוועהרט, נאָר ראָזאָווסקי האָט זיך לאנג גע־ריסען, אזוי, אז מען האָט איהם מיט גוואלד ארויפגעשלעפּט אויפ'ן עשאפאָט און ארייגערוקט דעם קאָפּ אין דער פּעטלע. יא, דער סטאָראָזש, וואָס האָט מיר דערצעהלט, איז געווען א נארישער יונג, און ער זאָגט צו מיר:

„מיר האָט מען דערצעהלט, אז עס איז שרעקליך צוצוזעהען; עס איז גאָר ניט אזוי שרעקליך. ווי זיי זיינען געבליבען הייננען, האָבען זיי נאָר אמאָל צוויי זיך א צאפּעל געטאָהן מיט די פּלייצעס, און אוים" — ער האָט געוויזען ווי זייערע פּלייצעס האָבען זיך א צאפּעל געטאָהן. — „דערנאָך האָט דער תּליון זיי א ציה געטאָהן ביי דער פוס, עס זאָלען, הפּנים, די פּעטלעס בעסער פערציהען, און פּטור. זיי האָבען זיך שוין מעהר ניט געצאפּעלט".

— יא, מעהר ניט געצאפּעלט — האָט ווידערהאָלט קרילצאָוו און האָט זיך צואוויינט.

— פון דאן אָן בין איך געוואָרען א רעוואָלוציאָנער. יא, — האָט ער געזאָגט נאכהער ווי ער האָט זיך בערוהיגט, און ער האָט געענדיגט דערצעהלען זיין ווייטערע געשיכטע.

ער האָט געהערט צו דער פּארטיי נאראָדנאיא וואָליא און איז געוואָרען איינער פון די גרעסטע טעראָריסטען. איבעראל האָט ער געהאט אן ערפאָלג, ענדליך האָט איינער, וועמען ער האָט זיך פערטרויעט, איהם ארויסגעגעבען. מען האָט איהם ארעסטירט, אָבגעהאלטען צוויי יאָהר אין טורמע, פעראורטהיילט צום טויט און פערביטען דעם אורטהייל אויף אייביגע קאטאָרגע.

אין אסטראָג האָט ער בעקומען שווינדזוכט, און יעצט, אין די פערהעלטניסע, אין וועלכע ער האָט זיך איינגעפונען, איז איהם געבליבען צו לעבען נאָך געצעהלטע מאָנאטען.

אָבער ער האָט קיין חרטה ניט געהאט. אדרבה, — האָט ער געזאָגט, — ווען ער זאל האָבען נאָך א לעבען, וואָלט ער דאָס אויך בענוצט צום זעלבען צוועק.

7.

אין דעם טאָג, ווען עס איז פאָרגעקומען דער צוזאמענשטויס צווישען דעם קאָנוואָינעם אָפיצער מיט די ארעסטאנטען איבער דאָס קינד, איז נעכלודאָוו גראדע אויפגעשטאנען שפּעט; די בריעף, וועלכע ער האָט געוואָלט דאָ פארטיג מאכען כדי צו קענען אָבשי־קען זיי פון דער נעכסטער שטאָדט, האָבען איהם אויך אויפגעהאל־טען אביסעל צייט אין דער אכסניה, אזוי, אז דעם מאָהל האָט ער דער פארטיע שוין ניט אָנגעיאָגט אין וועג, נור ער איז אָנגעקומען אין דאָרף פארנאכט, ווען די פּארטיע איז דאָרט שוין געוועז. נעכלודאָוו האָט אָבגעטרונקען טהעע און איז אוועק צום עטאפּ בע־טען וועגען אן ערלויבנים צו זעהן זיך.

אויף די פריהערדיגע 6 עטאפּען האָט קיין איינער פון די קאָנ־וואָינע אָפיצערען ניט געוואָלט דערלאָזען איהם ארייצוגעהן זיך

זעהן מיט די ארעסטירטע, אזוי, אז ער האָט ניט געזעהן מאסלאָ־וואַ'ן שוין מעהר ווי א וואָך. אָט דיזע שטרייננקייט צו איהם איז געקומען דערפון, וואָס מען האָט ערוואַרטעט עפּעס א הויכגעשטעל־טען טורעמנעם בעאמטען. יעצט האָט דער בעאמטער שוין גע־האַט דורכגעפאָהרען, און נעכלודאָוו האָט געהאָפט, אז דער אָפי־צער וועט איהם ערלויבען צו זעהן זיי.

אן ארבייטער פון דער אכסניה האָט זיך גענומען אוועקפיה־רען נעכלודאָוו'ן צו'ם עק דאָרף, וואו עס האָט זיך געפונען דער עטאַפּ. די נאכט איז געווען אזא פינסטערע, אז ווי נאָר דער בע־גלייטער איז אוועק עטליכע טריט פאַראויס, האָט נעכלודאָוו שוין ניט געקענט איהם זעהן. דורכגעהענדיג די לענג פון דאָרף, האָ־בען זיי דערזעהן דורך דער געדיכטער פינסטערניש שטראַהלען פון די לאַמטערענס, וואָס האָבען געברענט ארום דעם הויף פון עטאַפּ. באַלד האָבען זיי אויך דערהערט דעם בעקאַנטען אויסגעשריי: „ווער געהט?" פון דעם וואַך־סאָלדאַט. ווען דער סאָלדאַט איז געוואָהר געוואָרען, אז דאָס זיינען פרעמדע, איז ער געוואָרען שטרענג און האָט ניט געוואָלט ערלויבען זיי אפילו וואַרטען נאָהענט פון פּאַר־קאַן. אָבער נעכלודאָוו'ס בעגלייטער האָט זיך געמאַכט ניט וויסענ־דיג פון דעם סאָלדאַט'ס שטרענגקייט.

— ס'אר'א בייזער דו ביסט דאָס! — האָט ער געזאָגט צום סאָלדאַט. — טהו נאָר דאַרטען א רוף דעם עלטערען, און מיר'ן אונטערוואַרטען.

דער סאָלדאַ האָט גאָר ניט געענטפערט און האָט נור א געשריי געטאָהן עפּעס דורך דער טהירעל. אין א פּאָר מינוטען ארום איז ארויסגעקומען דער עלטערער און נעכלודאָוו האָט איהם איבערגע־געבען זיין וויזיט־קאַרט, אויף וועלכער עס איז שוין געווען פון פריי־הער אָנגעשריבען וואָס ער פערלאַנגט, ער זאָל דאָס אָבגעבען דעם אָפיצער. דער עלטערער האָט גענומען דעם צעטעלע און איז אוועק. אין קורצען האָט זיך ווידער געעפענט די טהירעל און פון הויף זיינען ארויס עטליכע פרויען מיט קערבלאַך, זעקלאַך, קריגע־לאַך, פּלוידערענדיג צווישען זיך אויף זייער סיבירער אויסשפּראַכע.

איינע פון זיי האָט זיך, הפנים, דערפרעהט מיט'ן יונגען פויער, וואָס האָט בעגלייט נעכלודאָוו'ן, און זי האָט זיך אָבגערופען צו איהם מיט א פריינדליכען טאָן.

— דו, טייוועל, וואָס טהוסטו דאָ, א רוח אויף דיר?

— אָט, ד'האָב בעגלייט א דורכפאָהרער. וואָס האָסטו דאָ געטראָגען?

— עסענוווארג. נאָך אויפ'ן דער פריה האָט מען געהייסען ברענגען.

— נו, און נעכטיגען האָט מען ניט געהייסען בלייבען?

— דו רעדסט פון זינען, דו פלוידערזאק, —האָט זי א גע־שריי געטאָהן לאכענדיג, — קום, בעגלייט אונז.

דער בעגלייטער האָט נאָך עפּעס געזאָגט אזעלכעס, פון וואָס ניט נור די ווייבער, נאָר אויך דער וואך־סאָלדאט האָט זיך צו־לאכט, און ער האָט זיך געווענדעט צו נעכלודאָוו'ן.

— וואָס, ט'איהר טרעפען אליין? איהר'ט ניט פער־בלאָנדזשען?

— יא, איך וועל טרעפען.

דער בעגלייטער האָט אָבגעגעבען נעכלודאָוו'ן זיין לאנגען שטעקען און איז אוועק מיט די פרויען צום דאָרף. זיין שטימע האָט זיך נאָך געהערט דורך'ן געדיכטען נעבעל, ווען די טהירעל האָט זיך געעפענט, און דער עלטערער איז געקומען רופען נעכלודאָוו'ן צום אָפיצער.

8.

דער עטאפּ איז דאָ געוועזען איינגעאָרדענט גראדע ווי אלע עטאפּען אויף דעם סיבירער וועג. אין מיטען הויף, וועלכער איז גע־ווען ארומגעצאַמט מיט פערשפּיצטע קלעצער, זיינען געשטאנען 3 איינשטאָקיגע הייזער. אין איינעם — דעם גרעסטען — מיט פער־קראטעוועטע פענסטער, האָבען זיך אויפגעהאלטען די ארעסטאנ־טען, דאָס צווייטע איז געוועזען פאר די קאָנוואָינע סאָלדאטען און דאָס דריטע — פאר'ן אָפיצער און דער קאנצעלאריע. דער אונ־

טער־אַפּיצער האָט צוגעפיהרט נעכלודאָוו׳ן צום גאַניק פון דעם קלענסטען הויז. אין פאָרהויז האָט נעכלודאָוו געטראָפען אַ סאָלדאַט מיט איין באָרפוסע פוס, פאַנאַנדערבלאָזענדיג אַ סאַמאָוואר מיט דער כאָלאָווע פון אַ שטיוועל. דערזעהענדיג נעכלודאָוו׳ן האָט דער סאָלדאַט געלאָזען שטעהן דעם סאַמאָוואר און איז אוועק אין דעם צווייטען צימער.

— שוין געקומען, אייער וואָהלגעבאָרען.

— נו, רוף אהער, — האָט זיך דערהערט אַ בייזע שטימע.

— אין דיזער טהיר געהט, — האָט דער סאָלדאַט געזאָגט צו נעכלודאָוו׳ן און האָט זיך באלד ווידער גענומען צום סאַמאָוואר.

אין דעם צווייטען צימער האָט נעכלודאָוו געטראָפען דעם אָפיצער, זיצענדיג ביי אַ געגרייטען טיש, אויף וועלכען עס זיינען געשטאַנען צוויי פלעשער און רעשטען פון מיטאָג. דערזעהענדיג נעכלודאָוו׳ן, האָט דער אָפיצער זיך אביסעל צו־געשטעלט און אזוי ווי איראָניש און פערדעכטיג אָנגעהויבען קוקען אויף איהם.

— וואָס ווינשט איהר? — האָט ער געזאָגט און, ניט וואַרטענדיג אויף אַן ענטפער, האָט ער אַ געשריי געטהאָן דורך׳ן טהיר.

— בערנאָוו, דער סאַמאָוואר וועט אַ מאָל ווערען פארטיג?

— באלד.

— איך וועל דיר געבען אַ באלד, וועסטו האָבען צו געדענקען.

— איך טראָג! — האָט דער סאָלדאַט אַ געשריי געטהאָן און ער האָט אריינגעבראכט דעם סאַמאָוואר.

— אלזאָ, וואָס פאר אַ געפעליגקייט קען איך אייך טהון?

— איך האָב געוואָלט זיך זעהן מיט אַ ארעסטאַנטקע.

— אַ פּאָליטישע? דאָס איז פערבאָטען דורך׳ן געזעץ.

— דיזע פרוי איז ניט קיין פּאָליטישע, — האָט נעכלודאָוו געזאָגט.

— יאַ; אָבער זעצט זיך געפעליגסט.

נעכלודאָוו האָט זיך אוועקגעזעצט.

— זי איז ניט קיין פּאָליטישע, — האָט נעכלודאָוו איבער־

גע'חזר'ט, — נאָר דורך מיין בקשה איז איהר ערלויבט צו געפינען זיך אונטער וועגענס צוזאמען מיט די פּאָליטישע.

— יאָ, איך וויים, — האָט דער אָפיצער איהם איבערגעשלאָגען, — א קליינינקע, א שווארצינקע? פאר וואָס ניט, דאָס קען מען. רויכערען ווינשט איהר?

דער אָפיצער האָט דערלאנגט א קעסטיל פּאפּיראָסען נעבלודאָוו'ן און, אנגיסענדיג צוויי גלעזער טהעע, האָט ער איינע פון זיי צוגערוקט צו נעכלודאָוו'ן.

— ביטע, טרינקט.

— איך דאנק, איך וואָלט געוואָלט זיך זעהן...

— די נאכט איז גרויס. איהר האָט נאָך צייט. איך וועל באלד הייסען ארויסרופען זי.

— פיעללייכט וואָלט מעגליך געווען מיך לאָזען געהן אהין צו זיי?

— צו די פּאָליטישע? דאָס איז ניט ערלויבט.

— מען האָט מיך אייניגע מאָהל געלאָזען. ווארום, אויב מען זאָל מורא האָבען, איך זאָל עטוואָס ניט איבערגעבען, קען איך דאָך דאָס טהאָן דורך איהר אויך.

— נו, לאָמיר זאָגען, אז ניט, — איהר וועט מען בעזוכען, — האָט דער אָפיצער געענטפערט און האָט זיך פאנאנדערגעלאכט.

— נו, טאָ בעזוכט מיך.

— עס וועט זיין רעכט אָהן דעם אויך, — האָט דער אָפיצער געזאָגט און האָט צוגעטראָגען א געעפענטע פלאש קאָניאק צו נעכלודאָוו'ס גלאָז טהעע. — איהר פערלאנגט? נו, ווי איהר פערשטעהט. ווען דו לעבסט אין דיעזער סיביר, בינסטו צופריעדען צו טרעפען א געבילדעטען מענשען. קיין ערגערע דיענסט פון אונזערע איז, דוכט זיך, שוין ניט צו געפינען. און אז דער מענש איז געוואָהנט צו עטוואָס אנדערש, איז טאקי שווער.

דער אלגעמיינער בעגריף וועגען אונזער גאל מענשען איז דאָך, אז אויב א קאָנוואָינער אָפיצער, הייסט עס, א גראָבער קערל א אונ-

געבילדעטער, און דאָס קומט זיי גאָר ניט אויפ'ן רעיון, אז דער מענש איז, קען זיין, געבוירען גאָר צו עפּעס אנדערש.

דאָס פערהויטיגטע געזיכט פון אַפּיצער, זיינע פּערפיומע, די פינגערלאך און בעזונדערס זיין אונאנגענעהמער געלעכטער זיינען נעכלודאָוו'ן געווען עקעלהאפט. נאָר ער איז יעצט, אזוי ווי די גאַנ־צע צייט פון זיין רייזע, געווען אין אזא שטימונג, וועלכע האָט איהם ניט ערלויבט לייכטזיניג און מיט פעראכטונג צו פערהאלטען זיך צום צווייטען. דארום ווען ער האָט אויפמערקזאם אויסגעהערט דעם אַפּיצער און האָט פערשטאנען זיין גייסטיגען צושטאנד, האָט ער צו איהם ערנסט געזאָגט.

— איך דענק, אז אפילו אין אייער אמט קענט איהר געפינען א געוויסע בעפרידיגונג פאר זיך דערמיט, וואָס איהר זאָלט זוכען צו פערלייכטערען די ליידען פון די מענשען.

— וואָס פאר א ליידען פיהלען זיי? דאָס איז דאָך אזא עולם.

— וואָס פאר אַן עולם איז דאָס? — האָט נעכלודאָוו געזאָגט.

— גראדע אזעלכע, ווי אלע און עס זיינען דאָך פאראַן אויך גאָר אונשולדיגע.

— נאַטירליך זיינען דאָ פערשיעדענע. פערשטעהט זיך, עס איז א רחמנות. אנדערע לאָזען ניט דורך די קלענסטע זאַך, און איך, וואו נאָר מעגליך, זעה איך צו פערלייכטערען. זאָל איך בעסער ליידען, איידער זיי. אנדערע אבי עפּעס, באלד לויט'ן געזעץ, אז ניט — איז שיסען, אָבער איך האָב רחמנות. פערלאַנגט איהר? טרינקט, — האָט ער געזאָגט, אָנגיסענדיג נאָך א גלאָז טהעע, — ווער איז זי, אייגענטליך, די פרוי, וועלכע איהר ווילט זעהן?

—דאָס איז א אונגליקליכע פרוי, וועלכע איז אריינגעפאלען אין א עפענטליכע הויז, און נאכהער האָט מען זי על פי טעות בעשולדיגט אין פער'סמ'ען א מענשען, ווערהענד זי איז אין דער ווירקליכקייט א וואוילע פרוי, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט.

יא, עס פּאסירט. אין קאזאן, וויל איך אייך דערצעהלען, איז געווען איינע — עממא האָט מען זי גערופען. אליין איז זי געווען

אין אונגארין, אָבער אויגען האָט זי געהאַט וואהרע פּערסישע, — האָט ער פאָרטגעזעצט, ניט זייענדיג אימשטאנד איינצוהאַלטען דעם שמייכעל ביי דיעזער עראינערונג, — פּראכט איז אין איהר געווען אזוי פיעל, אז א גרעפין האָט געמעגט מקנא זיין איהר...

נעבלודאָוו האָט איבערגעשלאָגען דעם אָפיצער און האָט זיך אומגעקעהרט צוריק צו דער פריהערדיגער טענה. — איך דענק, אז איהר קענט פערלייכטערען די לאגע פון אזעלכע מענשען, אזוי לאנג ווי זיי זיינען אין אייער מאכט. און האנדלענדיג אזוי, בין איך זיכער, אז איהר וואָלט געפונען א גרויסע בעפרידיגונג.

דער אָפיצער האָט געקוקט אויף נעבלודאָוו'ן מיט גלאנציגע אויגען און האָט, קענטיג, מיט אונגעדולד געוואַרט, אז ער זאָל ענדיגען, כדי ער זאָל קענען פאָרטזעצען זיין געשיכטע מיט דער אונגארין מיט די פּערסישע אויגען.

— יא, דאָס איז, לאָמיר זאָגען, ריכטיג. איך האָב טאקי רחמנות אויף זיי; נאָר איך האָב געוואָלט אייך דערצעהלען ווע־גען דער עממא'ן. איז וואָס פלעגט זי טהון...

— מיך אינטערעסירט דאָס ניט, — האָט נעבלודאָוו איהם איבערגעהאקט, — און איך וועל אייך זאָגען דעם אמת, אָבוואָהל איך בין פריהער אויך געווען אן אנדערער, אָבער יעצט לייד איך ניט אזא ארט בעציהונג צו פרויען.

דער אָפיצער האָט דערשראָקען א קוק געטאָהן אויף איהם.
— אפשר וועט איהר טרינקען נאָך א גלאָז טהעע?
— ניין, איך דאנק.

— בערנאָוו! — האָט דער אָפיצער א געשריע געטאָהן. — פיהר זיי אוועק צו וואקולאָוו'ן און היים ארייגלאָזען זיי צו די פּאָ־ליטישע; זיי קענען דאָרט זיין ביז פּאָוויערקע.

9.

נעבלודאָוו איז ווידער ארוים אויפ'ן פינסטערען הויף אין דער בעגלייטונג פון דעם סאָלדאט.

— וואוהין? — האָט אַ פרעג געטאָהן אַ סאָלדאט, וועלכער איז אָנגעקומען ענטקעגען.

— צו דער פינפטער קאמער.

— דורך דאנען וועסטו ניט דורכגעהן, ס׳איז פערשלאָסען, דו מוסט דורכ׳ן נאַניק.

— וואָס הייסט פערשלאָסען?

— דער עלטערער האָט פערשלאָסען און איז אליין אוועק אין דאָרף.

— נו, טאָ קומט אהין.

נאָך אויפ׳ן הויף האָט זיך געלאָזט הערען אַ געפילדער פון שטימען און אַ אינערליכע בעוועגונג פונקט ווי אין אַ בינשטאָק. ווי ער האָט אויפגעעפענט די טהיר, איז דיעזער געפילדער געוואָרען נאָך גרעסער, די מענשליכע קולות האָבען זיך צומישט מיט דעם בעטויבענדעם קלאנג פון די קייטען, און עס האָט זיך דער שפירט דער בעקאנטער שווערער גערוך.

אין דער פאָרהויז איז געשטאנען אַ גרויסע, שטינקענדיגע פאס, די זאָ גערופענע „פאראשע". אין דער געביידע, וועלכע איז געוועזען בערעכענט פאר 150 מאן, האָבען זיך יעצט געפינען 450, און די איינגקייט איז געוועזען אזוי גרויס, און די קאָרידאָרען זיינען געוועזען אזוי געפאקט מיט ארעסטאנטען, דאָס עס איז קוים געבליבען אַ פרייער דורכגאנג. געהענדיג דורכ׳ן קאָרידאָר, האָט נעכלודאָוו בעגעגענט טאראס׳ען מיט אַ טשאיניק זודיגע וואסער אין האנד. זיין געזיכט איז געוועזען אזוי צושלאָגען און מיט שינאקעס אויפ׳ן נאָז און אונטער די אויגען, אז נעכלודאָוו האָט זיך דער־שראָקען קוקענדיג אויף איהם.

— וואָס איז מיט דיר? — האָט נעכלודאָוו געפרעגט.

— אָט, עס האָט זיך געטראָפען אַ געשיכטע.

— רק זיי רייסען זיך ארום, — האָט דער סאָלדאט זיך אָב־גערופען מיט פעראכטונג.

— צוליעב אַ אידענע, — האָט צוגעזעצט נעכלודאָוו׳ס בע־גלייטער.

— און פּראָסיא וואָס מאכט?

— אזוי, געזונד. אָט טראָג איך וואסער פאר איהר אויף טהעע, — האָט טאראס געענטפערט און איז אוועק צו דער קאמער, וואָס פאר פאמיליען־ארעסטאנטען.

דער אונטער־אָפיצער, וואָס האָט בעגלייט נעכלודאָוו'ן, האָט איהם געזאָגט, אז ער וועט קומען נאָך איהם פאר פּאָווערקע, און איז אוועק צוריק. ווי נאָר נעכלודאָוו איז געבליבען אליין איז צו איהם צוגעלאָפען אן ארעסטאנט, צוהאלטענדיג די קייטען כדי זיי זאָלען ניט קלינגען, און האָט געהיימניספול איהם איינגערוימט א סוד.

— נעמט זיך אָן, בארין. זיי האָבען איהם אין גאנצען צודולט. זיי האָבען איהם פער'שכור'ט. היינט האָט ער זיך שוין אָנגערופען קארמאנאָוו. האָט רחמנות, נעמט זיך אָן. מיר טאָרען ניט, זיי וועלען דער'הרג'נען, — האָט דער ארעסטאנט געזאָגט און איז באלד אָבגעגאנגען פון נעכלודאָוו'ן.

עס האָט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, וואָס א קאטאָרזשניק קארמאנאָוו האָט אָנגערעדט אן עהנליכען צו איהם נאָכ'ן געזיכט ארעסטאנט, וועלכער איז געוואָרען פערשיקט קיין סיביר, ער זאָל זיך מיט איהם בייטען, אזוי, אז קארמאנאָוו זאָל געהן אויף פערשיקונג און יענער זאָל געהן אויף קאטאָרגע.

נעכלודאָוו האָט שוין געוואוסט פון דער געשיכטע, וועלכע עס האָט איהם דערצעהלט דערזעלבער ארעסטאנט מיט א וואָך צוריק. ער האָט יעצט נאָר א שאָקעל געטאָהן מיט'ן קאָפּ, וואָס עס האָט געזאָלט בעדייטען, אז ער האָט פערשטאנען און ער וועט טהאָן וואָס נאָר מעגליך, און איז אוועק ווייטער.

נעכלודאָוו האָט געקענט דיעזען ארעסטאנט. דאָס איז געוועזען א פויער פון א יאָהר 30, וועלכער איז געוואָרען פער'משפט צו 4 יאָהר קאטאָרגע פאר א פערזוך צו בערויבען דורך מאָרד. דער פערברעכען, ווי ער אליין האָט דערצעהלט, איז געוועזען די ארבייט ניט פון איהם, מאקאר דיעווקין, נאָר פון א י ה ם, דעם ניט־גוטען. ביי זיין פאָטער האָט זיך אמאָל אָבגעשטעלט א דורכפאָהרער און

האָט ביי זיי געדונגען אַ פוהר צו פאָהרען ביז'ן נעקסטען דאָרף. טרינקענדיג טהעע, האָט יענער זיך בעריהמט, אז ער פאָהרט חתונה׳ האָבען און פיהרט מיט זיך 500 רובעל. ווי מאקאר האָט דאָס דער־הערט, איז ער באלד ארויסגעלאָפען אויפ'ן הויף און אריינגעלייגט אין שליטען אַ האַק.

— איך ווייס אליין ניט צו וואָס האָב איך די האַק גענומען, — האָט מאַקאר דערצעהלט זיין געשיכטע. — „נעהם, זאָגט ער צו מיר, די האַק", האָב איך גענומען. מיר האָבען זיך געזעצט און אוועקגע־פאָהרען. גאָר ניט. דעם גאנצען וועג האָב איך גאָר פערגעסען, אז אין שליטען ליעגט א האַק. מיר האָבען שוין אָנגעהויבען צו־צו־פאָהרען צום דאָרף, אין גאנצען אַ וויאָרסט זעקס געבליבען; ערשט ער טענה'ט צו מיר: „וואָס וואַרטסטו? וועסט ארויספאָה־רען אויפ'ן בארג, וועט שוין זיין שפעט, דאָרט איז דער טראקט — אַ סך מענשען פאָהרען. אויב טהאָן, איז יעצט, וואַרטען איז ניטאָ וואָס". איך האָב זיך איינגעבויגען צום שליטען אזוי ווי צו פערשטעקען די שטרוי, און די האַק שפרינגט אליין מיר אין האַנד אריין. ער האָט זיך ארומגעקוקט. „וואָס טהוסטו?" פרעגט ער. איך האָב זיך פערמאַסטען איהם צו דערלאַנגען, ער איז אָבער געווען א פלינקער יונג, איז ער אראָבגעשפרונגען און אָנגעכאַפּט מיך ביי די הענד. „וואָס טהוסטו, דו גזלן?" פרעגט ער. ער האָט מיך אומגעוואָרפען אין שנעע, פערבונדען מיינע הענד מיט'ן גארטעל און אריינגעשליידערט אין שליטען. איך האָב זיך אפילו ניט גע־וועהרט. האָט ער מיך אוועקגעפיהרט צו פּריסטאַוו; יענער האָט מיך אָבגעשיקט אין טורמע; און מען האָט מיך גע'משפּט. די געמיינדע האָט אפילו זיך גוט אָבגערופען וועגען מיר; די ב"ב דאָס גלייכען. אָבער אַן אַבלאָקאַט האָב איך ניט געקענט דינגען, נו האָט מען פער'משפּט צו 4 יאָהר.

און אָט דער מענש האָט איבערגעגעבען נעכלודאָוו'ן אַ טורעמ־נע געהיימנים, אום צו ראַטעווען זיינעם א לאַנדסמאַן, וויסענדיג, אז ער ריזיקירט מיט'ן איינענעם לעבען, ווייל ווען די אַרעסטאַנטען זאָלען דאָס געוואָהר ווערען, וואָלטען זיי איהם זיכער דערשטיקט.

10.

דער טהייל, וואו עס האָבען זיך אויפגעהאַלטען די פּאָליטישע, איז בעשטאַנען פון 2 קאַמערען, די טהירען פון וועלכע זיינען אַרויסגעגאַנגען אין אַ אָבגעצאַמטען טהייל פון קאָרידאָר. דער ערשטער, וועמען נעכלודאָוו האָט געטראָפען אַריינגעהענדיג אַהין, איז געוועזען סימאָנסאָן; ער איז געזעסען נעבען אויוועז און האָט צונעלייגט האָלץ. זעהענדיג נעכלודאָוו'ן, האָט ער זיך אויפגעהויבען און האָט איהם דערלאַנגט די האַנד.

— איך בין צופריעדען, וואָס איהר זייט געקומען, איך דאַרף אייך טאַקי זעהן.

— וועגען וואָס, נעמליך, איז דאָס?

— שפּעטער; יעצט בין איך פאַרנומען, —האָט סימאָנסאָן געענטפערט און וויעדער זיך גענומען צום אויוועז.

אין דעם ערשטען צימער האָט נעכלודאָוו בעגעגענט מאַסלאָ־וואַ'ן אייננעבויגען, מיט אַ בעזים אין האַנד, שאַרענדיג אַ באַרג מיסט צום אויוועז. אנטרעפענדיג נעכלודאָוו'ן, האָט זי זיך אויס־געגלייכט, אָבגעווישט די הענד אָן דער קליידעל און געבליבען שטעהן.

— איהר ברייננט אין אָרדנונג די קאַמערען, — האָט נעכלו־דאָוו געזאָגט צו איהר, דערלאַנגענדיג די האַנד.

— יא, מיין אַלטע בעשעפטיגונג, — האָט זי געזאָגט און האָט אַ שמייכעל געטהאָן. — און שמוציג איז דאָ, אַז עס איז אַ שרעק אַ קלעהר צו טהאָן. מיר האָבען שוין גערייניגט און גע־רייניגט.

— וואָס, דער פּלאַשט איז שוין טרוקען? — האָט זי זיך גע־ווענדעט צו סימאָנסאָן'ען.

— כמעט טרוקען, — האָט ער געענטפערט, קוקענדיג אויף איהר מיט עפּעס אַ זאָנדערבאַרען בליק, וועלכער האָט נעלכודאָוו'ן ערשטוינט.

— נו, וועל איך קומען איהם נעמען און איך וועל ברענגען

די פעלצען טריקענען. אונזערע זיינען אלע דארט, — האט זי זיך געווענדעט צו נעכלודאָוו'ן, אָנצייגענדיג איהם אויף איין טהיר און אליין אוועקגעהענדיג אין א צווייטע.

דער צווייטער צימער איז געווען בעלויכטען פון א קליינעם לעמפעל, אזוי, אז גענוג ליכטיג איז געווען נור ארום דעם פלאץ, וואו דער לעמפעל איז געשטאנען, אויף די נארעס אָבער ארום די ווענד איז געווען טונקעל.

אין דיעזער קליינער קאמער זיינען געווען אלע אויסער צוויי, וועלכע האָבען פעראָרדענט מיט דער פראָוויזיע און זיינען אוועק־געגאנגען קויפען עסען און ברענגען וואסער פאר טהעע. אין איין אָרט איז געזעסען וויערא יעפרעמאָוונא און האט אָנגעשטאָפּט פאַ־פּיראָסען. אויף דער נארע לעבען לאָמפּ איז געזעסען א צווייטע פרוי, ראנצעווא, און האט אויסגעווישט גלעזער און טעצלאך און צושטעלט זיי אויף א אויסגעשפרייטען האנדטוך.

— און מיר האָבען שוין געדענקט, אז איהר זייט אוועקגע־פאָהרען אין רוסלאנד, — האט זי צו איהם געזאָגט.

אין א וויטען ווינקעל האט מאריא פּאוולאָוונא געוואשען דעם קאָפּ דער קליינער מיידעלע, וועלכע זי האט אין דער פריה איבערגענומען פון דעם קרימינעלען ארעסטאנט.

— ווי גוט, וואָס איהר זייט געקומען. האט איהר שוין געזעהן קאטיושא'ן? — האט זי געפרעגט נעכלודאָוו'ן. — זעהט נאָר וואָס פאר א גאסט מיר האָבען. —זי האט אָנגעוויזען אויף דער מיידעלע.

אין אן אנדער אָרט אויף די נארעס איז געזעסען דער שווינד־זיכטיגער קרילצאָוו. א אויסגעמאָגערטער, א בלייכער, איז ער גע־זעסען אנגעבויגען, מיט די הענד איינגעשטעקט אין די ארבעל פון פעלצעל און האט געציטערט פאר קעלט. נעכלודאָוו האט געוואלט צוגעהן צו איהם, נאָר רעכטס פון טהיר איז געזעסען דער בעריהמ־טער רעוואָלוציאָנער נאָוואָדוואָראָוו, און נעכלודאָוו האט זיך גע־איילט צו בעגריסען איהם. בעזאָנדערס געאיילט דאָס צו טהאָן האָט ער זיך דערפאר, וואָס נאָוואָדוואָראָוו איז געווען דער איינ־ציגער פּאָליטישער פון דער גאנצער פארטיע, וועלכען ער האט ניט

ליעב געהאט. נאוואדוואראוו האט דערלאנגט נעבלודאוו'ן די האנד.

— נו, האט איהר א אנגענעהמע רייזע? — האט ער געזאגט, קענטיג, איראניש.

— יא, ס'איז פיעל אינטערעסאנטעס, — האט נעבלודאוו גע־ענטפערט, מאכענדיג זיך, אז ער בעמערקט ניט די איראניע און נעהמט דאס אן פאר א העפליכקייט.

— ווי איז אייער געזונד, — האט ער געפרעגט קרילצאוו'ן און האט א דרוק געטהאן זיין קאלטע האנד.

— אט אזוי, איך קען זיך נאר ניט דערווארעמען, איך בין שרעקליך דורכגעווייקט געווארען. וואס פאר א הינטישע קעלט דא איז דאס. די שויבען זיינען אויסגעבראכען. — ער האט אנגע־וויזען אויף די צובראכענע גלאז אין די פענסטער.

— וואס איז מיט אייך? ווארום זייט איהר אזוי לאנג ניט געקומען?

— די נאטשאלסטווא איז שטרענג געווארען, מען לאזט ניט צו. קוים היינט האט זיך געטראפען א געמיטהליכערער אפיצער.

— ניט שלעכט געמיטהליך! פרעגט מאשע'ן, וואס ער האט היינט אין דער פריה געטהאן.

מאריא פאוולאוונא האט דערצעהלט די געשיכטע מיט דאס קינד ביים ארויסגעהן פון עטאפ.

— נאך מיין מיינונג וואלט מען געדארפט ערקלעהרען א קאלעקטיוועז פראטעסט, — האט וויערא יעפרעמאוונא געזאגט מיט אן ענטשלאסענער שטימע. — וולאדימיר האט ערקלעהרט, אבער דאס איז ווייניג.

— וואס פאר א פראטעסט? — האט פערדריסליך זיך אב־גערופען קרילצאוו. קענטיג, די אונגאטירליכקייט פון דעם טאן און די נערוועזיטעט פון וויערא יעפרעמאוונא האט איהם שוין ניט דעם ערשטען מאל געררייצט. — איהר זוכט קאטיושא'ן, — האט ער זיך געווענדעט צו נעבלודאוו'ן. — זי ארבייט אלץ, פערנומען מיט'ן רייניגען. אבער די פליי ארויסרייניגען איז שוין ניט מעג־ליך, זיי פרעסען אהן רחמנות. און מאשא וואס טהוט דארט, —

האָט ער געפרעגט, אנווייזענדיג אויף דעם ווינקעל, וואו מאריא פּאוולאָוונא איז געזעסען.

— זי קאַמט אוים איהר נייע טאָכטערל, — האָט ראַנצעווא זיך אָבגערופען.

— ווערט זי אַמאָל ניט פערלאָזען קיין לעבעדיגעס?

—נו, נו, איך מאַך דאָס זאָרגפעלטיג. זי איז יעצט אַ ריי־ נינקע. נעהמט זי, — האָט זי זיך געווענדעט צו ראַנצעוואַ'ן, — און איך וועל געהן העלפען קאַטיאַ'ן, איך וועל אגב אויך ברענגען איהם דעם פּלאַשען.

ראַנצעווא האָט גענומען דאָס קינד און האָט זי צוגעדריקט צו זיך מיט אַ מוטערליכע צערטליכקייט.

מאריאַ פּאוולאָוונא איז ארוים און באלד זיינען אנגעקומען די איבריגע צוויי מיט עסענוואַרג און זודיגע וואַסער.

דער אויוועו איז שוין געווען אויסגעהייצט, די טהעע איז געווען אנגעגאָסען אין די גלעזער און פערוויסט מיט מילך, בויגעל, פרישע ברויט, אויער, פוטער איז געווען אויסגעלייגט אויף אַ האנד־ טוך. אלע האָבען זיך צוגערוקט צו דעם פּלאַץ אויף די נאַרעס, וועלכער האָט פערנומען דעם אָרט פון אַ טיש, און גענומען עסען. נאָך די קעלט און די נעץ פון דעם וועג און אזוי פיעל פּראַצע אום צו ברענגען דיזע צימערען אין אָרדנונג, האָט דער יעצטיגער מאָל־ צייט אלעמען ערפרישט און אריינגעבראַכט אין אַ גוטער שטימונג. ביים עסען האָט זיך פערפיהרט אַ לעבעדיגער געשפּרעך צווישען אלעמען איבער פיעלע פערשיעדענע זאכען.

11.

נעכלודאָוו האָט גערעכענט צו רעדען מיט קאַטיושאַ'ן בעז־ זונדער נאָך דעם ווי זיי וועלען אלע אָבעסען, און דערווייל איז ער געזעסען נעבען קרילצאָוו'ן און גע'טענה'ט מיט איהם. צווישען אנדערע האָט ער איהם דערצעהלט די געשיכטע וועגען מאקאר'ן און זיין פערברעכען. קרילצאָוו האָט אויסגעהערט אויפמערקזאם, אָנקוקענדיג נעכלודאָוו'ן מיט זיינע גלאַנציגע אויגען.

— יא, — האָט ער פּלוצלונג אָנגעהויבען, — מיך אינטערע־סירט אָפּט דער געדאַנק, וואָס אָט געהען מיר צוזאַמען מיט זיי, מיט ווענען „מיט זיי“?

— מיט דעם זעלבען פאָלק, פאַר וועלכען מיר ווערען פער־שיקט, וועהרענד, ניט נאָר ווייסען מיר ניט דיזע מענשען, זאָנדערן מיר ווילען גאָר זיי ניט ווייסען און ניט קענען. און זיי, נאָך ער־גער — זיי האַסען אונז פּשוט און רעכענען אונז פאַר זייערע פיינד. אָט דאָס איז דאָס שרעקליכסטע.

— אַה, דעריין איז גאָר קיין שרעקליכעס ניטאָ, — האָט נאָ־וואָדוואָראָוו זיך אָבגערופען אויף דיזע בעמערקונג פון קרילצאָוו, — די מאַסע קען נור פערגעטערען הערשאַפט, — האָט ער געזאָגט מיט זיין קנאַקענדער שטימע. — די רעגיערונג הערשט — פערגע־טערען זיי די רעגיערונג. מאָרגען וועלען מיר זיין די הערשענדע מאַכט, וועלען זיי פערגעטערן אונז...

אין דיזער ווייליע האָט זיך הינטערן טהיר דערהערט אַ געפּיל־דער און אַ זידלעריי און קלעפּ אָן וואַנד. מען האָט אימיצען, קענטיג, געשלאָגען. עס האָבען זיך דערהערט באַלד געשרייען „קאַראַאול!“

— אָט זיינען זיי אייך, די חיות! נו, וואָס קען זיין געמיינ־שאַפטליכעס צווישען אונז און זיי? — האָט זיך רוהיג געזאָגט נאָוואָדוואָראָוו.

— וואָס זאָגסטו? חיות? אָט האָט ערשט נעכלודאָוו דערצעהלט וועגען איינעם פון זיי, וואָס ריזיקירט מיט זיין לעבען אום צו רע־טען זיין פריינד. דאָס איז עפּעס גאָר ניט עהנליך צו חיות, דאָס איז אַ העלדענטהאַט.

— אַה, סענטימענטאַליטעט! — האָט איראָניש געזאָגט נאָ־וואָדוואָראָוו. — אונז איז שווער צו פערשטעהן די בעוועגענדע קראַפט פון דיזע מענשען, און די מאָטיוון פון זייערע טהאַטען. דו זעהסט דעריין גרויסמוטה, און עס קען זיין, אַז דאָ איז פּשוט קנאה צו יענעם קאַטאָרזשניק.

— מערקווירדיג, ווי דו ווילסט דאָס ניט איינזעהן קיין גו־

טעם אין דעם צווייטען, — איז אויפגעשפרונגען ערהיצט מאריא פאוולאָוונא. (זי האָט צו אלעמען פון זיי געזאָגט „דו“).

— מען קען ניט זעהען דאָס, וואָס עס איז ניטאָ.

— וואָס הייסט ניטאָ, ווען א מענש ריזיקירט מיט א שרעקליכען טויט.

— איך בין דער מיינונג, אז אויב מיר ווילען טהאָן אונזער זאך, איז די ערשטע בעדינגונג דערצו ניט צו פאנטאזירען, און קוקען אויף זאכען אָט אזוי ווי זיי זיינען. מען דארף אלעס טהאָן פיר די מאסען פון פאָלק, און פון זיי אליין גאָר ניט ערווארטען. די מאסע איז דער אָביעקט פון אונזער טהעטיגקייט, אָבער קענען ניט זיין אונזערע מיטהעלפער, ווי לאנג זיי זיינען גלייכגילטיג אזוי ווי איצט, — האָט נאָוואָדוואָראָוו אָנגעהויבען, אזוי ווי ער וואָלט געלייענט א לעקציע, — און דארום דארפען מיר פון זיי גאָרניט ערווארטען ביז וואנען עס האָט זיך ניט ערפילט דער פראָצעס פון ענטוויקלונג, יענער פראָצעס, צו וועלכען מיר פאָרבערייטען זיי איצט.

— וועלכער פראָצעס פון ענטוויקלונג? — האָט אָנגעהויבען מיט היץ קרילצאָוו און איז געוואָרען רויט און אויפגערעגט. — מיר זאָגען, אז מיר זיינען געגען דעספאָטיזמוס, איז דאָס דען ניט דער שרעקליכסטער דעספאָטיזמוס.

— ניטאָ דאָ קיין דעספאָטיזם! — האָט רוהיג געענטפערט נאָוואָדוואָראָוו, — איך זאָג נור, אז איך ווייס דעם וועג אויף וועלכען דאָס פאָלק דארף געהן, און איך קען אָנווייזען דעם וועג.

— און פון וואנען ביסטו דאָס אזוי זיכער, אז דער וועג, אויף וועלכען דו ווייזט אָן, איז דער וואהרער? איז דאָס אליין ניט א דעספאָטיזמוס, פון וועלכען עס איז ארויסגעקומען די אינקוויזיציע און די שרעקליכע שטראָפען פון דער גרויסען רעוואָלוציאָן? זיי האָבען אויך געוואוסט, וויסענשאפטליך, דעם איינציגען וואהרען וועג.

— דאָס, וואָס יענע האָבען געהאט א טעות, בעווייזט נאָך ניט, אז איך מוז אויך זיין אין טעות. און דאצו איז א גרויסער אונטער-

שיעד פון די פלוידערייען פון אידעאלאָגען ביז די בעווייזע פון דער פאָזיטיווער עקאָנאָמישער וויסענשאפט.

נאָוואָדוואָראָוו'ס שטימע האָט אָבגעהילכט אין גאנצען קאַ־מער. ער אליין האָט נור גערעדט, און אלע אנדערע האָבען גע־שוויגען.

— נור זיי דיספוטירען, — האָט זיך אָבגערופען מאריא פאוו־לאָוונא, ווען נאָוואָדוואָראָוו איז ענטשוויגען געוואָרען.

— און איהר אליין וואָס דענקט וועגען דעם, — האָט נעכלו־דאָוו א פרעג געטאָהן ביי מאריא פאוולאָוונא.

— איך מיין, אז אנאטאָלי איז גערעכט; מען טאָר דעם פאָלק ניט אָנהייגנען איבער געוואלט אונזערע אנזיכטען.

— און ווי דיינקט איהר, קאטיושא? — האָט מיט א שמייכעל א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו עטוואָס פערשעהמט און ערווארטענדיג איהר ענטפער מיט א געוויסע פורכטזאמקייט, אז זי זאָל ניט זאָגען עפעס ניט פאסענדעס.

— איך מיין, אז דאָס פראָסטע פאָלק ווערט שוין צופיעל בע־לײדיגט, — האָט זי געזאָגט און איהר געזיכט האָט זיך אָנגע־צונדען, — צו פיעל בעליידיגט איז שוין דאָס פראָסטע פאָלק.

— אמת, מיכאילאָוונא, אמת, — האָט א געשריי געטאָהן נאבאטאָוו. — זעהר בעליידיגט איז דאָס אָרימע פאָלק. מען דארף, אז עס זאָל נישט בעליידיגט ווערען, אָט דעריין בעשטעהט אונזער אויפגאבע.

— א מערקווירדיגען בעגריף זיי האָבען עס וועגען די אויפ־גאבען פון דער רעוואָלוציע, — האָט געזאָגט נאָוואָדוואָראָוו און האָט אָנגעהויבען רוהיג רויכערן.

— איך קען מיט איהם ניט ריידען, — האָט קרילצאָוו א זאָג געטאָהן נעכלודאָוו'ן און איז ענטשוויגען געוואָרען.

— און מען דארף טאקי ניט, — האָט געענטפערט נעכלו־דאָוו.

12.

ניט קוקענדיג דאראויף, וואָס נאָוואָדוואָראָוו איז געוועזן זעהר געאכטעט פון אלע רעוואָלוציאָנערען, ניט קוקענדיג דאראויף, וואָס אלע האָבען איהם גערעכענט פאר א זעהר קלוגען, האָט איהם נעכלודאָוו צוגערעכענט צו יענע רעוואָלוציאָנערען, וועלכע זיינען נאָך זייערע מאָראלע אייגענשאפטען נידעריגער פון דער דורכשניטליכער שטופע. זיינע גייסטיגע קרעפטען זיינען געשטאנען זעהר הויך, נור זיין מיינונג וועגען זיך איז געוועזן א צו גרויסע, אָהן א ערך גרעסער ווי זיינע אינטעלעקטועלע קרעפטען.

דאָס איז געוועזן א מענש מיט א פונקט פערקעהרטע גייסטיגע פיזיאָנאָמיע ווי סימאָנסאָן. סימאָנסאָן איז געוועזן איינער פון די מענשען — הויפטזעכליך פון מענליכען כאראקטער, — ביי וועלכע די טהאטען זיינען א רעזולטאט פון דער ארבייט פון געדאנק און ווערען פון דיזער ארבייט רעגולירט. נאָוואָדוואָראָוו, פערקעהרט, האָט געהערט צו יענע — הויפטזעכליך ווייבליכען כאראקטער, — ביי וועלכע די ארבייט פון געדאנק איז געווענדעט טהיילווייז צו ערדייכען די ציעלען, וועלכע זיינען געשטעלט געוואָרען דורכ'ן געפיהל, טהיילווייז אויף צו רעכטפערטיגען טהאטען, וואָס זיינען געוואָרען ארויסגערופען דורכ'ן געפיהל.

די גאנצע רעוואָלוציאָנערע טהעטיגקייט פון נאָוואָדוואָראָוו'ן, טראָץ דעם, וואָס ער האָט געקענט ערקלעהרען זי גאנץ שעהן מיט איבערצייגענדע ארגומענטען, איז נעכלודאָוו'ן אויסגעקומען פאר א פראָדוקט פון זיין שטרעבען צו אויסערליכען גלאנץ, פון זיין פערלאנג צו שטעהן העכער פון אנדערע. אָנפאנגס האָט ער געהאט ערפאָלג א דאנק זיין פעהיגקייט צו בענעהמען פרעמדע געדאנקען און ריכטיג זיי איבערדערצעהלען, וואָס עס ווערט בעזאָנדערס געשעצט צווישען שיהלער און לעהרער, און ער איז אין גימנאזיע און אוניווערזיטעט געוועזן פון די ערשטע. שפעטער, ווען ער האָט זיין לערנען געענדיגט, איז ער, אום צו ווערען בעוואוסט אין אן אנדער קרייז, געוואָרען פון א רעפאָרמאטאָר־ליבעראל א

הייסער נאראָדאָוואָלעץ. און ווייל אין זיין כאראקטער איז ניט געוועזן די מאָראלע און עסטעטישע אייגענשאפטען, וועלכע רופען ארויס צווייפעל אָדער וואקלונג, האָט ער גיך פערנומען אין דער רעוואָלוציאָנערער וועלט אַן אָנפיהרענדע ראָלע, וואָס האָט בעפרידיגט זיין זעלבסטליעבע. אזא מיינונג וועגען איהם האָט אויך געהאט קרילצאָוו, וועלכער האָט איהם אויך ניט ליעב געהאט. דערביי האָט ער געהאט א אונגעהויערען גלויבען אין זיך זעלבסט, און אזוי ווי איהם איז אויסגעקומען צו האָבען צו טהאָן מיט יונגע מענשען, וועלכע האָבען אנגענומען דיזע זעלבסטזיכערהייט פאר טיעפזיניגקייט און חכמה, האָבען אלע איהם זיך אונטערוואָרפען און ער האָט געהאט גרויס ערפאָלג אין די רעוואָלוציאָנערע קרייזען.

די גענאָסען האָבען איהם געאכטעט פאר זיין דרייסטקייט און ענטשלאָסענהייט, אָבער זיי האָבען איהם ניט געליעבט. ער ווידער האָט קיינעם ניט געליעבט און אויף אלע אנגעזעהענערע מענשען האָט ער געקוקט ווי אויף קאָנקורענטען. די פרויען האָט ער געהאלטען פאר נארישע און נישטיגע מענשען, אויסער די, אין וועלכע ער פלעגט זיך אָפט פערליעבען, כאָטש פרינציפיעל איז ער געוועזן פאר דער פרויען-פראגע. דיעזע זיינען ביי איהם געוואָרען אויסערגעוועהנליכע פרויען, וועמענס מעלות נאָר ער איז געוועזן פעהיג צו בעמערקען. די פראגע וועגען די בעציהונגען פון געשלעכטער איז ביי איהם געוועזן ווי אלע פראגען איינפאך; זי האָט געקענט גרינדליך געלייזט ווערען דורך דער אנערקענונג פון פרייע ליעבע.

נעכלודאָוו'ן האָט ער ניט פערטראָגען פאר זיין „פאלש זיין", ווי ער האָט דאָס אָנגערופען, צו מאסלאָוואַ'ן און דערפאר, וואָס נעכלודאָוו האָט געדענקט וועגען די פעהלערען פון דער היינטיגער אָרדנונג און די מיטלען דאָס אויסצובעסערען אנדערש ווי ער. ווי גוטמוטיג נעכלודאָוו האָט זיך געפיהלט די גאנצע צייט, האָט ער דאָך ניט געקענט אין זיך בעהערשען די געפיהלען פון עקעל צו דיזען מענשען.

13.

פון דער צווייטער קאמער האָט זיך דערהערט די שטימע פון דער נאטשאלסטווא. דאָס איז געווען די פּאָווערקע. אלע זיינען געוואָרען שטיל און זיך צושטעלט אין רייהען און דער עלטערער האָט געצעהלט אָנצייגענדיג אויף יעדען מיט'ן פינגער. ווען ער איז צוגעקומען צו נעכלודאָוו'ן, האָט ער גוטמוטיג צו איהם געזאָגט:

— יעצט, פירסט, קענט איהר מעהר ניט בלייבען. איהר דאַרפט אוועקגעהן.

נעכלודאָוו, וויסענדיג וואָס דאָס בעדייטעט, איז צוגעגאנגען צו איהם און איהם אריינגעשטעקט א דריי-רובעלדיגע.

— נו, וואָס קען מען מיט איך טהאָן. זיצט שוין נאָך אביסעל.

— דער עלטערער האָט שוין געוואָלט אוועקגעהן, ווען עס איז אריינגעקומען א צווייטער אונטער-אָפיצער און נאָך איהם א הויכער, דארער ארעסטאנט מיט אונטערגעשלאָגענע אויגען און א שיטערע בערדיל.

— איך בין געקומען וועגען דער מיידעלע, — האָט דער ארעסטאנט געזאָגט.

— אָט איז דער טאטע, — האָט זיך אָבגערופען א קלינגענדע קינדערשע שטימע.

— איך, טאָכטעריל, איך, — האָט בוזאָווקין צערטליך געזאָגט.

— איהר איז דאָ גוט, — האָט מאריא פּאוולאָוונא זיך אָבגערופען, מיט מיטלייד אנקוקענדיג דעם פּויער'ס צושלאָגענעם געזיכט. — לאָזט איהר ביי אונז.

— ווילסטו ביי אונז נעכטיגען? — האָט ראנצעווא זי געפרעגט.

— איך וויל. און דער טאטע אויך.

— דער טאטע טאָר ניט. טאָ לאָזט זי איבער, — האָט ראנצעווא זיך געווענדעט צום פאָטער.

— איבעריגס, לאָזט זי, — האָט דער עלטערער געזאָגט און איז אוועק צוזאמען מיט דעם אונטער־אָפיצער.

ווי די קאָנוואָיִנע זיינען ארוים, האָט נאבאטאוו א פרעג געטהאָן בוזאָווקינ׳ען:

— וואָס, איז עס אמת, אז קארמאנאָוו וויל זיך טוישען?

— דער גוטמוטהיגער, מילדער געזיכט פון בוזאָווקינ׳ען איז געוואָרען פערזאָרגט און זיינע אויגען האָבען ווי מיט א הייטעל זיך בעצויגען.

— איך האָב ניט געהערט. איך גלויב קוים. נו, אקסיוטקא, זיי זיך געזונד, — און ער איז ארוים.

— ער ווייס אלעס, און עס איז אמת, אז זיי האָבען זיך געביטען, — האָט נאבאטאָוו געזאָגט. איז וואָס דענקט איהר צו טהאָן?

— איך וועל דערצעהלען דער נאטשאלסטווא. איך קען זיי ביידע אויפ׳ן געזיכט, — האָט נעכלודאָוו געענטפערט.

אלע זיינען געבליבען שטיל.

סימאָנסאָן האָט די גאנצע צייט געשוויגען, ליגענדיג אויף די נארעס מיט די הענד אונטער׳ן קאָפּ פערטראכט; ער האָט זיך איצט אויפגעהויבען, אזוי ווי פיר אן ענטשלאָסענעם שריט, איז אראָב פון די נארעס און פאָרזיכטיג ארומגעגאנגען די אלע וואָס זיינען געזעסען און איז אונטערגעגאנגען צו נעכלודאָוו׳ן.

— קענט איהר מיך יעצט אויסהערען?

— געוויס, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו און איז אויפגעשטאַנען אום צו געהן מיט איהם אן א זייט...

א קוק טהוענדיג אויף נעכלודאָוו׳ן, וועלכער האָט זיך אויפגעהויבען פון פּלאץ און בעגעגענדיג זיך מיט איהם מיט די בליקען, איז קאטיושא רויט געוואָרען און האָט א שאָקעל געטאָהן מיט׳ן קאָפּ אזוי ווי ניט וויסענדיג וואָס צו טהאָן.

— איך האָב אייך צו זאָגען פאָלגענדעס, — האָט אָנגעהויבען סימאָנסאָן, ווען נעכלודאָוו איז אָבגעגאנגען מיט איהם אן א זייט אין קאָרידאָר. אין קאָרידאָר איז דער גערויש און ליארם און

טומעל פון די קרימינעלע ארעסטאנטען געוועז נאך גרעסער. נעכלו־דאוו האט זיך א קרים געטהאן, אבער עס שיינט, אז סימאנ־סאנ׳ען האט דאס ניט געקימערט.

— וויסענדיג אייערע בעציהונגען צו קאטערינא מיכאילאוו־נא, — האט ער אנגעהויבען מיט אויפמערקזאמקייט און קוקענ־דיג גלייך אויף נעכלודאוו׳ן מיט זיינע גוטע אויגען, — רעכען איך זיך פערפפליכטעט...

ער איז געבליבען אין מיטען, דען זיינע ווערטער האט מען ניט געקענט הערען, לעבען טהיר האבען צוויי שטימען געשפראכען מיט איין מאל, קריגענדיג זיך וועגען עפעס.

— מען זאגט דאך דיר, געטשקע דו: ניט מיינע, — האט געשריען איינער.

— דערוואָרגען זאלסטו ווערען מיט דעם, — האט געכריפעט דער צווייטער.

אין דיזער מינוט איז מאריא פאוולאוונא ארויס אין קארידאר.

— קען מען דא פיהרען א געשפרעך, — האט זי געזאגט, — געהט בעסער אריין אהער, דא איז ווערעטשקא איינע אליין און זי איז אליין אריינגעגאנגען די ערשטע אין טהיר פון א קליינע קאמע־רעל, וועלכע האט בעלאנגט צו די פאליטישע ארעסטאנטקעס. דארט איז אויף די נארעס געלעגען ווערא יעפרעמאוונא.

— זי האט קאפשמערצען און זי איז איינגעשלאפען; זי קען ניט הערען וואס איהר רעדט, און איך געה גלייך ארויס, — האט געזאגט מאריא פאוולאוונא.

— ניין, פערקעהרט, בלייב דא, — האט געזאגט סימאנסאן, — ביי מיר זיינען פאר קיינעם קיין סודות ניטא, און דעסטא מעהר פאר דיר אודאי ניט.

— נו גוט, — האט געזאגט מאריא פאוולאוונא און, קינדערש בעוועגענדיג זיך אין אלע זייטען אום זיך בעקוועמער איינצוזעצען אויף די נארעס, האט זי זיך בערייט געמאכט צו הע־רען, קוקענדיג ערגעץ ווייט מיט איהרע גרויסע גרויע אויגען.

— אלזא, איך האב איך געוואלט זאגען, — האט ווידער

אָנגעהויבען סימאָנסאָן פון אָנפאנג, — אז וויסענדיג אייערע בע־ציהונגען צו קאטערינא מיכאילאָוונא, רעכען איך פאר מיין פפליכט איך צו ערקלעהרען מיינע בעציהונגען צו איהר.

— דאָס הייסט, וואָס מיינט איהר? — האָט א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו, הנאה האָבענדיג פון די אויפריכטיגקייט און איינפאכ־קייט מיט וועלכע סימאָנסאָן האָט גערעדט צו איהם.

— איך מיין דאָס, וואָס איך וואָלט געוואונשען צו הייראטהען מיט קאטערינא מיכאילאָוונא...

— וואונדערבאר, — האָט געזאָגט מאריא פאוולאָוונא, אויס־שטעלענדיג איהרע גרויסע אויגען אויף סימאָנסאָן.

— ...און איך האָב זיך ענטשלאָסען צו ערקלעהרען איהר דאָס און בעטען זי אויב זי וויליגט איין צו הייראטהען מיט מיר, — האָט פאָרטגעזעצט סימאָנסאָן.

— וואָס זשע קען איך דערביי טאָהן? דאָס הייגגט דאָך אָב פון איהר, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— יאָ, אָבער זי וועט ניט ענטשיידען דיזע פראגע אָהן אייך.

— וואָרום?

— דארום, ווייל אזוי לאנג ווי די פראגע פון אייערע בעצי־הונגען צו איהר איז נאָך ניט אין גאנצען ענטשיעדען, קען זי דאָך ניט מאכען קיין אויסוואהל.

— פון מיינער זייטע איז די פראגע אין גאנצען ענטשידען. איך האָב געוואונשען צו טהאָן דאָס, וואָס איך רעכען פאר מיין פפליכט און אויסער דעם לייכטער צו מאכען איהר לאגע, אָבער איך וויל בשום אופן ניט זיין איהר אין וועג.

— יאָ, זי וויל אָבער ניט אייער אָפפער.

— איך אָפפער מיט קיין זאך ניט.

— און איך וויים, אז איהר בעשלום וועט זי ניט ענדערען.

— נון, דאן איז דאָך מיט מיר ניטאָ וואָס צו ריידען, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— איהר איז אָבער נויטיג, אז איהר זאָלט דאָס אויך אנער־קענען.

— ווי זשע קען איך אנערקענען, אז איך דארף ניט טהאָן דאָס, וואָס איך בין פערפפליכטעט צו טהאָן? איינס נור קען איך אייך זאָגען, אז איך רעכען זיך פאר ניט פריי צו אויסוועהלען, אָבער זי האָט די פולע פרייהייט.

סימאָנסאָן האָט א ווײלע געשוויגען פערטראכט.

— גוט, אזוי וועל איך איהר זאָגען. מיינט ניט, אז איך בין אין איהר פערליעבט, — האָט ער פאָרטגעזעצט, — איך ליעב זי, אזוי ווי א שעהנעם, זעלטענעם מענשען, וועלכער האָט זיך פיעל אָנגעליטען. איך פאָדער פון איהר גאָר נישט, עס ווילט זיך נור העלפען איהר, פערלייכטערען איהר לאגע...

נעכלודאָוו האָט זיך געוואונדערט ווען ער האָט דערהערט א ציטער אין סימאָנסאָן'ס שטימע.

— לייכטער מאכען איהר לאגע, — האָט געזאָגט נאָך אמאָל סימאָנסאָן — און... אויב זי וויל ניט אננעהמען אייער הילפע, זאָל זי אָננעהמען מיינע. אויב זי זאָל איינשטימען, וואָלט איך דאָן געבעטען, אז מען זאָל מיך שיקען אויך אהין, וואוהין זי איז אָנגעוויזען צו געהן. פיער יאָהר זיינען ניט אן אייביגקייט. איך וואָלט געוואָהנט לעבען איהר, און עס קען זיין, אז איך וואָלט לייכטער געמאכט איהר שיקזאל...

ער איז ענטשוויגען געוואָרען און איז געבליבען ווייטער צוטראָגען און עררעגט.

— וואָס זשע קען איך אייך זאָגען? — האָט געזאָגט נעכלודאָוו, — איך בין זעהר צופריעדען וואָס זי האָט געפונען אזא בעשיצער ווי איהר...

— אָט דאָס האָב איך געוואָלט וויסען, — האָט געזאָגט סימאָנסאָן — איך האָב געוואָלט וויסען אויב, ווינשענדיג איהר גוטעס, געפינט איהר, אז איהר הייראטה מיט מיר וואָלט געווען ווינשענסווערטה פאר איהר.

— אה, יא, — האָט נעכלודאָוו ענטשלאָסען געזאָגט.

— מיר געהט אויסשליסליך אין דעם, אז דיזע אויסגעמאטערטע נשמה זאָל זיך קענען אָברוהען, — האָט סימאָנסאָן געזאָגט, קאָר-

קענדיג אויף נעכלודאָוו׳ן מיט אזא קינדערשע צערטליכקייט, וועל־כע איז פאר קיין פאל ניט געוועז צו ערוואַרטען פון אזא מרה־שחורה׳דיגען מענשען.

סימאָנסאָן האָט זיך געשטעלט און אָננעהמענדיג נעכלודאָוו׳ן פאר׳ן האנד, האָט ער שעמעוודיג א שמייכעל געטהאָן און איהם א קוש געטאָהן.

— וועל איך איהר אזוי איבערגעבען, — האָט ער געזאָגט און איז ארוים.

14.

— נון, ווי געפעלט איך, האָ? — האָט געזאָגט מאריא פּאוו־לאָוונא. — טאקי אויף א אמת פערליעבט. דאָס וואָלט איך שוין קיין מאָל פון איהם ניט ערוואַרטעט; וולאדימיר סימאָנסאָן זאָל זיך פערליעבען אזוי נאריש, אזוי אינגליש. זאָנדערבאר! און, דעם אמת זאָגענדיג, עס איז טאקי פערדרוסליך, — האָט זי געענדיגט, אָב־זיפצענדיג זיך.

— און ווי, דיינקט איהר, וועט זי, קאטיא, דערויף קוקען? — האָט א פרעג געטאָהן נעכלודאָוו איהר מיינונג.

— זי? קאטיא? — האָט מאריא פּאוולאָוונא איבערגעפרעגט און האָט זיך אָבגעשטעלט, אזוי ווי נאָכצודיינקען ווי ריכטיגער צו ענטפערען אויף דיעזער פראגע.—זי? זעהט איהר, ניט קוקענ־דיג אויף איהר פערגאנגענהייט, איז זי פון דער נאטור איינע פון די בעשיידענסטע און מאָראלסטע כאראקטערע... און זי פיהלט אזוי צערטליך... זי ליעבט איך, און איז גליקליך דאמיט, וואָס זי קען טהאָן פאר איך כאָטש די טובה, ניט צו טהאָן איך קיין שלעכ־טעס, איהר זאָלט זיך ניט פערפלאָנטערן אוים פפליכטען צו איהר. הייראטהען מיט איך וואָלט פאר איהר געוועזען א גרויסער מאָראַ־לער אונגליק, ערגער פון איהר גאנצער פערגאנגענהייט, און דא־רום וועט זי קיין מאָל דערויף ניט איינגעהן. און אין דערזעלבער צייט איז זי בעאונרוהיגט פון אייער אנוועזענהייט ארום איהר.

— נון, הייסט עס, אז איך דארף פערשווינדען? — האט גע־פרעגט נעבלודאוו.

מאריא פאוולאוונא האט א שמייכעל געטאהן מיט איהר גע־וועהנליכען קינדערשען, ליעבליכען שמייכעל און האט געענטפערט:

— יא, געוויסערמאסען.

— ווי זשע קען איך געוויסערמאסען פערשווינדען?

— נו, דא האב איך אייך א ליגען געזאגט, נור וועגען איהר האב איך אייך געוואלט זאגען, אז זי זעהט וואהרשיינליך די נאריש־קייט פון זיין ענטוזיאסטישער ליעבע (ער האט נאך איהר גארנישט געזאגט), און זי איז שטאלץ דערמיט און האט מורא דערפאר. איהר ווייסט אפשר, איך בין דאך קיין מבין ניט אויף דיזע זאכען, נור מיר דוכט זיך, אז פון זיין זייט איז דאס א גאנץ געוועהנליכער מענ־ליכער געפיהל, אבוואהל עס איז געמאסקירט. ער זאגט אז דיזע ליעבע ערהויבט זיין ענערגיע און אז דיזע ליעבע איז א פלאטאנישע. אבער איך וויים דאך, אז אויב דאס איז אויסשליסליכע ליעבע, איז אין גרונד פון איהר ליגט דאך אונבעדינגט פאסקודסטווע... פונקט אזוי ווי ביי נאוואדוואראוו'ן און ליובאטשקא'ן.

מאריא פאוולאוונא איז אראב פון דער אייגענטליכער פראגע, פערריידענדיג זיך אויף איהר בעליעבטער טהעמא.

— וואס בלייבט מיר אבער צו טהאן? — האט א פרעג גע־טאהן נעבלודאוו.

— איך מיין, אז איהר דארפט איהר זאגען. אימער איז בעסער ווען אלעס איז קלאהר. רעדט מיט איהר איבער. איך וועל זי א רוף טהאן אהער, ווילט איהר? — האט געזאגט מאריא פאוולאוונא.

— ביטע, — האט געזאגט נעבלודאוו, און זי איז גלייך ארויס רופען קאטיושא.

א זאנדערבארער געפיהל האט איצט אומגעפאסט נעבלודאוו'ן ווען ער איז געבליבען אליין אין דיזער קליינער קאמער, הערענדיג דעם שטילען אטהעם און פון ווייטע צו ווייטע די קרעכצען פון וועל־רא יעפרעמאוונא און פון ווייטען האט זיך נאך אלץ געהערט דער רויש און טומעל פון די אלע קרימינעלע ארעסטאנטען.

דאָס וואָס סימאָנסאָן האָט פאר איהם ערקלעהרט, האָט פון איהם אראָבגענומען די פּפליכט, וועלכע ער האָט אויף זיך גענומען, און האָט איהם געמאכט פריי פון זיין אויפגאבע, וועלכע אין שוואַ־כע מינוטען האָט זיך איהם געדוכט צו זיין שווערליך און פרעמדלעך, אָבער אין דער זעלבער צייט האָט ער איצט געפיהלט אונאנגענעהם און שמערצליך. ערשטענס, האָט דיזער שריט פון סימאָנסאָן אי־בערגעענדערט זיין לאגע און האָט שוין זיין שריט ניט געמאכט פאר אן אויסערגעוועהנליכען, און דארום איז ער ביי זיך אליין אין די אויגען אראָבגעפאלען. דער פרייז פון דעם אָפּפער, וועלכען ער האָט געהאלטען אין ברייננגען פון איהרע'ט וועגען, איז אין זיינע אייגענע אויגען און אין די אויגען פון דער וועלט ביליגער געוואָרען: אויב אזא גוטער מענש ווי סימאָנסאָן, וועלכער איז צו איהר מיט קיין זאך ניט פערפּפליכטעט, וויל פעראייניגען מיט איהר זיין שיקזאל, טאָ וואָס פאר א ווערטה האָט שוין זיין ענטשלוס, ווען ער איז שולדיג אין איהר גאנצער אונגליקליכער לאגע?

קען זיין, אז אין איהם האָט זיך אויך ערוועקט א געפיהל פון אייפערזוכט: ער איז אזוי געוואָהנט געוואָרען אין איהר ליעבע צו איהם, אז ער האָט ניט געקענט צולאָזען דעם געדאנק, זי זאָל ליעבען אן אנדערן. דאצו איז דעריין אויך געווען דער פערדרוס, וואָס עס ווערט אין גאנצען צושטערט א געגוי אויסגעארבייטער פּלאן — ווי צו לעבען צוזאמען מיט איהר אזוי לאנג ווי זי וועט דארפען אָפּזיין אין קאטאָרגע. אויב אָבער זי הייראטה פאר סימאָנסאָן, דאן האָט ער דאך ניט וואָס צו טהאָן לעבען איהר און ער וואָלט מוזען אויס־ארבייטען א נייעם פּלאן פאר זיין צוקונפט.

ער האָט אָבער נאָך ניט בעוויזען ארויסצופּלאָנטערן זיך פון דיזע געדאנקען און געפיהלען, ווי עס האָט זיך געעפענט די טהיר און אין קאמער איז אריין קאטיושא.

זי איז צוגעגאנגען צו איהם מיט שנעלע טריט.

— מאריא פּאוולאָוונא האָט מיך געשיקט, — האָט זי גע־זאָגט, אָבשטעלענדיג זיך נאָהענט לעבען איהם.

— יאָ, איך האָב געוואָלט צו אייך ריידען. זעצט זיך. וולאַדי־מיר איוואַנאָוויטש האָט מיט מיר גערעדט.

זי האָט זיך געזעצט, ארויפלייגענדיג די הענד אויף די קניע, און האָט אויסגעזעהען רוהיג, נור ווי נעכלודאָוו האָט אויסגערעדט סימאָנסאָן'ס נאָמען, איז זי רויט געוואָרען.

— וואָס זשע האָט ער אייך געזאָגט? — האָט ער אַ פרעג געטאָהן.

— ער האָט מיר געזאָגט, אז ער וויל מיט אייך הייראטהען.

איהר געזיכט האָט זיך מיט אמאָל פערצויגען מיט אַ כמארע און האָט אויסגעדריקט ליידען; זי האָט קיין זאך ניט געזאָגט, און האָט נאָר אראָבגעלאָזען די אויגען.

— ער פרעגט מיין ערלויבניס דערויף, אָדער מיין ראטה. איך האָב איהם געזאָגט, אז דאָס הייננגט אָב פון אייך, אז איהר דארפט דאָס בעשליסען.

— אך, וואָס רעדט איהר? צו וואָס? — האָט זי געזאָגט מיט יענעם בליק פון איהרע קרומליכע אויגען, וועלכער האָט אימער אזוי שטארק געווירקט אויף נעכלודאָוו'ן. און עטליכע מינוט האָבען זיי אזוי געקוקט איינער דעם אנדערן אין די אויגען און דיזער בליק האָט פיעלעס געזאָגט, ווי איהר אזוי אויך איהם.

— איהר מוזט בעשליסען, — האָט נעכלודאָוו ווידערהאָלט.

— וואָס קען איך בעשליסען? שוין אלעס לאנג בעשלאָסען.

— ניין, איהר מוזט בעשליסען אויב איהר נעהמט אָן דעם פאָרשלאג פון וולאַדימיר איוואַנאָוויטש, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— וואָס פאר אַ פרוי קען איך זיין — אַ קאטאָרזשניצע. צו וואָס זאָל איך נאָך אונגליקליך מאכען אויך וולאדימיר איוואַנאָוויטש'ען? — האָט זי געזאָגט פערדרוסליך.

— יאָ, אָבער ווען עס זאָל ערהאלטען ווערען אַ בעגנאדיגונג?

— האָט אַ פרעג געטאָהן נעכלודאָוו.

— אך, לאָזט מיך צופריעדען, עס איז ניטאָ מעהר וועגען וואָס

צו ריידען, — האָט זי געזאָגט, האָט זיך אויפגעהויבען און האָט פערלאָזען דאָס צימער.

15.

ווען נעכלודאָוו איז ארויס נאָך איהר און איז אריין אין דער קאמער, וואו די מענער האָבען זיך איינגעפונען, זיינען דאָרט אַלע געוועזן זעהר צוטראָגען. נאבאטאָוו, וועלכער פלעגט איבעראל געהן, מיט יעדען רעדען און אַלעם בעאָבאכטען, האָט געבראכט א איבעררראשענדע נאכריכט. דיזע נאכריכט איז בעשטאנען דעריין, וואָס ער האָט געפונען אויף'ן וואנד א אויפשריפט פון דעם רעוואָלוציאָנער פעטלין, וועלכער איז געוועזן פעראורטהיילט צו קאטאָרגע. אלע זיינען געוועזן פריהער זיכער, אז פעטלין איז שוין לאנג אין קארע, און מיט אמאָל ווייזט זיך גאָר ארויס, אז ער איז ניט לאנג דורכגעגאנגען איינער אליין צווישען קרימינעלע קאטאָרזשנע.

„דעם 17טען אויגוסט", האָט זיך דערציילט אין דעם אויפשריפט, „בין איך ארויסגעשיקט געוואָרען אליין מיט די קרימינעלע ארעסטאנטען. נעוויעראָוו איז געוועזן מיט מיר אין אנפאנג, ער האָט זיך אָבער אויפגעהאנגען אין קאזאן אין משוגעים-הויז. איך בין געזונד און מונטער און האָף אויף בעסערעס".

אַלע האָבען איצט אָנגעהויבען דיסקוטירען איבער דער לאגע פון פעטלין און איבער די אורזאכען, וועלכע האָבען געטריבען נעוויעראָוו'ן צו זעלבסטמאָרד. קרילצאָוו האָט געשוויגען און האָט געטראכט וועגען עטוואָס, קוקענדיג פאָראויס מיט זיינע גרויסע, גלענצענדע אויגען.

— מיר האָט דער מאן געזאָגט, אז נעוויעראָוו האָט שוין געליטען פון גאַלוצינאציעס נאָך זייענדיג אין פעטראָפּאוולאָווסק — האָט געזאָגט ראנצעוואַ.

— יא, א פּאָעט, א פאנטאזיאָר, אזעלכע מענשען האַלטען ניט אויס, ווען זיי מוזען זיצען איינזאם, — האָט געזאָגט נאָוואָדוואָראָוו — אָט איך, ווען איך פלעג אריינפאלען אין אָדינאָטשקע, פלעג איך ניט ערלויבען מיין פאנטאזיע זיך צושפּיעלען. איך האָב נור סיס-

טעמאטיש צוטהיילט מיין צייט, און דארום האָב איך דאָס אלעס געקענט לייכט אריבערטראָגען.

— וואָס קען מען ניט אריבערטראָגען? איך —אָה, איך פלעג אפשר צופריעדען זיין, ווען מען פלעגט מיך אריינזועצען, — האָט געזאָגט נאבאטאָוו מיט א שטארקער שטימע, וועלענדיג מאכען פרעהליכער, — אזוי האָסטו רק מורא מען זאָל דיך ניט ארעסטירען, דו זאָלסט קיין אנדערע ניט ארייגפלאָנטערען; אָבער אז מען זעצט אריין איז געענדיגט יעדע פעראנטוואָרטליכקייט און מען קען זיך אויסרוהען אביסעל

— האָסטו איהם נאָהענט געקענט? — האָט א פרעג געטהאָן מאריא פאוולאָוונא, קוקענדיג אונרוהיג אויף דעם פערטראכטען קרילצאָוו.

— נעוויעראָוו א פאנטאזיאָר? — האָט מיט איין מאָהל הי־ציג א זאָג געטהאָן קרילצאָוו, פערהוסטענדיג זיך אזוי ווי ער וואָלט אנשטרייגגען זיך פון לאנגען זינגען אָדער רעדען, — נעוויעראָוו — דאָס איז געווען אזא מאן, וועלכער, ווי אונזער לאקיי פלעגט זאָגען, די ערד בריינגט ווייניג ארוים... יא, דאָס איז געווען א קריסטאָלע־נער מענש, מען האָט איהם געקענט זעהן דורך און דורך. יא, ער האָט ניט נאָר ליגען זאָגען ניט געקענט, ער האָט ניט געקענט אפילו בעהאלטען עטוואָס, פערשטעלען זיך... יא, א פיעלפאכע, ריינע נא־טור, ניט אזא ווי... נור וואָס איז צו ריידען!...

און קרילצאָוו האָט זיך צו־הוסט און איז ענטשוויגען געוואָרען א ווײלע. נאָך א פאָר מינוטען פויזע האָט ער ווידער אָנגעהויבען.

— אָט מיר דיסקוטירען, וואָס איז בעסער? פריהער צו ביל־דען דאָס פאָלק, און דערנאָך ענדערן די פאָרמען פון לעבען, און ווידער — ווי צו קעמפפען: דורך פריעדליכע פראָפאגאנדע אָדער דורך טעררָאָר? מיר דיסקוטירען, יא, און ז י י דיסקוטירען ניט; פאר זיי איז גאנץ עגאל. זאָלען אונטערגעהן, זאָלען אומקומען צעהנדליגע, הונדערטער מענשען, און וועלכע מענשען? די בעסטע פון דער בעפעלקערונג. אָט דאָס דארפען זיי גראדע. יא, ה ע ר־צ ע ן האָט געזאָגט, אז ווען מען האָט די דעקאבריסטען אויסגע־

שלאָסען פון צירקולירען צווישען די מענשען, האָט מען נידריגער געמאכט די אלגעמיינע שטופע, אויף וועלכע די בעפעלקערונג האָט זיך געפונען, און דערנאָך האָט מען אומגעבראכט הערצען'ען אליין און זיינע צייטגענאָסען איצט ברייננט מען אום די נעוויערא ווס...

— אה, אלעמען וועלען זיי ניט אומברייננען, — האָט מיט זיין דרייסטער שטימע געזאָגט נאבאטאָוו, — עס וועט נאָך אלץ בלייבען ווער עס זאָל ארויסברייננען צום לעבען אנדערע.

— ניין, עס וועלען ניט בלייבען, ווען מיר וועלען זיי צופיעל שאנעווען, האָט מיט פערדרוס איהם איבערגעשלאָגען קרילצאָוו. — גיב מיר א פאפיראָס.

— אָבער, אנאטאָלי, דו טאָרסט דאָך ניט רויכערן אזוי פיעל, — האָט געבעטען זיך ביי איהם מאריא פאוולאָוונא, — איך בעט דיך רויכער ניט מעהר.

— אך, לאָז צו־רוה, — האָט ער איהר געענטפערט מיט כעס און האָט פעררויכערט א פאפיראָס, ער האָט זיך אָבער באלד צו־הוסט; איהם האָט געשטיקט און געקעהרט צום ברעכען. ער האָט אויסגעשפיגען און פאָרטגעזעצט.

— ניין, ניט גוט, ניט דאָס האָבען מיר געטאָהן, וואָס מיר האָבען געדארפט טהאָן: ניט דיסקוטירען צווישען זיך, זאָנדערן, אלע האָבען זיך געדארפט צונויפנעהמען אזוי ווי איין מענש... און פערניכטען זיי.

— אָבער זיי זיינען דאָך אויך מענשען, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— ניין, דאָס זיינען ניט מענשען — יענע, וועלכע קענען טהאָן דאָס, וואָס זיי טהוען. ער האָט זיך אזוי צוהיצט, אז ער האָט זיך שרעקליך צו־הוסט און בלוט האָט זיך איהם א גאָס געטאָהן פון מויל.

נאבאטאָוו איז ארויסגעלאָפען נאָך שנעע. מאריא פאוולאָוונא האָט איהם פאָרגעלייגט וואלעריאנא טראָפּענס, ער האָט דאָס אָבער ניט געוואָלט נעהמען. ווען די שנעע און קאלטע וואסער האָבען

איהם בערוהיגט אביסעל האָט מען איהם אוועקגעלייגט שלאָפען. נעכלודאָוו האָט זיך געזעגענט און איז ארויס צוזאמען מיט דעם אונטער אָפיצער, וועלכער איז שוין פון לאנג געקומען איהם רופען.

16.

אויף דרויסען איז געווען אויסגעשטערנט. אומקעהרענדיג זיך צו זיין קווארטיר, האָט נעכלודאָוו אָנגעקלאפּט אין דער דונקעלער פענסטערעל פון הויז; א ברייט-שולטעריגער ארבייטער איז ארויסגעגאנגען בארפוסערהייט און האָט איהם געעפענט די טהיר פון פאָרהויז. פון דעם גרויסען צימער האָט זיך געלאָזט הערען דער כראפּען פון די פיעלע פוהרלייט. צו דער לינקער זייט איז געווען דער קלענערער צימער, א ריינער צימער פאר פריצים.

נעכלודאָוו איז אריין, האָט זיך אויסגעטהאָן, האָט אויף דעם סאראַטענעם דיוואן אויסגעבעט זיין פּלעד, האָט אוועקגעלייגט צו־קאָפּענס זיין לעדערנע קישעלע און האָט זיך געלייגט. ער איז אָבער ניט אזוי גיך איינגעשלאָפען; אין זיין געדאנקען האָט איצט אָנגעהויבען דורכצוגעהן אלעס, וואָס איז פאָרגעקומען אין דיעזען גאנצען טאָג און ער האָט אָנגעהויבען אלעס צו צוגלידערן. פון אלעם דעם, וואָס ער האָט היינטיגען טאָג געזעהען, איז דאָס שרעקליכסטע, וואָס האָט אויף איהם געמאכט אן איינדרוק, געווען דער אינגעלע, וועלכען ער האָט געזעהן שלאָפענדיג אין דער געדיכטער בלאָטע נעבען דער פאראשע, מיט'ן קעפּעלע אנגעשפּארט אויף דער פוס פון אן ארעסטאנט, ניט האָבענדיג קיין אנדער פּלאַץ, וואו זיך צו לייגען.

ניט קוקענדיג אויף דער אונערווארטעטקייט און וויכטיגקייט פון דעם געשפּרעך אבענדס מיט סימאָנסאָן און קאטיושא, האָבען זיך פון דעסטוועגען זיינע געדאנקען ניט אָבגעשטעלט אויף דיזער פּאסירונג. זיין בעציהונג צו דיזער פראגע איז געווען פיעלפאכיג און אונבעשטימט, דארום האָט ער וועגען דעם ניט געוואָלט יעצט דיינקען.

דערפאר האָבען זיך איהם אלץ שטארקער פאָרגעשטעלט די

איבעריגע בילדער און פאסירונגען פון דיזען טאג. דאס בילד פון די אונגליקליכע, וועלכע ווערען דארט דערשטיקט אין ענגענעס, פינסטערנעס, פערפעסטעטע לופט און שרעקליכע בעהאנדלונג, האט געפרעסט זיין געמיטה, און, בעזאנדערס, פון יענעם יונגען אינגעל, וועלכער האט מיט'ן קינדערשען אונשולדיגען פנים'על צוגעשפארט זיך אויפ'ן פוס פון ארעסטאנט; דאס האט איהם ניט געקענט ארויס פון זינען.

צו וויסען, אז ערגעץ וואו אויף דער וועלט מאטערען מענשען איינע די אנדערע, פייניגען, פלאגען און מאכען זיי אזוי שרעקליך פערדארבען, אונמענשליך, אדער זעהן מיט די אייגענע אויגען די קוואלען, מאטערנעס, פייניגונג און פערדערבונג, זיינען צוויי גאר בעזונדערע זאכען. און נעכלודאוו האט דאס איצט געפיהלט, ער האט ניט איין מאל אין פערלויף פון די דריי מאנאט געפרעגט זיך: „בין איך משוגע, וואס איך זעה דאס, וואס אנדערע זעהען ניט, אדער משוגע זיינען יענע, וואס טהוען דאס וואס איך זעה?“ אבער דיעזע מענשען (און אזעלכע זיינען געווען פיעל) האבען געטהון דיזע שאנדטהאטען, דיזע שרעקליכע גרוילטהאטען גאנץ רוהיג און מיט דעם זיכערען גלויבען, אז ניט נאר איז דאס אלעס אזוי נויטיג און דארף אזוי זיין, זאנדערן, זיי האבען נאך געדיינקט, אז זיי טהוען דערמיט אויף זעהר וויכטיגע און זעהר ניצליכע זאכען, אזוי, אז עס וואלט געווען זעהר שווער צו רעכענען דיזע אלע מענשען פאר משוגעים. זיך אליין האט ער אבער אויך ניט געקענט רעכע־נען פאר א משוגענעם דערפאר, ווייל ער האט דאך געזעהען אליין די קלאהרהייט פון זיינע געדאנקען און ער האט זיך דארום אימער געפונען אין א מין צווייפעל.

דאס וואס נעכלודאוו האט געזעהן אין דיזע דריי מאנאטען, האט זיך איהם פארגעשטעלט אויף פאלגענדען אופן: פון אלע מענ־שען וואס לעבען אויף דער פרייהייט, זיינען דורכ'ן געריכט און אדמיניסטראציע געווארען אבגעקליבען די נערוועזע, די היציגע, די אויפגערעגטע, בעגאבטע און שטארקע, און וועניגער ביטרע און פארזיכטיגע אלס די איבריגע, און דיעזע מענשען, אויף קיין פאל

ניט מעהר געפעהרליכע פאר דער געזעלשאפט איידער די איבריגע, וואס זיינען געבליבען פריי, ווערן איינגעשפארט אין די געפיינג־ניסע, געשיקט אויף די עטאפען, אין קאטארגע, וואו זיי ווערען אויפ־געהאלטען יאהרען לאנג, ניט בעשעפטיגט מיט קיין ניצליכע ארבייט און ווייט פון דער נאטור, פון פאמיליען לעבען, פון פראדוקטיווע טהעטיגקייט, ד. ה. ווייט פון אלע נאטירליכע אומשטענדען פון מענשליכען לעבען. דאס איז איינס.

צווייטענס, דיעזע מענשען, פון וועלכע עס איז גערויבט די פרייהייט, ווערן אומנישט ערנידעריגט, בעליידיגט, געדריקט, גע־שטיקט, געמאטערט און געפייניגט אהן אורזאכע און אהן צוועק — קייטען, געגאלטע קעפ, שענדליכע קליידער, ד. ה. אפגענומען פון זיי יעדע מענשליכע אמביציע, שאנד־געפיהל, זעלבסט־ווירדע און זעלבסט־בעוואוסטזיין.

דריטענס, זייענדיג שטענדיג אין געפאהר מיט'ן לעבען, שוין ניט ריידענדיג פון אזעלכע אויסערגעוועהנליכע פעלע, ווי זאנענ־שטיך, דערטרונקען ווערן, קלעפ ביז'ן טויט, כסדר'דיגע אנשטעקענ־דע קראנקהייטען, האבען זיך דיזע מענשען שטענדיג איינגעפונען אין אזא לאגע, אין וועלכער אפילו דער בעסטער, ארענטליכסטער מענש פערצייהעט זיך און פערצייהעט אנדערע די שרעקליכסטע טהאטען.

פיערטענס, דיזע מענשען זיינען איבער געוואלט געווארען איינגעשפארט צוזאמען מיט אויסערגעוועהנליך פערדארבענע טיפען, פראפעסיאנעלע רויבער, מערדער, וועלכע ווירקען, אזוי ווי הויוועז אויף איינצוזייערען טייג, אויף צו גיכער פערדארבען מאכען אויך די איבריגע, און ענדליך, פינפטענס, די אכזר'שע האנדלונג מיט דיעזע מענשען האט זיי אם בעסטען געלערענט, אז גוואלד, מארד, רציחה, גזילה, מסירה און אלערליי ברוטאליטעט איז א זאך וואס אנדערע ווענדען אן געגען זיי ווען דאס איז פאר יענע נויטיג, און איז דארום אויף געווים ערלויבט זיי, וועלכע געפינען זיך אונטער ארעסט, עלענד און נויט.

אלע די איינריכטונגען, וועלכע ער האט געזעהען, האבען זיך

איהם פֿאַרגעשטעלט ווי מיט א כיון אויסגעטראכט און איינגעריכ־טעט, כדי צו מאטערן מענשען און מאכען זיי פערדאַרבען און זינ־דיג צו אזא שטופע, ווי עס וואָלט געווען אונמעגליך אָהן דיעזע איינריכטונגען.

אין די טורמעס — טומענער, יעקאטערינבורגער, טאָמסקער, און אויף די עטאַפּען האָט ער געזעהען ווי דיזער צוועק, וועלכען די געזעלשאפט האָט זיך געשטעלט, איז זעהר לייכט ערררייכט גע־וואָרען. מענשען — איינפאכע, געוועהנליכע, מיט די בעגריפען פון א רוסישער־בויערישער קריסטליכער געזעלשאפטליכע זיטליכ־קייט האָבען פערלאָרען דיזע בעגריפע און זיך דורכגענומען מיט אנ־דערע בעגריפע, לויט וועלכע יעדע בעליידיגונג, ערנידערונג, פער־גוואלטיגונג פון דער מענשליכער פערזאָן איז געוואָרען ערלויבט, ווען דאָס איז נאָר געווען נוציג. אלע זיטליכע געזעצע פון מיטלייד, מיטגעפיהל, רעספעקט פאר זיך אליין און אכטונג צו דעם צווייטען — דאָס אלעס האָבען זיי ניט געטראָפען אין דער ווירקליכקייט ארום זיך, און זיי האָבען ניט געקענט פיהלען זיך פערפפליכטעט דאָס נאָכצוטהאָן.

נעכלודאָוו האָט דאָס בעאָבאכטעט אויף אלע ארעסטאנטען, וועלכע ער האָט געקענט: אויף פעדאָראָוו'ן, אויף מאקארען און אפילו אויף טאראס'ען, וועלכער האָט אין א צייט פון צוויי מאָנא־טען פון זיין אין די עטאַפּען, איבערראשט נעכלודאָוו'ן מיט זיינע אויסגעלאסענע און זיטענלאָזע בענעהמונגען, וועלכע ער האָט פריי־הער אין זיך ניט געהאט.

אין וועג האָט נעכלודאָוו זיך זאָגאר דערוואוסט פון אזעלכע פעלע, וואו ארעסטאנטען, פלאַנעווענדיג צו אנטלויפען, ריידען איין זייערע חברים ארעסטאנטען אויך צו לויפען מיט זיי, כדי אויפ'ן וועג, לויפענדיג דורך די וועלדער, הרג'ענען זיי און קענען עסען זייער פלייש. ער האָט געזעהען א לעבעדיגען מענשען, וועלכער איז געווען אָנגעקלאָגט פאר אזא פערברעכען און האָט זיך מודה געווען, אז ער האָט אזוי געטאָהן. און אזעלכע פעלע פון מענשען־פרעסעריי פלעגען זיך איבער'חזר'ן זעהר אָפט.

נור דורך אן אייגענטהימליכען קולטיווירען און ערציהען אזעל־
כע זינד איז עס געווען מעגליך, אז מען זאָל בריינגען דעם רוססע
צו אזא צושטאנד, צו וועלכען עס זיינען געקומען די בראָדיאגעס.
די איינציגע אורזאכע דערצו גיט מען אָן די נויטיגקייט צו שטע־
רען פערברעכענס, אָבשרעקען, אויסבעסערען די פערברעכער, אָבער
אין דער ווירקליכקייט האָבען זיך די פערברעכענס און די זינד
ניט אויסגעראָטען, זאָנדערן זיי האָבען זיך ערשט דאָ, אין די בע־
שטראפונגס־אנשטאלטען געהאָדעוועט, ערצויגען און געמאכט גע־
וואָרען צו א נאטור. אנשטאט היילען פון זינד, האָבען זיי גאָר פער־
פעסטעט מיט מעהר זינד.

„טו צו האָס טהוען זיי דאָס?“ — האָט זיך נעכלודאָוו גע־
פרעגט, — און ער האָט דערויף ניט געקענט געפינען קיין ענטפער.

17.

ווען נעכלודאָוו האָט זיך אויפגעכאפּט פון זיין שטארקען
שלאָף נאָך די שווערע געדאנקען, וועלכע האָבען זיך געראנגעלט
ביי איהם אין קאָפּ, זיינען די פוהרלייטע שוין לאנג געווען אראָב־
געפאָהרען פון הויף; די ווירטהין פון דער אכסניה האָט שוין
לאנג אָבגעטרונקען טהעע און אָבווישענדיג מיט דער רויטער
טיכעל איהר פערשוויצטע האלז, איז זי אריינגעגאנגען צו איהם
זאָגען, אז אן עטאפּנער סאָלדאט האָט איהם געבראכט א צעטעלע.

דער צעטעלע איז געווען פון מאריא פּאוולאָוונא. זי האָט
איהם געשריבען, אז דער צושטאנד פון קרילצאָוו׳ן איז פיעל
ערנסטער, איידער זיי האָבען פריהער געדענקט. „מיר האָבען פריי־
הער געוואָלט איהם איבערלאָזען און בלייבען מיט איהם, אָבער
דאָס ערלויבט מען ניט און מיר מוזען איהם פיהרען מיט אונז.
אָבער מיר האָבען זעהר מורא, אז דאָס וועט דערנעהנטערן זיין
טויט. זעהט פועל׳ן אין שטאָדט, אז אויב מען וועט איהם איבער־
לאָזען דאָ זאָל מען ערלויבען אימיצען בלייבען מיט איהם — דאָס
וואָלט געווען דאָס בעסטע. אויב דערצו וועט זיין נויטיג, איך זאָל
מיט איהם הייראטען, בין איך בערייט דאָס צו טהאָן.

נעכלודאָוו האָט אוועקגעשיקט דעם יונג אויפ'ן סטאנציע, מען זאָל פאר איהם באלד שפּאנען די פערד. ער האָט נאָך ניט צייט געהאט ענדיגען זיין גלאָז טהעע, ווי די טראָיקע איז שוין אונטערגעפאָהרען צום גאניק. ער האָט זיך אָבגערעכענט מיט די ווירטהין פון דער אכסניה און האָט זיך אריינגעזעצט אין פוהר, זאָגענדיג דעם פוהרמאַן, ער זאָל יאָגען די פערד וואָס גיכער אום אָנצוּיאָגען די פּארטיע. עס האָט ווירקליך ניט לאנג גענומען און ער האָט אָנגעיאָגט די פוהרען מיט די זאכען און די שוואכע און קראנקע ארעסטאנטען.

אין דער דריטער פון זיי איז געלעגען קרילצאָוו, איינגעוויקעלט אין א פּעלץ, אין א ווארעמע היטעל, און דעם מויל מיט א ווייסער טיכעל. זיין געזיכט איז געוועזן פיעל בלאסער ווי אימער און מאָ־גערער; זיינע שעהנע אויגען האָבען איצט אויסגעזעהן נאָך גלאנ־ציגער און גרעסער. מאריא פּאוולאָוונא איז געזעסען אויף דער אנדער זייט פון דער פוהרעל. זי האָט זיך איבערגעקוקט מיט נעכלודאָוו'ן, מיט א פיעלבעדייטענדעם בליק, וועלכער האָט אויס־געדריקט איהר בעזאָרגטקייט איבער דער לאגע פון קרילצאָוו'ן. און אום ניט ארויסצורופען קיין פערדאכט ביים קראנקען האָט זי א געשריי געטאָהן פון איהר פוהר מיט א פרעהליכער שטימע:

— עס ווייזט אויס, אז דער אָפיצער האָט זיך בערענקט און האָט געהייסען, אז מען זאָל פון בוזאָווקין'ען אראָבנעהמען די קייטען. ער אליין טראָגט זיין קינד און צוזאמען מיט איהם געהען קאטיא און סימאָנסאָן און מיין פּלאץ פערנעהמט ווערָאטשקא.

קרילצאָוו האָט עפּעס א מורמעל געטאָהן, וואָס עס איז געוועזן שווער צו הערען. נעכלודאָוו האָט זיך אָנגעבויגען צו איהם און קרילצאָוו האָט אראָבגערוקט די טיכעל פון מויל און געזאָגט:

— איצט איז פיעל בעסער. איך זאָל זיך נאָר ניט פערקיהלען.

נעכלודאָוו האָט א שאָקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ, אז ער הערט, כדי צו פערשפּאָרען קרילצאָוו'ן צו ווידערהאָלען נאָך אמאָל, און ער האָט טרויעריג א בליק געטהאָן אויף מאריא פּאוולאָוונא. זיי

האָבעןביידע פערשטאַנען, אז דער קראַנקער קרילצאָוו וועט ניט לאַנג אנציהען.

— האָט איהר בעקומען מיין צעטעלע? — האָט א פרעג געטהאָן מאַריא פּאַוולאָוונא נעבלודאָוו'ן, — וועט איהר טהאָן דאָס, וואָס איך האָב אייך געבעטען?

— אונבעדינגט, — האָט געענטפערט נעכלודאָוו און איהם האָט שטאַרק פערדריקט דאָס הארץ, וויסענדיג גאַנץ גוט, אז דאָס זיינען די לעצטע טעג פון קרילצאָוו'ן.

אום גיכער צו זיין אין שטאָדט און האָבען צייט אויסצופיהרען דאָס, וואָס מאַריא פּאַוולאָוונא האָט איהם געבעטען, האָט נעכלודאָוו געהייסען דעם יאַמשטשיק, ער זאָל טרייבען גיכער די פערד. זיי זיינען באַלד צוגעקומען צום טייך, וועלכען זיי האָבען געדאַרפט דורכפאָהרען דורך א פּראָהם.

אויף דעם פּראָהם איז געוועזען שטיל, עס האָבען זיך נור געהערט די גלייכע טריט פון די פּראָהם־אַרבייטער און דער הירזשען פון די פערד און פון צייט צו צייט א טאָפּען פון זייערע קאָפּיטעס.

18.

נעכלודאָוו איז געשטאַנען ביים ברעג פון פּראָהם און האָט געקוקט אויף דעם ברייטען, רוישיגען טייך. אין זיין פאַרשטעלונג האָבען זיך איצט געמאָלען צוויי בילדער: דער קאָפּ, די בלאַסע געזיכט און די גרויסע גלאַנציגע אויגען פון'ם שטערבענדען קרילצאָוו און די פיגור פון קאַטיושא, וועלכע געהט אזוי פעסט זייט ביי זייט מיט סימאָנסאָן'ען. דאָס בילד פון קרילצאָוו'ן, וועלכער האַלט ביים שטאַרבען, ניט ערוואַרטענדיג אליין דעם טויט האָט געמאַכט א שווערען, א טרויעריגען איינדרוק, דאָס בילד אָבער פון קאַטיושא, ווי זי געהט לעבעדיג, מונטער, ערוואַרבענדיג זיך די ליעבע פון אזא פּערזאָן, ווי סימאָנסאָן און שטעלענדיג זיך דאַמיט אויף דעם פעסטען וועג צו גוטעס און ערהאַבענעס, — וואָלט געדאַרפט מאַכען אן אנגענעהמען, ערפרייהענדען, ערמונטערנדען איינדרוק. דאָך איז עס געוועזען פאַר נעכלודאָוו'ן שווער, און ער האָט ניט גע־

קענט בעהערשען אין זיך דיעזע שווערקייט.

פון שטאָדט האָט זיך דערהערט א גלאָקענקלאַנג. די פוהר־ לייט, וועלכע זיינען געשטאַנען ניט ווייט פון נעכלודאָוו׳ן, האָבען זיך איבערגע׳צלמ׳ט, א בייג טהוענדיג זיך מיט׳ן גאַנצען קערפער. נאָר איין אלטער מאַן, וועלכער איז געשטאַנען נעהנטער פון זיי אלעמען צום ברעג פון׳ם פראָהם, האָט זיך ניט גע׳צלמ׳ט און האָט נאָר אויסגעשטעלט א פּאָר גרויסע אויגען אויף נעכלודאָוו׳ן. דער אלטער האָט אויסגעזעהן זעהר אָרים, אָפּגעריסען און א בעטלער־ טאָרבע איז געהאַנגען ביי איהם איבער׳ן פּלייצע.

— און דו, אלטער, פאַר וואָס צלמ׳סט זיך ניט, ביסט דו ניט קיין קריסט? — האָט נעכלודאָוו׳ס פוהרמאַן א פרעג געטהאָן דעם אלטען.

— צו וועמען זאָל איך מתפלל זיין? — האָט איהם לעבעדיג א פרעג געטהאָן דער אלטער.

— צו וועמען? צו גאָט! — האָט געענטפערט דער פוהרמאַן איראָניש.

— אָט, ווייז מיר, איך בעט דיך, וואו איז ער, דער גאָט?

עס איז געווען עטוואָס ערנסטעס, פעסטעס אין דער אַרט, אין וועלכער דער אלטער האָט ארויסגערעדט דיזע פראַגע. דער פוהרמאַן האָט זיך אביסעל פערשעהמט, אָבער ניט וועלענדיג בלייי־ בען בחרפה פאַר די איבריגע צוהערער, האָט ער שנעל אַן ענטפער געטהאָן:

— וואו? אויפ׳ן הימעל!

— און דו ביסט דאָרט געווען אויפ׳ן הימעל?

— געווען, ניט געווען, אָבער אלע ווייסען, אז מען דאַרף צו גאָט תפלה טהאָן.

— קיינער האָט גאָט ניט געזעהען, — האָט ערנסט געענט־ פערט דער אלטער, — אין ערגעץ ניט!

— דו ביסט א נעבריסט, ווי עס ווייזט אויס, דו אָבגעריסע־ נער שלעפער.

אימיצער האָט פון דער זייט א לאַך געטהאָן.

— און אין וואָס גלויבסט דו, אַלטינקער, — האָט אַ צווייטער פויער אַ פרעג געטהאָן.

— איך האָב קיין גלויבען ניט. איך גלויב קיינעם ניט אויסער זיך אַליין.

— ווי אַזוי גלויבט מען דאָס זיך זעלבסט? — האָט געפרעגט נעבלודאָוו אריינגעהענדיג אין געשפרעך. — מען קען זיך דאָך טועה זיין.

— קיין מאָל ניט, — האָט אַ טרייסעל טהוענדיג מיט'ן קאָפּ געענטפערט דער אַלטער.

— טו וואָרום זיינען פאַראַן אַזוי פיעל פערשיעדענע גלויבענס? — האָט געפרעגט נעבלודאָוו.

— דעריבער זיינען טאַקי דאָ פערשיעדענע גלויבענס, ווייל מען גלויבט לייטען און זיך ניט. איך האָב אויך געגלויבט לייטען און איך האָב געבלאָנדזשעט. איך האָב זיך אַזוי פערפּלאָנטערט, אַז איך בין קוים ארויסגעקראָכען. די אַלטגלויביגע און די ניי־גלויביגע, סובאָטניקעס און כליסטען, מאָלאָקאַנען און סקאָפּצעס, יעדע אמונה גלויבט נור זיך אַליין. און אָט האָבען זיי זיך פאַנאַנדערגעפּויזעט ווי בלינדע הינטלעך. אמונות זיינען דאָ אַ סך, און אַ גייסט איז נאָר פאַרהאַן איינער, אין דיר, אין מיר און אין איהם. דאָרום דאַרף יעדער גלויבען זיין אייגענעם גייסט און דאַן וועלען אַלע זיין פעראייניגט. זאָל יעדער זיין ער אַליין און אַלע וועלען זיין איינס.

— נון, און איהר גלויבט שוין לאַנג אַזוי? — האָט געפרעגט נעבלודאָוו.

— שוין זעהר לאַנג. עס איז שוין דער דריי און צוואַנציגסטער יאָהר ווי זיי טרייבען מיך.

— וואָס הייסט זיי טרייבען?

— אַזוי ווי מען האָט געטריבען יעזוס'ן, אַזוי טרייבט מען מיך. מען כאַפּט מיך און מען שלעפּט מיך ארום אין געריכטען, צו גלחים און וועהר ווייסט וואוהין; אין משוגעים הויז האָט מען מיך שוין אריינגעזעצט. אָבער זיי קענען מיר גאָר נישט טהאָן, ווייל איך

בין פריי. „ווי רופט מען דיך?“ פרעגען זיי מיך, און זיי מיינען, אז איך וועל דערביי אננעהמען וועלכען עס איז נאָמען. אָבער איך נעהם קיין נאָמען ניט אָן. איך האָב זיך פון אלעס אָבגעזאָגט: איך האָב נישט קיין היים, קיין אָרט, קיין פאטערלאנד—קיין זאך ניט. איך בין איך אליין. „ווי רופט מען דיך?“ — מענש. — „ווי אלט ביסטו?“ — איך האָב ניט געצעהלט מיינע יאָהרען, און מען קען זיי אויך ניט צעהלען—זאָג איך—ווייל איך בין אימער געווען און וועל אימער זיין.—„ווער איז דיין פאָטער און מוטער?“ — פרעגען זיי מיך. — „ניין“, ענטפער איך, „איך האָב ניט קיין פאָטער און מוטער. גאָט איז מיין פאָטער, די ערד—מיין מוטער.“ „און דעם צאר אנערקענסט דו?“ — פרעגט מען מיך. — „ווארום דען נישט? — ער איז זיך א צאר, און איך בין זיך א צאר“. זיי פלאגען מיך אזוי לאנג ביז זיי ווערט נמאס.

— וואוהין געהט איהר יעצט? — האָט געפרעגט נעכלודאָוו.

— וואוהין גאָט פיהרט. איך ארבייט. אז עס איז ניטאָ קיין ארבייט—בעטעל איך.

דער אלטער, דערזעהענדיג אז דער פראָהם קומט אָן צו דעם אנדערען ברעג, האָט געוואָרפען א טריאומפירענדען בליק אויף די דערביישטעהענדע און איז אנטשוויגען געוואָרען.

ווען דער פראָהם איז צוגעשוואומען צום צווייטען ברעג, האָט נעכלודאָוו ארויסגענומען זיין פאָרטמאנע און האָט דעם אלטען געוואָלט געבען געלד. דער אלטער האָט זיך ענטזאָגט.

— דאָס נעהם איך ניט. ברויט נעהם איך — האָט ער געענטפערט.

— נון, ענטשולדיגט.

— ניטאָ וואָס צו ענטשולדיגען. דו האָסט מיך ניט בעליידיגט, און מען קען מיך ניט בעליידיגען — האָט דער אלטער געזאָגט, אנטהועענדיג זיין צוקנייטשטע טאָרבע אויף די פלייצעס.

— און אייך גלוסט זיך דאָס מיט איהם פיהרען א געשפרעך, — האָט דער פוהרמאן געזאָגט צו נעכלודאָוו׳ן, ווען יענער האָט זיך ארייננעזעצט אין וואָגען. — אָט, א בראָדיאגע א וועלכער.

19.

ווען דער וואָגען איז צוגעקומען צום שפּיץ בארג האָט זיך דער פוהרמאַן אומגעדרעהט.

— צו וועלכען האָטעל צופיהרען? — האָט ער געפרעגט.

— וועלכער איז בעסער?

— דער בעסטער איז „סיבירער". אויך ביי דיוקאָוו'ן קריגט מען אַ פיינעם צימער און אַ גוטע בעהאנדלונג.

— פאָהר וואו דו ווילסט.

דער פוהרמאַן האָט זיך ווידער אוועקגעזעצט מיט אַ זייט און האָט גענומען אָנטרייבען דעם פערד. די שטאָדט האָט אויסגעזעהן פּונקט ווי אַלע אנדערע שטעדט: דיזעלבע הייזער מיט גרינע דעכער, דיזעלבע קירכע, דיזעלבע גרויסע געשעפטען און מאגאזינען אין דער פּאראדנער גאס, און זאָגאר די פּאָליציי־לייט זיינען געווען די זעלבע. נאָר די הייזער זיינען געווען הילצערנע און די גאסען אונ־ברוקירט. אין איינער פון די לעבעדיגסטע גאסען האָט זיך דער פוהרמאַן אָבגעשטעלט ביים אריינפאָהר פון האָטעל. אָבער אין האָטעל זיינען געווען אַלע נומערן פערנומען און מען האָט געמוזט פאָהרען זוכען אן אנדערן. אין דעם אנדערן האָטעל איז גראדע געווען איין צימער לעדיג, און נעכלודאָוו איז אהין אריינגעפאָה־רען. צום ערשטען מאָל זייט צוויי מאָנאט האָט ער זיך געפונען ארומגערינגעלט פון אַ געוויסער ריינליכקייט און בעקוועמליכקייט, צו וועלכער ער איז געווען געוואוינט.

דאָס צימער, וואָס מען האָט געגעבען נעכלודאָוו'ן, איז אפילו ניט געווען איבעריגס גלענצענד פערפּוצט, אָבער דאָך, נאָך דעם שטענדיגען ארומפאָהרען אויף די פּאָטשטאָווע וועגען, און דעם לע־בען, וואָס ער האָט געפיהרט אין די דאָרפישע אכסניות און די עטאַ־פען, — נאָך דעם אַלעמען איז דיזע וואָהנונג געווען אַ היבשע ערלייכטערונג.

פריהער פון אַלעמען האָט ער געדאַרפט פּטור ווערען פון דעם שמוץ, וואָס האָט זיך אויף זיין קערפּער אָנגעקליבען אין דער

גאנצער צייט פון זיין ארומפאָהרען און פון וועלכען ער האָט אויף קיין פאל ניט געקענט פטור ווערען, זייענדיג אימער אין די עטאַפען. אזוי גיך ווי זיינע זאכען זיינען אריינגעבראכט געוואָרען אין צימער, איז ער גלייך אריין נעהמען א וואנע. דערנאָך האָט ער זיך אָנגעטאָן אנשטענדיג, ווי עס פאסט זיך פאר א שטאדטס־מאן, א געפרעסטע העמד, זיינע אביסעל צוקנייטשטע הויזען, ראָק און פאלטאָ, וועלכע זיינען געלעגען אין קופערט. דאן איז ער געווען פארטיג צו פאָהרען צום פערוואלטער איבער דער גובערניע. דער איזוואָזטשיק, וועלכען דער משרת פון האָטעל האָט געבראכט, האָט געהאט א גוט אָבגעפיטערטען, גרויסען קירגיעזען פערד, געשפאנט אין א זעהר לייכטע דראָשקע. ער האָט איהם צוגעפיהרט צו א גרויסער, שעהנער הויז, ביי וועלכע עס איז געשטאנען א וואך און א גאראָדאָוואָי.

דער גענעראל איז געווען עפעס ניט געזונד און ער האָט ניט אויפגענומען קיין בעזוכער. פון דעסטוועגען האָט ער געבעטען דעם דיענער, ער זאָל איהם מעלדען פאר'ן גענעראל. דער דיענער האָט זיך אומגעקעהרט צוריק מיט א גינסטיגער אנטוואָרט:

— דער גענעראל בעט, איהר זאָלט אזוי גוט זיין און אריינגעהן.

דער קאָרידאָר, דער לאקעי, בעדיענער, דער זאאל מיט פארקעטנע דילען — דאָס אלעס איז געווען עהנליך צו א פעטערבורגער הויז, נור גרויסארטיגער און שמוציגער אביסעל. נעכלודאָוו'ן האָט מען אריינגעפיהרט אין קאבינעט.

דער גענעראל, אן אָנגעבלאָזענער, מיט א נאָז ווי א קארטאָפעל, איז געזעסען אין זיין זיידענעם כאלאט, מיט א פאפיראָס אין האנד און געטרונקען טהעע.

— גוטען מאָרגען, גוטען מאָרגען. פערצייהעט וואָס איך נעהם אייך אויף אזוי אין כאלאט, אלץ דאָך בעסער איידער גאָר ניט אויפנעהמען. איך בין באמת ניט אין גאנצען געזונד און געה ניט ארויס. נון, וואָס האָט אייך געבראכט אין אזעלכע מרחקים צו אונז?

— איך בין מיטגעפאָהרען מיט א פארטיע ארעסטאנטען, צוויי־שען וועלכע עס האט זיך איינגעפונען א פערזאָן א נאָהענטע צו מיר — האט געזאָגט נעבלודאָוו, — און אַט בין איך אריין צו בעטען אייער עקסעלענץ איניגער מאסען וועגען דיזער פערזאָן און נאָך וועגען עטוואָס.

דער גענעראל האט זיך פערצויגען מיט דעם רויך פון פאפי־ראָס, האט א שלונג געטהאָן א זופ טהעע, האט פערלאָשען נאכהער דעם פאפיראָס אין דער פעפעלניצע, און ניט אראָבנעהמענדיג זיי־נע גלאנציגע אויגען פון נעבלודאָוו, האט ער ערנסט צוגעהערט זיך צו זיינע רייד. ער האט איהם נור איבערגעשלאָגען די רייד אום צו פרעגען אויב ער וויל ניט רויכערן.

דער גענעראל האט בעלאנגט צו דעם טיפ פון די געלעהרטע מיליטער־מענשען, וועלכע רעכענען, אז זיי קענען ווי עס איז פער־איינינען ליבעראליזמוס און הומאניטעט מיט די אויפגאבען פון זייער פראָפעסיאָן. נור, אלס א מענש פון דער נאטור א קלוגער און א גוטער, האט ער באלד דערפיהלט, אז אזא פעראייניגונג איז אונמעגליך, און אום ניט צו זעהן דעם היפוך פון זיין פראָפעסיאָן מיט זיינע הומאניטארע געדאנקען, האט ער אלץ מעהר און מעהר אָנגעהויבען טרינקען און האט אזוי זיך פער'שכור'ט, אז נאָך 35 יאָהר פון זיין מיליטער דיענסט איז ער געוואָרען, ווי די ערצטע רופען עס אָן, אן אלקאָהאָליקער.

ער איז געווען אין גאנצען דורכגענומען פון אלקאָהאָל. איהם איז שוין איצט גענוג געווען אויסצוטרינקען איין ביסעלע וועלכע עס איז שטארקייט אום צו ווערען פער'שכור'ט. טרינקען שנאפס איז פאר איהם געווען א נויטווענדיגע בעדירפניס, אָהן וועלכער ער האט ניט געקענט לעבען, און יעדען טאָג פלעגט ער מוזען געגען אבענד אין גאנצען שכור זיין, אָבוואָהל ער האט זיך שוין אזוי צוגעפאסט צו דיזען צושטאנד, אז ער האט געקענט געהן גלייך, ניט וויגענדיג זיך און האט ניט גערעדט אין גאנצען אויסער'ן וועג, וועז אפילו ער איז געווען בעזויפען. אויב אָבער ער האט יא אַמאָל גערעדט נארישקייט אין אזא צושטאנד, האט מען דאָס אָבער גע־

רעכענט ערשט דאן פאר א גרויסע חכמה איבער דער הויכער שטע־
לונג, וועלכע ער האט פערנומען.

נאר אין דער פריה, אט אין דער צייט, אין וועלכער נעכלו־
דאוו האט איהם בעזוכט, האט מען אין איהם נאך געקענט דערקע־
נען דעם קלוגען מענשען. ער האט פערשטאנען וואס מען רעדט
צו איהם און האט מעהר אדער ווייניגער אויסגעפיהרט אין דער
ווירקליכקייט דעם שפריכווארט, וועלכען ער האט ליעב געהאט אפט
צו ווידערהאלען: שכור און קלוג, זיינען זיינע צוויי מעלות.

די העכער־געשטעלטע רעגיערונגס לייטע האבען געוואוסט,
אז ער איז א פיאניצע, ער איז אבער דאך געווען געבילדעטער אלס
אנדערע, אבוואהל זיין בילדונג האט זיך אבגעשטעלט אויף דעם
פלאץ, וואו זי איז געווען, ווען עס האט זיך אנגעהויבען זיינע שכרות
— אבער דאך, ער איז געווען דרייסט, געשיקט, רעספעקטאבעל,
און האט געקענט אפילו שכור'ערהייט האלטען זיך מיט טאקט, און
דארום האט מען איהם געלאזט בעטרעטען אזא פעראנטווארטליכע
אמט, ווי די וועלכע ער האט געהאט.

נעכלודאוו האט איהם דערצעהלט, אז די פערזאן, צוליעב
וועלכע ער איז מיטגעפאהרען מיט די ארעסטאנטען, און וועלכע
אינטערעסירט איהם אזוי, איז א פרויענצימער, אז זי איז אונשול־
דיג פערורטהיילט געווארען, און אז עס איז וועגען איהר דער־
לאנגט געווארען א פראשעניע אויף דעם קיסר'ס נאמען.

— יא. נו? — האט געפרעגט דער גענעראל.

— מען האט מיר פערשפראכען אין פעטערבורג, אז די נאכ־
ריכט וועגען איהר שיקזאל וועט מען מיר ארויסשיקען ניט שפע־
טער ווי דיעזען מאנאט און אהער...

ניט אראבלאזענדיג די אויגען פון נעכלודאוו'ן, האט דער גע־
נעראל אויסגעצויגען זיין האנד מיט די קורצע פינגער צום טיש,
האט א קלונג געטאהן אין גלעקעל און האט פארטגעזעצט ווייטער
אויפמערקזאם הערען וואס נעכלודאוו זאגט איהם, פעררויכערנדיג
ווידער א פאפיראס און בלאזענדיג שטארק פון זיך דעם רויך;
ער האט צוגעהוסט גאנץ שטארק.

— וואָלט איך געבעטען, — האָט פּאַרטגעזעצט נעבלודאָוו,
— אויב עס איז מעגליך אויפהאַלטען דאָ דיזע פרוי ביז וואנען עס וועט ערהאלטען ווערען אַן ענטפער אויף דער פּראָשעניע, וועלכע איז דערלאנגט געוואָרען אין פּעטערסבורג.

דער לאקעי איז אריין. דאָס איז געווען א דענטשיק אָנגעטאָהן אין א מונדיר.

— גיב א פרעג אויב אננא וואסיליעווּנא איז שוין אויף, — האָט געזאָגט דער גענעראל צום לאקעי, — און דערלאנג מיר נאָך טהעע. — נון, עטוואָס נאָך? — האָט ער זיך איצט געווענדעט צו נעבלודאָוו'ן.

— מיין צווייטע ביטע, — האָט פּאַרטגעזעצט נעבלודאָוו, — האָט צו טהאָן וועגען אַ פּאָליטישען ארעסטאנט, וועלכער געהט אויך מיט דיעזער פּארטיע.

— אזוי! — האָט געזאָגט דער גענעראל, בעדייטונגספאָל שאָקלענדיג מיט'ן קאָפּ.

— ער איז געפעהרליך קראנק, האלט ביים שטארבען, און מען וועט איהם וואהרשיינליך לאָזען דאָ אין באָלניצע, דען פיהרען איהם ווייטער איז אונמעגליך. נון, איינע פון די פּאָליטישע ארעסטאנטקעס וואָלט געוואונשען צו בלייבען לעבען איהם.

— איז זי איהם א פרעמדע?

— יאָ, אָבער זי איז בערייט צו הייראטהען מיט איהם, אויב דאָס וועט איהר געבען די מעגליכקייט צו בלייבען לעבען איהם.

דער גענעראל האָט דורכדרינגענד געקוקט מיט זיינע גלענצענדע אויגען און האָט געשוויגען, הערענדיג, אזוי ווי ער וואָלט געוואָלט שטעלען אין פערלעגענהייט נעבלודאָוו'ן מיט זיין שטענדיגען קוקען אויף איהם, און ער האָט אלץ ניט אויפגעהערט צו רויכערען.

ווען נעבלודאָוו האָט געענדיגט, האָט דער גענעראל ארויסגענומען א בוך, און בלעטערענדיג שנעל מיט זיינע פינגער האָט ער געפונען דעם געזעץ וועגען הייראטה צווישען ארעסטאנטען און האָט איהם איבערגעלעזען, פרעגענדיג דערנאָך נעבלודאָוו'ן:

— צו וואָס איז זי פערראורטהיילט?

— זי? צו קאטאָרגע.

— נון, קען די לאגע פון פערראורטהיילטען דורך הייראטה ניט פערבעססערט ווערען.

— אָבער...

— ערלויבט נור. ווען מיט איהר וואָלט געהייראט אַ פּריי־ער מענש, מוז זי דאָך אַלץ אָבזיין איהר שטראָף. דאָ איז די פראגע ווער איז פערראורטהיילט צו א גרעססערע שטראָף, ער אָדער זי?

— זיי זיינען ביידע פערראורטהיילט צו קאטאָרזשנע ארבייט.

— נו, איז ניטאָ וואָס צו ריידען, — האָט לאכענדיג געזאָגט דער גענעראַל, — וואָס איהם, דאָס איהר. איהם קען מען אלס א קראנקען איבערלאָזען דאָ, — האָט ער פאָרטגעזעצט, — און זעלבסט פערשטעהנדליך, אלעס מעגליכעס וועט געטהאָן ווערען אום צו פערלייכטערען זיין לאגע; אָבער זי, ווען אפילו זי זאָל מיט איהם הייראטהען, קען זי פון דעסטוועגען ניט פערבלייבען...

— די גענעראַלשע טרינקט קאפע — האָט געמעלדעט דער לאקעי.

דער גענעראַל האָט א שאָקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ און האָט פאָרטגעזעצט זיינע רייד, זאָגענדיג צו נעכלודאָוו'ן.

— יעדענפאלס וועל איך נאָך נאָכדענקען, ווי איז זיין פאמי־ליע? פערשרייבט אָט דאָ, זייט אזוי גוט.

נעכלודאָוו האָט פערשריבען.

— און דאָס קען איך אויך ניט, — האָט דער גענעראַל גע־ענטפערט נעכלודאָוו'ן אויף זיין ביטע צו זעהן זיך מיט דעם קראנ־קען. — זעלבסטפערשטענדליך, אז איך פערדעכטיג אייך ניט, — האָט ער געזאָגט, — אָבער איהר אינטערעסירט זיך מיט איהם און מיט אנדערע, און איהר האָט געלד, און דאָ ביי אונז איז אלעס פערקויפליך. מען זאָגט מיר: אויסראָטען כאבאר. ווי קען מען אויסראָטען, ווען אלע זיינען כאבארניקעס און וואָס אַ שטאפעל ניעדעריגער דער טשינאָווניק, אלץ מעהר כאבארניק איז ער. ווי קענט איהר דאָ איינהיטען פאר 5000 וויאָרסט? ער איז זיך דאָרטען

אזא קיסר'ל ווי איך דא, — און ער האט זיך צולאכט. — איהר האט זיך דא געזעהן שוין וואהרשיינליך מיט פאליטישע, איהר האט געגעבען געלד, האט מען אייך ארייגעלאזען, — האט ער גע־זאגט, שמייכלענדיג — אזוי, הא, זאגט דעם אמת?

— יא, עס איז אמת.

— איך פערשטעה, אז איהר מוזט אזוי טהאן. איהר ווילט זעהן א פאליטישען און אייך טהוט וועה דאס הארץ פאר איהם, און דער סמאטריטעל אדער דער קאנוואינער נעהמט די מטבעה דערפאר, ווייל זיין געהאלט איז א שפאט קליינער און ער האט א פאמיליע, וועלכע וויל לעבען, נו ווי זאל ער ניט נעהמען? ווען איך וואלט געווען אין אייער אדער אין זיין לאגע וואלט איך געטהאן דאסזעלבע וואס איהר טהוט אדער וואס ער טהוט. אבער זייענדיג אין מיין לאגע וועל איך זיך ניט ערלויבען אויף קיין איין האאר אבצוטרעטען פון בוכשטעבליכען געזעץ, און עבען דארום, ווייל איך בין א מענש און קען בעאיינפלוסט ווערען פון רחמנות. נו, דיעזע פראגע איז געענדיגט, דערצעהלט מיר איצט וואס טהוט זיך אין אונזער מעטראפאליע? — און דער גענעראל האט אנגעהויבען פאנאנדערפרעגען זיך, אין דערזעלבער צייט אויך פון זיין זייט דער־צעהלענדיג, זוכענדיג, ווי עס האט געשיינט, צו דערוויסען זיך נייעס און ארויסצוצייגען זיין בעדייטונג און הומאניטעט.

20.

— נו, איז ביי וועמען שטעהט איהר איין? ביי דיוק? נו דארט איז אויך פאסקודנע. אט איהר קומט צו אונז צו מיטאג, — האט געבעטען דער גענעראל, ווען נעכלודאוו האט גענומען אב־שיעד. — פינף אוהר עסען מיר מיטאג. רעדט איהר ענגליש?

— יא, איך רייד.

— נו, איז וואויל. אהער, פערשטעהט איהר מיך, איז געקור־מען צו פאהרען אן ענגלענדער, א רייזענדער. ער שטודירט די פער־שיקונגס סיסטעם און די געפענגניסע אין סיביר, נו איז ער דאס איינגעלאדען צו אונז צו מיטאג, קומט איהר אויך. איך וועל אייך

דאן געבען אנטוואָרט אויף וועגען דעם קראנקען און מיט יענער פרוי. עס קען זיין, אז מען וועט יעמאנדען קענען איבערלאָזען לע־בען איהם.

זעגענענדיג זיך מיט דעם גענעראל, איז נעכלודאָוו אוועק צום פּאָסט, וואו ער האָט ערהאַלטען זיינע בריעף און פּאַקעטען. ער איז צוגעגאַנגען צו אַ באַנק און האָט זיך געזעצט און דערזעהענדיג צווישען די פּאַקעטען איינע מיט אַ רויטע טריוואַקס־חתימה, האָט ער איהם דעם ערשטען געעפענט; דאָרט האָט ער געפונען סעלע־ניןס אַ בריעף צוזאַמען מיט אַ אָפיציעלען פּאַפּיער; דאָס בלוט האָט איהם אַ שטראָם געטהאָן אין געזיכט און דאָס הארץ האָט אָנ־געהויבען שטארק צו קלאַפּען. דאָס איז געווען די ענטשיידונג פון מאסלאָוואַ'ס פּראָצעס. וואָס איז די ענטשיידונג? זאָל דאָס מעגליך זיין, אז מען האָט אָבגעזאָגט אין דער אַפּעלאַציע?

נעכלודאָוו איז שנעל דורכגעלאָפען מיט די אויגען דעם גע־שריבענעם מיט געדיכטע, געבראָכענע און קליינע בוכשטאַבען בריעף און האָט פרעהליכער אָבגעאַטהעמט. די ענטשיידונג איז געווען אַ געוואונשענע.

„ליעבער פריינד!“ — האָט איהם סעלענין געשריעבען — „דער לעצטער געשפּרעך אונזערער האָט אויף מיר איבערגעלאָזען אַ שטארקען איינדרוק. דו ביסט געווען גערעכט וועגען מאסלאָ־וואַ'ן. איך האָב אויפמערקזאַם איבערגעקוקט דעם גאנצען פּראָ־צעס און איך האָב איינגעזעהן, אז געגען איהר איז בעגאנגען געוואָ־רען אַ גרויזאַמע עולה. פעררריכטען איז מעגליך געווען נאָר אין דער קאָמיסיע פון פּראָשעניעס, וואוהין דו האָסט זיך געווענדעט. מיר איז געלונגען אויסצוואוירקען דאָרט אַ גינסטיגע ענטשיידונג, און אָט שיק איך דיר אַ קאָפּיע פון דער בעגנאַדיגונג אויף דער אדרעסע, וועלכע די גרעפין יעקאַטערינא איוואַנאָוונא האָט מיר גע־געבען. די אָריגינעלע פּאַפּיער איז אָבגעשיקט געוואָרען דאָרט, וואו זי האָט זיך אויפגעהאַלטען ביז'ן געריכט, פון וואנען זי וועט וואהר־שיינליך, איבערגעשיקט ווערען אונגעזאַמט צו דער סיבירער הויפּט־

פערוואלטונג. איך איל זיך צו וויסען טהאָן דיר דיעזע פרעהלי־
כע נייעס און דריק פעסט דיין האנד, דיין

סעלעניז".

דער אינהאלט פון דעם פאפיער זעלבסט איז געווען פאָלגענ־
דער: „ די קאנצעלאריע פון זיין קייזערליכער מאיעסטעט" א. ז. וו.
— „אויפ'ן בעפעהל פון דעם הויפט פערוואלטער פון דער קאנצע־
לאריע פון זיין מאיעסטעט וועגען צונעהמען פראַשעניעס אויפ'ן
קייזער'ס נאָמען, ווערט ערקלעהרט דער מעשטשאנקע יעקאטערינא
מיכאילאָווא, אז זיין קייזערליכע מאיעסטעט, זייענדיג גנעדיג צו
דער ביטע פון מאסלאָווא, האָט גנעדיגסט בעפאָהלען צו פערבייטען
דעם אורטהייל פון קאטאָרזשנע ארבייט אויף פערשיקען אין פלע־
צער ניט זעהר וויים אין סיביר."

די נאכריכט איז אלזאָ געווען א פרעהליכע און א וויכטיגע.
עס האָט פאסירט גראדע ווי נעכלודאָוו האָט געקענט ווינשען פאר
קאטיושא און פאר זיך אליין. אמת, דיעזע נייע װענדונג אין איהר
לאגע וועט מוזען פעראורזאכען נייע שוועריגקייטען אין זיינע בע־
ציהונגען צו איהר. ווי לאנג זי איז געווען פעראורטהיילט צו קאַ־
טאָרגא האָט זיין חתונה האָבען מיט איהר געהאט א זינען בלויז
לייכטער צו מאכען איהר לאגע. איצט האָט קיין זאך ניט גע־
שטערט זייער צוזאמענלעבען, אָבער דאָרויף האָט זיך נעכלודאָוו
ניט געריכט; ער איז דאצו ניט געווען פאָרבערייטעט.

אויסער דעם, איהרע בעציהונגען צו סימאָנסאָן'ען? וואָס
האָבען בעדייטעט איהרע נעכטיגע ווערטער? און אויב זי וויליגט
איין צו הייראטען מיט סימאָנסאָן'ען, וועט עס זיין פאר איהר
בעסער אָדער ערגער? ער האָט בשום אופן ניט געקענט ארויס־
פלאָנטערן זיך פון דיעזע געדאנקען, וועלכע האָבען זיך געשטויסען
איצט אין זיין מוח, און האָט געזעהן אויף דערווייל אָבווענדען
זיי פון זיך.

„אלעס דאָס וועט זיך ארויסציינען שפעטער" — האָט ער זיך
געטראכט — „פאָרלויפיג איז נויטווענדיג וואָס שנעלער צו זעהען

זיך מיט איהר און לאָזען איהר וויסען וועגען די פרעהליכע נאכריכט, אז איהר שטראָף איז פערביטען געוואָרען פון קאטאָרגע אויף פערשיקונג און אז זי איז מעהר אָדער וועניגער בעפרייט".

ער האָט געמיינט, אז די קאָפּיע, וועלכע איז ביי איהם אין האנד, איז גענוגענד, אז מען זאָל זי גלייך בעפרייען. ער האָט זיך ארויפגעזעצט אויף א דראָשקע און האָט געהייסען דעם איזוואָזטשיק שנעל פאָהרען צום אסטראָג.

טראָץ דעם וואָס דער גענעראל האָט ניט ערלויבט איהם צו בעזוכען דעם אסטראָג, דאָך, וויסענדיג פון ערפאהרונג, אז וואָס די עלטערע ערלויבען ניט קען מען אמאָל לייכט פועל'ן ביי די קלענערע, האָט ער געהאָפט צו קענען זיך זעהן מיט זיי און איבערגעבען קאטיושא'ן די פרעהליכע בשורה און געוואָהר ווערען וואָס מאכט קרילצאָוו.

דער סמאָטריטעל פון אסטראָג איז געוועזען א הויכער, א דיקער מאן מיט גרויסע באקענבארדען. ער האָט זעהר שטרענג אויפגענומען נעכלודאָוו'ן און האָט איהם גלייך ערקלעהרט, אז זייטיגע מענשען האָבען קיין רעכט ניט צו בעזוכען דעם אסטראָג אָהן ספּעציעלע ערלויבנים דאצו. אויף דער בעמערקונג פון נעכלודאָוו'ן, אז זאָגאר אין הויפּט שטאָדט האָט מען איהם צוגעלאָזען זעהן זיך מיט די ארעסטאנטען, האָט דער סמאָטריטעל איהם טרוקען געענטפערט:

— דאָס קען זיך זיין אמת, אָבער איך לאָז ניט.

די קאָפּיע פון דער ענטשיידונג פון דער קייזערליכער קאנצעלאריע האָט אויך וועניג געהאָלפען. דער סמאָטריטעל האָט דערפון ניט געוואָלט וויסען און האָט איין מאָל פאר אלע מאָהל ערקלעהרט, אז ער וועט נעכלודאָוו'ן ניט לאָזען זעהען זיך מיט קיינעם פון די ארעסטאנטען אָהן א ערלויבנים פון דער העכערער נאטשאלסטוואָ. אומזאָנסט האָט נעכלודאָוו געבעטען כאָטש אויסקינפטע איבער דעם צושטאנד פון קרילצאָוו'ן, דער סמאָטריטעל האָט געענטפערט דערויף אויך שטרענג און טרוקען, אז ער וויים זאָגאר ניט, אויב אזא ארעסטאנט געפינט זיך אין אסטראָג און ער

ענטזאגט זיך פון אירגענד וועלכען געשפרעך וועגען דעם.

די שטרענגקייט פון סמאָטריטעל איז געווען הויפּטזעכליך אי־בער דעם, וואָס אין אסטראג איז געווען די טיפוס עפּידעמיע צוליעב דעם, וואָס עס זיינען געווען אונגעהויער פיעל ארעסטאנטען אזוי, אז דער אסטראג איז געווען איבערגעפּאקט. דער איזוואָזטשיק, וואָס האָט געפיהרט נעכלודאָוו׳ן האָט דערפון געוואוסט און האָט איהם געזאָגט אויפ׳ן וועג.

— עפּעס אין אויף זיי דאָרטען, זאָגט מען, אזא חולאת אָנגע־פאלען. מענשען פאלען ווי פליגען. א מאן צוואנציג האָט מען בע־גראָבען אין איין טאָג.

21.

ניט קוקענדיג אויף זיין נידערלאגע אין אָסטראָג, איז נעכלו־דאָוו אלץ אין דעמזעלבען מונטערן, עטוואָס עררעגטען צו־שטאנד, אוועקגעפאָהרען צום קאנצעלאריע פון דעם גובערנאטאָר אום צו דערוויסען זיך, צו האָט מען שוין דאָרט ערהאלטען די פּאפּיער וועגען מאסלאָווא. אזא פּאפּיער איז נאָך דאָרט ניט ער־האלטען געוואָרען, און דארום האָט נעכלודאָוו, אומקעהרענדיג זיך צוריק אין האָטעל גלייך געזעצט זיך און אָנגעשריבען א בריעף צו סעלענין׳ען און צו דעם אדוואָקאט. ענדיגענדיג די בריעף האָט ער א קוק געטהאָן אויפ׳ן זייגער; עס איז שוין צייט געווען צו פאָהרען צום גענעראל אויף מיטאָג.

אויפ׳ן וועג איז איהם ווייטער געקומען דער געדאנק וועגען דעם, ווי קאטיושא וועט בעגעגענען די בשורה וועגען איהר בעפריי־הונג פון קאטאָרגע, און וואוהין וועט מען זי שיקען? ווי וועט ער מיט איהר לעבען? און סימאָנסאָן? ווי זיינען איהרע בעציהונגען צו איהם? ער האָט זיך דערמאָנט איצט אויף אָן די ענדערונג, וועלכע איז אין איהר פאָרגעקומען, ער האָט זיך אויך דערמאָנט איהר פערגאנגענהייט.

דער מיטאָג ביי דעם גענעראל איז איהם געווען בעזאָנדערס אנגענעהם. עס איז געווען מיט אלע אנגענעהמליכקייטען און בע־

קוועמליכקייטען, ווי עס ווערט געפיהרט אין א רייכער אריסטאָ־קראַטישער הויז, צו וועלכע ער איז אזוי געוואוינט געווען און וואָס ער האָט שוין ניט געהאט אזא היבשע צייט זייענדיג אין וועג.

די גענעראלשע איז געווען א פעטערבורגער גרענד דאמע פון אלטען ארט, א געוועזענע הויף־פריילין אין ניקאָלאי׳ס סוויטע, זי האָט גערעדט גאנץ נאטירליך פראנצויז און זעהר אוננאטיר־ליך רוסיש. זי האָט זיך געהאלטען גלייך, שלאנק און בעוועגענ־דיג מיט די הענד האט זי דאָך ניט אָבגעצויגען די עלענבויגענס פון טאליע. מיט׳ן מאן האָט זי זיך געהאלטען גאנץ רוהיג און מיט א געוויסער אכטונג, אָבער טרויעריגליך געשטימט און צערטליך דאַ־ביי. נעכלודאָוו׳ן האָט זי בעגעגענט ווי אן אייגענעם מענשען. זי האָט איהם געגעבען צו פיהלען, אז זי ווייס זיינע פערהעלטני־סע און אז זיין טהאט איז אָבוואָהל אָריגינעל אָבער זעהר עהרליך, און זי רעכענט איהם פאר אן אויסנאהם מענשען.

דער גאנצער צוגאנג, די בעקוועמליכקייט, דער אנגענעהמער געשפרעך, די איידעלע מאניערען, די געשמאקע שפייזען, דער עלע־גאנטער טיש, די שעהנע בענעהמונגען, — דאָס אלעס האָט איצט געווירקט אויף נעכלודאָוו׳ן בעזאָנדערס אנגענעהם.

ביים טיש זיינען אויסער דער פאמיליע — די טאָכטער פון גענעראל מיט איהר מאן און דער אדיוטאנט — אויך געווען: דער ענגלענדער, א קופעץ, וואָס האָט געהאנדעלט מיט גאָלד און א געקו־מענער גובערנאטאָר פון א וויטער סיבירער שטאָדט. דיעזע אלע לייטע זיינען איצט געווען אנגענעהם פאר נעכלודאָוו׳ן.

דער ענגלענדער, א געזונדער, רויטער מענש, וואָס האָט זעהר שלעכט גערעדט פראנצויז, האָט אָבער גערעדט זעהר שעהן און אָראטאָריש ענגליש, איז געווען זעהר אינטערעסאנט, דען ער האָט זיך פיעל אנגעזעהען און האָט געהאט גענוג צו דערצעהלען פון אמעריקא, אינדיען, יאפאן און סיביר.

דער יונגער קופעץ, דער גאָלד הענדלער א זוהן פון א פויער, אָנגעטהאָן אין א שווארצען פראק, וועלכער איז גענעהט געוואָרען אין לאָנדאָן, מיט בריליאנטענע זאפאָנקעס, האָט גערעדט אנגע־

נעהם, האָט זיך געהאַלטען פאַר אַן איירָאָפּעער ליבעראַל. האָט גע־האַט אַן אונגעהויערע רייכע ביבליאָטהעק און האָט געשענקט אונ־געהויער גרויסע סומען פיר וואָהלטהעטיגע אנשטאַלטען — ער האָט פאַרגעשטעלט מיט זיך אַ נייעם און גוטען טיפּ פון איירָאָפּעער קול־טור, אויסגעוואַקסען אויף דעם געזונדען מוזשיצקען באָדען.

דער גובערנאַטאָר פון דער ווייטער שטאָדט איז געווען דער־זעלביגער, וועגען וועלכען מען האָט זעהר פיעל גערעדט אין פּעטער־בורג, ווען נעכלודאָוו איז נאָך דאָרטען געווען. דאָס איז געווען אַ פולער מענש מיט שיטערע פערקאָמטע, געגרייזעלטע האָאר, מיט צערטליכע, בלויע אויגען מיט אַ בייכעל און מיט אָבגעפּאַשעטע ווייסע הענד, מיט רינגען אויף די פינגער און מיט אַן אנגענעהמען שמייכעל אויפ'ן געזיכט. דער גענעראַל האָט זעהר געשעצט דעם גובערנאַטאָר דערפאַר, וואָס צווישען אַזוי פיעל כאַבאַרניקעס איז דער גובערנאַטאָר געווען אַן אויסנאַהמע. די גענעראַלשע האָט דעם געוועזענעם דירעקטאָר געשעצט, ווייל זי איז געווען אַ גרויסע ליעבהאָבערין פון מוזיק און אַליין אַ גוטע פּיאַניסטין, און ער איז געווען אַ גרויסער קענער אין מוזיק און פלעגט מיט איהר שפּיעלען פּיאַנאָ אין פיער הענד.

נעכלודאָוו איז געווען אַזוי אויפגעלייגט און ביז אַזאַ מדרגה גוטהערציג, אַז אַפילו דיעזער מענש איז איהם היינט ניט געווען אונאַנגענעהם. אַ פרעהליכער, אַן ענערגישער איז געווען דער אַפּי־צער־אַדיוטאַנט, וואָס האָט איהם פּאָרגעשלאָגען בייהילפיג צו זיין אין אַלע אנגעלעגענהייטען און ער איז איהם געווען אנגענעהם מיט זיין גוטמוטהיגקייט.

אנגענעהמער פון אַלעמען איז אָבער נעכלודאָוו'ן געווען דאָס ליעבליכע יונגע פּאָאר, די טאָכטער פון גענעראַל מיט איהר מאַן. דיזע טאָכטער איז געווען אַ ניט שעהנע, איינפאַכע יונגע פרוי, און איהר מאַן, מיט וועלכען זי האָט געהייראַט אויס ליעבע נאָך אַ לאַנ־גען קאַמפּף מיט איהרע עלטערן, איז געווען אַ ליבעראַלער קאַנדי־דאַט פון מאָסקווער אוניווערזיטעט, בעשיידען און קלוג, איז געווען אויף אַ שטעלע און האָט זיך באַשעפטיגט מיט סטאַטיסטיק, בע־

זאַנדערס מיט דער סטאַטיסטיק פון די פרעמדע שטאַמען, וועלכע ער האָט דורכשטודירט, האָט זיי געליעבט און האָט געזעהען צו ראַ־טעווען זיי פון אויסשטאַרבען. אין געשפרעך מיט'ן גענעראל האָט נעכלודאָוו ווידער אַ בעט געטהאָן די ערלויבנים צו בעזוכען די טורמע.

דער גענעראל איז הפנים ניט געווען צופריעדען וואָס ביים מיטאָג טיש רעדט מען וועגען עסקים, האָט ער זיך אַנגעכמורעט און האָט גאָר נישט געזאָגט.

— ווילט איהר שנאַפּס? — האָט ער אַ פרעג געטהאָן אויף פראַנצויזיש דעם אונטערגעקומענעם ענגלענדער. דער ענגלענדער האָט אויסגעטרונקען אַ שנאַפּס און האָט דערצעהלט, אז ער האָט בעזוכט היינט דעם סאָבאָר און אַ פאַבריק, נור ער וואָלט נאָך וועלען זעהען די טורמע.

— אָט וואויל, — האָט זיך אַ ווענד געטהאָן דער גענעראל צו נעכלודאָוו'ן, — איהר קענט געהן צוזאַמען. — גיט זיי אַן ערלויבנים — האָט ער געזאָגט צום אדיוטאַנט.

— ווען דענקט איהר צו פאָהרען? — האָט נעכלודאָוו אַ פרעג געטאָהן דעם ענגלענדער.

— איך וויל בעסער אימער בעזוכען טורמעס אין אָוונד — האָט געזאָגט דער ענגלענדער: — אַלע זיינען דאַן אין דערהיים און עס ווערען ניט געמאַכט קיין פּאַרבערייטונגען, און אַלעס איז אזוי ווי עס איז.

— אהה, ער וויל זעהען אַלעס אין פולען גלאַנץ? נו, זאָל ער זעהען. איך האָב געשריבען... אָבער פאָלגט מען מיך ניט. נו, זאָלען זיי דאָס דערוויסען זיך פון דער אויסלענדישער פרעסע, — האָט געזאָגט דער גענעראל און האָט זיך געזעצט צום טיש, וואו די ווירטהין האָט אָנגעוויזען די געסט זייערע פּלעצער.

נעכלודאָוו איז געזעסען צווישען דער ווירטהין און דעם ענגלענדער. געגען איהם איז געזעסען דעם גענעראל'ס טאָכטער און דער געוועזענער דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט.

ביים טיש איז דער געשפּרעך געווען אַ צופעליגער וועגען פער־

שיעדענע זאכען; וועגען אינדיען, וועגען וועלכער דער ענגלענדער האָט דערצעהלט; וועגען דער טאָנקינער עקספעדיציע וואָס דעם גענעראל איז זעהר ניט געפעלען געווען, וועגען די שווינדלערייען און כאבאר וואָס געהט אָן אין סיביר. אלע די געשפרעכען האָבען נעכלודאָוו'ן וויי‌ניג אינטערעסירט.

אָבער נאָכ'ן מיטאָג, אין זאאל, ביים קאפע טרינקען, האָט זיך פערבונדען אן אינטערעסאנטער געשפרעך מיט דעם ענגלענדער און מיט דער ווירטהין פון הויז וועגען גלאַדסטאָן'ען און נעכלודאָוו'ן האָט זיך געדוכט, אז ער האָט געזאָגט פיעל קלוגע זאכען, וואָס זיינע מיטשפרעכער האָבען גענוים באמערקט.

און נאָך דעם געשמאקען מיטאָג, וויין, קאפע, אויף דעם ווייכען פוטעל, צווישען העפליכע און גוט ערצויגענע מענשען, איז נעכלודאָוו'ן געוואָרען אלץ מעהר און מעהר אנגענעהם. און ווען די ווירטהין, אויף דעם וואונש פון'ם ענגלענדער, האָט מיט דעם דירעקטאָר פון דעפארטמענט זיך געזעצט ביים פיאנאָ און האָבען אָנגעהויבען שפּיעלען די פינפטע סימפאָניע פון בעטהאָווען, האָט נעכלודאָוו דערפיהלט יענעם גייסטיגען צושטאנד פון פולער צו־פריעדענהייט מיט זיך, וועלכען ער האָט שוין אזא לאנגע צייט ניט פארזוכט, אזוי ווי ער וואָלט ערשט איצט ערקונדיגען זיך וואָס פאר א וואוילער מענש ער איז געווען.

אָבדאנקענדיג דער ווירטהין פאר דעם פארגניגען, וועלכען ער האָט שוין אזוי לאנג ניט געהאט, האָט ער שוין געוואָלט געזעג־נען זיך און אוועקפאָהרען, אָבער דאָ איז די טאָכטער פון גענעראל צוגעגאנגען צו איהם מיט אן ענטשיעדענעם פנים און, רויטלעך ווע־רענדיג, געזאָגט:

— איהר האָט זיך נאָכגעפרעגט וועגען מיינע קינדער: ווילט איהר זיי זעהען?

— זי מיינט, אז עס איז אלעמען אינטערעסאנט צו זעהען איהרע קינדער — האָט מיט א שמייכעל געזאָגט די מוטער, מאכענ־דיג שפאס אויף דער ליעבליכער איינפאכקייט פון איהר טאָכטער'ס פארשלאג. — דעם פירסט איז אפשר דאָס גאָר ניט אינטערעסאנט.

— פארקעהרט, זעהר, זעהר אינטערעסאנט — האָט געזאָגט נעבלודאָוו, זייענדיג געריהרט פון דער גליקליכער מוטער־ליעבע, וועלכע האָט זיך געגאָסען איבער די ברעגען — איך בעט אייך, ווייזט מיר זיי.

— זי פיהרט דעם פירסט אָנקוקען איהר קליינווארג — האָט זיך צולאכט דער גענעראל ביים קאָרטען־טיש, שפּיעלענדיג מיט׳ן איידים, מיט דעם גאָלד־העגדלער און מיט דעם אדיוטאנט — נו, קומט אָב, קומט אָב אייער פליכט.

די יונגע פרוי, הפּנים אביסעל אויפגערעגט וואָס אָט וועט מען באלד זאָגען מבינות וועגען איהרע קינדער, איז געגאנגען מיט שנע־לע טריט פאָראויס, פיהרענדיג נעבלודאָוו׳ן אין די אינווייניגסטע צימערן. אין א הויכען צימער מיט ווייסע טאפּעטען, בעלויכטען פון א קליינעם לאָמפּ מיט א דונקעלען אבאזשור, זיינען געשטא־נען אין דער רייהע צוויי בעטלעך און צווישען זיי איז געזעסען אין א ווייסער פּאָלערינע די ניאנקע מיט א דיקען סיבירסקען גוטמור־טהיגען פּנים. די ניאנושקע האָט זיך אויפגעהויבען און פערנייגט. די מוטער האָט זיך אָנגעבויגען איבער׳ן בעטעל, אין וועלכער עס איז געלעגען מיט א צועפּענטען מיילכעל א צוויי־יאָהריגע מיי־דעלע, מיט לאנגע, לאָקיגע, צושפּרייטע האָאר איבער׳ן קישעלע, און איז געשלאָפען.

— אָט דאָס איז קאטיא — האָט די מוטער געזאָגט פערריכ־טענדיג די געשטריקטע דעקע מיט בלויע שטרייפען, פון אונטער וועלכער עס האָט זיך ארויסגעוויזען א ווייסע פיסעל — א שעה־נינקע? זי איז דאָך אין גאנצען צוויי יאָהר אלט.

— פּרעכטיג!

— און דאָס איז וואסיוך, ווי דער זיידע רופט איהם. אין גאנ־צען שוין אן אנדער טיפּ, א סיביריאק. ניט וואהר?

— א פּרעכטיגער אינגעלע — האָט געזאָגט נעבלודאָוו קוקענ־דיג אויף דעם פּוזאטען אינגעלע, וואָס איז געשלאָפען אויפ׳ן בייכעל, נעבלודאָוו האָט זיך איצט דערמאָנט אויף די קייטען, געגאָל־טע קעפּ, הריגות, צולאָזענהייט, אויפ׳ן שטארבענדען קרילצאָוו,

אויף קאטיושא'ן מיט דער גאנצער פערגאנגענהייט, און ער האָט מקנא געווען; איהם האָט זיך אויך געוואָלט פאר זיך אזא ריינעם, זויבערען, ווי איהם האָט זיך גערוכט, גליק.

אָנקוקענדיג נאָך אייניגע מאָל די קינדער איז ער ארויסגע־גאנגען נאָך דער גליקליכער יונגער מוטער אין זאאל, וואו דער ענג־לענדער האָט אויף איהם געווארט, אום צוזאמען פאָהרען אין טור־מע, ווי זיי האָבען אָבגערעדט.

דער וועטער האָט זיך געענדערט. עס איז געגאנגען א גע־דיכטער שנעע און האָט פערשאָטען דעם וועג און די דעכער, די בוימער פון גאָרטען, דעם גאניק, די אויבערשטע טהייל פון פוהרעל און דעם רוקען פון פערד. דער ענגלענדער האָט געהאט זיין איי־גענעם עקיפאזש; נעכלודאָוו האָט געהייסען דעם ענגלענדער'ס קוטשער פאָהרען צום אסטראג, האָט זיך אָבער אליין ארייננעזעצט אין זיין פוהרעל און פיהלענדיג עפּעס שווער, ווי א געצוואונגענער צו ערפיעלען אן אונאנגענעהמע פפליכט, איז ער געפאָהרען נאָך דעם עקיפאזש אין זיין פוהרעל.

22.

דאָס דונקעלע הויז פון אָסטראג האָט בייגאכט מיט זיין קוים בעלויכטענע פענסטער געמאכט א שרעקליכערען איינדרוק אלס ביי־טאָג. דער סמאָטריטעל איז ארויס צום טויער און האָט גענומען פון נעכלודאָוו'ן און דעם ענגלענדער דעם פאָס־צעטעל, האָט אי־בערגעלעזען און האָט דערנאָך געבעטען די בעזוכער, זיי זאָלען פאָלגען נאָך איהם. ער האָט זיי ארייננעפיהרט אין קאנצעלאריע, און בעטענדיג העפליך, זיי זאָלען זיך זעצען, האָט ער געפרעגט מיט וואס ער קען זיי דיענען. ווען נעכלודאָוו האָט איהם גע־זאָגט, אז ער וואָלט וועלען זעהן זיך מיט מאסלאָווא, האָט דער סמאָטריטעל ארויסגעשיקט בריינגען זי און האָט זיך פאָרבערייי־טעט צו ענטפערען אויף די פראגען, וואָס דער ענגלענדער וועט איהם פרעגען דורך דער הילפע פון נעכלודאָוו'ן.

דער ענגלענדער האָט געפרעגט, ווי פיעל ארעסטאנטען עס

געפינען זיך אין אסטראָג? וויפיעל מענשען דאָרט קענען זיך אויפהאלטען? וויפיעל קינדער געהען מיט די ארעסטאנטען, א. ז. וו. נעכלודאָוו האָט אַלע זיינע פראגען איבערזעצט דעם סמאָטריטעל, ווען ער האָט דערהערט די שריט פון דער אָנקומענ־דער מאסלאָווא. ער האָט זיך אַ קעהר געטהאָן און אז ער האָט דערזעהן קאטיושא האָט איהם אַ צופּ געטאָהן אין הארצען.

„איך וויל לעבען, איך וויל אַ פאמיליע, קינדער, איך וויל מענשליכען לעבען", — איז איהם דורכגעפלויגען איצט דורכ'ן מח און זיין געזיכט איז געווארען רויטליך.

ער האָט זיך אויפגעהויבען און האָט צוגעטראָטען געגען איהר א פּאָר שריט. זי איז געוועזן ווידער אזא, ווי יענעם מאָל, ווען זי האָט איהם געמאכט פּאָרוואָרפע; זי איז געוועזן עררעגט, אין איהר געזיכט האָבען זיך געביטען אַלע פארבען, איהרע פינגער האָ־בען קראמפּפהאפט געציטערט; זי איז געשטאנען איצט לעבען איהם אראָפּגעלאָזען די אויגען.

— ווייסט איהר שוין, אז עס איז אנגעקומען א בעגנאדיגונג? — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— יא, דער נאדזיראטעל האָט מיר געזאָגט, — האָט זי גע־ענטפערט.

— נו, און אזוי גיך, ווי עס וועלען אָנקומען די פּאפּירען, קענט איהר ארויסגעהן און בעזעצען זיך וואו נור איהר ווילט... מיר וועלען דאָס נאָכדיינקען...

זי האָט איהם אָבער שנעל איבערגעשלאָגען:

— וואָס האָב איך נאָכצודיינקען? וואו וולאדימיר איוואַ־נאָוויטש וועט זיין, אהין וועל איך אויך געהן.

ניט קוקענדיג אויף איהר גאנצער אויפגערעגטקייט, האָט זי בײַ דיעזע ווערטער אויפגעהויבען איהר בליק אויף נעכלודאָוו'ן און ארויסגערעדט זיי שנעל, אזוי ווי זי וואָלט פריהער פערפער־טיגט זיך וואס איהם צו זאָגען.

— אזוי גאָר, — האָט געזאָגט נעכלודאָוו.

— וואס דען, דמיטרי איוואנאָוויטש, אז ער וויל איך זאָל

מיט איהם לעבען... — זי האָט זיך פערשעהמט, האָט אראָפּגעלאָזען גלייך וויעדער די אויגען און האָט זיך פאַרבעסערט — אז ער וויל איך זאָל זיין לעבען איהם. וואס דארף איך בעסער?... איך דארף דאָס רעכענען פאר א גליק... וואָס זשע זאָל איך?..

— אויב איהר ליעבט איהם... — האָט ער געזאגט.

— וואָס ליעבען, ניט ליעבען? גענוג שוין. און וולאדימיר איוואנאָוויטש איז דאָך אין גאַנצען אַן אַנדערער.

— יאָ, פערשטעהט זיך, — האָט אָנגעהויבען נעכלודאָוו, — ער איז א פּראַכטפאָלער מענש, און איך דיינק...

— ניין, איהר דמיטרי איוואנאָוויטש, ענטשולדיגט מיך אויב איך טהו ניט דאָס וואָס איהר ווילט, — האָט זי צו איהם געזאָגט. — הפּנים אזוי דארף דאָס שוין זיין. איהר דארפט אויך לעבען.

זי האָט איהם געזאָגט גראַדע דאָס, וואס ער האָט זעלבסט ניט לאנג געדענקט. אָבער יעצט האָט ער געפיהלט גאָר אַנדערש. איהם איז געווען ניט נאר א שאנדע, נאר אויך א שאד דאָס אלעס, וואָס ער פערליערט דורך דעם.

— איך האָב דאָס ניט ערוואַרטעט, — האָט ער געזאָגט.

— נאָך וואָס זאָלט איהר זיך מאטערען און פּלאגען. איהר האָט זיך שוין גענוג געפּלאגט.

— איך האָב זיך ניט געפּלאגט, מיר איז געווען גוט, און איך וואָלט וועלען דיענען אייך נאָך, אויב איך וואָלט קענען.

— אונז? „מיר" דארפען קיין זאך ניט, — האָט זי געזאגט. — איהר האָט אזוי אויך פאר מיר שוין געטאָהן גענוג. ווען ניט איהר... — האָט זי אנגעהויבען, אבער איהר שטימע האָט א ציטער געטהון.

— נון, איהר מיר דארפט זיכער ניט דאנקען, — האָט געזאגט נעכלודאָוו.

— צו וואָס די חשבונות? אונזערע רעכענונגען וועט גאָט שוין מאַכען, — האָט זי שנעל ארויסגערעדט און איהרע שוואַרצע, קרימליכע אויגען האָבען א גלאַנץ געטאָהן מיט אָנגעלאָפענע טרערען.

— וואס פאר א גוטע פרוי איהר זייט, — האט ער געזאגט.

— א י ך א גוטע? — האט זי ארויסגערעדט דורך שטיקענדע טרערען און א מילדער שמייכעל האט בעלויכטען איהר גאנצעס געזיכט.

— אר יו רעדי?*) — האט זיך אין מיטען געהערט די פראגע פון דעם ענגלענדער.

— דיירעקטלי**) — האט געענטפערט נעבלודאוו און האט איהר א פרעג געטאן וועגען קרילצאוו'ן.

זי איז נעקומען צו זיך פון אויפרעגונג און האט רוהיג דערצעהלט, וואס זי האט געוואוסט: קרילצאוו איז זעהר שוואך געווארען אויפ'ן וועג און מען האט איהם באלד אריינגעגעבען אין באלניצע. מאריא פּאוולאוונא איז געווען וועגען דעם זעהר אונרוהיג, און האט זיך געבעטען, אז מען זאל זי צונעהמען דיענען אין באלניצע, אבער מען האט איהר ניט ערלויבט.

— זאל איך געהן? — האט זי א פרעג געטהון, זעהענדיג אז דער ענגלענדער ווארט.

— איך נעהם נאך ניט קיין אבשיעד, איך וועל זיך נאך זעהן מיט אייך, — האט נעבלודאוו געזאגט, דערלאנגענדיג איהר די האנד.

— פערצייהעט, — האט זי קוים הערבאר ארויסגערעדט. זייערע בליקען האבען זיך באגעגענט און אין דעם זאנדערבארען קרומען בליק און רחמנות־שמייכעל, מיט וועלכע זי האט ארויסגערעדט דעם „פערצייהעט“ און ניט „אדיע“, („פּראסטיטע“ און ניט „פּראשטשאיטע“) האט נעבלודאוו פערשטאנען, אז פון די צוויי השערות, וועלכע ער האט געמאכט וועגען די אורזאכען פון איהר בעשלוס, איז די צווייטע די ריכטיגע — זי ליעבט טאקי איהם און דענקט, אז ווען זי וועט זיך אבער מיט איהם פערבינדען, וועט זי צושעדיגען זיין לעבען, ווען זי געהט אבער אוועק מיט סימאנ־

---

*) זייט איהר פערטיג?

**) זאפארט.

סאַנ'ען בעפרייט זי איהם. און זי האָט זיך איצט געפרעהט, וואָס זי האָט אויסגעפיהרט איהר וואונש, און האָט אין דערזעלבער צייט אויך געליטען, וואס זי מוז זיך שיידען מיט איהם.

זי האָט אַ דריק געטאָהן זיין האנד, האָט זיך שנעל אַ קעהר געטהון און איז ארויס.

נעבלודאָוו האָט אַ קוק געטהון אויף דעם ענגלענדער, זייענדיג פאַרטיג צו געהן מיט איהם, אבער דער ענגלענדער האָט עפּעס שנעל פערצייכענט אין זיין נאָטיץ־ביכעל. ניט שטערענדיג איהם האָט נעבלודאָוו זיך צוגעזעצט אויף דעם הילצערנעם ביינקעל, וואס איז געשטאנען לעבען וואנד און האָט פּלוצלונג דערפיהלט זיך שרעקליך מיעד. ער איז געוועזען מיעד ניט פון דער שלאָפלאָזער נאכט, ניט פון דער נסיעה, ניט פון אויפרעגונג, נור ער האָט געפיהלט, אז ער איז מיעד שרעקליך פון גאנצען לעבען. ער האָט זיך אָנגעלעהנט אָן ווענטעל, האָט פערמאכט די אויגען און איז תיכף איינגעשלאָפען מיט אַ שווערען טיעפען שלאָף.

— נו, וואָס? פערלאנגט איהר איצט באקוקען די קאמערן פון טורמע? — האָט אַ פרעג געטאָהן דער סמאָטריטעל.

נעבלודאָוו האָט זיך אויפגעכאפּט און האָט זיך געוואונדערט וואו ער איז. דער ענגלענדער האָט שוין געענדיגט זיינע פערצייכענונגען און האָט געוואָלט געהן באקוקען די קאמערן. אַ מיעדער איז ער נאָכגעגאנגען נאָך זיי.

23.

דורכגעהענדיג דעם פיהרהויז און דעם עיפּוש'דיגען קאָררידאָר, אין וועלכען זיי האָבען דערזעהען, צו זייער פערוואונדערונג, צוויי ארעסטאנטען שלאָגען אָב וואסער דאָ גלייך אויף די דילען, זיינען זיי, דער סמאָטריטעל, דער ענגלענדער און נעבלודאָוו, אין בעגלייטונג פון די נאדזיראטעלעס, אריינגעגאנגען אין דער ערשטער קאמער פון די קאטאָרזשנע. אין קאמער זיינען געווען נארעס אין מיטען, אויף וועלכע די ארעסטאנטען זיינען שוין געלעגען. זיי זיינען געוועזען אַ מאן 70. זיי איצען געלעגען אַ

קאָפּ צו א קאָפּ, א זייט צו א זייט. ווי די בעזוכער זיינען אריינגעקומען, זיינען זיי אַלע, קלינגענדיג מיט די קייטען, אויפגעשפּרונגען און געבליעבען שטעהן לעבען די נאַרעס, גלענצענדיג מיט זייערע פריש־אָבגעגאָלטע האַלבע קעפּ. עס זיינען געבליבען ליגען נור צוויי. איינער איז געווען א יונגערמאַן א רויטער, הפּנים, פון היץ; דער אנדערער — אַן אַלטער, וועלכער האָט געהאַלטען אין איין קרעכצען.

דער ענגלענדער האָט זיך נאָכגעפרעגט, ווי לאַנג איז שוין דער יונגער קראַנק. דער סמאָטריטעל האָט געענטפערט, אז פון אינדער־פריה אָן; דער אַלטער אָבער ליידעט שוין לאַנג פון בויכווייטאָג, אבער עס איז ניטאָ קיין פּלאַץ, וואו איהם אהינצוטאָהן, ווארום דער לאַזארעט איז שוין לאַנג איבערגעפּיעלט. דער ענגלענדער האָט אונצופריעדען א שאָקעל געטאָהן מיט'ן קאָפּ און האָט ערקלעהרט, אז ער וואָלט וועלען זאָגען עפּעס דיזע מענשען, און האָט געבעטען נעכלודאָוו'ן ער זאָל איבערזעצען וואָס ער וועט זאָגען. עס האָט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער ענגלענדער האָט אחוץ דעם צוועק פון זיין רייזע, צו בעשרייבען די טורמעס אין סיביר, געהאַט נאָך אַן אנדער צוועק — צו פּרעדיגען רעטונג דורך גלויבען און דורך תשובה טאָהן.

— זאָגט זיי, אז כריסטוס האָט אויף זיי רחמנות געהאַט, זיי געליעבט, — האָט ער אנגעהויבען, — און איז געשטאָרבען פון זייער'ט וועגען. אויב זיי וועלען דעריין גלויבען וועלען זיי זיין געראַטעוועטע.

ווי לאַנג ער האָט גערעדט זיינען די ארעסטאַנטען געשטאַנען לעבען די נאַרעס אזוי ווי סאָלדאַטען מיט די הענד גלייך ארונטערגעלאָזען.

— אין דיזען בוך, זאָגט זיי, — האָט ער געענדיגט זיין דרשה, — איז דאס אַלעס געזאָגט געוואָרען. זיינען פאַראַן אזעלכע, וואָס קענען לעזען?

עס האָט זיך בעוויעזען, אז גראַמאָטנע זיינען פאַראַן איבער 20 מאַן.

דער ענגלענדער האָט פון זיין האנד־טאַש ארויסגענומען עט־ליכע איינגעבונדענע ביכלעך פון נייעם טעסטאַמענט און די מוס־קולנע הענד מיט שטאַרקע, שוואַרצע נעגעל האָבען זיך א ציה געטאָהן צו איהם, אבשטויסענדיג איינער דעם אנדערן. ער האָט איינגעטהיילט אין דיעזען קאַמער צוויי יעוואַנגעליעס און איז אוועק אין צווייטען קאַמער.

אין צווייטען קאַמער איז פארגעקומען דאסזעלביגע. דאָ איז אויך געווען אזא שטיקענדע לופט, און עיפוש; דאָ איז אויך אין פראָנט צווישען די פענסטער געהאַנגען גאָט'ס בילד, און צו דער לינקער זייט פון טהיר איז געשטאַנען די פאַראַשע; דאָ זיינען אויך געווען דריי קראַנקע, וועלכע האָבען זיך ניט געקענט אויפ־הויבען. אין דער דריטער קאַמער זיינען געווען פיער קראַנקע. אויף דער פראַגע פון דעם ענגלענדער, פאַר וואָס נעהמט מען ניט צונויף די קראַנקע אין איין קאַמער, האָט דער סמאָטריטעל גע־ענטפערט, אז די ארעסטאַנטען אליין ווילען דאָס ניט. דאס זיינען אבער ניט אנשטעקענדע קראַנקהייטען און דער פעלדשער באַזוכט זיי און היילט.

— שוין די צווייטע וואָך ווי ער האָט קיין אויג ניט געעפענט.

— האָט א שטימע א זאָג געטאָהן.

דער סמאָטריטעל האָט ניט געענטפערט און האָט געפיהרט אין דער ווייטערער קאַמער. פון די „קאַטאָרזשנע" איז מען ארי־בער צו די פאַרשיקטע, פון די פערשיקטע צו די, וואָס פאָלגען פרייוויליג, די פאַמיליעס פון די פאַרשיקטע. אומעטום איז געווען דאסזעלביגע. אומעטום פאַרקיהלטע, הונגעריגע, אנגעשטעקטע פון קראַנקהייטען, ערנידעריגטע, בעליידיגטע, פאַרשפּאַרטע, וועלכע האָבען אויסגעוויעזען ווי ווילדע חיות.

דער ענגלענדער האָט צוטיילט די בעשטימטע צאָהל עוואַנגע־ליעס און האָט ווייטער שוין מעהר ניט געטהיילט, האָט אפילו קיין רעדעס מעהר ניט געהאַלטען. דער שווערער אָנבליק, די שטי־קענדע לופט, האָבען הפנים דערשטיקט אויך זיין ענערגיע און

ער איז שוין געגאנגגען איבער די קאמערס, ענטפערענדיג בלויז „אָלל־רייט" אויף די אָנצייגונגען פון דעם סמאָטריטעל.

נעבלודאָוו איז נאָכגעגאנגען אזוי ווי אין שלאָף, ניט האָבענדיג קיין כח אָבצוזאָגען זיך און אוועקגעהן, פיהלענדיג אלץ נאָך מיעד און האָפנונגסלאָז.

24.

אין איינער פון די קאמערן פון די פערשיקטע האָט נעבלודאָוו, צו זיין פערוואונדערונג, דערזעהען יענעם זאנדערבארען זקן, וועלכען ער האָט אין־דער־פריה באגעגענט אויפ'ן פראהם. דער אלטער, אן ארומגעריסענער, אין גאנצען אין קנייטשען, אין איין העמד, א שמוציגע, אזוי ווי אש־קאָליר און צוריסען אויפ'ן פלייצע, הויזען אויך אזעלכע, א באָרפוסער, איז געזעסען אויף דער ערד, לעבען די נארעס און האָט שטריינג־פראגליך געקוקט אויף די אריינגעהענדע. אלע ארעסטאנטען, אזוי ווי אין די אנדערע קאמערען, זיינען אויפגעשפרונגען און צושטעלט זיך אויסגעצויגען, דערזעהענדיג די נאטשאלסטוואָ; דער אלטער איז אבער געבליעבען זיצען. זיינע אויגען האָבען געגלאנצט און די ברעמען האָבען זיך בייז אנגעוואָלקענט.

— אויפשטעהן! — האָט אויף איהם א געשריי געטהון דער סמאָטריטעל.

דער אלטער האָט זיך ניט א ריהר געטאָהן און האָט בלויז פארעכטליך א שמייכעל געטאָהן.

— פאר דיר שטעלען זיך אויף דיינע קנעכט. און איך בין ניט דיינער א קנעכט. אויף דיר איז א חתימה... — האָט אָנגעצייגט דער אלטער אויף דעם סמאָטריטעל'ס שטערען.

— וואָ־אָ־אָס? — האָט זיך א בייזער געטאָהן דער סמאָטריטעל, דערנעהנטערענדיג זיך צו איהם.

— איך קען דיעזען מאַן, — האָט נעבלודאָוו זיך אונטערגעאיילט זאָגען דעם סמאָטריטעל, — פארוואָס האָט מען איהם אריינגעזעצט?

— דאס האָט די פּאָליציי איהם צוגעשיקט, ווייל ער איז אָהן א פּאַספּאָרט. מיר בעטען זיי, אז מען זאל צו אונז אהער ניט שי־קען מעהר, און זיי שיקען.

— און דו ביסט הפּנים אויך פון די מחנות פון אנטיכריסט?

— האָט דער אלטער א זאָג געטהון נעבלודאָוו'ן.

— ניין, איך בין א בעזוכער, — האָט געזאגט נעבלודאָוו.

— אהא, געקומען וואונדערן זיך ווי אנטיכריסט מאַטערט מענשען? נו, אָט, זעה. האָט פערכאַפּט מענשען, פערשפּאַרט זיי אין א שטייג א גאַנצען חיל. מענשען דאַרפען אין שוויים פון זייער פּנים ברויט עסען, און ער האָט זיי פערשפּאַרט, אזוי ווי חזרים, קאָרמעט זיי אָהן ארבייט, זיי זאָלען ווערען חיות.

— וואָס זאָגט ער? — האָט א פרעג געטהאָן דער ענגלענדער.

נעבלודאָוו האָט ערקלעהרט, אז דער אלטער בעאורטהיילט דעם סמאָטריטעל פאַר האַלטען מענשען איינגעשפּאַרט.

— ווי זשע, פרעגט איהם, דאַרף מען, נאָך זיין מיינונג, בא־געהן זיך מיט די וואָס היטען ניט אָב דעם געזעץ? — האָט גע־זאָגט דער ענגלענדער.

נעבלודאָוו האָט איבערזעצט די פראַגע.

דער אלטער האָט זיך זאָנדערבאַר צולאַכט, ארויסשטעלענדיג זיין גלייכע רייהע צייהנער.

— דאס געזעץ, — האָט ער איבערגעזאגט מיט פעראַכטונג, — פריהער האָט ער אלעמען בערויבט, די גאַנצע ערד, די גאַנצע עשירות האָט ער פון מענשען אבגענומען און האָט זיי פערכאַפּט צו זיך, האָט צושלאָגען אלעמען, וואס זיינען געווען געגען איהם, און דערנאָך האָט ער אנגעשריעבען דעם געזעץ, אז מען זאָל ניט רויבען און ניט מאָרדען. ווען ער וואָלט פריהער אבער אנשרייבען דעם געזעץ.

נעבלודאָוו האָט איבערזעצט. דער ענגלענדער האָט א שמייכעל געטאָהן: — נו, אבער דאָך ווי זאל מען זיך בעגעהן איצטער מיט גנבים און רוצחים? פרעגט ביי איהם.

נעבלודאָוו האָט ווידער איבערזעצט די פראַגע.

דער אלטער האָט געמאַכט א שטרענגען געזיכט.

— זאָג איהם, אז ער זאָל פון זיך אראָבנעהמען די חתימה פון אנטיכריסט, דאַן וועט ער ניט האָבען ניט קיין גנבים און ניט קיין רוצחים. אזוי זאָג איהם טאַקע.

— הי איז קרייזי*), — האָט א זאָג געטהון דער ענגלענדער, ווען נעבלודאָוו האָט איהם איבערזעצט די ווערטער פון דעם אלטען, און א קוועטש טאהנדיג מיט'ן פּלייצע, איז ער ארויס פון דער קאַמער.

— דו טהו דיין זאַך, און זיי לאָז צורוה. יעדער זאָל קוקען אויף זיך. גאָט ווייס וועמען צו שטראָפען און צו וועמען גנעדיג צו זיין, און ניט מיר ווייסען, — האָט געזאגט דער אלטער, — זיי זיך אליין א הערר וועט מען קיין העררען ניט דאַרפען. געה זיך, געה זיך, האָסט זיך אנגעקוקט גענוג ווי די דיענער פון אנטיכריסט קאָרמענען די לייז מיט מענשען. געה זיך, געה.

ווען נעבלודאָוו איז ארויסגעגאַנגען אין קאָררידאָר, איז דער ענגלענדער געשטאַנען מיט דעם סמאָטריטעל ביי אן אָפענער טהיר פון א פּוסטער קאַמער און האָט געפרעגט, וואס פאר א חדר דאס איז. דער סמאָטריטעל האָט ערקלעהרט, אז דאָס איז די מתים־שטיבעל.

— אָ, — האָט דער ענגלענדער געענטפערט, ווען נעבלודאָוו האָט דאס איהם איבערזעצט, און ער האָט געוואָלט אנקוקען אינ־ווייניג.

די מתים־קאַמער איז געווען א קליינער צימער. אויף דער וואַנד האָט געברענט א לעמפּעל און האָט שוואַך בעלויכטען אין איין ווינקעל די אנגעוואָרפענע זעק, האָלץ, און אויף די נאַרעס פיער טויטע. דער ערשטער טרופּ איז געווען פון א גרויסגעוויקסיגען מענשען מיט א קליינער, שפּיציגער בערדעל און מיט א האַלב אבגעגאָלטען קאָפּ. דער קערפּער איז שוין געווען זעהר פארגליווערט. גלייך מיט איהם איז געלעגען, אין א ווייסער קליי־דעל און יאַקעל, א באָרפוסע, מיט פּראָסטע האָאר, אן אלטע פרוי

*) ער איז ניט ביים זינען.

מיט א צוקנויטשטען, געלען פּנים און שאַרפע נעגעל. נאָך דער טויטער אַלטינקער איז געלעגען דער קערפּער פון אַ מאַנספּערזאָן איינגעהילט אין אַ ליניען־פּאַרביגע זאַך. דיזער קאָליר האָט אָן עפּעם דערמאָנט נעכלודאָוו׳ן.

ער איז צוגעגאַנגען נעהנטער און האָט זיך גענומען איינקוקען: אַ קליינע, שאַרפע, צו אויבען שטעקענדע בערדעל, אַ שטאַרקער, שעהנער, נאָז, אַ הויכער, ווייסער שטערען, שיטערע לאָקיגע האָאָר. ער האָט דערקענט די געזיכטס־ציגע און האָט זיינע אויגען ניט געגלויבט. ערשט נעכטען האָט ער געזעהען דיזען פּנים, אָן אויפגערעגט־ערהיצטען, ליידענדען. איצט איז ער געווען רוהיג, אונבעוועגליך, שרעקליך און שעהן. יאָ, דאָס איז געווען קרילצאָוו, אָדער אַמוועניגסטען יענער סליאַד, וואָס איז פערבליעבען פון זיין קערפּערליכער עקזיסטענץ.

„צוליעב וואָס האָט ער געלעבט? צוליעב וואָס האָט ער געליטען? האָט ער דאָס איצט פערשטאַנען?“ — האָט זיך געטראַכט נעכלודאָוו און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז דערויף איז ניטאָ קיין ענטפער, אַז עס איז קיין זאַך ניטאָ אויסער דעם טויט, און איהם איז געוואָרען שלעכט. ניט נעהמענדיג קיין אַבשיעד פון דעם ענגלענדער איז ער אַרויס דרויסען, און פיהלענדיג די נויטווענדיגקייט צו בלייבען אַליין אום איבערצודענקען אַלעס, וואָס ער האָט געזעהען און איבערגעלעבט דעם אַבענד, איז ער אַוועק אין האָטעל.

25.

נעכלודאָוו איז לאַנג אַרומגעגאַנגען הין און צוריק אין צימער פון זיין האָטעל. זיין אַנגעלעגענהייט מיט קאַטושאַ׳ן איז געווען צו ענדע. זי האָט איהם ניט געדאַרפט, און איהם איז געווען אי טרויעריג, אי אַ שאַנדע. אָבער ניט דאָס האָט איהם איצט געמאַטערט. די אַנדער אַנגעלעגענהייט איז ניט נור ניט געווען געענדיגט, נור האָט נאָך שטאַרקער איידער ווען עס איז איהם געמאַטערט און געפאָדערט פון איהם טהעטיגקייט. די גאַנצע שרעקליכע

איבעל, וועלכע ער האָט געזעהען און וואס ער האָט זיך דערוואוסט אין דער לעצטער צייט, און בעזאנדערס היינט, אין דער שרעקלי־כער טורמע, דער גאנצער איבעל, וועלכער האָט דער׳הרג׳ט אויף דעם ליעבען קרילצאָוו, דאָס אלעס האָט טריאומפירט, האָט רע־גיערט, און עס האָט זיך ניט געזעהען קיין מעגליכקייט ניט נור צו קענען מנצח זיין עס, נור אפילו פארשטעהן, ווי מנצח צו זיין. אין זיין פארשטעלונג זיינען וויעדער אויפגעקומען דיעזע איינגע־שפּארטע אין פערפעסטעטע לופט, הונדערטע און טויזענדע גע־שענדעטע מענשען, וועלכע זיינען איינגעשפּארט געווארען פון גלייכגילטיגע גענעראלען, פּראָקוראָרען, סמאָטריטעלעס; ער האָט זיך ערָאינערט אויף דעם פרייען אלטינקען, וועלכער האָט גע־מאכט פּארוויירפע דער נאטשאלסטוואָ און וועלכען מען האָט גע־רעכענט פאר א משוגענעם, און, צווישען די טויטע קערפּערס, דעם שעהנעם, וואקסענעם פּנים פון דעם געשטארבענעם אין ערבי־טערונג קרילצאָוו׳ן. און די פריהערידגע פראגע: איז ער, נעכלו־דאָוו, משוגע, אדער משוגע זיינען די אלע מענשען, וועלכע רע־כענען זיך פאר קלוגע און טהוען די אלע מעשים? דיעזע פראגע איז נאָך שארפער אויפגעקומען איצט אין זיין מח און האָט געפּאָ־דערט אן ענטפער.

ווערענדיג מיעד פון ארומגעהן און טראכטען, האָט ער זיך אוועקגעזעצט אויפ׳ן דיוואן פאר׳ן לאָמפּ און האָט מעכאניש אן עפען געטאָהן דאס יעוואנגעליום, וואס דער ענגלענדער האָט איהם געגעבען אלס א מתנה, און וועלכע ער האָט ארויפגעלייגט אויפ׳ן טיש, ארויסנעהמענדיג פערשיעדענע זאכען פון זיינע טאשען. „מען זאָגט, אז דאָ איז די ענטשיידונג פון אלעס“, — האָט ער זיך גע־טראכט, און עפענענדיג דאס עוואנגעליום, האָט ער אנגעהויבען לייענען, וואו עס האָט זיך געעפענט: מאטוויי, 18־טער קאפּי־טעל.

„1. דאן זיינען די תלמידים צוגעגאנגען צו יעזוסען און האָ־בען געזאגט: ווער וועט מעהר פּארדינען צו זיין אין הימעלשער מלוכה?“ — האָט ער געלעזען.

„2. יעזוס האָט צוגערופען אַ קינד, האָט איהם אוועקגע־שטעלט צווישען זיי.

„3. און האָט געזאָגט: באמת זאָג איך אייך. אויב איהר וועט ניט תשובה טאָהן און וועט ניט זיין אזוי ווי קינדער, וועט איהר ניט אריינקומען אין דער הימעלשער מלוכה.

„4. אלזאָ, ווער עס וועט ביי זיך קליין ווערען, אזוי ווי דיע־זעס קינד, יענער וועט מעהר זוכה זיין צו זיין אין הימעלשע מלוכה".

— יאָ, יאָ, אזוי איז דאָס, — האָט ער זיך געטראַכט, דער־מאָנענדיג זיך, ווי ער האָט געפיהלט די רוהע און פרייד פון לעבען נור אויף אזוי פיעל אויף וויפיעל ער האָט זיך קליין געהאַלטען.

„5. און ווער עס וועט אויפנעהמען איין אזאַ קינד אין מ י י ן נאָמען, יענער נעהמט מ י ך אויף.

„6. און ווער עס וועט פאַרפיהרען אימיצען פון דיעזע קליי־נע, וואָס גלויבען אין מ י ר, יענעם וואָלט בעסער געווען, אז מען וואָלט איהם אנהייגנגען אַ מיהל־שטיין אויף'ן האלז און דער־טרינקען איהם אין דער טיעפענעס פון ים".

— צו וואָס איז דאָ: „ווער עס וועט אויפנעהמען" און וואו־הין אויפנעהמען? און וואס בעדייט: „אין מיין נאָמען?" — האָט ער זיך געפרעגט, פיהלענדיג אז דיעזע ווערטער זאָגען איהם גאָרנישט — און צו וואס איז „א מיהלשטיין אויף'ן האלז און די טיעפענים פון ים?" ניין, דאָס איז עפּעס ניט קלאָר, ניט דייט־ליך, — האָט ער זיך געטראַכט און האָט זיך דערמאָנט ווי ער האָט עטליכע מאָהל אין זיין לעבען גענומען זיך פאַר'ן יעוואַנגעליום און שטענדיג האָט די אונקלאָהרקייט פון אזעלכע פלעצער איהם אב־געשטויסען. ער האָט געלעזען ווייטער און האָט זיך געטראַכט: וואָס פאר אַ פערדרוס, וואָס דאָס איז עפּעס ניט גלאַט, און עס פיהלט זיך דאָך דאָ עפּעס גוטעס. און ער האָט פאַרטגעזעצט לעזען:

„11. ווארום דער מענשען־זוהן איז געקומען אויפמאָנען און ראַטעווען דאס אומגעקומענע.

„12. ווי מיינט איהר? אויב ביי אימיצען וואָלט געווען הונדערט שאָף און איינע פון זיי וואָלט פערבלאָנזשעט, וועט ער דען ניט איבערלאָזען די ניין־און־ניינציג אין די בערג און געהן זוכען די פערבלאָנזשעטע?

„13. און אויב עס וועט טרעפען, אז ער געפינט זי; דאן, זאָג איך אייך באמת, פרעהט ער זיך פון איהר מעהר איידער פון די ניין־און־ניינציג ניט פערבלאָנדזעטע.

„14. אזוי איז ניט דער רצון פון אונזער הימעלשען פאטער, אז עס זאָל אומקומען איינער פון דיעזע קליינע.

— יא, עס איז ניט דער רצון פון פאטער, אז זיי זאָלען אומקומען. און זיי קומען אום הונדערטערווייז, טויזענדערווייז, און ניטאָ קיין מיטלען צו ראטעווען זיי — האָט ער זיך געטראכט.

„21. דאן איז פעטרוס צוגעגאנגען צו איהם און געזאָגט, — האָט נעבלודאָווו ווייטער געלעזען, — הערר, וויפיעל מאָהל מוחל זיין מיין ברודער, וואָס האָט זיך פארזינדיגט געגען מיר? ביז זיעבען מאָהל?

„22. זאָגט צו איהם יעזוס: איך זאָג דיר ניט — ביז זיעבען, נור ביז זיעבען מאָהל זיעבציג.

„23. בכן, איז די הימעלשע מלוכה גלייך צום קייזער, וועלכער האָט געוואָלט אַ חשבון האָבען מיט זיינע קנעכט.

„24. ווען ער האָט זיך אָנגעהויבען רעכענען, איז צו איהם געבראכט געווארען אימיצער, וועלכער איז איהם שולדיג געווען צעהן טויזענד טאַלאַן.

„25. און אזוי ווי ער האָט ניט געהאט מיט וואָס צו בעצאָהלען, האָט זיין קיסר בעפעהלען אז מען זאָל איהם פארקויפען, און זיין פרוי, און זיינע קינדער, און אלעס וואס ער האָט געהאט, און בעצאהלען.

„26. דאן איז יענער קנעכט געפאלען און, בוקענדיג זיך צו איהם, געזאָגט: קייזער! האָב גערולד מיט מיר, און אלעס וועט דיר בעצאָהלט ווערען.

„27. דער קייזער, רחמנות האָבענדיג אויף יענעם קנעכט,

האָט איהם אָבגעלאָזען און האָט איהם זיין חוב מוחל געווען.

„28. דער קנעכט אבער, ארויסגעהענדיג, האָט געפונען איי־נעם פון זיינע חברים, וואס איז איהם שולדיג געווען הונדערט דינאָרעס, און אנכאפענדיג איהם האָט ער איהם געוואָרגען זאָגענ־דיג: גיב מיר אָב, וואס מיר קומט.

„29. דאן איז דער חבר זיינער געפאלען צו זיינע פיס, האָט איהם געבעטען און געזאָגט: האָב געדולד מיט מיר, און איך וועל דיר אלעס אבגעבען.

„30. אבער יענער האָט ניט געוואָלט, און איז אוועקגעגאנגען און ארייגעזעצט איהם אין געפענגניס ביז ער וועט ניט אוועקגע־בען דעם חוב.

„31. זיינע חברים, זעהענדיג וואָס עס איז פארגעקומען, האָ־בען געהאט גרויס פערדרוס, און זיינען געקומען און דערצעהלט דעם קייזער אלעס וואס עס איז געווען.

„32. דאן האָט דער קייזער איהם גערופען און זאָגט: בייזער קנעכט! דעם גאנצען חוב יענעם האָב איך דיר מוחל געווען, ווייל דו האָסט מיך איינגעבעטען.

„33. האָסטו דען אויך ניט געדארפט מוחל זיין דעם חבר דיינעם, אזוי ווי איך האָב דיר מוחל געווען?"

— ניט שוין זשע בלויז דאס? — האָט פלוצלונג נעכלודאָוו אויסגעשריען, איבערלעזענדיג דיעזע ווערטער. און אן אינערליכע שטימע פון זיין גאנצען וועזען האָט איהם געזאָגט: „יא, בלויז דאָס".

און מיט נעכלודאָוו'ן האָט פאסירט דאָס, וואָס עס פאסירט אָפט מיט מענשען, וועלכע עס לעבען א גייסטיגען לעבען. עס האָט געטראָפען דאס, וואס דער געדאנק, וואס האָט זיך איהם פריה־ער פאָרגעשטעלט אלס משונה'דיג, אלס א פאראדאָקס, אפילו ווי עפּעס א שפּאַס, אלץ אָפטער און אפטער געפינענדיג פאר זיך א בעשטעטיגונג אין לעבען, איז פלוצלונג פאר איהם ערשיענען, ווי די איינפאכסטע, אונצווייפעלהאפטע ווארהייט. איהם איז געוואָרען איצט קלאָהר, אז די גאנצע שרעקליכע בייזהייט, פון וועלכע עס ליידען מענשען, אלע שלעכטסקייטען, פון וועלכע ער איז געווען אן

עדות אין די טורמעס, אין די אסטראָגען און די גדלות פון די מענשען, וועלכע האָבען געטאָהן אל־דאָס־בייז, איז ארויסגעקומען בלויז דערפון, וואס מענשען האָבען געוואָלט טאָהן אן אונמעגליכע זאך: זייענדיג שלעכט האָבען זיי געוואלט אויסבעסערען דאס שלעכטע. זינדיגע מענשען האָבען געוואלט אויסבעסערען זינדיגע מענשען און האָבען גערייינקט דאָס אויסצופיהרען אויף מעכאנישע אופנים. נור פון דעם אלעם איז ארויסגעקומען דאָס, וואָס די אליין־זיך־ליעבענדע מענשען, מאכענדיג זיך פאר א פראָפעסיאָן דיעזע בעשטראפונג און אויסבעסערונג פון אנדערע, זיינען אליין צולאָזען געווארען ביז דער לעצטער מדרגה און מאכען צולאָזען אויך יענע, וועלכע זיי קוועלען אָהן אן אויפהער. איצט איז איהם געווארען קלאָהר, פון וואנען עס שטאמט דער גאנצער שרעק, וועלכען ער האָט געזעהען, און וואָס מען דארף טהאָן צו פערניכטען איהם. דער ענטפער, וועלכען ער האָט ניט געקענט געפינען, איז געוועזען דער זעלביגער וואס קריסטוס האָט געגעבען פעטרוסען: ער איז בעשטאנען דעריין, אז מען דארף מוחל זיין אלעמען, איבעראל, אונענדליכע צאָהל מאל מוחל זיין, ווארום עס זיינען ניטאָ אזעלכע מענשען, וועלכע זאָלען אליין ניט זיין קיין שולדיגע און זאָלען דארום קענען בעשטראָפען אָדער אויסבעסערען אנדערע.

— עס קען דאָך ניט זיין, אז דאס זאָל זיין אזוי איינפאך, — האָט זיך געזאגט נעכלודאָוו, און אין דער זעלבער צייט האָט ער געזעהען אהן שום ספק, ווי זאָנדערבאר דאָס זאָל ניט שיינען פון אנפאנג פאר דעם, וואס איז געוועהנט געווארען צו דאָס פארקעהרטע. דאס איז געוועזען אהן שום ספק, און ניט נור די טהעאָרעטישע, נור אויך די פראקטישטסטע לייזונג פון דער פראגע. דער שטענדיגער ארגומענט געגען דעם, וואס זאָל מען אבער טאָהן מיט די בייזוויליגע און שלעכטס־טהוענדע, זאָל מען דען זיי לאָזען אונבעשטראָפט? — דאס האָט איהם שוין איצט ניט געבראכט אין קיין פערלעגענהייט. דיעזע טענה וואָלט האָבען א בעדייטונג, אויב עס וואָלט באוויעזען געווארען, אז שטראָף פארקלענערט פארברעכען, בעסערט אוים פארברעכער; אבער אז באוויעזען געווארען

איז אקוראט דער היפוך, דאן איז דאָס איינציג פערנינפטיגע, וואס איהר קענט טאָהן, איהר זאָלט אויפהערען טאָהן דאס וואָס עס איז ניט נור נוצלאָז, נור שעדליך, און אַ חוץ דעם, אונזיטליך, פער־דאָרבען און הארצלאָז. שוין יאהרהונדערטע ווי איהר הינריכטעט מענשען, וועלכע איהר אנערקענט אלס פערברעכער. נון, האָבען זיי שוין אויפגעהערט צו זיין? זייער צאָהל פארמעהרט זיך נאָך מיט די פארברעכער, וועלכע ווערען פערדארבען פון די שטראָף און נאָך מיט די פארברעכער־ריכטער, פּראָקוראָרען, אונטערזו־כונגס־ריכטער, געפיינגנים־וועכטער, וועלכע משפט׳ן און בעשטרא־פען מענשען. נעכלודאָוו האָט איצט פערשטאנען, אז די געזעל־שאפט און ארדנונג בכלל עקזיסטירען ניט דערפאר, ווייל עס זיי־נען דאָ געזעצליכע פארברעכער, וועלכע משפט׳ן און בעשטראָפען אנדערע מענשען, נור דערפאר וואָס ניט קוקענדיג אויף אזא פער־דאָרבענהייט, האָבען מענשען דאָך רחמנות און ליעבען דאָך איי־נער דעם צווייטען.

האָפענדיג צו געפינען אַ בעשטעטיגונג פאר דיעזען געדאנק אין זעלבען יעוואנגעליום, האָט נעכלודאָוו אנגעהויבען לייענען פון אנפאנג. איבערלעזענדיג די בארג־פּריידיגט, וועלכע האָט איהם תמיד געריהרט, האָט ער היינט דערזעהען אין דיעזער פריידיגט ניט קיין אבסטראקטע, שעהנע געדאנקען, וואס זיינען אונדורכ־פיהרבאר, זאנדערן איינפאכע, קלאָהרע און פּראקטיש אנווענדבארע געבאָטען, וועלכע ווען מען זאָל זיי ערפיעלען (וואס איז פאָלשטענ־דיג מעגליך) בילדען אַ וואונדערליכע נייע איינריכטונג פון אַ מענשליכע געזעלשאפט, אין וועלכער ניט נור עס ווערט פער־ניכטעט געוואָלט אליין פון זיך, נור וואו עס ווערט ערגרייכט דאס העכסטע וואהלזיין פאר מענשען — די מלוכה פון גאָט אויף דער ערד.

דיעזע געבאָט זיינען געווען פינף:

דאָס ערשטע געבאָט איז בעשטאנען דעריין, אז אַ מענש טאָר ניט נור ניט מאָרדען, נור דארף ניט בייז זיין אויף זיין ברודער, דארף איהם ניט קליין מאכען, און אויב ער צוקריגט זיך מיט ווע־

מען, דארף ער שלום שליסען איידער ער ברייננט א מתנה צו גאָט, דאָס הייסט תפלה טהאָן.

דאס צווייטע געבאָט איז בעשטאנען דעריין, אז א מענש טאָר ניט נור ניט איבערטרייבען אין געשלעכטליכער ליעבע, נור דארף אויסמיידען תענוג צו האָבען פון דער שעהנקייט פון א פרוי; ער דארף, איין מאָהל צונויפקומענדיג זיך מיט איין פרוי, קיין מאָהל ניט ווערען איהר אונטריי.

דאס דריטע געבאָט איז בעשטאנען דעריין, אז קיין מענש טאָר ניט מאכען א פערשפּרעכען דורך א שבועה.

דאס פערטע געבאָט איז בעשטאנען דעריין, אז א מענש טאָר ניט נור ניט צאָהלען עין תחת עין, נור דארף אונטערשטעלען די צווייטע באַק, ווען מען גיט איהם א פּאטש אין איינער, דארף מוחל זיין א בעליידיגונג און קיינעם ניט אָבזאָגען, וואָס מענשען פערלאנגען פון איהם.

דאָס פינפטע געבאָט איז בעשטאנען דעריין, אז א מענש דארף ניט נור ניט פעראכטען שונאים, ניט קעמפּפען מיט זיי, נור דארף זיי נאָך ליבען, שטיצען און דיענען זיי.

נעכלודאָוו׳ס בליק האָט זיך אבגעשטעלט אויף דאס ליכט פון ברענענדען לאָמפּ און איז ווי פערשטארבען. ער האָט זיך דער־מאָנט דעם גאנצען עקעל פון אונזער לעבען און ער האָט זיך קלאָהר פארגעשטעלט, וואס דיעזער לעבען וואלט געקענט זיין, אויב מענשען וואלטען זיך ערציהען אין דיעזע פארשריפטען. א בעגייסטערונג, וועלכע ער האָט שוין לאנג ניט געפיהלט, האָט ארומ־געכאפּט איצט זיין נשמה. אזוי ווי ער וואָלט, נאָך לאנגע מאטער־נים און יסורים, געפונען פּלוצלונג רוהע און פרייהייט.

ער האָט די גאנצע נאכט ניט געשלאָפען. און ווי דאס טרעפט אָפט מיט פיעלע, וועלכע האָבען געלעזען דאס יעוואנגעליום, האָט ער איצט פערשטאנען אין פולער בעדייטונג ווערטער, וועלכע ער האָט פיעל מאָהל געלעזען און גאר ניט באמערקט. ער האָט זיי איצט אנערקענט און נעגלויבט. נור א חוץ דעם וואס ער האָט זיי אנערקענט און געגלויבט, האָט ער אנערקענט און געגלויבט, אז

א מענש האָט קיין אנדער זאַך מעהר ניט צו טהאָן ווי נור צו ערפילען דיעזע געבאָטען, אז אין זיי איז דער פערניגפטיגער טעם פון מענשליכען לעבען, אז יעדעס אָבטרעטען דערפון איז א טעות, וועלכער שלעפּט גלייך נאָך זיך א שטראָף. דאס איז געווען גע־דרונגען פון דער גאנצער לעהרע, און בעזונדער קלאָהר איז דאָס נאָך געווען אויסגעדריקט אין דעם משל מיט די וויין־גערטנערער. די וויין־גערטנערער האָבען געדיינקט, אז דער גאָרטען, אין וועלכען זיי זיינען געשיקט געוואָרען צו ארבייטען פאר'ן בעל־הבית, איז געמאכט געוואָרען פון זייערטוועגען, און אז זייער ארבייט בע־שטעהט אין דעם, אז זיי זאָלען הנאה האָבען פון גארטען, פאר־געסענדיג אָן בעל הבית און מאָרדענדיג די, וועלכע דערמאָ־נען זיי וועגען דעם בעל הבית און וועגען זייערע פפליכטען צו איהם.

— דאס זעלביגע טוהען מיר, — האָט געטראכט נעכלודאָוו, — לעבענדיג אין דער לעבערליכער זיכערהייט, אז מיר זיינען אליין די בעלי־בתים פון אונזער לעבען און אז עס איז אונז געגע־בען פון אונזער הנאה וועגען. אויב אבער מיר זיינען געשיקט גע־וואָרען אהער איז עס דאָך דורך אימיצענס רצון און צוליעב עפּעס. און מיר האָבען בעשלאָסען, אז מיר לעבען נור פון אייגענער שמחה וועגען און זעלבסטפערשטענדליך, אז אונז איז שלעכט, ווי עס וועט זיין שלעכט דעם ארבייטער, וואָס פאָלגט ניט דעם בעל־הבית. און דער ווילען פון בעל הבית איז אויסגעדריקט אין דיעזע געבאָט. ערפיל נאָר דיעזע געבאָט און אויף דער ערד וועט אָנקו־מען גאָט'ס מלוכה, און מענשען וועלען געניסען דעם גרעסטען גליק, וואָס איז נאָר צוטריטליך זיי.

זוכט די מלוכה פון גאָט און זיין אמת, דאס איבעריגע וועט קומען ממילא. און מיר זוכען דאָס א י ב ע ר י ג ע און, אויגענ־שיינליך, קענען מיר עס ניט געפינען.

אָט דאָס איז דער זינן פון מיין לעבען. עס האָט זיך נור געענדיגט איינס און א צווייטעס האָט זיך אָנגעפאנגען.

פון דיעזער נאכט אָן האָט זיך אנגעהויבען פאר נעכלודאָוו'ן

לגמרי א נייעם לעבען, ניט אזוי דערפאר, ווייל ער איז איינגע־
טראָטען אין נייע אומשטענדען פון לעבען, נור דערפאר וואס אלעס,
וואָס מיט איהם האָט נור פאסירט פון דער צייט אָן, האָט באקו־
מען פאר איהם גאָר אַן אנדער בעדייטונג אלס פריהער.

מיט וואס עס וועט זיך ענדיגען דיעזער נייער פעריאָד פון
זיין לעבען, דאס וועט ווייזען די צוקונפט.

מאָסקווא, 12־טען דעצעמבער, 1899.

ע נ ד ע.